

تاریخ اسلا

اثر

محمد شا کر بن محمد ذاکر سلیمانی

۲۱۶

دور دہی قسم

ناشر: برادران کریمو فلوہ

۹۷

مطبوعہ کریمہ، قزاندہ.

۱۹۱۰

Казань.
Электро-Лито-Типография Т. Д. „Вр. Каримовы“
1910.

دوردنچى قسم

خلفاء بنى العباس نك زمان خلافتلرنده گى احوال تاريخيه لرینی عاويدر .

ابوالعباس السفاح نك خىلافتى

هجرت نبويه دن (۱۳۲) نچى يلنك وقائى .

هجرتنن اوشبو يوز اوتوز ايكنچى يلده كوفه شهرنده خلفاء عباسيه نك برنچيسى اولان ابوالعباس (السفاح) كه بيعت اولنديغنى كتابنك اوچنچى قسىنك آخرنده ذكر ايتميشيم .

مذكور ابوالعباس (بنى هاشم) دن ورسول الله صلى الله عليه وسلم نك عمى عباس رضى الله عنه نك اولادندن اولوب اسمى (عبدالله) وكنيه سى (ابوالعباس) ولقبى (السفاح) در . سلسله نسي : عبدالله بن محمد بن على بن عبدالله بن عباس بن عبدالمطلب بن هاشم در .

خليفة رسول الله ابوالعباس حضرتلرى خىلافته كيچدكنن صوگره عمى عبدالله بن على نى عسكرايله (بنى اميه خليفه لرى) نك ايلك صوگنچيسى اولان مروان بن محمد اوزرينه كوندردى . عبدالله بن على (موصل) ولايتنده اولان (زاب) نهري كفارنده مروان نك عسكرىنى مغلوب و پريشان ايدرك شام ولايتنده گى شهرلرنى فتح ايلدى . مروان عسكرى بوزيلدقنن صوگره اوزينه تابع اولان بر آز آدم ايله قاچوب كيدرك (مصر) اعمالندن (بوصير) اسملى اورنغه واروب بر كاييسايه قايانمش ايدى . عبدالله بن على آرقه سننن بر فرقه

عسكەر ايله قىردەشى صالح بىن على نى كوندروب مروان بىن مەھىنى قىتل ايتتىر -
 مشدىر . بو واقعە نى كىتابىنىڭ اوچىنچى قىسىمىنىڭ آخىرىدە تەقىيلا ذكر ايتىشىم .
 مذكور مروان نىڭ ھلاكىلە (بىنى امىيە دولتى) منقرض اولوب آنىڭ اورنىنە (دولت
 عباسىيە) قائىم اولمشدىر .

خلافت عباسىلەرگە كوچدىكىن سوڭرە (بىنى امىيە) دن ھىرقايسى بىر طرفقە
 قاچوب ياشىرىنىشىر . بونلاردىن ايمچىك ايمە تورغان بالالىرى و زورلارنىن
 (اندلس) كە قاچوب كىدىنلرى قورتىلوب باشقەلارنىن كوچىرەگى عباسىلەر
 طرفىدىن قىتل اولىنىشىر . معاويە بىن ابى سفىيان نىڭ قىردەشى اولان عتبە بىن ابى
 سفىيان اولادىنىن عمرو بىن معاويە بىن عمرو بىن سفىيان بىن عتبە بىن ابى سفىيان
 قاچوب يورمىكىن اوصاندىغىنىن : «بو حال ايله ياشامىقىن ايسە اولىڭ خىرلوردىر»
 دىيەرك خلىفە ابوالعباس نىڭ عمى اولان سلېمان بىن على نىڭ حضورىنە كىلوب :
 «يا امىر شەرلر بىنى يورگزە يورگزە حضورگزە آتدى ، فضل و كرمگز قىپوڭزغە
 كىتوردى . اگىر بىنى قىتل ايدىر ايسەگىز قاچوب يورمىك مەنتىدىن قورتىلورمىن .
 عفو ايدىر ايسەگىز سايبەگىزده قورقوسىز ياشارمىن» دىدىكىنە سلېمان بىن على بونىڭ
 كىم اولدىغىنى سوردى . بودىكى عمرو بىن معاويە اولدىغىنى بىلدىردى . عمرو نىڭ
 سوزلارنىن سلېمان نىڭ كوڭلى يوشاب كوزلارنىن ياش دوكلمىگە باشلادى .
 ودر حال خلىفە ابوالعباس كە مەكتوب كوندروب (بىنى امىيە) اچچون عفو طلب
 قىلدى . خلىفە دىكى سلېمان نىڭ تىلمىنى قبول ايدوب بىنى امىيەگە امان وىردى .
 بونىدىن سوڭرە بىنى امىيە آل عباس نىڭ قلىچارنىن قورتولدىلر .

ھىجرتىن اوشبو يوزا توز ايكىنچى يىلدە (بىننە) و (ھوران) طرفلارنىدە
 حىيب بىن مرە المرى و (قىسىرىن) دە ابوالورد بىن السكوثر السكلابى و (دمشق) دە
 عثمان بىن عبد الاعلى الازدى عباسىلارنىڭ خلافتىنە راضى اولمادىقلارنىن
 اھالىنى خلىفەيە مەخالف ايدوگە دعوت قىلدىلر .

بوخىر عبد الله بىن على گە ايرىشدىكىن سوڭرە عسكەر ايله كىدەرك ايتدا
 (ھوران) طرفلارنىدە واروب حىيب بىن مرە ايلە آغا تابىع اولان عاصىلارنى

اطاعتکے دعوت قیلدی. آنلردخی عبدالله بن علی گہ بیعت ایدہرک خلیفہ یہ اطاعت قیلدیلر.

بونن سوگرہ عبدالله بن علی (قنسرین) و (دمشق) شهرلرینہ واروب عاصیلر نی مغلوب و پریشان ایلدی. و اول طرفلرده ساکن اولان اہالی تکرار عبدالله بن علی گہ بیعت ایدہرک (حکومت عباسیہ) گہ تابع اولدیلر.

ینہ بویلدہ (الجزیرہ) اہالیسی ابو العباس السفاح نی خلافتدن خلغ ایلدیلر. و اسحاق بن مسلم العقیلی گہ بیعت ایدہرک آنی اوزلرینہ رئیس قیلدیلر. و (حران) شهرینہ واروب موسی بن کعب نی محاصرہ ایلدیلر. موسی ننگ یانفہ خلیفہ طرفندن کوندلرلمش اوج مک قدر عسکر وار ایدی. بونلر حران نی ایکی آی قدر محاصرہ قیلسه لردہ فتح ایدہ آلمادیلر. شول آراده خلیفہ ابو العباس اوزینک قردہ شی ابو جعفر بن محمد نی عسکر ایلہ (الجزیرہ) یہ کوندردی. ابو جعفر اورایہ واردقن سوگرہ عاصیلر نی جبراً اطاعت قیلدردی. و موسی بن کعب نی محاصرہ دن قوتقاردی.

بویلدک باشندہ (وزیر آل محمد) عنوانیلہ مشہر اولان ابوسلمہ الخلال ننگ برفرقہ عسکر ایلہ حسن بن قعطبہ نی (واسط) شهرینہ کوندردیکنی کتابینک اوجنچی قسمینک آخرنده ذکر ایتہشیدم. حسن بن قعطبہ واسط کہ واروب یزید بن عمر بن ہبیرہ نی محاصرہ ایلدی. مذکور ابن ہبیرہ (خلفاء بن امیہ) ننگ ایلک صوگنیسی اولان مروان بن محمد طرفندن (عراق) والیلکنہ تعیین اولنمش ایدی. آرادن برنیچہ آی اوتدکنن سوگرہ خلیفہ ابو العباس اوزینک قردہ شی ابو جعفر نی دخی اورایہ کوندردی. ابو جعفر واسط کہ واردقن سوگرہ حسن بن قعطبہ آنی اوزینک چادرینہ ایندروب اوزی باشقہ چادرغہ کوچدی. محاصرہ مدت اون بر آیفہ تارتلدی. نہایت اسماعیل بن عبدالله القسری واسط شهرینہ کیلوب ابن ہبیرہ ایلہ آنک یانفہ غی عسکر گہ خلیفہ مروان ننگ قتل اولندیغنی بلدردی. بونن سوگرہ ابن ہبیرہ شهر نی اوز اختیاریلہ ابو جعفر گہ طاہشردی. ابو جعفر ابن ہبیرہ یہ امان ویرمش ایسہدہ خلیفہ ابو العباس آنک امانینی تصدیق

قىلمادى. بىلكە ابومسلم الخراسانى گە مکتوب كوندروب بوتوغرىك آنڭ رايىنى
 موردى. (۱) ابومسلم: «ابن هبيرة واريرده راحت وطنچلق اولماز قان توگلوگه
 سبب اولور» ديو جواب يازدى. خليفه دخى ابومسلم نڭ راييله عمل ايدوب
 ابن هبيرة نى قتل ايتدر مشدر.

ابن هبيرة اوزينڭ اوغلى مثنى نى (يمامه) يه والى نصب ايلمش ايدى.
 واسط شهرى فتح ايديلوب ابن هبيرة نڭ باشى كيسلك كسن سوگره (هرمين)
 واليسى يمامه يه عسكر كوندروب مذكور مثنى نى يانفده اولان آدملىر يله بىرلىكك
 قتل ايتدر مشدر.

ينده بويلىك خليفه رسول الله ابوالعباس (الجزيره) و (ارمينيه) و (اذر بيجان)
 گه قرده شى ابو جعفر بن محمد نى، (موصل) گه ديگر قرده شى يحيى بن محمد نى.
 (مكه) و (مدينه) و (يمن) (يمامه) گه عمى داود بن على نى، (كوفه) يه قرده شينڭ اوغلى
 عيسى بن موسى بن محمد نى، (بصره يه) سفيان بن عيينه المهلبى نى، (سند) گه منصور
 بن جمهور نى، (فارس) كه محمد بن الاشعث نى، (شام) غه عمى عبد الله بن على نى،
 (مصر) گه ابو عون بن يزيد نى امير نصب ايلدى. (خراسان) نى ايسكىچه ابومسلم
 اداره سنده قالدردى. و خراج ديوانىنى خالك بن برمك كه طايشردى.

بويلىك حج وقتنده (هرمين شريفين) اميرى داود بن على حاجيلره امير
 اولمشدر.

ينه بويلىك (يمن) اها ليسندن فقيه و عابد عبد الله بن طاوس بن كيسان
 الهمدانى رحمه الله وفات اولمشدر.

ويغه بويلىك عبد الله بن على (دمشق) شهرينى فتح ايتدىكى ائناده يوزيكرمى
 ياشينه ايرشمش يونس بن مغيره نى عسكردن ايكى آدم كم ايدىكنى بيلمه سدن
 قتل ايتمشار. مذكور ايكى آدم بونڭ يونس بن مغيره اولديغنى آڭلا دقلرنك
 تأسفلرنن آغلامشدر.

(۱) ابومسلم نڭ (حكومت عباسيه) گه ايتدىكى خدمت وفداكارلقرينى كتابنڭ اوچنچى

قىسمىڭ آخرنده تفصيلا ذكر ايتمشيدم. شو نڭ ايهون خليفه ابو العباس زور راق ايشلرده آنڭ رايىنى
 صور ارايدى.

ھجرتدن (۱۳۳) نچی یلنک وقائعی

اوشبو یوز اوتوز اوچنچی یلدہ (روم) ایمپیراتورى (قسطنطین) بیئک کوب عسکر ایله (کماخ) شہرینہ کلدی . کماخ اھالیسینک طلبی بویچہ (ملاطیہ) دن اورایہ سکز یوز قدر اھل اسلام کلوب روملر ایله محاربه یہ کرشدیلر . یومحاربہدہ اھل اسلام بوزیلوب میدان محاربہدن چیکلدیلر .

بوننن سوگرہ ایمپیراتور (ملاطیہ) شہرینہ واروب اھالی سینى محاصره ایلدی . واردہ ساکن اولان اھل اسلامغہ شہرنی طاشلاب کیتمک شرطیلہ امان ویردی . مسلمانلر مقاومتدن عاجز قالدقلرنن خاتون وبالالرینى وکوتہرہ آلغان قدر ماللرینى آلوب اورادن کیدہرک (الجزیرہ) ولایتندہ گی شہرلرگہ طاغلدیلر . بوننن سوگرہ ایمپیراتور شہرنی خراب ایقترمشدر .

ایمپیراتور بوایشلرنی باشقاردقسن سوگرہ کوشان اسملی برارمنی نی برفرقہ عسکر ایله (قالیقلا) شہرینہ کوندردی . کوشان اورایہ واردقسن سوگرہ شہرنی ضبط ایدوب اھالیسنن ایرککلرینى قتل ایله خاتون وبالالرینى اسیر ایلدی .

ابوجعفر المنصور زمان خلافتندہ ملاطیہنک روملر خراب ایقیدیکى اورنلرینى یکنین بنا قیلدروب شہرنی صاقلامق ایچون دورت مک عسکر قویمشدر . بوننن سوگرہ ملاطیہنک الجزیرہ بلادینہ تارالمش اھالیسى اصلی وطنلرینہ قایتمشلردر .

(ملاطیہ) ایله (کماخ) بوکوندہ (دولت عثمانیہ) تصرفندہ اولان (اناطولی) قطعہ سنده درلر .

(قالیقلا) ارمنیہ خطہ قدیمہ سنده ایسکی برشہر ایلدی .

ینہ بویلده خلیفہ ابوالعباس (بصرہ) و (کوردجلہ) و (بحرین) و (عمان) و (مہر جانقنف) و الیلگینہ عمی سلیمان بن علی نی ، (اھواز) و الیلگینہ دیگر عمی اسماعیل بن علی نی تعیین ایلدی .

ینہ بویلده (مکہ) و (مدینہ) و (یمن) و (یمامہ) و الیسی بولنان داود بن علی

وفات اولدىغىدىن مەكە ۋە مەدىنە ۋە بەھامە ۋە طائىفى شەھەرلىرىنى زىياد بىن عبىدالله الحارثى گە، يەنە ۋە لايتىنىنى ايسە مەھمەد بىن يزىد بىن عبىدالله الحارثى گە تاپشۇردى. مەككە زىياد بىن بولمىشە حاجىلەرە امىر اولمىشە.

ۋە يەنە بىر بولمىشە خەلىپە ئوزىنىڭ قەردەشى يەھىيى بىن مەھمەدنى (موصل) ۋە لىلىگەندىن عزىل ايدىنوب ئاننىڭ يەرىنە عمى اسماعىل بىن علىنى تەئىيىن ايدەرك يەھىيىنى (اھواز) ۋە (فارس) ۋە لىلىگەنگە كۆچۈردى.

چىننىڭ ئىسكەرىيەت ئىنھىزامى

اوشبو يوز اوتوز اوچىنچى يىلدە (تىركىستان) نىڭ بىر جەھەتتەنە حەكم ايدىن (قەزغەنە) خانى دولت اسلامىيە جەمەيە سەنەك اولان (شاش) (۱) خانىنە حرب (سوغىش) اعلان ايدىنى ۋە (چىن) پادىشاھىدىن ياردەم تەلەپ ايدەرك يوز مىڭ ئىسكەرى كەيتۈرتتى. اوشبو ئىسكەرىلەر شاشنى مەھسەرە يە ئالدى. شاش خانى چىن پادىشاھىنىڭ حەكمىيەنە راضى اولوب ئانلەرە شەھەر قەبۇللىرىنى آچدى. چىنلۇر خانغە ۋە ھاھالىگە ھېچ بىر تۈرلى زىررە ايرىشەرمە دىلەر.

بو خەبەر خەراسان ۋە لىسى ابو مەسلىم گە ايرىشەكەن سۆزگە شاش مەملىكەتتەنە ئىسكەرى كۆندۈردى. اسلام ئىسكەرى (طراز) نەھرى كەنارنىڭ چىن ئىسكەرىنە ايرىشوب آرا لىزنى بىك قورقۇنچ ۋە قانلى بىر مەھارە بە باشلاندى. بو مەھارە دە اهل اسلام غەلبە ايدەرك چىن ئىسكەرىدىن ايللى مىڭ آدمنى قەلبىچەن كەچۈردىلەر. ۋە يەكەرىمى مىڭ آدمنى اسىر ئالدىلەر. قالانى چىن مەملىكەتتەنە قاراب قاچدىلەر.

ھىجرەتتىن (۱۳۴) نىچى يىلنىڭ ۋەقەسى خوارج مەھارەلەرى

اوشبو يوز اوتوز دوردنچى يىلدە بىسەم بىن ابراھىم الخەراسانى خەلىپە ابو العباسنىڭ خەلىپەتتەنە راضى اولماسىدىن ئىسكەردىن بىر جەمەتنى ايبەرتوب (مەدائىن) شەھەرىنە كەتتى. خەلىپە بونلارنىڭ آرقەلەردىن خازم بىن خەزىمە قوماندانلىقىدا بىر قە

عسکر کوندردی. خازم اوشبو عسکر ایله کیده رک بسام بن ابراهیم ننگ عسکرینی بوزدی. و کوبره گینی قلیچمن کیچردی.

بونن سوگره خلیفه خازم نی بر آز عسکر ایله (عمان) و (برکاوان) جزیره لرینه کوندردی. اول وقتده بوایکی جزیره ده خوارج طائفه سی اقامت قیلور ایدی لر. خازم ایله آننگ قومانداسنه اولان عسکر (بصره) یه واروب اولر زینه حاضرلنمش قایقلره اولتوروب برکاوان جزیره سینه سفر قیلدی لر.

بونلر جزیره ننگ ساحلینه ایرشدکن سوگره قوماندانلری خازم بن خزیمه ایچلرنن فضلته بن نعیم النمشلی نی بشیوز نفر عسکر ایله خوارج طائفه سننن شیبان بن عبدالعزیز اوزرینه کوندردی. مذکور شیبان ایله آنگا تابع اولان خوارج (صفریه) منهبنده ایدی لر. فضلته اوشبو عسکر ایله کیده رک خوارج ایله محاربه یه کرشدی. قورقنچوقانلی بر محاربه دن سوگره شیبان ایله آننگ قول آستنه اولان خوارج قایقلرغه مغوب کیده رک عمان جزیره سینه چیقدیلر. اول وقتده عمانده (اباضیه) منهبنده منسوب اولان خوارج اقامت قیلماقده ایدی لر که بونلر ننگ رئیس لری (جلندی) اسمنه ایدی. بونلر شیبان ایله آنگا تابع اولان خوارج ننگ جمیعسنی قلیچمن کیچردیلر. جلندی ایله شیبان هر ایکسی خوارج طائفه سننن ایسه لرده منهلری باشقه اولدیغننن بربرینی دشمن توتار ایدی لر. بونن سوگره خازم یاننده اولان عسکر ایله عمان جزیره سینه کلوب خوارج ایله محاربه یه کرشدی. برنجه کونگه تارتیلان بوقانلی محاربه ده جلندی ایله آنگا تابع اولان اون ملک قدر خوارج ننگ جمعیسی قتل اولدی لر.

خوارج طائفه سیننگ ایتد اعظهورینی و آنلر ننگ نه ایچون (جماعت مسلمین) دن آیری لک لری نی کتابه ننگ ایکنچی قسمنه ذکر ایتمشیم. ینه آنلر ننگ (ازارقه)، (اباضیه)، (صفریه)، (نجدییه) اسملری له دورت منهبکه بولند کلرینی و برنیچه مرتبه (حکومت اموییه) اوزرینه خروج ایدرک فداکارانه و بهادرانه محاربه لر قیلد کلرینی کتابه ننگ اوچنچی قسمنه ذکر ایتمشیم.

هر تورلی خبرلر

بو ییلده (سند) والیسی منصور بن جههور (حکومت عباسیه) گه مخالفت ایلدی (باش تارتدی). خلیفه بونی اطاعت قیلدیرمق ایچون اون ایکی ملک عسکر ایله موسی بن کعب نی کوندردی. موسی سند ولایتینه واروب منصور ننگ عسکرینی بوزدی. منصور قاچوب کیدرکن بر قوملق صحرا ده صوسزلقنن هلاک اولمشدر. ینه بو ییلده (یمن) والیسی محمد یزید الحارثی وفات اولدیغندن آننگ یرینه علی بن الربیع الحارثی نی تعیین ایلدی.

خلیفه ابوالعباس حضرتلری خلافته کیچدکن صوگره کوفه ننگ خارجنده اولان (همام اعین) اسملی اورنده بر نیچه آی توقف ایده رک اطرافه عسکر کوندیرمک ایله مشغول اولمش ایدی. صوگره کوفه یه یقین اولان (مدینه هاشمیه) ده بر نیچه آی توروب آنندن (حیره) شهرینه کینمش ایدی. هجرتدن اوشبو یوز اوتوز دوردیجی ییلده ذوالحجه آینده حیره دن (انبار) شهرینه کوچمشدر. بو ییلک حج وقتنک کوفه والیسی عیسی بن موسی حاجیلره امیر اولمشدر.

هجرتدن (۱۳۵) نچی ییلنک وقائعی

اوشبو بوز اوتوز بشنچی ییلده (بخارا) و (سمرقند) امیری زیاد بن صلیح عصیان ایتمکله (خراسان) والیسی ابو مسلم عسکر ایله (مرو) دن حرکت ایده رک بخارا یه کلمشدر. زیاد بن صلیح قورقویه دوشه رک اوراده ساکن اولان (دهقان) لردن (۱) برینه صغنمش ایدی. مذکور دهقان زیاد ننگ باشینی کیسوب ابو مسلم گه کیتورمشدر. بونن صوگره ابو مسلم مرو شهرینه قایتمشدر. ینه بو ییلده (اهواز) و (فارس) والیسی یحیی بن محمد وفات اولمشدر. بو ذات خلیفه ننگ قرده شی ایدی.

بو ییلک حج وقتنک خلیفه ننگ عمی سلیمان بن علی حاجیلره امیر اولمشدر.

سیچیلیه غزاسی

بو یلده (افریقیه) والیسی عبدالرحمن بن حبیب نك قرده شی عبدالله دونما (۱) ایله کیده رك (آق دیکز) ده واقع (سیچیلیه) جزیره سینه جیقوب غزا قیلمش وبرجوق غنیمت مالی واسیر آلمشدر.

بوغزایه سبب اولدرکه: افریقیه والیلری ولایتلرنده پیدا اولان فتنه وقارشیقطنی باصدرماق ایله مشغول اولدقلرندن روملر سیچیلیه جزیره سینك هر طرفینه قلعه لر بنا ایتمش ایدیلر. ودونمالری جزیره نك اطرافینی طولاشوب توغری کلن مسلمان سوداگرلرینی اسیر ایدر ایدیلر. شول سببدن عبدالله آنلرنك قولقلرینی بورمشدر.

هجرتدن (۱۳۶) نچی یلنك وقائی

وفات ابوالعباس السفاح.

اوشبو یوزاوتوز آلتنچی یلده، ذوالحجه نك اون اوچنچی کوننك امیرالمؤمنین ابوالعباس السفاح حضرتلری اوتوز اوچ یاشنده ایکان چه چك علتیله وفات بولوب (انبیار) شهرنده دفن اولمشدر. مدت خلافتی دورت یل وسیکز آیدر.

وفاتندن اول قرده شی ابو جعفرنی (امیرالحج) نصب ایدرک خراسان والیسی ابو مسلم ایله برلکده مکه مکرمه یه کوندر دیکندن عمی عیسی بن علی جنازه نمازینی اوقوب دفن ایله مشدر.

خلیفه ابوالعباس فصیح سوزلی وتدبیرلی وتواضعلی اولوب سخاوت وکرم ایله متصف برپادشاه ایدی. دائما علماء وفضلا ایله صحبت ایدر ایدی.

حین وفاتنك خلافتنی اوزندن یاشد الوغ اولان قرده شی ابو جعفر گه طابشرمشدر. سفاح نك زمان خلافتنده ابوسلمة الخلال و آندن صوگره خالد بن برمک وزیرک خدمتنده اولدیلر.

ابو جعفر المنصور نك خلافتی .

خلیفه ابوالعباس وفات اولدقن سوگره بیوک قرده شی ابو جعفر بن محمد که بیعت اولندی . اول وقتده ابو جعفر مکة مکرمه ده اولدیغندن قرده شینک اوغلی عیسی بن موسی آنک اوچون خلقتن بیعت آلمشدر .

خلیفه ابو جعفر حینی تمام قیلدقن سوگره ابو مسلم ایله برلکده (کوفه) گه قایقوب آندن (انبار) شهرینه کیتمشدر .

ابو جعفر نك اسمی (عبدالله) و کنیه سی (ابو جعفر) و لقبی (المنصور) در . سلسله نسبی : عبدالله بن محمد بن علی بن عبدالله بن عباس در .

هجرتدن (۱۳۷) نچی یلنک و قاتعی

خلیفه ابوالعباس وفاتندن اول اوزینک عمی عبدالله بن علی نی شام و خراسان عسکر یله (روم) غزاسینه کوندرمش ایدی .

عبدالله روم حدودنده اولان (دلوك) که ایرشد که خلیفه نك وفاتینی ایشتدی . و در حال یاننده اولان عسکرینی بریرگه جمع ایلوب : «خلیفه ابوالعباس مینی مروان بن محمد ایله مهاربه ای دوگه کوندردیکی وقتده سفی اوزمگه ولی العهد تعیین ایدرم ، میندن سوگره سن خلیفه اولورسک دیمش ایدی» دیرک عسکرنی اوزینه بیعت ای دوگه دعوت قیلدی . عسکر باشلقارندن برنیچه سی : «عبدالله راست ایته در ابوالعباس نك بوسوزینی بزلرده ایشتمش ایك» دیرک شول مجلسده گواھلق و یردی لر . بونک سوکنده شام و خراسان عسکرینک جمیع سی عبدالله بن علی نك خلافتینه راضی اوله رق آکتابیعت ایله دیلر . بوندن سوگره عبدالله بن علی یاننده گی عسکر یله کیرویه دونوب (حران) شهرینی محاصره ایله مشدر .

بوخبر خلیفه ابو جعفر المنصور گه ایرشدکن سوگره ابو مسلم قومانداسیله عبدالله اوزرینه عسکر کوندرمشدر . عبدالله بو عسکر نك یولغه چیقدیغنی ایشتککن سوگره حران دن حرکت ایده رک (نصیبین) گه کلدی . و عسکرینک

اطرافینه خندق قاز توردی. ابومسلم طرفینه آوشورلردیو قورقویغندن یاننده اولان خراسان عسکرندن اون ییدی ملک آدمنی قتل ایقدردی.

ابومسلم نصیبین گه کلدکنن سوگره عبدالله بن علی گه: «خلیفه هیننی شام والی لگینه تعیین ایسله دی. من اورایه کیده رم» دیو خبر کونروب شام بولینی طوتدی.

عبدالله ننگ یاننده غی شام عسکری: «ابومسلم بزننگ خاتون وبالالرمزنی اسپر ایدر» دیهرک خندقلرندن چغوب شامغه کیتیمیه باشلادیلر. عبدالله بن علی دخی چارناچار آنلرغه تابع اولدی. شول آراده ابومسلم عسکر یله کیرویه دونوب بونلرنگ خندق ایله احاطه ایلمش محکم اورنلرینه کروب اوطوردی. وبوحیله ایله هجومغه ومدافعه گه اوڭغای اولان اورننی اوزقولینه آلدی.

عبدالله بن علی دخی عسکر یله ابومسلم ننگ قارشوسینه کلوب نازل اولدی. سوگره ایکی عسکر بری برینه هجوم ایدرک محاربه یه کرشدیلر. بومحاربه بیدش آیهغه تارتلدی. عبدالله ننگ یاننده اولان شامیلرنگ کوبره گگی یاخشی آطلرغه منمش بهادر آدملر اولدقلرندن برنیچه مرتبه ابومسلم ننگ عسکرینی یرننن قوبارمش ایدیلر. آخر الامر ابومسلم طرفی غلبه ایدرک شام عسکرینی بوزوب قاچردیلر. عبدالله بن علی قاچوب کیتهرک بصره یه کلوب قرده شی سلیمان بن علی ننگ خانه سیننه یاشرنسدی.

ابومسلم الخراسانی ننگ قتل اولندیغی

بویلدک (حکومت عباسیه) ننگ ایکنغیرغاه وایکنغ فداکار خادملرندن اولان ابومسلم الخراسانی خلیفه ابوجعفر المنصور طرفندن قتل اولنمشدر. بوننگ تفصیلی اولدرک: ابوجعفر المنصور قرده شی ابوالعباس السفاح ننگ زمان خلافتنه (خراسان) ولایتینه وارمش ایدی. شول زماننن بیرو ابومسلم نی دشمن طوتار ایدی. وهر وقت خلیفه ابوالعباس که: «یا امیر المؤمنین ابومسلم هر اشینی اوزی بلگنچه قیاور. سزدن اذن ورغصت صوراماز. اگر آنی اولدرمز ایسه ک استقلالکوزگه ضرر

ایریشور» دیور ایدی. لکن ابوالعباس جن کوکلین ابومسلم گه محبت ایدر ایدی. آنکڻ اجتهاد و فداکار لغیله خلافت تختیفه چقد یغنی خاطرندن چغارماز ایدی. ابو العباس وفات اولوب آنکڻ یرینه ابوجعفر المنصور خلیفه اولدقندن سوکوره خلافت دعوی ایدرک بیک کوب عسکر ایله قارشو کامکن اولان عبدالله بن علی اوزرینه ابو مسلم قومانداسیله عسکر کوندر دی. یوقاریده ذکر ایدلدیکی اوزره ابومسلم اوزینکڻ صوغش عامینه مهارتی آرقاسنده عبدالله بن علی نکڻ عسکرینی بوزوب ابوجعفرنی طنچلاندرمشدر.

بونندن سوکوره خلیفه ابوجعفر المنصور ابومسلمنی خراسان والیلاگندن عزل ایدوب (مصر) و (شام) والیلاگینه تعیین ایلدی. ابومسلم بوکنا راضی اولماسدن خراسانغه قاراب یولغه چیقدی. خلیفه ابوجعفر درحال (انبار) دن (مدائن) شهرینه واروب ایلچی واسطه سیله ابومسلمنی حضورینه کیتورتوب قتل ایتدرمشدر.

زوالمی ابومسلم (حکومت عباسیه) نکڻ نیگزنینی محکم قیلمق ایچون نه قدر قانلر توکمش ایدی. ابوجعفرنی خلافتک قالدرمق ایچون وار قوتینی صرف ایدوب عبدالله بن علی نکڻ عسکرینی بوزمش ایدی. نهایت ابوجعفر نکڻ قلچبله باشی کیسلیدی.

ابومسلم (دولت بنی امیه) نی نیگزنندن یعوب آنکڻ یرینه (حکومت عباسیه) نی بنا ایلدکینی اوشبو توبنده یازلمش شعر ایله تصویر ایدر ایدی:

قد نلت بالحزم والکتمان ماعجزت

عنه ملوک بنی ساسان اذخشدوا

ما زلت اضربهم بلسیفی فانتبهوا

من رقدت لم ینهما قبلهم احد

طفقت اسعی علیهم فی دیارهم

والقوم فی ملکهم بالشام قدرقدوا

ومن رعى غنما فى ارض معشبه
ونام عنها تولى رعيها الاسد

ابومسلم بهادر و علم حربى كه (صوغش علمينه) ماهر ، عرب و فارس لغتلىرىنه واقف بر ذات اولوب اصلينىڭ عرب ياخود عجم اولماقنده اختلاف وارد . اسمى (عبدالرحمن) ، كنيهسى (ابومسلم) ، لقبى (امير آل محمد) ايدى . بونى كتابىڭ اوچنچى قسىمىڭ آخرنده ذكر ايتمىشىم .

بۇه بويلىده خراسان دن سنباد اسملى بر مجوسى ابومسلم نىڭ قانينى طلب ايدوب بيك كوب عسكر ايله خروج ايلدى . و (نيسابور) ، (قومس) ، (رى) شهرلىرىنى ضبط ايسه رك اهل اسلامن بيك كوب آدمنى اسير ايلدى . بوخبر خليفه يه ايرشككنن سوڭره جمهور بن مرار العجلى قومانداسيله اون ملك عسكر كوندردى . مذكور جمهور او شبو عسكر ايله خراسانغه واروب مجوسيلر ايله مهاربه يه كرشدى . بو مهاربه ده مجوسيلردن آلتمش ملك نفرى قتل اولمشدر . رئيسلىرى سنباد (طبرستان) طرفينه قاچمش ايسه ده اول طرفنىڭ حاكىمى سنبادنىڭ باشينى كيسوب خليفه يه كوندرمىشدر .

ابوجعفر المنصور خلافته كيچكككنن سوڭره (خراسان) غه ابوداود بن ابراهيم نى ، (الجزيره) يه حميد بن قعطبه نى ، (مصر) غه اوزينىڭ عمى صالح بن على نى والى نصب ايلمشدر .

بويلىده حج وقتنده خليفه نىڭ عمى اسماعيل بن على حاجيلره امير اولمشدر .

هجرتدن (۱۳۸) نچى يىلنىڭ وقائى

اوشبو يوز اوتوز سكزنچى يىلده (رى) شهرنده ساكن اولان جمهور بن مرار العجلى خليفه يه مخالفت قىلدى . و بوڭا برچوق خلق تابع اولدى . خليفه محمد بن الاشعث قومانداسيله رى گه عسكر كوندردى . محمد بن الاشعث قصر الفيروزان) اسملى اورنده عاصيلردن كوبره گينى قىلچدن كيچردى .

رئیسلیرى جمهور بن مرار (اذربيجان) طرفينه قاچمىش ايسه ده اوزى نىڭ
تابعلىرى باشىنى كىسوب خليفه يه كىتوردىلر .

ينه بويلىده خليفه ابوجعفر المنصور خازم بن خزيمه قومانداسيله سكر مڭ
عسكر كوندروب (الجزيره) ولايتىنى يغما وغارت ايدىن خوارج طائفه سىنى
قتل ايتدىمىشدر . رئیسلىرى ملبد بن حرمله الشيبانى دىقى قتل اولمىشدر .

ينه بويلىده خليفه نىڭ قرده شى عباس بن محمد و آناسىنىڭ قرده شلرنىن
صالح بن على ابله عيسى بن على عسكر ايله (روم) مملكتينه كىدوب غزاقىلماشلىردىر .
ينه بويلىده عبد الله بن على خليفه ابوجعفر المنصور غه بيعت ايلمىشدر .
بونىڭ قرده شى سليمان بن على نىڭ خانه سینه ياشرنىد كىنى يقىننىڭ ذكر ايتمىشىم .
بويلىده فضل بن صالح بن على حاجىلره امير اولمىشدر .

هجرتدن (۱۳۹) نچى يىلنىڭ وقئى

اوشبو يوز اوتوز طوقز نچى يىلده خليفه ابو جعفر المنصور (ملاطيه) و
(قاليقلا) شهرلرينه عسكر كوندره رك روملرنىڭ يقمىش اولدىقلىرى
اورنلرنى يا كىدىن بنا ايتدىروب اىچلىرىنه عسكر قويدى . بوندىن سوڭره
ملاطيه و قاليقلاننىڭ اطرافه تارقالمىش اھالىسى كىرو وطنلرينه قايتدىلر .
روم اىمپراطورىنىڭ بو ايكى شهرنى خراب ايتدىردىكىنى يوقارىدە
ذكر ايتمىشىم .

ينه بويلىده خليفه عمى سليمان بن على نى (بصره) امارتنىن عزل
ايدىرك آننىڭ يىرىنه سفيان بن معاويه نى تعيين ايلدى .

بويلىده حج وقتىده خليفه نىڭ قرده شى عباس بن محمد حاجىلره امير اولمىشدر .

اندلس مملكتىنىڭ حكومت عباسيه دن آيىردىغى
عباسىلر سرىر خلافتكه كىچىك كىن سوڭره (بنى اميه) خليفه لرىنىڭ
اوننچىسى اولان هشام بن عبد الملك اولادىن عبد الرحمن بن معاويه بن
هشام (افرىقه) يه قاچوب كىدرك آندىن (اندلس) مملكتىنه كىچمىش ايدى .

هجرتدن اوشبو یوز اوتوز طوقزنجی یلده اول یرده ساکن اولان عربلر مذکور عبدالرحمن نی پادشاهلغه قبول ایده رک آکابییعت ایتمکدن اندلسده بریاکی (بنی امیه دولتی) تشکل ایلدی. و ظهور اسلامدن بیرو دولت واحده شکلنده امتداد ایسن (دولت اسلامیه) بویله ایکی یه آیرلدی.

اندلسده حکومت سورن بنی امیه پادشاهلرینک و قاععی کتابمذک بشنچی قسیمده ذکر ایدیلمور. چونکه اوشبو دورتنچی قسیمده (بنی العباس) خلیفه لرینک احوال تاریخلری گنه ذکر ایدیلمور باشقه مستقل اسلام پادشاهلرینک احوالی بشنچی قسیمده ذکر ایدیلمور چکدر. ان صبرالا جال.

هجرتدن (۱۴۰) و (۱۴۱) نچی یللرنک و قاععی

هجرتدن یوز قرقنچی یلده (خراسان) والیسی ابوداود بن ابراهیم وفات اولدی. صوگره خلیفه آنک یرینه عبدالجبار بن عبدالرحمن الازدی نی تعیین ایده رک خراسانغه کوندردی.

ینده بویله خلیفه ابوجعفر المنصور مکه مکرمه یه واروب حج قیلمشدر. یوز قرق برنجی یلده (خراسان) ولایتده ساکن اولان (رواندیه) طائفه سی خروج ایلمشدر. بو طائفه تناسخ منهیینه داهب اولوب آدم علیه السلام نک جانی خلیفه نک صاقیسی اولان عثمان بن نهیک که کوچد کینی اعتقاد ایدرلر و خلیفه ابوجعفر المنصور نی: «رهمز و نکریمز» دیرلر ایسی. طائفه مذکورده دن آلتیوز قدر آدم (هاشمیه) شهرینه کلوب خلیفه نک سرایینی کوردکلرنک: «بور بمرنک سراییدر» دیدیلر. خلیفه بونلر نک بیوکلرندن ایکی یوز قدر سینی طوتدروب حبس قیلدردی. بونلر بومعامله دن آچیغلانوب زندان صاقچیلر یغه هجوم ایده رک حبس اولنمش آدملرینی چیقاردیلر. صوگره حکومت سرایینه کلوب خلیفه یه هجوم قیلدیلر. شول آراده اطرافدن آدملر کلوب رواندیه طائفه سینک جمله سینی قلمدن کیچردیلر. و خلیفه نی هلاکتدن قوتقاردیلر.

معن بن زائدة الشیبانی (واسط) محاصره سنده ابن هبیره طرفنده اولدیغندن

خلیفه یه و آنک طرفدار لرینه کورنه سدن قاچوب یوررایلی. راوندیہ طائفه سی حکومت سرایینه هجوم ایتدیکی وقتده معن بن زائک میدانغه چیقوب پک بیوک خدمت وفداکارلق کوستردی. وراوندیلردن برنجه سیننی قتل ایلدی. خلیفه ابو جعفر المنصور: «آفرین یامعن قصور وگناهکنی عفوایتدم» دیرک آنندن راضی اولدیغنی بیلردی. بونندن سوگره معن نی (یمن) والیلسکینه تعیین ایلدی.

ینه بویله (خراسان) والیسی عبد الجبار بن عبد الرحمن عصیان ایلدیکندن خلیفه اوزینک اوغلی محمد المهدی نی برچوق عسکر ایله خراسانغه کونردی. مهدی برفرقه عسکر ایله خازم بن خزیمه نی ایلرویه کونروب اوزی (نیسابور) شهرینه نازل اولدی. خازم عبد الجبار نی طوتوب خلیفه یه کونردی.

بونندن سوگره مهدی خراسان والیلسکینه سری بن عبد الله نی تعیین ایلدی. و ابو الحصیب ایله خازم بن خزیمه قومانداسیله (طبرستان) مملکتنه عسکر کونروب اول طرفلر نی ضبط ایتدردی.

ینه بویله خلیفه مدینه امارتینه محمد بن خالد بن عبد الله القسری نی، مکه ایله طائف امارتینه هیثم بن معاویه العتکی نی تعیین ایلدی.

بویله شام والیسی صالح بن علی حاجیلره امیر اولمشدر.

ینه بویله محمد بن الاشعث مصر ولایتینه والی نصب اولمش. بر آرز سوگره مذکور محمد عزل اولتوب آنک یزیدنه نوفل بن محمد بن الفرات تعیین اولمشدر.

رفعت افندی (نقد التواریخ) اسملی کتابنده دیهمشدرکه: «هجرتدن یوز قرق برنجی یله عساکر اسلامیه دن بر مفرزه دیگز ایله (چین) مملکتینه کینوب (قانتون) شهرینی ضبط ایدرک بر قاضی نصب ایتمشدر. ودها ایلرویه کینوب (خانجو) شهرینی دخی محاصره یه آلمشدر.»

بو واقعه اهمیتلی و بیوک وقاعدندر. لکن (تاریخ کامل) و (تاریخ ابن خلکون) کبی مفصل و معتبر تاریخ کتابلرنده کورنمیدر.

ھجرتدن ۱۴۲ نچی یلنڭ وقائعی .

اوشبو یوز قرق ایکنچى یلک (سند) والیسی عیینه بن موسی (حکومت عباسیه) یه عصیان ایلدی . (باش تارتدی) بوخبر خلیفه یه ایرشد کن صوگره عمر بن حفص قومانداسیله عسکر کونردی . مذکور عمر اوشبو عسکر ایله کیدرک عیینه یه غلبه ایدوب (سند) ولایتینی ضبط ایتمشدر .

ینه بویله (طبرستان) مملکتینڭ یرلی اهالی طرفندن صایلانمش والیسی عهدینی بوزوب مملکتنه ساکن اولان مسلمانلر نی قتل ایله مشدر . بوقانلی واقعه خلیفه ابوجعفر المنصورغه ایرشکچده مقدار کافی عسکر کونردوب طبرستاننی تکرار ضبط ایتدرمشدر .

طبرستان اهالیسی (خلافت اسلامیه) یه تابع اولسه لرده (اداره داخلیه) ده اختیارلی ایدیلر .

بویله حج وقتنده خلیفه نڭ عمی اسماعیل بن علی حاجیلره امیر اولمشدر . ینه بویله مصر والیسی نوفل بن محمد بن الفرات عزل اولنوب آنڭ یرینه حمید بن قحطبه مصر والیسی اولمشدر .

(الجزیره) و (الثغور) و (العواصم) والیگینه خلیفه نڭ قرده شی عباس بن محمد، (موصل) والیگینه مالک بن هیثم الخزاعی تعیین اولنمشدر .

ینه بویله خلیفه نڭ عمی سلیمان بن علی ایلی طوقز یاشنده اولدیغی حالده وفات اولمشدر . مذکور سلیمان بن علی (بنی امیه) یه امان و یرمک و آنلر نی قتلن قوتقارمق طرفنده ایدی . وفات اولدیغی وقت یاننده بنی امیه دن سکسان قدر آدم وار ایدیکه هر بریسی خاتون وبالالریله آنڭ قانات آستینه صغنهش ایدیلر . لکن قرده شی عبدالله بن علی بالکیه آنڭ خلافتچه اولوب امویلردن بیک کوب آدمنڭ قانینی توکمشدر .

ھجرتدن (۱۴۳) نچی یلنڭ وقائعی

بوتاریخدن ایکی یل مقدم خوارج طائفه سی (افریقیه) ولایتینی ضبط

ايتىش ايدىلر. (مصر) واليسى طرفىدىن اورايە كوندىرلەش عىسكەر بوزىلوب كىرۈمىرغە قايتىش ايدىلر. ھىجرت نىبويە دن اوشبو يوز قىرغاق اوچىنچى يىلە خلىفە منصور افرىقىيە يە محمد بن الاشعث قومانداسىلە ايللى مىڭ عىسكەر كوندردى. ابن الاشعث خوارج طائفەسىنە غلبە ايدەرك افرىقىيە نى ضبط ايتىشدر.

يىنە بويىلە (مكە مكرمه) و (طائف) واليسى ھىثم بن معاويە عزىل اولنوب آنىڭ اورنىنە سىرى بن عبد اللە بن الحرث تەيىن اولندى. مىڭ كور سىرى بونىن مەقم (يىمامە) واليسى اولدىغىن آنىڭ يىرىنە قىتم بن عباس بن عبد اللە يىمامە يە والى اولمشدر. يىنە بويىلە (مصر) واليسى ھىمىد بن قىطبە عزىل اولنوب آنىڭ اورنىنە تىكرار نوقىل بن محمد بن الفرات تەيىن اولنىش .

بىر آز سوڭرە مىڭ كور نوقىل دىخى عزىل اولنەرق آنىڭ يىرىنە (۱) يىزىد بن حاتم مىرغە والى بولمشدر.

بويىلە ھىج و قىتندە خلىفە نىڭ قىردە شىننىڭ اوغلى عىسى بن موسى ھاجىلرە امىر اولمشدر.

ھىجرت دن (۱۴۴) نچى يىلنىڭ وقاىھى

اوشبو يوز قىرغاق دوردنچى يىلە خلىفە المنصور (كوفە)، (بصرە)، (الجزىرە)، (موصل) اھالىسىدىن عىسكەر جىمە ايدوب محمد بن ابى العباس السفاج قومانداسىلە (طبرىستان) مەلىكىتىنە كوندردى. چونكى (دىلەم) لىر ەھدىلر نى بوزوب طبرىستانە ساكن اولان مىسلمانلار نى قىتل ايتىش ايدىلر.

يىنە بويىلە خلىفە ابو جعفر المنصور (مكە مكرمه) يە واروب ھىج قىلەش . (مەدىنە مەقورە) يە رىياح بن عثمان المىرىنى امىر نىصب ايتىشدر. يىنە بويىلە ەمرو بن عبىد المەعتزلى وفات اولمشدر. مىڭ كور ەمرو فصىيە و بىلىغ، زاھىد و متقى بىردات ايدى .

(۱) مىڭ كور يىزىدىكى سىلسا نىسى بىزىد بن حاتم بن قىبىسە بن ەھاب بن ابى صفردىر. مەھاب ايلە آنىڭ اولادى بەھادرو علم ھرىكە ماھىر آدمىلر ايدىكە بونلارنىڭ احوالىنى كىتابىزنىڭ اوچىنچى قىسمىدە كىنچە اورەندىڭ ايتىشلىم .

اولاد حسن رضی اللہ عنہ دن اون ایکی ذاتنک زندانغه صالحندیغنی

حسن بن علی بن ابی طالب رضی اللہ عنہمانک اولادنن محمد بن عبد اللہ بن الحسن المثنی بن الحسن السبط بن علی بن ابی طالب خلافت دعوی ایدرک آدملرنی اوزینه بیعت ایدوگه دعوت قیامش ایدی . صوکره خلیفه ابو جعفر دن قورقدیغندن قردهشی ابراهیم ایله برلکده (عربستان) نك بر طرفینه کیدوب یاشرنمش ایدی . خلیفه طرفندن محمد ایله ابراهیم نی طومتق ایچون اطرافه کوندرلرش آدملر آنلرنی تابا آلمادیلر . بوننن صوکره خلیفه ابو جعفر المنصور برنیچه مرتبه عبد اللہ بن الحسن گه : « اوغلرکنی تابوب کیتورک » دیسه ده آننن : « یاشرنگان اورنلرینی بلمیم » دن باشقه جواب ایستمه دی .

آخر الامر اوشبو یوز قرق دوردنچی یلده خلیفه ابو جعفر المنصور اولاد حسن دن اون ایکی ذاتنی (کوفه) یه کیتورتوب زندانغه صالحدی . ایچلرنن بش آدم سلامت قورتیلوب یدیسى زندانک وفات اولمشدر . یوقاریک مذکور عبد اللہ بن الحسن دخی وفات اولانلر جهله سنکندر . رحمهم الله تعالی . محمد ایله قردهشی ابراهیم نك احوالی یقینه ذکر ایدیاور . ان شاء الله تعالی .

هجر تدن (۱۴۵) نچی یلنک وقائی

محمد بن عبد اللہ ایله قردهشی ابراهیم نك خروجی

حضرت حسن رضی اللہ عنہ نك اولادنن اون ایکی ذاتنک حبس اولندیغنی یوقاریده ذکر ایتمشیم . بونلردن عبد اللہ الحسن نك محمد و ابراهیم اسملرنک اولان ایکی اوغلی مدینه منوره دن قاچوب کیده رک عربستاننک بر طرفینه یاشرنمش ایدیلر . بو واقعه نی دخی ذکر ایتمشیم .

هجر تدن اوشبو یوز قرق بشنچی یلده مذکور محمد بن عبد اللہ (مدینه منوره) ده خروج ایلدی . و مدینه امیری ریاح بن عثمان نی طوتوب

ھېس قىلىنى. سوڭرە مسجد شريفكە كىلوب منبرگە چىقار ق بربليغ خطبە او قودى. مەينە اھالىسىنىڭ كوبرەگى مھمەد كە بيەت ايلدىلەر.

بوندىن سوڭرە جعفر بن ابى طالب اولادىدىن مھمەد بن الحسن قومانداسىلە مەككە مكرەمە يە عسكەر كوندردى. مھمەد اوشبو عسكەر ايلە كەيدەرك عباسىلارنىڭ عسكەرىنى بوزوب مەكە يە كردى.

بو خىبر خەلىفە يە ايرىشكەن سوڭرە قردە شىننىڭ اوغلى عيسى بن موسى قومانداسىلە مەينە مەنۆرە يە عسكەر كوندردى. عيسى اوشبو عسكەر ايلە اورايە واردىدىن سوڭرە مەينە اھالىسىنىڭ كوبرەگى شەردىن چىقىدىلەر.

مھمەد بن عبد اللەنىڭ ياندى بىك آز آدم قالدى. بوندىن سوڭرە ايكى طرف بىرى بىرىنە مقابل اولوب مھار بە يە كرىشىلەر. بو مھار بەدە كرك مھمەد و كرك ياندى اولان عسكەرى عادىدىن طشقارى بەھادىرلىق كوستردىلەر. عباسىلاردىن بىك كوپ آدمنى قىلچىدىن كىچىردىلەر. مھمەد بن عبد اللە يال كىز اوزى يىتمەش قدر آدمنى قىل ايتتى. آخر الامر عباسىلار غلبە ايدىرك شەرگە كرىدىلەر. مھمەدنى قىل ايتدىلەر. بوندىن سوڭرە عيسى بن موسى مەينە مەنۆرە يە كىتىر بن خىيرىنى امير ايلدى. و اوزى عسكەرىنى آلوب مەكە يە كىتتى. بىر آي دن سوڭرە مەككە كىتىر غىز اولتوب آنىڭ اورنىنە عبد اللە بن الرىبع المارىنى تەيىن اولمىشدر.

يەنە بويلىدە بوقارىدە مەككە مھمەد بن عبد اللەنىڭ قردەشى ابراھىم بصرە شەردىنە خىروج ايلمىشدر. بونىڭ تەفصىلى اولدىركە:

مەككە مھمەد بن عبد اللە قردەشى مھمەدنىڭ قىلدىدىن مەككە بصرە يە كىتوب اھالىنى قردەشىنە بيەت ايدىگە دعوت قىلمىش. و آز وقتتا تابىلرى چوغالوب بصرە شەرىنى ضبط ايتىش ايدى. سوڭرە اطرافە عسكەر كوندروب (اھواز) و (مارس) و (واسط) طرفلارنى دىخى ضبط ايتىش ايدى. شول آرادە قردەشى مھمەدنىڭ قىل اولدىغىنى ايشىدوب يوز مىڭ قدر عسكەر ايلە خەلىفە منصور اوزرىنە يورمىش. و كوفە دن يوز يىكرىمى سىكز چاقىرىم اوزاق اولان (اخەرا) اسملى اورنىغە كىتوب نزول ايلمىشدر.

خلیفه منصور تیزلک ایله مکیه مکتوب کونوروب عیسی بن موسی نی کیتورتدی. و آنی اون بش مڭ عسکر ایله ابراهیم نڭ قارشوسینه کونوردی. بو واقعه دن مقدم خلیفه عسکرینڭ کوبره گینی (افریقیه) ولایتینه و (ری) طرفلرینه کونوردیکندن یاننده عسکری آز قالمش ایدی. عیسی - اخیراغه ایرشدکن صوگره ایکی عسکر بری برینه مقابل اولوب محاربه یه کرشدیلر. محاربه نڭ باشنده عیسی نڭ عسکری بوزلمش ایدی. شول آراده خلیفه نڭ سی سلیمان بن علی نڭ جعفر و محمد اسملرند اولان ایکی اوغلی بر فرقه عسکر ایله آرقه طرفلرینن کلوب آکسزدن هجوم ایدرک ابراهیم نڭ عسکرینی بوزدیلر. شول حاله ابراهیم مجروح اولوب آطنندن یقیلوب یره دوشدی. و باشی کیسلدی.

بنا بغداد

هجرتدن اوشبو یوز قرق بشنچی یله خلیفه ابوجعفر المنصور عمارت و هندسه علمینه ماهر آدملرنی هر طرفدن کیتورتوب (بغداد) شهرینی بنا ایدوگه کرشمش. و دورت یل مدتده تمام ایوب پای تختنی (هاشمیه) دن اورایه کوچرمشدر. بو شهر مدور (۱) شکلده بنا اولنوب دارالخلافه (۲) ایله مسجد جامع شهرنڭ اور تاسنده انشا اولنمش ایدی. زقاقلرنڭ (اوراملرنڭ) جمله سی قرق آرشون کیلکده اولوب اطراف ایکی قات قورغان ایله احاطه اولنمش ایدی. بنا ایچون حاضرلنگان کیرپچلرنی صاناب یازوب تورمق اشی امام اعظم ابوحنیفه رحمه الله حضرتلرینه تاپشولمش ایدی.

منصور دن صوگره کن خلیفه لر زماننده خصوصاًهارون الرشید ایله اوغلی عبدالله البامون نڭ زمان خلافتلرند بغداد شهری علوم و معارف و مدنیت خصوصنده بتون دنیانڭ پای تختی مقامنده ایدی. رصد خانه لر، کتبخانه لر، مدرسهلر چوغالمش و هر طرفدن علم و هنر اربابی کلوب اوراده تجمیع

(۱) مدور (توگه رنک) دیمکدر. (۲) دارالخلافه (خلیفه لر اقامت ایدن سرائ)

ايتىمش ايدى. اول وقتلارده بغدادنىڭ اھالىسى ايكى مىليوندىن آشۇق ايدى:
(خىطبى بغدادى) حضرتلارنىڭ روايتىنە نەزەر:

مأمون خلىفەنىڭ زىمان خىلافتىدە بغداد شەھرىدە آلتىنچى بىش مىڭ ھىمام
وار ايدى. و اول وقتدە بغداد قىرقىن آشۇق قلعه و مەدىنەنى مۇشۇل اولوب
مەدىنەلردىن بەئىزلىرى بىر بىرىنە توتاشمىش و بەئىزلىرى بىر بىرىنە يىقىن ايدى.
خىطبى بغدادىنىڭ بور روايتىنى ابن خلىدون حضرتلارى دىخى تصدىق قىلمىشدر.
ينە اوشۇبو يوز قىر قى بىشچى يىلدە (تىرك) و (خىزىر) اقوامى (دىرىندى)
طرفىدىن (ار مېنىيە) ولايتىنە چىقۇب اھل اسلام دىن بىيك كۇب آدمىنى اولدىرىدۇلار.
ينە بو يىلدە خلىفە اوزىنىڭ اوغلى جەغفرنى (موصل) ولايتىنە والى قىلىدى .
بو يىلدە ھىج و قىتدە مەككە مۇكرەمە و اليسى سىرى بىن عبد اللە ھاجىلەرە امىر
اولوب ھىج قىلدۇرمىشدر .

ينە بو يىلدە (بىصرە) يە سىلم بىن قىتئە الباهلى امىر نىصب اولغۇرمىشدر .

ھىجرەتدىن (۱۴۶) نىچى يىلنىڭ وقائىتى .

اوشۇبو يوز قىر قى آلتىنچى يىلدە مالك بىن عبد اللە الخىمىي عىسكەر ايلە (روم)
مىلكىتىنە كىرۇب غىزا قىلمىش و بىيك كۇب غنىمەت مالى آلمىشدر .
ينە بو يىلدە خلىفە ابو جەغفر المفسۇر (بىصرە) امىرى سىلم بىن قىتئەنى عىزل
ايدۇب آنىڭ يىرىنە عم زادەسى مۇھەب بىن سالىماننى تەئىين ايلەمىشدر .
ينە (مەدىنە مۇنورە) امىرى عبد اللە بىن الرىبىع الخارىئىنى عىزل ايلە آنىڭ
يىرىنە سالىماننىڭ دىگەر اوغلى جەغفرنى تەئىين ايلەمىشدر .
(مەككە مۇكرەمە) امىرى سىرى بىن عبد اللەنى دىخى عىزل ايدۇب آنىڭ اورنىنە
عمى عبد الصمد بىن علىنى قويەمىشدر .

بو يىلدە ھىج و قىتدە خلىفەنىڭ قىردە شىنەڭ اوغلى عبد الوھاب بىن ابراھىم
ھاجىلەرە امىر اولغۇرمىشدر .

ينە بو يىلدە مۇھەب بىن السائب الكلبى النىسابە وفات اولغۇرمىشدر . بو ذوات
علم انسابە زىمانىنىڭ امامى ايدى .

هجرتدن (۱۴۷) نچی یلنک وقائی .

اوشبو یوز قرق ییچی یلده استرخان الخوارزمی (ترک) اقوامندن جمع ایتدیکی عسکرایله (ارمنیه) ولایتینه کلوب اهل اسلامن بیک کوب آدمنی قلیچنن کیچردی . ومال لرینی تالادی . (تغلیس) شهرینه ده کردی . خلیفه منصور طرفندن جبرائیل بن یحیی و حرب بن عبدالله قوماندالریله ارمنیه یه کوندلرلمش عسکربوزیلوب قاچودن باشقهغه یارامادی . جبرائیل عسکرایله برگه قاچوب ترکلرنک قلیچنن قورتیلدی . حرب بن عبدالله قتل اولندی .

ینه بویله خلیفه منصورنک عمی عبدالله بن علی وفات اولمشدر . وفاتینه سبب اولدرکه : خلیفه منصور مذکور عبد الله بن نیگری طوزدن بذا اولنمش برخانه یه حبس ایتدروب خاننک نیگزینه صویبه رتمشدر . صونک تأثیرندن طوز اروب خانه یقلمش عبدالله بن علی دیوار آستنده قالوب هلاک اولمشدر .

عبدالله بن علی نک خلافت دعوی ایدرک خلیفه اوزرینه خروج ایلدکینی ، صوگره میدان محاربه دن قاچوب کیده رک قرده شی سلیمان بن علی نک خانه سینه یاشرندگینی وبو واقعه دن بریل اوزغاچ خلیفه یه بیعت ایتدکینی یوقاریده ایکی اورنده ذکر ایتمشیدم .

ینه بویله خلیفه (بصره) یه قرده شینک اوغلی محمد بن ابی العباس السفاحنی امیرنصب ایلمش ایدی . مذکور محمد امارتنی ترک ایدوب بغداد شهرینه کتمش و اوراده وفات اولمشدر . بوندن صوگره بصره امارتینه نخبه بن سالم تعیین اولنمشدر . بویله منصور مکه مکرمه یه واروب حج قیلمشدر .

هجرتدن (۱۴۸) نچی یلنک وقائی

اوشبو یوز قرق سیکز نچی یلده (موصل) ولایتنده ساکن اولان خوارج طائفه سی (دجله) نه ری بویفنده گی بر بازارنی یاندر دیلر . وسودا گرلرنک مال لرینی تالادیلر . شول آراده (اکراد) طائفه سی دهی موصلنک هر طرفینه منتشر اولوب فسادنی قوتلندر دیلر ، والی آنلرنی دفع ایتمکن عاجز قالدی .

بوخبر خلیفہ یہ ایرشدکنن سوگرہ عاقل ومدبر و سیاست علمینہ ماہر اولان خالد بن برمک فی موصل والیلگینہ تعیین ایلدی. خالد اورایہ واردقسن سوگرہ فتنہ وقارشیقلقنی باصوروب خلقنی طنچلاندردی .

ینہ بویلد (افریقہ) اہالیسی والیلری محمد بن الاشعث فی اوز آرالرنن چیقاروب عیسی بن موسی الحراسانی فی والیلگگہ صایلا دیلر . خلیفہ بوخبرنی ایشکاندن سوک افریقہ والیلگینہ اغلب بن سالم التمیمی فی تعیین قیلدی. شول ائنادہ خوارجن ابوقرہ بیک کوب عسکرایلہ خروج ایلمش ایسہدہ اغلبنک قارشوسینہ چیقدیغنی ایشدوب محاربه قیلماسن قایتوب کیتدی . بو واقعہ دن ایکی یل سوگرہ (تونس) شہرنہ ساکن اولان حسن بن حرب الکفندی بر بیوک عسکر ایلہ (قیروان) شہرینہ کلوب محاربه یہ ککرشدی. بو محاربه دہ اغلب بن سالم قتل اولنوب قیروان اہالیسی مخارق بن غفار الطائی فی والی نصب ایتدیلر . بوندن سوگرہ مخارق شدتلہ حملہ ایدرک تونس عسکرینی بوزوب قاچرمشدر .

بویلد دخی خلیفہ منصور مکہ مکرمہ یہ واروب حاجیلر ایلہ برلکک حج قیلمشدر . ینہ بویلدہ (بنی ہاشم) دن امام جعفر () الصادق حضرتلری وفات اولوب مدینہ منورہ دہ (بقیع) اسملی قبرستاندہ دفن اولنمشدر .

سلسلہ نسبی : جعفر الصادق بن محمد الباقر بن علی زین العابدین بن حسین الشہید بن علی المرتضی بن ابی طالب (رضی اللہ عنہم) حضراتیدر . جعفر الصادق حضرتلری ہجرت نبویہ دن سکسانچی یلد توغمش ایدی .

ہجرت دن (۱۴۹) و (۱۵۰) نچی یلدر نک وقائی

بوز قرق طوقزنجی یلدہ خلیفہ نک قردهشی عباس بن محمد عسکر ایلہ (روم) مملکتینہ کرووب غزا قیلمشدر . بو عسکر ایچندہ حسن بن قعطبہ ایلہ محمد بن الاشعث دخی وار ایدی . لکن محمد یولدہ وفات اولمشدر .

یہ بویلدہ مکہ مکرمہ والیسی عبدالصمد بن علی عزل اولنوب آنک
یرینہ خلیفہ ننگ قردهشیننگ اوغلی محمد بن ابراہیم تعیین اولمشدر . مذکور
محمد بویلدہ حاجیلرہ امیر اولوب حج قیلدرمشدر .

یہ بویلدہ (ثقیف) قبیلہ سنندن عہسی بن عمر النحوی وفات اولمشدر .
امام خلیل علم نحونی بو ذاتن اخذ ایتمش ایدی .

یوز ایللنچہ یلدہ (استاذ سیس) اسملی بر آدم (ہراة) و (بادغیس)
(سجستان) اہالیسنن جمع ایقدیکی اوچ یوز مکہ قریب بر بیوک عسکر ایلہ
خروج ایدرک بتون (خراسان) ولایتینی ضبط ایلدی . و (مر والروذ) عسکرینہ
غلبہ ایدرک قوماندانلری اجشم نی قتل ایتدی . بوندن باشقہ معاذ بن مسلم ،
جبرائیل بن یحیی ، حماد بن عمرو ، ابوالنجم السجستانی ، داود بن کرار کبی
مشہور قوماندانلرننگ عسکرلرینی بوزدی .

بوخبر خلیفہ ابوجعفر گہ ایرشدکنن صوگرہ خازم بن خزیمہ قومانداسیلہ
خراسانغہ عسکر کوندردی . ایکی عسکر بر برینہ مقابل اولوب خیلی وقت محاربه
قیلدیلر . آخر الامر خازم غلبہ ایدوب دشمن عسکرندن یتمش مکنی قلیچمن
کیچردی . واون دورت مک قدر یسنی اسیر قیلدی . استاذ سیس طانغہ قاراب
قاچدی . خازم آرقہ سنندن کیدرک استاذ سیس نی خاتون وبالالریلہ اسیر ایلمشدر .
اول وقتک آنک یاننگ اوتوز مک قدر آدم وار ایدی . خازم بونلرننگ گناہلرینی
عفو ایدرک ہر قایوسینہ برر کییم کیدروب آزاد قیلمشدر .

یہ بویلدہ خلیفہ منصور مدینہ منورہ والیسی جعفر بن سلیمان نی عزل ایدوب
آنک اورننہ اولاد علی کرم اللہ وجہہ دن حسن بن زیدنی تعیین ایلدی .
بویلدہ عبد الصمد بن علی حاجیلرہ امیر اولمشدر .

یہ بویلدہ امام اعظم ابوحنیفہ بن ثابت حضرتلری یتمش یاشنگ اولدیغی
حالیہ بغداد حبسخانہ سنک وفات اولمشدر . خلیفہ منصور (قاضی القضاة) لق
منصبینی قبول ایتدیکیچون امام جفا بلرینی زندانغہ سالدرمش ایدی . و ہر
کون اونار قاقچی اوردیروب قاضیلق خدمتینی تکلیف ایدر ایدی . اون کون

صوگره امام اعظم حضرتلری قاهچیلرنڭ تائیرندن وفات اولمشدر. رحمه الله تعالى. خلیفه منصور امام اعظم حضرتلرنڭ علمک و عدالتک زمانک اولان جمیع علما وفقهادن اوستون اولدیغنی بیلدیکنن: « شاید تکلیفمنی قبول قیلور » دیرک بوايشکه جرأت قیلدی. امام جنابلری: « قاضیلق منصبینی قبول ایتسم بی گناه بر مسلمان نڭ باشی کیسلویزه سبب اولورمن » دیب قورقدیغندن خلیفه نڭ تکلیفینی قبول قیلما دی.

ینه بویله علم تاریخک زهانی نڭ امامی اولان محمد بن اسحاق ایله علم تفسیرده مشهور مقاتل بن سلیمان الباخی وفات اولمشلردر. خلیفه منصور نڭ جعفر اسملی اوغلی دخی بویله وفات در.

هجر تدن (۱۵۱) نچی یلنڭ وقائعی

اوشبو یوز ایلیلی بر نچی یلده خلیفه منصور (سند) ولایتینه هشام بن عمرو التغلبی نی والی نصب ایلدی. و بونن مقدم سنده والی بولنان عمر بن حفص نی (۱) (افریقیه) والی لگینه تعیین قیلدی.

عمر افریقیه یه واروب ولایت مرکزی اولان (قیروان) شهرنده اوچ یل اقامت قیلدی. بومدتک افریقیه نڭ هر طرفی طنچ و راحت توردی. فتنه و قارشیلق باش کوسترمدی. بونن صوگره عمر بن حفص (طبنه) شهرینی بنا قیلماق ایچون (زاب) (۲) خطه سینه کیتدی. قیروان شهرینی حبیب الهلبی گه طاپشردی.

عمر بن حفص قیروانن آیریلدن صوگره افریقیه نڭ هر طرفنن خوارچ منهبند اولان (بربر) طائفه سی خروج ایله رک زاب خطه سینه کلدیله. و عمر نی هر طرفنن چولغاب آلدیلر. اول وقتک عمر طبنه شهرینی بنا ایلموگه کرشمش ایدی. طنبه نی محاصره ایدن خوارچدن بری عبد الرحمن بن رستم ایدی که اون بش ملک عسکر ایله کلمش ایدی. و بری (صفویه) منهبینه منسوب اولان ابو قره ایدی که

(۱) مذکور عمر بن حفص شهزاده هب بن ابی صفره نڭ قرداشی قیصه بن ابی صفره نسلنددر.

هلب نڭ قیصه اسملی براوغلی هم وار ایدی.

(۲) زاب خطه سی (جزایر) مملکتده ایدی.

قرق ملك عسكر ايله كلمش ايدى. و بونلره باشقه (اباضيه) منهنده اولانلردن عاصم السدرانى آلتى ملك و مسعود الزناتى اون ملك و ابوحاتم بر جوق عسكر ايله كلمش ايديلر. بونلردن باشقه يدى رئيس دخی وار ايديكه هر قايسى بر نيچه ملك عسكر ايله شهرنگ اطرافينه نازل اولمش ايديلر.

عمر بن حفص بوقدر كوب دشماننى عسكر قوتيله دفع ايتيك ممكن اولماديغنى آكلاديغندن ابو قرهنگ قرده شينه دورت ملك درهم (۱) كوندروب طبنه دن كوچوب كيتوينى اوتندى. اول دخی درهلرنى آلدقن صوگره اول يردن كوچوب كيتدى.

بوننگ آرقه سننن ابوقره ياننده اولان قرق ملك خوارنگك جميعسى كوچديلر. عمر صفريه خوارجينى آچه قوتيله دفع ايتدكن صوگره بر آزعسكر كوندروب عبد الرحمن بن رستم نى دخی (تاهرت) كه قاچوب كيتوگه مجبور قيلدى. بوندن صوگره اباضيه خوارجى دخی طبنه دن قيروان شهرينه كيتديلر. و شهرنى هر طرفدن محاصره يه آلديلر. بوخبر عمرگه ايرشديكى ايله طبنه ده بر آزعسكر قالدروب اوزى قيروانغه دوندى.

عمر بن حفص قيروانغه قايتقن صوگره خوارج ايله خيلى وقت محاربه لر قيلدى. آرالرنده بيك قورقنچ وقانلى واقعه لر اوتدى. نهايت بو محاربه لرننگ برنده قتل اولدى. بوندن صوگره قيروان اهاليسى عمرنگك آنا بر قرده شى اولان حميد بن صغرنى و ايلكسگه صايلاديلر. شول آراده خليفه منصور طرفندن افرىقيه و ايلكسگه تعيين اولنان يزيد بن حاتم المهلبى آلمش ملك عسكر ايله قيروانغه كلوب خوارنگك جميعسينه غلبه قيلدى، فتنه و فسادنى باصديروب خلقنى طنجلاندردى.

ينه بويلكه خليفه منصور (بغداد) ننگ قارشوسينه يعنى (دجله) نهريننگ شرق طرفينه (۲) (رصافه) بلكه سيني بنا ايتوب اورايه بر بولوك عسكر ايله

(۱) درهم - كموش تنكه

(۲) بونى باشقه رصافه لردن آرماق اچون (رصافه بغداد) نيمه ايدرلردى. چونكه شامده و باشقه ولايتلرده رصافه اسملى بلده لر وار ايدى.

اوغلى مهدي نى قويدى مهدي نىڭ زمان خلافتىدە رصافه فوق العاده مزىن ومعمور اولمش ايدى.

خليفه منصور معن بن زائده الشيبانى بى (يمن) والىلىگىدىن عزل ايدوب (سجستان) ولايتىنە والى نصب ايتەش ايدى. اوشبويوز ايللى برنچى يىلدە خوارج طائفەسى آنى قتل ايتدىلر. بوندىن سوڭرە سجستاندە معن نىڭ قردەشىنىڭ اوغلى يزىد بن مزىد والى اولمشدر.

يەنە بويلىك (بصره) والىلىگىنە جابر بن توبە الكلابى، (موصل) والىلىگىنە اسماعيل بن خالد بن عبد الله القسرى، (خراسان) والىلىگىنە حميد بن قحطبه، تعيين اولمشدر.

بويلىك حج وقتىدە مکه وطائف واليسى محمد بن ابراهيم حاجىلرە امير اولمشدر.

هجر تدن (۱۵۲) (۱۵۳) (۱۵۴) نچى يىللى نىڭ وقائى

يوز ايللى ايكنچى يىلدە (بصره) والىلىگىنە يزىد بن منصور و (مصر) والىلىگىنە محمد بن سعيد تعيين اولمشدر.

بويلىكە حج وقتىدە خليفە منصور مکه مكرمه يە واروب حاجىلرە امير اولوب حج قىلدىر مشدر.

يوز ايللى اوچنچى يىلدە خليفە ابو جعفر المنصور نىڭ اوغلى مهدي مکه يە واروب حاجىلرە امير اولمشدر.

يوز ايللى دوردنچى يىلدە (بصره) والىلىگىنە عبد الملك بن ظبيان النميرى تعيين اولمشدر.

يەنە بويلىك خليفە منصور (شام) ولايتىنە و (بيت المقدس) كە وار مشدر.

بويلىكە مکه وطائف واليسى بولنان محمد بن ابراهيم حاجىلرە امير اولمشدر.

يەنە اوشبو يوز ايللى ايكنچى و يوز ايللى اوچنچى و يوز ايللى دوردنچى

يىللىدە خليفە (روم) مملكتىنە عسكر كوندر مشدر.

هجر تدن (۱۵۵) نچی یلنک و قاشی

اوشبو یوز ایللی بشنچی یلده خلیفه منصور اوغلی مهدی نی (الجزیره) ولایتینه کوندروب (رافقه) شهرینی بنا ایتدیرمشدر. بوشهر ایسکی (رقه) شهرینک قارشیسندنه بنا اولنمش ایدی. آرادن برنیچه ییلر اوتدکن سوکره ایسکی رقه خراب اولمغله اوشبو رافقه شهری (رقه) اسمیله تسمیه اولنمشدر. و بورنغی اسمی ترک ایدلمشدر.

ینه بویله خلیفه (بصره) و (کوفه) شهرلرینک اطرافینه حصار (قورغان) بنا ایتدیرمش و خندق قازتمشدر. حصار ایله خندقغه صرف اولنمش آتجه نی بصره و کوفه اهالیسندن جمع ایتدیرمشدر. ابتداء اهالینک مقدارینی بیلمک ایچون آنلردن هر برینه بشاره درهم عطیه ویرمیه امر قیلدیرمشدر. و بو حیلله ایله مقدارلرینی آکلادکن سوکره هر بریسندن قرقره درهم آلمشدر. بو خصوصه بر شاعر:

یا لقوم ما لقینا * من امیر المؤمنینا

قسم الخمسة فینا * وجبانا الاربعینا

بیاترینی انشاد ایتدیرمشدر.

ینه بویله (روم) ایمپراطوری جزیه ویرمیه راضی اولوب خلیفه دن صلح طلب قیلدیرمشدر.

وینه بویله (بصره) یه هیثم بن معاویه العتکی، (الجزیره) یه موسی بن کعب الخثعمی، (کوفه) یه عمرو بن زهیر الضبی، (مدینه منوره) یه خلیفه نلک عمی عبدالصمد بن علی والی نصب اولدیرمشدر. مذکور عبدالصمد بویله حاجیلره امیر اولوب حج قیلدیرمشدر.

وینه بویله (مغرب [۱] اقصی) ده ساکن اولان (بربر) قومندن (مکناسه) قبیله سی رئیس لرندن سمکوبن واسول نی پادشاهلغه صایلاب (بنی واسول حکومتی) نی

[۱] آفریقای شمالی نلک غربده واقع (ناس) مملکتینه (مغرب اقصی) اطلاق اولنور.

تشكىل ايتقىلار. و (سجلماسه) شىرىنى بنا ايدوب اوراده اقامت قىلدىلار .
 بوقبىله خوارجىن (صفرىه) مذهبىنه منسوب ايدىلار .
 و بويلىك امام اعظم ابوحنيفه رحمه الله نىڭ اصحابىدىن فقيه و عابد مسعر
 بن كدام الكوفى الهلالى حضرتلرى وفات اولمشدر .

(۱۵۶) و (۱۵۷) نچى يىللار نىڭ وقائى

يوز ايللى آلتىنچى يىلكە (بصره) واليسى هيثم بن معاويه عزل اولنوب
 امامچىلىك و قاضىلىق مەصبىنە سوار بن عبد الله و پوليس مامورلىكىنە سعید بن
 دعلج تەيىن اولمشدر .

بويلىك حج و قىتىنە خليفە نىڭ قردەشى عباس بن محمد حاجىلارە امير اولمشدر .
 و بويلىكە (قراء سبە) دن حمزە بن حبيب الزيات حضرتلرى وفات
 اولمشدر .

يوز ايللى يىدىنچى يىلكە (بصره) دە پوليس مامورى بولغان سعید بن
 دعلج نىڭ اوغلى تميم (بحرين) والىلىكىنە تەيىن اولمشدر .

ينە بويلىكە (سند) واليسى هشام بن عمرو عزل اولنوب آنىڭ اورنىنە
 معبد بن خليل والى نصب اولمشدر . و (بصره) قاضيسى سوار بن عبد الله
 وفات اولوب آنىڭ يرىنە عبید الله بن الحسن العنبرى قاضى نصب اولمشدر .
 بويلىكە حج و قىتىنە خليفە نىڭ قردەشىنىڭ اوغلى ابراهيم بن يحيى حاجىلارە
 امير اولمشدر .

ينە بويلىكە فقھادىن عبد الرحمن بن عمرو والاوعى حضرتلرى يتەش ياشىنە
 اولدىغى حالە وفات اولمشدر .

ھجر تەن (۱۵۸) نچى يىل نىڭ وقائى

اوشبو يوز ايللى سىكزىنچى يىلكە خليفە منصور (موصل) ولايتىنە خالد بن
 برمك نى و (آذربيجان) ولايتىنە مەكۇر خالد نىڭ اوغلى يحيى نى (فارس) ولايتىنە
 نصر بن حرب نى والى نصب ايتمشدر .

بویلده دخى حج وقتندە خلیفە نىڭ قردەشىنىڭ اوغلى ابراهيم بن يحيى حاجيلره امير اولمشدر. خلیفە منصور (مكە مكرمه) دە والى بولنان محمد بن ابراهيمنى عزل ايدوب آنىڭ يرينه مذكور ابراهيم بن يحيى نى تعيين ايتمش ايدى.

ابو جعفر المنصور نىڭ وفاتى

ھجرتنن اوشبو يوز ايللى سېكزىنچى يىلدە اميرالمؤمنين ابو جعفر المنصور حج سفرينه نيت ايدوب (بغداد) شھرننن چقىدى. وولى عھدى بولنان اوغلى مھدى يە مملكتنى اداره ھقندە ضرور اولان اشلرنى وصيت قىلدى. صوڭرە: «من ذوالحجھه آيندە طوغمىش ايدىم. ھم ذوالحجھه آيندە خلافت تختينه كيچمىش ايدىم. وفاتم دخى بويلىڭ ذوالحجھه سندنە اولور ديب ظن قىلام. اولم بنى حجاز توفراغينه دعوت ايدە يور» دېرەك مكە مكرمه يە سفر قىلدى. برنيچە كون يول يوردىكن صوڭرە خستەلەندى. (آورى باشلادى). وكونىن كونگە آورووى كوچە يوب ذوالحجھه نىڭ آلتىنچى كونىندە مكە يە قريپ اولان (بئر ميمون) اسملى اورندە وفات اولدى. جسدنى مكە مكرمه يە كيتوروب دفن ايتدىلر. وفات اولدىغى وقتدە آلتىمىش اوچ ياشندە ايدى. مدت خلافتى يكرمى ايكى يىلدر.

اسلامدە ايكى اوّل علوم و فنون نىڭ ترقيسىنە خدمت ايدىن ابو جعفر المنصور اولوب علم و ھنر اربابىنى ھمايە و تشويق ايتمشدر.

ھندسە فنندە (كتاب الاصول والاركان) اسميله معروف اولان (اقليدس) ھكىم نىڭ كتابى يونان لسانىنن عرب لسانىنە خلیفە منصور نىڭ امريله ترجمە اولنمشدر. وفاتندە خزىنەدە آلتىوز مىليون درھم (۱) و يكرمى دورت مىليون دىنار (۲) قالدر مشدر.

خلیفە منصور ابتدا ابن عطية الباهلى نى بونىن صوڭرە ابو ايوب المورىانى نى صوڭرە اوزىنىڭ قلى ربيع نى وزيرلك خدمتىنە تعيين قىلمىش ايدى.

(۱) درھم - كموش تىكە.

(۲) دىنار - آلتون تىكە.

محمد المهدی بن ابی جعفر المنصور ننگ خلافتی

خلیفه ابو جعفر المنصور ننگ وفاتی خبری (بغداد) شهرینه ایرشد کدن سوگره
 عسکر واهالی اوغلی محمد المهدی گه بیعت قیلدیلر.
 مهدی خلافت تختینه کیچد کدن سوگره وزیرک خدمتنه ابو عبیدالله بن
 عبیدالله الاشعری نی تعیین قیلمشدر.

هجر تدن (۱۵۹) نچی یلمنگ وقاشی

اوشبو یوز ایللی طوقزنجی یلمک خلیفه مهدی (کوفه) یه اسحاق بن الصباح
 الکندی، (بصره) یه عبد الملک بن ایوب النهمیری نی، (بیمامه) یه بشر بن المنذر
 العجلی نی، (الجزیره) یه فضل بن صالح نی، (مصر) غه ابو ضمیره محمد بن سلیمان نی،
 (سجستان) گه حمزه بن یحیی نی، (سمرقند) گه جبرائیل بن یحیی نی امیر نصب
 ایتمشدر.

ینه بویلمده (مدینه منوره) امارتینه محمد بن عبد الله الکتیری تعیین
 اولنمش ایلی. سوگره مذکور کتیری عزل اولنوب محمد بن عبیدالله الجمعی
 مدینه یه امیر اولمشدر.

وینه بویلمده (سند) والیسی معبد بن خلیل وفات بولوب آننگ اورنینه روح
 بن حاتم تعیین اولنمشدر. (خراسان) والیسی حمید بن قحطبه دخی بویلمک وفات
 بولوب آننگ اورنینه خلیفه مهدی ابو عون عبد الملک بن یزیدنی قویمشدر.

بویلمده (یمن) ده رجاء بن روح والی ایلی.

ینه بویلمک خلیفه مهدی ننگ عمی عباس بن محمد عسکر اسلام ایله (روم)
 مملکتینه کروپ غزا ایبارک روم قلعه لرندن برقلعه نی فتح ایتمشدر.

وینه بویلمده خلیفه رسول الله محمد المهدی حضرتلری (بغداد) قارشیسند
 بنا اولنان (رصافه) شهرینه مسجد جامع بنا قیلدردی. وشهر ننگ اطرافینی حصار

و خندق ایله احاطه قیلردی. (رصافه بغداد) ننگ قایو یلده بنا اولندیغنی یوقاریده ذکر ایتیشیم.

ویفه بویله خلیفه مهدی زندانده غی محبوسلرنی آزاد قیلمشدر. مگر آدم اولدرمک، مال نالامق و حکومتکه مخالفت ایتیک کبی زور گناهلر سببنن حبس اولمش آدملرنی زندانده قالبلمشدر.

بویله حج وقتند خلیفه مهدی ننگ آنا طرفندن قرده شی اولان یزید بن منصور حاجیلره امیر اولمشدر.

و بویله فقهاء دن محمد بن عبدالرحمن بن ابی ذئب (کوفه) ده وفات اولمشدر. وفاتده یتیمش طوقز یاشند ایدی.

هجر تدن (۱۶۰) نیچی یلنک و قائلی

اوشبو یوز آلتمشنچی یلده (برم) دیو معروف اولان یوسف بن ابراهیم الخراسانی خلیفه مهدی ننگ سیرتینه انکار ایدوب (خراسان) ولایتده خروج ایلدی. و خلقنی (حکومت عباسیه) گه مخالفت ایدوگه دعوت قیلدی. اول طرفلرده ساکن اولان اهلیدن بیک کوب آدم بوننگ یانینه کلوب طوپلاندیلر. شول آراده مشهور و معروف قوماندانلردن یزید بن مزید الشیبانی عسکرایله خراسانغه کلوب قانلی بر مهار به دن سوگره یوسف بن ابراهیم نی وتوابعدن برچوغینی اسیر ایدرک خلیفه مهدی یه کوندردی. عاصیلر (بغداد) که کیتور-یلدکن سوگره خلیفه ننگ امریله قتل اولمشلردر.

ینه بویله خلیفه رسول الله محمد المهدی حضرتلری حج نیتیله (مکه مکرمه) یه سفر قیلدی. و اولوغ اوغلی موسی الهادی نی (بغداد) شهرنده امیر ایدوب قالدردی. و ایکنچی اوغلی هرون الرشیدنی اوزی ایله برگه آلوب کیتدی. خلیفه بوسفرنده (کعبه معظمه) ننگ ایسکی اورتوسینی آلدیروب یکنی اورتو یابدلمشدر. و (حجاز) فقراسینه اوتوز میلیون درهم و بشیوز مکنگ دینار تارقاتمشدر. (صدقه قیلمشدر). و یوز ایللی مکنگ مقدراری فقیرگه کیمیم

کیدر مشدر. حجینی تمام ایتدکن صوگره (مدینه منوره) یه کلوب رسول اکرم نځ مسجد شریفینی کیکایتد مشدر.

وینه بویلک (خراسان) والیلگینه معاذ بن مسلم، (مدینه منوره) والیلگینه زفر بن عاصم الهالی تعیین اولن مشدر.

بویلده (بصره). (کور دجله)، (بحرین)، (عمان)، (کورا هواز)، (فارس) ولایتلرنده محمد بن سلیمان والی ایدی.

ینه بویلک امام اعظم ابوحنیفه رحمه الله نځ اصحابندن داود بن نصیر الطائی الزاهد حضرتلری وفات اولمشدر.

امام خلیل بن احمد البصری الذحوی دخی بویلده وفات اولمشدر. بو ذات علم نخوده امام سیبویه نځ استاذیدر.

دیگر غزالری

اوشبو یوز آلتمشچی یلک خلیفه مهدی نځ دونیا ایله (هندستان) مملکتینه کوندردیکی عسکر یلادهنددن (باربد) شهرینی فتح ایتدیلر. بو دونما نځ آمیرالی عبدالمملک بن شهاب المسمعی ایدی. عسکر اسلام فورطنه سببندن بر آزوقت هند ساحلنده توقف قیلدیلر. فورطنه باصلوب دیگر طنچلاغانندن صوڭ (عراق) ولایتینه کیرودوندیلر.

بونلر (فارس) ساحلنده گی (بحر حمران) اسملی اورنغه ایرشدکلرنده کیچه سی تکرار فورطنه قوزغالوب کیمه لرینځ کوبره گی باتمش وعسکردن بیک کوب آدم هلاک بولمشدر.

ینه بویلده (۱) عمر بن عباس الخثعمی (آق دیگر) ده غزا قیلمشدر.

هجرتدن (۱۶۱) نچی یلنځ وقائعی

اوشبو یوز آلتمش برنچی یلده الوهیه (تکریلک) دعوی ایسن خبیث

(۱) عمر غین معجمه ایله دره مشهور مورخلردن ابن الاثیر ایله السید احمد زینی دحلان حضرتلری

مقنع هلاك اولمشدر. بو خبیث اوتكان یوز ایلملی طوقزنجی یلده (خراسان) ولایتنده ظاهر اولمش ایدی. بونلڭ بوی قصه وهر کوزی صوقراولوب آلتونین یاصالغان بر بیتلک ایله یوزینی اورتوب یوردیکنن (مقنع) اسمیله شهرت تاپمش ایدی. دین اسلامگه داخل اولمیان ترکلردن بیك کوب آدم بوڭا تابع اولمشلردر. مذکور خبیث اوتوزمکن آشق عسکر ایله (شهر سبز) ولایتینه کلوب (سیام) شهرنده تحصن ایلمشدر. خراسان و ترکستان طرفلرنده غی قوماندانلر بوشهرنی فتح ایتمکن عاجز قالمشلردر. هجرتن اوشبو یوز آلتمش برنجی یلده خلیفه مهدی معاذبن مسلم قومانداسیله ترکستانغه عسکر کوندردی. عسکرنلڭ مقمه سینی مشهور قوماندانلردن سعید الحرشی گه طاپشردی. بونلر اوشبو عسکر ایله شهر سبز ولایتینه کلوب سیام شهرینی محاصره آلدیلر. آرادن برنیچه کون اوتدکن صوڭره معاذبن مسلم خلیفه نلڭ امریله عسکرنلڭ جمیع عسکرینی سعید که طاپشروب اوزی اورادن کیتمشدر. محاصره برنیچه آیه تارتلیغندن مقنع نلڭ عسکری سعیددن امان طلب قیلدیلر. سعید دخی آنلره امان ویردیکندن اوتوز ملڭ قدریسی شهردن چیقوب حکومت عباسیه گه تابع اولدیلر. خبیث مقنع هلاك اوله چاغینی یقینا بیلدیکندن بر بیوک اوت یاقدیروب قلعه ده اولان هر نرسه نی یاندردی. صوڭره اوزینی اوت ایچینه آتارق یانوب تلف اولدی. بونین صوڭره سعید الحرشی عسکریله سیام شهرینه کردی.

ینه بویله خلیفه مهدی یعقوب بن داودنی وزیرلکگه تعیین قیلمشدر. و بورنغی وزیر ی ابو عبیدالله الاشعری دن کوللی صونمشدر. لکن وزیرلک منصبندن عزل قیلماشدر.

وینه بویله خلیفه مهدی (عراق) ایله (مکه مکرمه) آراسنده اولان یولنی توزه تدردی. ویول بویینه سرایلر بنا قیلردی، قیولر قازتدی.

بویله حج وقتنده خلیفه مهدی نلڭ اولوغ اوغلی موسی الهادی حاجیلره امیر اولمشدر.

ینه بویله (سند) والیگینه نصر بن محمد بن الاشعث، (الجزیره) والیگینه

عبد الصمد بن علی، (موصل) والیگیگینه حسان الشروی، (اذر بیجان) والیگیگینه بسطام بن عمرو التغلبی، (مصر) والیگیگینه سلمه بن رجاء تعیین اولنمشلردر. و بویلده (ائمه مجتهدین) و (سلف صالحین) دن سفیان الثوری حضرتلری وفات اولمشدر.

(اولیاء کرام) دن زاهد و مقورع ابراهیم بن ادهم حضرتلری دخی بویلده وفات اولمشدر.

هجر تدن (۱۶۲) نچی یلنگ و قاعی

اوشبو یوز آلتمش ایکنچی یلده مشهور قوماندانلردن حسن بن قحطبة الطائی سکسان ملک عسکرایله (روم) مملکتینه کروب غزا قیلامشدر. ینه بویلده یزید بن اسید السملی عسکرایله (قالیقلا) طرفلرینه کیوب اوج عدد قلعه فتح ایلامشدر.

وینه بویلده (الجزیره) ولایتنده عبد السلام بن هاشم الیشکری خروج ایلمدی و آزمتنده توابعسی کوبه یوب خلیفه مهدی طرفندن کوندرلش عسکر نی بوزدی. آخر الامر خلیفه شیبب بن واج المرورودی قومانداسیله عبد السلام اوزرینه ملک نفر عسکر کوندردی. و بونلردن هر برینه مگر درهم اعطا قیلدی. مذکور شیبب اوشبو عسکر ایله کیده رک (شام) ولایتنده اولان (قنسرین) شهرنده عبد السلام نی قتل ایتمشدر.

وینه بویلده (جرجان) ولایتنده ساکن اولان (مهمره) طائفه سی خروج ایله رک جرجاننی ضبط ایلمیلر. و بیگ کوب آدمنی قیلچمن کیچردیلر. بو طائفه ناک باشقلری عبد القهار اسملی بر ظالم ایدی. بو خبر اطرافکه شایع اولدقه (طبرستان) ده اقامت ایسن عمر بن العلاء عسکرایله جرجانغه کیلوب عبد القهارنی توابعیله برلکده قتل ایتمشدر.

و بویلده (یمن) والیگیگینه عبد الله بن سلیمان و (مصر) والیگیگینه عیسی ابن لقمان تعیین اولنمشدر.

بویلک طبرستانک سعید بن دعلج و جرجانک مهمل بن صفوان امیر ایدیلر .
 و بویلک خلیفه مهدی ننگی قرده شینگ اوغلی ابراهیم بن جعفر حاجیلره امیر
 اولمشدر .

ینه بو یلک (آفریقیه) قاضیسی عبد الرحمن بن زیاد وفات اولمشدر .
 وفاتینه سبب اولدرکه : بر کون آفریقیه والیسی بولنان یزید بن حاتم یاننده
 یالق آشاب بوننگ آرقه سفدن سوت ایچمش ایدی . بو جملهک حاضر اولان طبیب
 یحیی بن ما سویه : « اگر طب علمی صحیح ایسه بو شیخ بو کیچه وفات اولور »
 دیمش ایدی . طبیب ننگی تجر بهسی توغری ایکان چونکه قاضی عبد الرحمن شول
 کوننگ کیچه سفک وفات اولمشدر . وفاتنک یاشی طوقساندن اوزمش ایدی .

هجر تدن (۱۶۳) نجی یلنک و قاضی

اوشبو یوز آلتمش اوچنجی یلک خلیفه مهدی (مغرب) و (اذربایجان)
 و (ارمینیه) ولایتلرینی اوغلی هارون الرشید که طابشردی .
 ینه بویلک (الجزیره) یه عبدالله بن صالح العباسی نی ؛ (خراسان) غه مسیب
 بن زهیر الضبی نی ، (اصبهان) گه حکم بن سعید نی ، (طبرستان) گه عمر بن العلاء نی
 (جرجان) گه هشام بن سعید نی والی نصیب ایتمشدر .
 وینه بویلک (فلسطین) ده ابراهیم بن صالح العباسی ، (مکه) و (مدینه)
 و (طائف) و (یمامه) ولایتلرنک جعفر بن سلیمان العباسی ، (کوفه) ده اسحاق بن
 صباح ، (بصره) و (فارس) و (بحرین) و (اهواز) ولایتلرنک محمد بن سلیمان العباسی ؛
 (سند) ده نصر بن محمد الاشعثی ، (موصل) ده محمد بن فضل امیر ایدیلر .
 بویلک حج وقتنک خلیفه مهدی ننگی اوغلی علی حاجیلره امیر اولمشدر .

روم غزاسی

اوشبو یوز آلتمش اوچنجی یلک خلیفه مهدی خراسانن و باشقه ولایتلردن
 جمع ایندیکی عسکر نی اوغلی هارون الرشید قومانداسیله (روم) مملکتینه کوندردی .

بو عسكرنىڭ ايچىنىڭ عيسى بن موسى العباسى ، عبد الملك بن صالح العباسى ، ربيع بن يونس ، حسن بن قحطبة الطائى ، يحيى بن خالد البرمكى كىيى تجر بهلى و صوغش علمينه ماهر زانلر وار ايدى . خليفه مهدي دى روم حدودينه قدر اوغلىنى اوزاتوب واردى . صوگره شامغه قايتوب (بيت المقدس) نى زيارت قىلدى . هارون الرشيد ايسه عسكر اسلام ايله سرحد رومدن كىچوب (سمالو) قلعه سىنى محاصره يه آلمش و اوتوز كون محاصره قىلدى قىلدى صوگره قلعه فتح اولنمشدر . هارون بوندىن باشقه دى برچوق فتوحاتكه نائل اولدى قىلدى صوگره ياندى اولان عسكر يله بغدادكه قايتمشدر .

هجرتدن (۱۶۴) نچى يىلنىڭ وقاىمى

اوشبو يوز آلتىمش دوردېچى يىل (مكة مكرمه) ده و اطرافىڭ سولر آزايديغىدىن حاجيلر هلاك اولورغه يقين قالمشدر .

ينه بويلىك (بصره) و (فارس) و (بحرين) و (اهواز) و لايتلرىڭ والىلىگينه صالح بن داود العباسى ، (يمن) و والىلىگينه منصور بن يزيد الحميرى تعيين اولنمشدر . بو يىل حج وقتنىڭ خليفه مهدي نىڭ قردهشى صالح بن المنصور حاجيلره امير اولمشدر .

ينه بو يىل (علماء نحرىون) دن شيبان بن عبد الرحمن التميمى البصرى حضرتلرى وفات اولمشدر .

(بنى هاشم) دن عيسى بن على بن عبد الله بن عباس بن عبد المطلب حضرتلرى دى بو يىل وفات اولمشدر . وفاتىڭ يتمش سكر ياشنىڭ ايدى .

هجرتدن (۱۶۵) نچى يىلنىڭ وقاىمى

اوشبو يوز آلتىمش بىنچى يىل (رى) و لايتينه جعفر العباسى نىڭ آزادلو قلى عيسى ، (بصره) و لايتينه روح بن حاتم ، (كوردجله) و (بحرين) و (عمان) و (كسكر) و (اهواز) و (فارس) و (كرمان) و لايتلرىڭ خليفه مهدي نىڭ آزادلو قلى نعمان ، (موصل) و لايتينه احمد بن اسماعيل العباسى امير نصب اولنمشدر .

بویلك دخى خليفه مهدي نكڭ قردهشى صالح بن المنصور حاجيلره امير اولمشدر .
ينه بويلكه زاهد و متورع فتح بن الوشاح الموصلى حضرتلرى وفات اولمشدر .

روم غزاسى

اوشبو يوز آلتمش بشنچى يلك خليفه مهدي ايكنچى دفعه اوله رق اوغلى
هارون الرشيد قومانداسيله (روم) مملكتينه طوقسان آلتى ملك عسكر كوندرمشدر .
هارون عسكر اسلام ايله حدوددن كيچدككن سوكره قارشوسينه چيقان روم
عسكرينى تار مار ايلرك (استانبول) بوغازينه قهر واردى .

اول وقتده روم ايپراطورى وفات اولديغندن مملكتنى ايپراطور چچه
اداره قيلماق ايدى . من كوره ايپراطور چچه اسلام عسكرينى دفع ايتمك ممكن
اولماديغنى آڭلاديغندن هر يلنى روم خزينه سنمن (حكومت عباسيه) گه
يتمش ملك دينار و برمييه راضى اولوب هارون الرشيددن صلح طلب قيلدى .
هارون دخى بونكڭ طلبينى قبول ايدوب آرالرنده شو صورتله مصالحه منعقد
اولدى . صلحتك مدتى اوچ يل ايدى .

بوغزاده روملردن ايللى دورت ملك آدم قتل اولنمش وبشمك آلتىوز قرق
اوچ نفرى اهل اسلام قولينه اسير توشمشدر . ينه بوسفرده آط وقاچر و ايشه ككن
يكرمى ملك باش ، صغرايله قويدن يوز ملك باش اهل اسلام قولينه كرمشدر .
هارون الرشيد روملرايله عقد مصالحه قيلدككن سوكره ياننده اولان
عسكريله (بغداد) شهرينه قايتمشدر .

هجر تدن (۱۶۶) نچى يلنك وقائى

اوشبو يوز آلتمش آلتنچى يلده خليفه مهدي اوزينكڭ وزيرى يعقوب
بن داودنى امرينه اطاعت ايتمديكى ايچون زندانغه صالحدمشدر . بيچاره
يعقوب مهدي نكڭ و آنندن سوكره خليفه اولمش هادى نكڭ زمان خلافتلرنده
زندانده قالوب هارون الرشيدنكڭ زمان خلافتنده حبسن آزاد قيلنمشدر .

ينە بويلىكە خليفە نىڭ امريالە (مكە) و (مدینە) شەرلر يالە (يەن) ولايتى
آراسىنە قاچرلر و دوه لر يالە (پوستە) يورت يالە باشلامشدر . بوندىن مقدم بوايكى
آزادە پوستە يوق ايدى .

اسلامدە ايلگ اؤل (پوستە) ايجاد ايدىن معاويه بن ابى سفيان ايدىكە
بونى كتابىنىڭ اوچنچى قسمنە ذكر ايتمىشىم .

وينە بويلىكە (خراسان) دە فتنە و فساد پيدا اولدىغىدىن خليفە اورايە فضل
بن سليمان الطوسى نى والى نصب ايدەرك (سجستان) نى دخى آگاپا پشمرشدر .
فضل بن سليمان سجستان امير لىگىنە تەيم بن سعيد الكعلجى نى تەيىن ايتمىش
واوزى خراساننى اصلاح قىلماق يالە مشغول اولمشدر .

وبويلىكە (مدینة منورە) امارتىنە ابراهيم بن يحيى العباسى و (يەن)
امارتينە عبد الله بن سليمان الربعى و (رى) امارتىنە مەدى نىڭ آزادلوسى
سعد تەيىن اولنمشدر .

وبويلىكە (مكة مكرمه) ايلە (طائف) دە عبید الله بن قثم العباسى ، (كوفە) دە
هاشم بن سعيد ، (مصر) دە ابراهيم بن صالح العباسى ، (طبرستان) و (رويان)
(جرجان) دە يحيى بن ممدود الحرشى ، (دنباوند) و (قومس) دە مەدى نىڭ
آزادلوسى فراشە امير ايدىلر .

بويلىكە حج و قتنە مدینة منورە اميرى ابراهيم بن يحيى حاجيلرە امير
اولمشدر .

ينە بويلىكە عرب شاعرلر ينىڭ ايلگ مشهورلر ندىن اولان بشار بن برد
طوقسان ياشنە ايكن زندىقلىق تەمتيلە قتل اولنمشدر . من كور بشار آنادىن
طوغمە صوقر اولدىغى حالدە شعر و ادبەك بينظير ايدى . كرهك عرب اولسون ،
كرهك عجم اولسون آنىڭ شعرلر ينى جان كوئىلدىن اوقورلر و دىكلارلر ايدى .

هجر تەن (۱۶۷) نچى يلىنىڭ وقائى

اوشبو يوز آلمەش يىنچى يىلكە (طبرستان) ولايتىنىڭ يىرلى اھالى طرفىدىن

صایانمش والیارندن (ونداد هرمز) ایله (شروین) حکومت عباسیه گه مخالفت قیلدیله بوخبر خلیفه مهدی یه ایرشدکن صوگره اوغلی موسی الهادی قومانداسیله اورایه عسکر کوندروب عاصیلرنی اطاعت قیلدردی .

ینه بویله خلیفه محمدالمهدی (زندیق) لردن برچوغینی زندانغه صالدرمش وبرچوغینی قتل ایتمدرمشدر .

(« زندیق » دیب الوهیه و آخرتکه اشانماغان دینسزگه ایتمدرلر) .
بونلر باشده اسلام دیننده اولرب صوگندن زندیققلقنی اختیار قیلدقلرندن جزایه مستحق اولمشلردر .

خلیفه مهدی ننگ وزیر ابوعبید الله الاشعری دن کوکلی صووندیغنی یوقاریده ذکر ایتمشیدم . اوشبو یوز آلتمش یدچی یلده خلیفه بو وزیرنی بالکلیه منصبندن عزل قیلمش و آننگ یرینه آتاسی منصورنگ آزادلوقل اولان ربیعنی تعیین ایتمدر .

ینه بویله مهدی حضرتلری (مسجد حرام) ایله (مسجد رسول الله صلی الله علیه وسلم) نی کینکایتمدرمشدر .

ینه بویله (طبرستان) و (رویان) گه عمر بن العلاء، (جرجان) گه مهدی ننگ آزادلوسی فراشه، (یمن) گه سلیمان بن یزید الحارثی، (یمامه) گه عبد الله بن مصعب الزبیری، (بصره) یه محمد بن سلیمان العباسی والی نصب اولنمشلردر .
بویله حج وقتنگ اوتکان یلداغی کبی مدینه امیری ابراهیم بن یحیی العباسی حاجیلره امیر اولمشدر . حجهن صوگن مذکور ابراهیم وفات اولوب مدینه مفوره امارتینه اسحاق بن عیسی العباسی تعیین اولنمشدر .

هجرتدن (۱۶۸) نچی یلنگ وقائی

هارون الرشید ایله روم ایمپراطور یچه سیننگ اوچ یل مدت ایله صلح قیلدقلرینی یوقاریک ذکر ایتمشیدم . لکن روملر اوچ یل طولغاننی کوتمه دیلر . هجرتدن اوشبو یوز آلتمش سکرنچی یله رمضان آینک عهدلرینی بوز دیلر (۱) .

(۱) اول وقتده اوچ یل طولارغه دورت آی قانان ایدی .

بوخبر (الجزيره) و(قنسرین) ولايتلرينڭ واليسى على بن سليمان العباسى گه ايرشدکن صوگره يزيد بن البدر البطالى قومانداسيله (روم) مملکتينه عسکر کونردى. مذکور يزيد روم بلاديني بغيا وغارت ايمارک بيک کوب غنيمت مالى آلوب قابتمشدر.

ينه بويلىک خليفه مهدي (طبرستان) غه سعيدالحرشى قومانداسيله قرق مکى عسکر کوندرمشدر.

وينه بويلىک زنديقلرني طوتوب ضبط ايتمک خدمتينه تعيين اولنان عمر الکلودانى وفات اولوب آنڭ يرينه محمد بن عيسى بن محمدويه تعيين اولنمشدر. مذکور محمد زنديقلردن بيک کوب آدمنى قتل ايتمشدر.

بويلىک حج وقتنڭ خليفه مهدي نڭ اوغلى على حاجيلره امير اولمشدر. ينه بويلىک (بنى هاشم) دن حسن بن زيد بن حسن بن على بن ابى طالب (رضى الله عنوم) حضرتلرى وفات اولمشدر.

هرتدن (۱۶۹) نچي يلىنڭ وقائى

هجرتدن اوشبو يوز آلتمش طوقز نچي يلىک حضرت على کرم الله وجهه نڭ اولادنن (حسين) بن (على) بن (الحسن المثلث) بن (الحسن المثنى) بن (الحسن السبط) بن (على) بن (ابى طالب) مدينه منوره ده خروج ايلدى : واون بر کون مدينه ده توردقن صوگره اوزينه تابع اولان آدملر ايله مکه مکرمه يه کيتدى. مکه اهاლისينڭ قللرنن بر چوغى حسين گه بيعت قيلدىلر. شول آراده سليمان بن منصور العباسى عسکر ايله مکيه کلوب (ذى طوى) اسملى اورنک حسين ايله مهاربه يه کرشدى. بومهاربه ده حسين قتل اولنوب تابعلرى مغلوب وپريشان اولمشدر.

بويلىک (مدينه) ده عمر بن عبد العزيز العمري ، (مکه) ده و (طائف) ده عبید الله بن قثم العباسى ، (يمن) ده ابراهيم بن سلم بن قتیبه ، (يمامة) و(بحرين) ده سويد بن ابى سويد الخراسانى ، (عمان) ده حسن بن نسيم الحواري ،

(کوفه) ده موسی بن عیسیٰ العباسی، (بصره) ده محمد بن سلیمان العباسی، (جرجان) ده هادی ننگ آزادلوسی حجاج، (قومس) ده زیاد بن حسان، (طبرستان) و (رویان) ده صالح بن شیخ الاسدی، (اصبهان) ده هادی ننگ آزادلوسی طیفوره (موصل) ده هاشم بن سعید امیر ایدیلر. سوگره مذکور هاشم عزل اولنوب عبدالمملک بن صالح العباسی موصله امیر اولمشدر.

بوویلک سلیمان بن منصور العباسی حاجیلره امیر اولمشدر.

ینه بوویلک (قراء سبعه) دن نافع بن عبدالرحمن حضرتلری وفات اولمشدر.

محمد الهدی بن المنصور ننگ وفاتی

اوشبو یوز آلتمش طوقزنجی یلنه امیر المؤمنین محمد الهدی (جرجان) ولایتینه سفر قیامش و (ماسندان) اسملی اورنعه ایرشد کده وفات اولمشدر. اوغلی هارون الرشید جنازه نمازینی اوقوب شول یرده دفن ایتمشدر. وفاتی محرم آیینک آخرنده ایدی. مدت خلافتی اون یل وبر آیدر. حین وفاتنک قرق اوچ یاشنده ایدیکى مرویدر.

خلیفه محمد الهدی وفاتندن مقدم: «بندن سوگره اولوغ اوغلو موسی الهادی و آننگ وفاتنک ایکنچی اوغلو هارون الرشید خلیفه اولور» دیووصیت قیلمش ایدی. خلیفه مهدی عادل و جومارد کورکم خلق ایله متصف برذات ایدی. اسمی (محمد) و کنیه سی (ابوعبدالله) ولقبی (الهدی) ایدی.

موسی الهادی بن الهدی ننگ خلافتی

خلیفه مهدی وفات اولدقن سوگره اولوغ اوغلی موسی الهادی گه بیعت اولندی. اول وقتده هادی (جرجان) ده ایدی. آتاسی مهدی ننگ وفاتینی ایشتمککن سوگره پوسته آطلرینه منوب یکرمی کونک (بغداد) شهرینه کیلوب یئدی. موسی الهادی خلافت تختینه اولتور دقن سوگره منصور ننگ آزادلوسی ربیع بن یونس نی وزیر لککگه تعیین قیلدی.

ينه بويلىك خليفه هادى نىڭ امريله زنديقلردن بيك ككوب آدم قتل اولنمشدر. (بنى هاشم) دن دخى ايكي آدمنى قتل ايتدرمىشر. بونلردن برى حرث عبدالمطلب اولادندن يعقوب بن الفضل ايديكه مهدي نىڭ وفاتندن مقتم وزينىڭ زنديقى ايدكىنى اقرار قيلمش ايدى. وديگرى عباس رضى الله عنه نىڭ اولادندن داود بن على نىڭ اوغلى اولوب آنكده زنديقى ايديكى معلوم اولمش ايدى. خليفه محمد المهدى اوزينىڭ زمان خلافتكده بنى هاشمىن هيچ كمنى قتل ايتماسكه قسم ويرمش ايدى. شول سببىن اوغلى موسى الهادى گه: « بو ايكي آدمنى مينم وفاتىن سوگره قتل ايتديررسىڭ » ديو وصيت قيلمشدر.

هجر تدن (۱۷۰) نچى يىلىڭ وقاىى

موسى الهادى بن المهدى نىڭ وفاتى

اوشبو يوز يتمشچى يىلكه ربيع الاوّل آينده جمعه كچمهسى امير المؤمنين موسى الهادى (موصل) اعمالندن (عيسى آباد) اسملى اورنده يكرمى آلتى ياشنك ايكان وفات اولمشدر. قردهشى هارون الرشيد جنازه نمازىنى اوقوب وفات اولديغى اورنك دفن ايتمشدر. مدت خلافتى بريل واوچ آيدر. اسمى (موسى) ولقبى (الهادى) وكينهسى (ابومحمد) در. سلسله نسبى: موسى الهادى بن محمد المهدى بن عبد الله المنصور بن محمد بن على بن عبد الله بن عباس (رضى الله عنهم) در.

هارون الرشيد بن المهدى نىڭ خلافتى

خليفه هادى وفات اولدقن سوگره قردهشى هارون الرشيدكه بيعت اولنمشدر. بوندىن سوگره خليفه رشيد (عيسى آباد) دن (بغداد) شهرينه قايتمشدر. ويحى بن خالد البرمكى نى وزيرلكگه تعيين ايتمشدر. بونىڭ اوغللردن جعفر ايله فضل دخى وزيرلك خدمتىنه تعيين اولدىلر.

اوشبو يوز يتمشچى يىلكه هارون الرشيد نىڭ اوغللردن ابتدا (عبد الله

المأمون) طوغمش و بوندن بر نیچه آی سوگره (محمد الامین) طوغمشدر بونلرنک احوال تاریخیه لری کیله چکده تفصیلا ذکر ایدیلور. ان شاء الله تعالی.

ینه بویله (آفریقیه) والیسی یزید بن حاتم المهلبی وفات اولوب آنک یزینه اوغلی داود تعیین اولنمشدر. خلیفه هارون الرشید یزیدنک وفاتینی ایشتمدکن سوگره قردهشی روح بن حاتم المهلبی نی (آفریقیه) یه والی نصب ایتمشدر.

وینه بویله خلیفه هارون (ثعور) بلادینی الجزیره و قنسرین دن آیروب بریاگا ولایت تشکیل ایلدی. و اول ولایتنی (عواصم) اسمیله تسمیه قیلدی. و بویله حج وقتنده خلیفه رشید حضرتلری (مکه مکرمه) یه واروب حج قیلدی. و (حرمین) فقراسینه بیک کوب مال تصدق ایتدی. و (مدینه منوره) امیری عمر بن عبدالعزیز العمیری نی عزل ایروب آنک یزینه اسحاق بن سلیمان العباسی نی تعیین قیلدی.

هجر تدن (۱۷۱) نچی یلنک وقائی

اوشبو یوزیتمش برنچی یلک (موصل) والیگینه اسحاق بن محمد العباسی تعیین اولنمشدر.

ینه بویله خلیفه هارون الرشید جعفر بن محمد الاشعنی نی (خراسان) والیگینه تعیین ایتمشدر. جعفر خراسانغه واردقندن سوگره اوزینک اوغلی عباس قومانداسیله (سجستان) طرفلرینه عسکر کوندردی. مذکور عباس (کابل) و (سانهار) شهرلرینی فتح ایتمشدر.

وینه بویله خلیفه هارون (بغداد) ده ساکن اولان اولاد علی کرم الله وجهه نی وسائر اولاد ابی طالب نی (مدینه منوره) یه سورمشدر. بویله حج وقتنده عبدالصمد بن علی العباسی حاجیلره امیر اولمشدر.

هجر تدن (۱۷۲) نچی یلنک وقائی

مدینه منوره ده خروج ایکن حسین بن علی الحسنی نک قتل اولندیغنی

يعقبنه ذكر ايتميشدم . بونك تابعلرنن (ادريس) بن (عبدالله) بن (الحسن المثنى) بن (الحسن السبط) بن (على) بن (ابى طالب) هجاردن قاچوب كيدرك اوشبو يوزيتمش ايكنچي يلكه (آفريقاى شمالى) نك غربنه بولنان (طنجه) حواليسينه واروب (ادارسه) اسميله برحكومت تشكيل ايتمشدر . واول طرفلرده ساكن اولان (بربر) طائفه سينك جميعسى آكاييغت قيلمشدر . بو حكومت نك احوال تاريخيه سى كتابنك بشنچى قسمنه ذكر ايديلور . ان شاء الله تعالى .

ينه بويلكه خليفه (موصل) واليلگينه سعيد بن اسلم الباهلى نى (ارمينيه) واليلگينه اوزينك قردهسى عبيدالله بن المهدي نى تعيين ايلمشدر .

بويلكه حج وقتنه يعقوب بن المنصور العباسى حاجيلره امير اولمشدر .

ينه بويلكه رياح بن يزيد اللخمى حضرتلرى وفات اولوب (آفريقيه) نك مركزى اولان (قيروان) شهرنك دفن اولنمشدر . بوذات زاهد و متورع و مجاب- الدعوة ايدى . رحمه الله تعالى .

هجر تدن (۱۷۳) و (۱۷۴) نچى يلكه وقايمى

يوزيتمش اوچنچى يلكه خليفه هارون الرشيد نك آناسى (خيرران) وفات اولمشدر . رشيد دن مقدم خليفه اولان موسى الهادى دى خيرران دن طوغمشدر .

ينه بويلكه (بصره) و (بحرين) و (يمامه) و (عمان) و (اهواز) ولايتلرينك واليسى محمد بن سليمان بن على بن عبدالله بن عباس (رضى الله عنه) وفات اولمشدر . منكور محمد مالدار و باى آدم اولوب آلتمش مليون درهملك اموال و اشياسى قالمشدر . وفاتى صوئنده بوماللىر خليفه هارون نك امريله (بيت المال) غه آلمشدر .

ينه بويلكه (خراسان) واليسى جعفر بن محمد الاشعثى عزل اولنوب آنك يريفه اوغلى عباس تعيين اولمشدر .

و بويلكه حج وقتنه خليفه هارون الرشيد (مكة مكرمه) يه واروب حج قيلمش و حاجيلره امير اولمشدر .

هجرتدن یوزیتمش دوردنچی یلده دخی خلیفه هارون حج قیلمش و (حجاز) فقراسینه بیک کوب مال تصدق ایروب آنلرنی آچلق بلاسننن قوتقارمشدر.

ینه اوشبو یوز یتمش دوردنچی یلده (آفریقه) والیسی روح بن حاتم المهلبی وفات اولوب آنک یزینه حبیب بن نصر المهلبی تعیین اولنمشدر. وینه بو یلده اسحاق بن سلیمان العباسی (سغد) و (مکران) ولایتلرینه والی نصب اولنمشدر.

هجرتدن (۱۷۵) نچی یلده قانعی

اوشبو یوز یتمش بشنچی یلده خلیفه هارون الرشید اوغلی محمدنی ولی العهد تعیین ایبارک (الامین) لقبیله تلقیب ایلمشدر. اول وقتده محمد الامین بش یاشنک ایدی.

ینه بویله (خراسان) والیگینه خالد الغطریف بن عطا تعیین اولنمشدر. وینه بویله فقهدان لیث بن سعد حضرتلری (مصر) ده وفات اولمشدر. یوز سکساننچی یلده قدر هر یلنی خلیفه هارون الرشید مکه یه واروب حاجیلره امیر اولوب حج قیلدرمشدر.

هجرتدن (۱۷۶) نچی یلده قانعی

یوز یتمش آلتنچی یلده علی المرتضی کرم الله وجهه اولادنن یحیی بن عبدالله بن الحسن المثنی بن الحسن السبط بن علی بن ابی طالب طبرستان قریبنده بولنان (کیلان) بلادنه ظاهر اولوب خاقنی اوزینه بیعت ایدوگه دعوت قیلدی. واول طرفلرده ساکن اولان (دیلم) طائفه سنن بیک کوب آدم آکاب بیعت قیلدیله. بوخبر خلیفه رشیدکه ایرشدیکی ایله فضل بن یحیی البرمکی نی ایلی ملک عسکر ایله (جرجان) و (طبرستان) طرفلرینه کوندردی. فضل (طالقان) ناحیه سینده واروب (اشب) اسملی اورنغه نازل اولدی. وشول یردن مکتوب

کوندروب یحیی بن عبد الله ایله خبرلشدی. سوگره خلیفه هارون غه یحیی ننگ (امان نامه) طلب قیلدیغنی یازدی. خلیفه دخی بونی معقول کوروب قاضیلر ، فقیه لر و بنی هاشمننگ شیخلری حضورنگ یحیی بن عبد الله گه امان نامه یازدی. یحیی نامه نی قولینه آلدقن سوگره (بغداد) شهرینه کلدی. کیلنگان کونلرده خلیفه رشید آغا التفات ایدوب بیگ کوب مال احسان قیلمش ایسه ده سوکنن آتی حبس خانیه صالحدمشدر. بیچاره یحیی حبسک وفات اولمشدر.

ینه بویلمک خلیفه (مصر) والیسی موسی بن عیسی العباسی نی عزل ایدوب آننگ یرینه جعفر بن یحیی البرمکی نی تعیین ایلمشدر. جعفر دخی اورایسه اوز طرفندن عمر بن مهران نی والی نصب ایلتمشدر .
ینه بویلمه (موصل) والیلگینه حاکم بن سلیمان تعیین اولتمشدر .
بویلمه نعیم بن میسرة النهوی الکوفی وفات اولمشدر .

هجرتدن (۱۷۷) نچی یلنگ وقایمی

اوشبو یوز یتمش ینچی یلمه (آفریقیه) والیسی حبیب بن نصر المهلپی عزل اولنوب آننگ یرینه فضل بن روح بن حاتم المهلپی تعیین اولندی .
آرادن بریل اوتدکن سوگره (تونس) اهلایسیننگ رئیس لرندن عبد الله بن الجارود عسکرایله (قیروان) شهرینه کلوب فضل بن روح نی قتل ایلدی .
شهر نی ضبط ایتدی . بونن سوگره خلیفه هارون الرشید (آفریقیه) ولایتینه هرثمه بن اعین نی والی نصب ایتدی . مذکور هرثمه آفریقیه یه کلدکن سوگره عبد الله بن الجارود نی طوتوب خلیفه حضورینه کوندردی .

ینه بویلمه خلیفه هارون جعفر بن یحیی البرمکی نی (مصر) والیلگندن عزل ایدوب آننگ اورنینه اسحاق بن سلیمان نی تعیین ایلدی .

خلیفه رشید بونن مقدم (سجستان) و (ری) ولایتلرینی فضل بن یحیی البرمکی گه طابشرمش ایدی . بویلمه (خراسان) ولایتینی دخی آننگ اداره سینه ویرمشدر . فضل بو ولایتلر گه اوز طرفندن والیلر کوندرمشدر .

هجرتدن (۱۷۸) و (۱۷۹) نچی یللرنک وقائی

یوز یتیمش سکزنجی یلده (مصر) والیلگینه عبدالمک بن صالح العباسی تعیین اولمشدر .

ینه بویلده (الجزیره) ولایتنده ساکن اولان خوارج طائفهسی (ارمینیه) و (آذربایجان) و (حلوان) و (ارض سواد) طرفلرینی یغماو عارت قیلدیلر . بونلرنک رئیس لری ولید بن طریف التغلبی ایدی . بوخبر خلیفه یه ایرشدکده یزید بن مزید الشیبانی قومانداسیله عسکر کوندردی . یزید اوشبو عسکر ایله الجزیره یه واروب خوارج طائفه سینى بوزدی . ورئیس لری ولیدنک باشینی کیسدى .

ینه بو یلده فضل بن یحیی البرمکی (خراسان) ولایتینه کلوب آندن (ما وراء النهر) طرفلرینه کیده رک غزا قیلدی . وخراسانده مسجد لر و کروان سرایلر بنا قیلردی .

یوز یتیمش طوقزنجی یلده فضل بن یحیی البرمکی خراساننن بغداد شهرینه قایتیمشدر . بوننن سوگره خلیفه رشید خراسان والیلگینه منصور بن زید الحمیدی نی تعیین قیلمشدر .

ینه بویلده رئیس المنهب امام مالک بن انس حضرت لری (مدینه منوره) ده وفات اولوب (بقیع) ده دفن اولنمشدر . امام مالک جناب لری امام شافعی نک استادیدر . وینه بویلده فقهادن مسلم بن خالد المکی رحمه الله وفات اولمشدر . بوذات امام شافعی نک امام مالک دن اولگی استادیدر .

هجرتدن (۱۸۰) نچی یللرنک وقائی

اوشبو یوز سکساننجی یلده جعفر بن یحیی بن خالد البرمکی عسکر ایله (شام) ولایتینه واروب عرب قبیله لری آراسنده پیدا اولان فتنه و نزارعنی باصدمشدر . بونلر برنیچه یلدن بیرلی بربرینی قرماقده ایدیلر .

ینه بویلده خلیفه هارون الرشید خوارج طائفه سننن عطاق بن سفیان

الازدى نى طوتمق ايچون (موصل) ولايتينه وارمىشدر . كوبرهك وقتنه خارجيلر
 موصل شهرينه كروب تعصن ايتدكلرنن شهرنك حصارينى بوزمىشدر . لسكن
 عطاف بن سفيان نى طوته المامىشدر . چونكه اول (ارمينيه) گه قاقهش ايدى . خليفه
 رشيد : « موصل) اهاليسندن هر كنگه يولقور ايسه م قتل ايدرم » ديو يمين ايتمش
 ايسه ده قاضى ابويوسف حضرتلرى : « بو ايش شرعا جائز توگلدنر » ديهرك خليفه نى
 منع ايتدى .

ويند بويلىك (مصر) بيك قاتى زلزله واقع اولوب اسكندريه مناره سينك
 باشى يهريلوب يرگه توشدى .

ويند بويلىك (خراسان) واليلىگينه على بن عيسى الماهانى ، (طبرستان)
 و (رويان) ولايتلرينك واليلىگينه عبدالله بن خازم ، (الجزيره) واليلىگينه سعيد
 بن سلم ، (موصل) واليلىگينه يحيى بن سعيد الحرشى تعيين اولنمىشلردنر .
 بويلىك حج وقتنه موسى بن عيسى العباسى حاجيلره امير اولمىشدر .

هجر تدن (۱۸۱) نچى يلنك وقائى

اوشبو يوز سكسان برنچى يلده خليفه هارون الرشيد عسكر ايله (روم)
 مملكتينه كروب (صفصاف) قلعه سيني فتح ايتمىشدر .

ينه بويلىك عبدالملك بن صالح العباسى عسكر ايله (روم) حدوذنن كيچوب
 (نقره) يه قدر وارمش و (مطوره) شهرينى فتح ايلمىشدر .

ويند بويلىك (آفريقيه) واليسى هرثمه بن اعين عزل اولنوب آنك يرينه
 محمد بن مقاتل المكى تعيين اولنمىشدر .

بويلىك حج وقتنه هارون الرشيد حضرتلرى حاجيلره امير اولمىشدر .
 ينه بو يلده قاضى القضاة امام ابويوسف يعقوب بن ابراهيم حضرتلرى
 وفات اولمىشدر . ابويوسف حضرتلرى صحابه دن سعد بن حبه الانصارى رضى الله
 عنه نسلندن و امام اعظم ابو حنيفه رحمه الله نك ايلك بيوك شاگردلرنن ايدى .

مشاهیر نعو یون دن و قراء سبعه دن امام علی بن حمزه الکسائی حضرتلری
دخی بویله (ری) شهرنک وفات اولمشدر. بو ذات امام (فراء) النعوی ننگ استاذیدر.
وینه بویله مشاهیر علما و صلحاء دن عبدالله بن المبارک المروزى حضرتلری
آلمش یاشنک (هیت) ده وفات اولمشدر.

مشهور قوماندانلردن حسن بن قعطبة الطائی دخی بویله سکسان دورت
یاشنک ایکن وفات اولمشدر. آتاسی قعطبة بن شیبب ننگ احوال تاریغیه سی
وقایو یله وفات اولدیغی کتابننگ اوچنچی قسمننگ آخرنک ذکر ایدلمشیدی.
خلیفه مهدی ننگ زمان خلافتنده وزیرلک منصبینه تعیین اولنان یعقوب
بن داود دخی بویله وفات اولمشدر. مذکور یعقوب نی خلیفه مهدی حبس
خانیه صالحدرمش ایدی. هارون الرشید خلیفه اولدقنن صوگره آنی حبس
آزاد قیلمشدر بو واقعه نی ذکر ایتمشیدم.

هجرتدن (۱۸۲) نچی یلننگ وقائی

خلیفه هارون الرشید ننگ اوغلی محمد الامین نی ولی العهد تعیین ایلدکینی
یوقاریک ذکر ایتمشیدم. اوشبو یوز سکسان ایکنچی یله دیگر اوغلی عبدالله نی
(المأمون) لقبیله تلقیب ایدرک امین دن صوگره ولی العهد تعیین ایتمشدر.
ینه مذکور عبد الله المأمون گه خراساننن همداننه قدر ممتد اولان ولایقلرنی
طابشرمشدر. صوگره علی بن عیسی الماهانی نی مأمون طرفندن خراسان والیلگینه
تعیین ایلمشدر.

ینه بویله عبدالرحمن بن عبدالملک العباسی عسکر ایله (روم) مملکتینه
کروب غزا ایدرک (افسوس) شهرینه قدر وارمشدر.
وینه بویله هرثمه بن اعین (موصل) والیلگینه تعیین اولنمشدر.
وینه بویله (خرز) پادشاهی خاقان اوزیننگ قزینی هارون الرشید ننگ
وزیرلرنن فضل بن یحیی البرمکی گه تزویج ایدوب (بغداد) غه کوندرمشدر.
اول قز اجلی ایرشوب یوله وفات اولمشدر.

قرننگ یاننداغی خادملری مملکتلرینه قایتقاچ خاقانغه: «قرنگنی مسلمانلار اولدردی» دیرک یالغان سویله دکلرندن خاقان آچیغلانوب زور عسکر ایله (دربند) طرفندن اسلام مملکتینه هجوم ایدرک یوز مکنن آشق آدمنی اسیر قیلمشدر. ویتمش کون قدر اوراده اقامت ایدوب مسلمانلرنی واهل ذمه نی قتل ایتمک و ماللرینی تالامق ایله مشغول اولمشدر. سوکره خلیفه طرفندن کوندرلمش یزید بن مزید الشیبانی ایله خزیمه بن خازم عسکر ایله کیلوب خزر ترکلرینی دربنددن سوروب چیقارمشدر.

بویله حج وقتند موسی بن عیسی العباسی حاجیلره امیر اولمشدر. یزه بویله (مثنین) دن جعفر الطیالسی حضرتلری وفات اولمشدر.

هجرتدن (۱۸۳) نجی یلنگ وقائی

اوشبو یوز سکسان اوچنجی یله ائمه اننی عشردن (اون ایکی امام) دن بدنجیسی اولان موسی کاظم حضرتلری بغداد حبس خانه سنک وفات اولوب (کاظمیه^(۱)) ده دفن اولنمشدر. حین وفاتک ایلی دورت یاشنک ایدی.

سلسله نسبی: موسی کاظم بن جعفر الصادق بن محمد الباقر بن علی زین العابدین بن الحسین الشهید بن علی المرتضی بن ابی طالب (رضی الله عنهم) حضرت ایدر. امام موسی جناب رینگ حبس خانه یه توشوینه سبب اولدرکه:

بو تاریخدن اوچ دورت یل مقدم خلیفه هارون الرشید مدینه مفوره ده وقتنک (روضه مطهره) یه کروب یاننداغی آدم لر آلدنک اوزینگ رسول اکرمگه قرابتیله افتخار قیلحق ایچون: «السلام علیک یا رسول الله یا ابن عمی» دیمشدر.

معناسی: (سلام اولسون سکا ای الله ننگ رسولی ای عم اوغلی) دیمکدر.

شول آراده موسی کاظم حضرتلری رسول الله صلی الله علیه وسلم ننگ قبر شریفی یانینه کلوب: (السلام علیک یا ابت) یعنی (سلام اولسون سکا ای مینم آتام) دیرک اوزینگ رسول اکرمگه هارون الرشید دنک قریبرک ایدکینی آگلاتمشدر.

(۱) بو کونده (کاظمه) بغدادنک اوز کیلومتره قدر شمال غریب سنده واقع قضاة کزی بر قصبه دره.

بوسوز خلیفه رشیدکه تأثیر ایدوب یوزی قزارمشدر. وکیدر وقتده امام موسی نی اوزی ایله برلکده بغدادغه آلوب قایتوب وفاتینه قدر حبس خانده طومتشدر. امام کاظم جنابلری شفقت و مرحمت ایله متصف، عالم و عابد و جومارد بردات اولوب هر وقت اوزینه یمانلق قیلغان آدمگه یخشیلق قیلور اییدی. شول سببن (الکاظم) لقبیله تلیقب اولمشدر. رضی الله عنه.

بو ییلده حج وقتده عباس بن الهادی العباسی حاجیلره امیر اولمشدر. یینه بو ییلده (نحویون) دن مشهور یونس بن حبیب وفات اولمشدر. بوذات ابو عمرو بن العلاء نکی شاگردیدر.

هجرتدن (۱۸۴) نچی ییلنک و قانعی

اوشبو یوز سکسان دور دنجی ییلده (آفریقیه) ده (بنی الاغلب) دولتی تشکل ایتمشدر. بونلک تفصیلی اولدرکه: آفریقیه ولایتینک و ارداتی (کلیری) اداره سینه کافی اولمادیغندن هر ییلنی (مصر) خزینه سننن آفریقیه یه یوزملک دینار کوندریلور اییدی. اوتکان یوز سکسان اوچنچی ییلده آفریقیه نکی ایلیک مشهور قوماندانلرنسن ابراهیم بن الاغلب التمیمی خلیفه هارون الرشیدکه مکتوب کوندروب هر ییلنی (آفریقیه) خزینه سننن (حکومت عباسیه) گه قرق ملک دینار و یرمک و مصر اموالندن هر ییلنی اورایه و یرلمکده اولان یوزملک دیناردن کیچمک شرطیله آفریقیه والیسلگینی طلب ایتمکله اوشبو یوز سکسان دور دنجی ییلده خلیفه رشید آفریقیه نکی بورتغی والیسی محمد بن مقاتل العکی نی عزل ایدوب اورایه ابراهیم بن الاغلب نی مستقل صورتده والی نصب ایتمشدر. ابراهیم ایله اولادی افریقیه ده یوز ییلدن آشق حکومت سورمشلردر. بونلرنک احوال تاریخیه سی کتابنک میشنچی قسمنده ذکر ایدیلور. ان شاء الله تعالی.

ینه بو ییلده هارون الرشید (یمن) و (مکه مکرمه) ولایتلرینه حماد المربرینی، (سند) ولایتینه داود بن یزید الملهبی نی، (طابغ) ولایتینه عیسی الحریشینی، (طبرستان) ولایتینه مهرویه الرازی نی والی نصب ایتمشدر.

بويلىكە حج وقتىندە ابراهيم بن محمد العباسى حاجىلارە امير اولمشدر .

ھجر تىدن (۱۸۵) نچى يىلنىڭ وقا ئىمى

اوشبو يوز سىكسان بىش نچى يىلە (طبرستان) اھالىسى والىلرى مھروپە الرازىنى قىتل ايتىدىكىلرنىن خليفە آننىڭ پىرىنە عبد اللە بن سعید الحرشىنى تەيىن ايلدى .

يىنە بويلىكە خوارجىن ابو الحصىب بن عبد اللە النسائى الخراسانى (ابىورد) و (طوس) و (نىسابور) شەرلرىنى ضبط ايتىمش و (مرو) نى محاصىرە آلەمشدر . صوگرە خراسان عسكىرىنە مقاومت ايدە آلەمادىغىن (سرخس) كە چىكىمشدر . آرادن بىرىل كىچىك كىن صوگرە خراسان والىسى على بن عيسى الماهانى عسكىر ايلە (نسا) يە واروب مىكور ابو الحصىب نى قىتل ايتىمشدر .

ويىنە بو يىلە بىرىنچە يىلدىن بىرىلى خراسانە اھالىنىڭ ماللىرىنى تالامق و خاتون بالالىرىنى اسير قىلمق ايلە مشغول اولان حمزە بن اترك الخارجى (باد غىس) ناحىە سىنە وفات اولمشدر . خراسان والىسىنىڭ اوغلى عيسى مىكور حمزەنىڭ تابىلرنىن اون مىڭ قىدر خوارجىنى قلىچىن كىچىمىشدر .

بويلىكە حج وقتىندە منصور بن محمد العباسى حاجىلارە امير اولمشدر .

يىنە بويلىكە مشهور قوماندانلردىن (ارمنىە) والىسى يىزىد بن يىزىد بن زائە الشىبانى وفات اولوب آننىڭ پىرىنە اوغلى اسد تەيىن اولەمشدر . بو يىزىد مشهور و معروف معن بن زائە الشىبانى نىڭ قرەشىنىڭ اوغلىدىر .

ويىنە بويلىكە بنى العباسدىن عبد الصمد بن على وفات اولمشدر . مىكور عبد الصمد (خلفاء عباسىە) نىڭ بىرىنچى واپىكىنچىسى اولان (سفاچ) و (منصور) نىڭ عىمى اولوب بىك كوپ يىل عمر سورمشدر . واوشبو يوز سىكسان بىش نچى يىلغە قىدر صاغ قالمشدر . بونىڭ عبد مناف بن قىسى گە يقىنلىغى اوزىدىن يوز يىكرمى يىل اوّل وفات اولان يىزىد بن معاوية نىڭ يقىنلىغىنە بىرابردىر . چونكە ھەر ايكسىنىڭ سىلسلە نىسبى بىش آدم واسطە سىلە عبد مناف كە ايرىشور . او قوچىلار باشقە كىتابلردىن ازەلب

مشقتنامه سونلر ایچون بو اورنده هر ایکسینک سلسله نسبینی ذکر ایدیم:

عبدالصمدنک سلسله نسبی: عبدالصمد بن علی بن عبد الله بن عباس بن عبدالمطلب بن هاشم بن عبدمناف

یزیدنک سلسله نسبی: یزید بن معاویه بن ابی سفیان بن حرب بن امیه بن عبدشمس بن عبدمناف

هجر تدن (۱۸۶) نچی یلنک وقائی

اوشبو یوز سکسان آلتنچی یلده حج وقتنده هارون الرشید اوغلارندن محمد الامین و عبد الله المأمون و قاسم المۆتمن نی اوزی ایله برکه آلوب (مکه مکرمه) یه کیتدی. ابتدا (مدینه منوره) یه واروب فقرا یه بیک کوب مال صدقه قیلدی. سوکوره مکه یه کلوب اهالیسینه بر میلیون ایلی مک دینار تارقاتدی.

خلیفه هارون الرشید بوندن مقدم اوغلی محمد الامین نی ولی العهد تعیین ایدوب آکار (عراق) و (شام) و (مصر) و (آفریقیه) و لایتلرینی طابشرمش ایدی. بوندن سوکوره دیگر اوغلی عبد الله المأمون گه (خراسان) و (سجستان) و (بتون ترکستان) و لایتلرینی ویروب آنی امین دن سوکوره ولی العهد تعیین قیلمش ایدی. بونک سوکنک قاسم اسملی اوغلینی (المۆتمن) لقبیله تلغیب ایدوب مأمون دن سوکوره ولی العهد تعیین قیلمش و آکار (الجزیره) و (نغور) و (عواصم) و لایتلرینی طابشرمش ایدی منکور قاسمنک خلغ و اثباتی عبد الله المأمون اختیارنده اولوب تله سه آنی خلغ ایدچک، تله سه ولی العهد لکن قالدیرا چق ایدی. خلیفه رشید مکه مکرمه یه واردقن سوکوره فقیه لر و قاضیلر و قوماندانلر حضورنک محمد الامین ایچون بر عهدنامه و عبد الله المأمون ایچون دیگر بر عهدنامه یازدی. و هر ایکسینه عهدنامه یه مخالفت قیلما سقه عهد و یمین ایتدردی. سوکوره هر ایکی عهدنامه نی کعبه معظمه یه آصردی.

هجر تدن (۱۸۷) نچی یلنک وقائی

جعفر البرمکی نک قتل اولندن یغنی

اوشبو یوز سکسان یلنچی یلک خلیفه هارون الرشید سویکلی وزیر جعفر

بن يحيى البرمكى فى قتل ايتقدردى. صوكره آناسى يحيى ايله قرده شلرى فضل ومحمد وموسى فى حبس خانه يه صالدروب ماللرينى ويورط پرلرينى خزينه يه آلدى. دنياى درسلكتوب تورغان برمكيلرنك دولت وعزتلرى، شوكت وقدرتلرى برساعتك زائل اولدى.

چنانچه شاعر مشهور لبید ديمشدرکه:

الاكل شئ ما خلا الله باطل * وكل نعيم لامحالة زائل

برمكيلر عالم وعافل وعادل وجومارد وحسن سيرتله متصف اولوب هر كمنى اورلرينه قاراتمش وخليفه دن آرتق نفوذ واقتمدار پيد ايتمش ايديلر. شول سببن هارون الرشيدنك غضبينه (آچووينه) اوغراديلر.

عرب وعجم شاعرلرى برمكيلر فى مدح ايدوب بيك كوب قصيده لر انشاد ايتمشلر، وفاتلرنن صوكره مرثيه لر يازمشلر در.

برمكيلر اون يدى يل وزيرلك ختمك اولمشلر. بونلردن صوكره فضل بن ربع وزيرلكگه تعيين قيلنمشدر.

روم غزاسى

اوشبو يوزسكسان يدنچى يلده خليفه رشيدنك اوغلى قاسم عسكرايله (روم) مملكتينه كروب غزاقيلدى. اول وقتك روم مملكتينى (ايرينى) اسملى برخاتون اداره قيلماقده ايدى. بونك زمانده روملر (حكومت عباسيه) گه جزيه ويرمك ايديلر. صوكره ايمپيراتور بچه ايرينى خلع ايديلوب آنك يرينه (نيقيفورس) اسملى بردات ايمپيراتور اولدى. منكور نيقيفورس مملكتينى برآز اصلاح قيلدقسن صوكره هارون الرشيدكه: « ايمپيراتور بچه ايرينى طرفندن حكومت عباسيه گه ويرلش ماللرني كيرو روم خزينه سينه قايقارنك، يوق ايسه محاربه يه حاضر اولنك » ديو يازدى. خليفه رشيد بونك مكتوبينى او قودقسن صوكره آچووى شول قدر قابار مشدر كه ياننده گى آدملر يوزينه قارارغه قورققلرنن اطرافه تارقالبو كيتديلر. خليفه در حال ايمپيراتور

نیقیفورس که قاتی و آخر عباره لر ایله جواب یازدی. سوکړه عسکرایله بغداددن حرکت ایده رک روم مملکتینه کردی. و (هرقله) شهرینی فتح ایلی. بوخبر ایمپراطور نیقیفورس که ایرشد که هارون الرشید که ایلچی کوندروب هریلنی (حکومت عباسیه) گه خراج ویرمیه عهد قیلدی. بوندن سوکړه خلیفه رشید عسکرایله کیر و اسلام مملکتینه دونوب (رقه) یه کلدی. وشول یرده ایمپراطورنک عهدینی بوزدیغینی ایشتمدی. اول وقتده قش فصلی اولدیغندن کونلر صووق ایلی. لکن هارون الرشید صووقغه و قارغه باقما یوب ینه بلاد رومغه داخل اوله رق شهر و قریه لر نی یغما و غارت قیلدی. و ایمپراطورنی تکرار خراج ویرمیه مجبور ایلی. سوکړه عسکرایله بغدادغه قایتدی.

ینه بویله (مصیصه) شهرنده بیک قاتی زلزله اولوب شهرنک حصار ی یقلدی. و صولری یرگه باتوب غائب اولدی.

بویله حج وقتنک عبدالله بن عباس بن محمد العباسی حاجیلره امیر اولمشدر. ینه بویله فضیل بن عیاض رحمه الله مکة مکرمه ده وفات اولمشدر. بوذات زاهد و عابد و متورع ایلی.

وینه بویله ابو مسلم معاذ الهراء النحوی وفات اولمشدر. بوذات امام کسائی نک علم نهوده استاذیدر.

هجر تدن (۱۸۸) نچی یلنک وقائی

اوشبو یوز سکسان سکزنچی یله ابراهیم بن جبرائیل عسکرایله (روم) مملکتینه کروب غزاقیلدی ایمپراطور (نیقیفورس) عسکرایله قارشو چقوب اهل اسلام ایله محاربه یه کرشمش ایسه ده مجروح اولوب (یارالانوب) کیر و چیکمیه مجبور اولدی. بومحاربه ده روملردن قرق مککن آشق آدم قتل اولمشدر.

ینه بویله خلیفه هارون الرشید (مكة مکرمه) یه واروب حج قیلمشدر. و (حجاز) فخراسینه بیک کوب مال صدقه ایتمشدر. بو حج هارون الرشیدنک آخر هجیدر. وینه بویله شاعرلردن عباس بن احنف وفات اولمشدر.

هجر تدن (۱۸۹) نچی یلنڭ وقائی

خلیفه هارون الرشید (خراسان) والیسی علی بن عیسی الماهانی حقنه شبهه یه دوشد یکنن هجرتن اوشبو یوزسکسان طوقزنجی یلک عسکر ایله (ری) شهرینه حرکت قیلدی. اوغللرنن عبدالله المأمون ایله قاسم المؤمن دخی اوزی ایله برابکه ایدیلر. خلیفه بوسفرنده قاضیلر و باشقه شاهدلر حضورندک دیشدرکه: «عسکره مالن و خزینه دن و صوغش قوراللرنن و آط و قاچردن نه قدر و ارایسه جمیع سینی مأمونگه و یردم.» هارون الرشید (ری) شهرندک دورت آی توردی. و بو مدته یوقاریک منکور خراسان والیسی علی بن عیسی ری گه کلوب خلیفه یه قیمتلی هدیه لر و یروب شبهه سینی ازاله قیلدی. خلیفه نڭ اوغللریزه و کاتب و قوماندانلرینه دخی بیک کوب مال هدیه قیلدی. صوگره خراسانغه قایتوب کیتدی. هارون الرشید (ری) شهرنده وقتنده (طبرستان) اهالیسینڭ رئیس لر نین شروین گه، و ندا عرمزگه و (دیلم) لر نڭ رئیس اولان مرزبان بن جستان گه امان نامه لر کوندردی.

بونلر (حکومت عباسیه) گه مخالفت قیلمش عاصی اولمش ایدیلر. مرزبان ایله و ندا هر مز امان نامه نی آلدقن صوگره خلیفه حضورینه کلوب اوزلرینه تعیین قیلنغان خراجنی و یرمه گه عهد قیایدیلر. شروین ایچون و ندا هر مز ضامن اولدی. بونن صوگره هارون الرشید (بغداد) غه قایتدی.

بو یلک حج وقتنک عباس بن موسی العباسی حاجیلره امیر اولمشدر. ینه بو یلک ائمه فقهاء حنفیه دن و امام اعظم رحمه الله نڭ اصحابنن امام محمد بن الحسن الشیبانی حضرتلری (ری) ده وفات اولمشدر. و یغه بو یلک سابق بن عبدالله الموصلی رحمه الله وفات اولمشدر. منکور سابق زهد و صلاحیله مقصی برذات اولوب الله تعالی دن شدت خوفنن آغلار ایدی. و یغه بو یلک خلیفه رشید (طبرستان) و (ری) و (دنبانند) و (قومس) و (همدان) ولایتلرینه عبدالله بن مالک نی والی نصب ایتمشدر.

ھجرتدن (۱۹۰) نچی یلنک وقائی

اوشبویوز طوقسانچی یلک رافع بن اللیث (حکومت عباسیہ) گہ مخالفت قیلدی (عاصی اولدی). (سمرقند) شهرینی ضبط ایلرک والیسنی قتل ایلتدی. (خراسان) والیسی علی بن عیسی طرفندن تعیین اولنان خراسان والیارینک ایلک آخری اولان نصر بن سیارنک اوغلینک اوغلیدر.

ینہ بویلک خلیفہ ہارون الرشید یوز اوتوز بئش ملک عسکر ایلہ (روم) بلادینہ کروب (ھرقلہ) شهرینی فتح ایلدی. (۱) وروم مملکتینک ھر طرفینہ عسکر کوندر وب (صقالبہ) و (دلہ) و (صفصاف) و (قونیہ) شہرلرینی فتح ایلتدی. ینہ شام و مصر سواحلینی محافظہ ایسن دونمایہ حمید بن معیوف نی آمیرال نصب ایلتدی. سوگرہ عسکر یلہ بغدادغہ قایلتدی.

وینہ بویلک (قبریس) جزیرہ سینک اھالیسی عھدلرینی بوزدقلرنسن معیوف بن یحیی دونمایلہ کیدہ رک قبریس نی تکرار فتح ایلدی. وینہ بویلک عبد اللہ المأمون نک دلالتیلہ فضل بن سهل اسلام دینینہ داخل اولمشدر. مذکور فضل مأمون نک زمان خلافتندہ وزیرلک منصبینہ تعیین اولنوب (ذوالریاستین) لقبیلہ تلغیب اولنہ.

بویلک حج وقتندہ عیسی بن موسی الھادی العباسی حاجیلرہ امیر اولمشدر. ینہ بویلک (موصل) دہ خالد بن یزید الھلبی والی ایلدی. وینہ بویلک امام اعظم رحمہ اللہ نک اصحابندن اسد بن عمرو البجلی الکوفی حضرتلری وفات اولمشدر.

وبویلک ہارون الرشید نک وزیرلندن مشہور یحیی بن خالد البرمکی ھمس خانہ دہ اولدیغی حالدہ وفات اولمشدر. برمکیلر نک قایو یلک ھمس قیلنک قلرینی یوقاریدہ ذکر ایتمیشیم.

هجر تدن (۱۹۱) نچی یلنک وقائی

اوشبو یوز طوقسان برنجی یلده خلیفه رشید (خراسان) والیسی علی بن عیسی الماهانی بنی عزل ایسوب آنک یزینه هرثمه بن اعین بنی تعیین ایلدی. بویلده حج وقتنده (مکه مکرمه) امیری فضل بن عباس العباسی حاجیلره امیر اولوب حج قیلدرمشدر. ینه بویلده (موصل) ولایتنده محمد بن الفضل بن سلیمان والی ایدی.

هجر تدن (۱۹۲) نچی یلنک وقائی

اوشبو یوز طوقسان ایکنچی یلده خلیفه هارون الرشید یوقاریده ذکر ایندکم رافع بن اللیث ایله محاربه قیلدی (خراسان) ولایتینه سفر قیلدی. اوغلی محمد الامین بنی (بغداد) ده امیر ایسوب قالدردی. دیگر اوغلی عبدالله المأمون بنی اوزی ایله برکه خراسانغه آلوب کیتدی. اول وقتنده هارون الرشید خسته ایدی. لکن رافع بن اللیث ننگ قوتله نوندن قورقدیغندن خسته اولدیغی حالده بو اوزاق سفرنی اختیار قیلدی. یولده خسته لغی کوجه یوب (طوس) شهرندن اوتله آلمادی. هارون الرشید ننگ بوندن صوکنی احوالی یقینده ذکر ایدیلور ان شاء الله تعالی.

ینه بویلده (خراسان) والیسی هرثمه بن اعین عسکرایله (سمرقند) شهرینه واروب رافع بن اللیث نی محاصره قیلدی. وکیلده چک یوز تووقسان اوچنچی یلده سمرقندنی فتح ایتدی. بوندن صوکره رافع خراسانغه کلوب عبدالله المأمون دن امان طلب قیلدی. مأمون دخی آنک گناهسینی عفو ایتدی. بویلده حج وقتنده عباس بن عبدالله العباسی حاجیلره امیر اولمشدر.

هجر تدن (۱۹۳) نچی یلنک وقائی

اوشبو یوز طوقسان اوچنچی یلده هارون الرشید ننگ وزیرلرندن فضل بن بعی البرمکی (رقه) حبس خانه سنده وفات اولمشدر. مذکور فضل عالم وعادل

وجومارد وحسن سیرتله متصف بر ذات ایدی . بر مکیلرنک قایو یلده حبس قیلف قلرینی یوقاریده ذکر ایتمش ایدم .

هارون الرشید بن المهدی نك وفاتی

اوشبو یوز طوقسان اوچنچی یلده جمادی الآخره آیتده امیرالمؤمنین هارون الرشید حضرتلری قرق ییدی یاشنده اولدیغی حالده (طوس) شهرنده وفات اولوب اوراده دفن اولنمشدر .

یوقاریده ذکر ایلدیکی اوزره خلیفه هارون الرشید اوتکان یلده خسته اوله توروب (خراسان) ولایتینه سفر قیلمش ایدی . (جرجان) غه کلد کله خسته لغی (آوروی) قوتلدیکندن اوغلی عبدالله المأمون نی خراسانغه کوندروب اوزی (طوس) شهرینه کیمتمشدر . طوسده برنیچه کون آوروب یاتدقن صوگره وفات اولمشدر . (۱) اوغلی صالح جنازه نمازینی اوقوب دفن ایتدرمشدر . مدت خلافتی یکرمی اوچ ییل وایکی آی واون سکز کوندر . اسهی (هارون) وکنیه سی (ابو محمد) ولقبی (الرشید) در . وفاتنده بیت المالده طوقز یوز میلیون دینار قالدرمشدر .

هارون الرشید حضرتلری عادل وجومارد و سیاست علمینه ماهر وحسن سیرتله متصف بر پادشاه اولوب زمان خلافتنده ممالک اسلامیهده ساکن اولان اهالی راحت وطنچلقده عمر کیچرمشدر . علوم و معارف و صنایعنگ ترقیسینه دخی چالیشوب علم و هنر اربابنی حمایه ایتمشدر .

محقق شهاب الدین المرجانی و فاضل شهیر شمس الدین سامی (نقد التواریخ) صاحبی رفعت افندی روایت قیلمشدر که:

هارون الرشید حضرتلری فرانسیه قرالی (شارلمان) ایله دوستلق پیدا ایلدیکندن آگنا برچوق هدیه لر کوندرمش ایدی . بو هدیه لرنک ایچنده بغدادده یاپلمش و اول وقتقه قدر آوروپاده کورلماش بر ساعت دخی وار ایدی .

(۱) وفاتندن اول یاتنده اولان عسکر و خزینه و صوغش فور الریبی مأمونگه وصیت قیلمشدر .

آوروپالىيلر (بوساعت سحر قوتيله ياپلمشدر) ديب ظن قىلدىلر. بعضلىرى :
«بوساعت امر سماويدر آدماشى توگلدەر» ديدىلر. بعضلىرى: «بونىڭ ايجنده
حر كلفندره تورغان بركچك حيوان وادر» ديدىلر.

محمد الامين بن هارون الرشيدنىڭ خلافتى

خليفه هارون الرشيد وفات اولدقنن سوڭره عسكر وساثر اھالى (بغداد)
شھرنده اوغلى محمد الامين گه بيعت قىلدىلر. چونكه پوسته مدبرى حمويه اوزىنىڭ
بغداد شھرنىڭ نا ئىبينه هارون الرشيدنىڭ (طوس) ده وفات اولدىغنى يازمىش ايدى.
امين خلافت تختينه كىچىك كىن سوڭره فضل بن ربيع نى وزير قىلدى.
مذكور فضل هارون الرشيدنىڭ زمان خلافتنده دخى وزيرلك خىمتينه تعيين
اولنمىش ايدى. بونى يوقارىده ذكر ايتمىشىم.

ينه بويلىك خليفه امين (الجزيره) ولايتينه خزيمه بن خازم نى والى قىلدى.
بويلىك حج وقتنده (مكة مكرمه) اميرى داود بن عيسى العباسى حاجيلره
امير اولمشدر.

ينه بويلىك فقھادن امام مالك رحمہ اللہنىڭ اصحابندن صقلاب بن زياد
الاندلسى حضرتلىرى وفات اولمشدر.

ھجر تدن (۱۹۴) نچى يىلنىڭ وقا ئىقى

اوشبو يوز طوقسان دوردنجى يىلكه (ھمص) اھالىسى (حكومت عباسيه) گه
مخالفت قىلدىلر. بوخبر خليفه امين گه ايرشدىكە ھمص نىڭ بورنغى اميرى اسحاق
ابن سليمان نى عزل ايدوب اورايه عبد الله بن سعيد الحرشى نى امير نصب ايتتى.
عبد الله ھمصكە واردقنن سوڭره عاصيلرنىڭ رئيسلرنىڭ بىر نىچە سىنى اولتروب
وبر نىچە سنى زندانغە سالوب فتنه وفسادنى باسدردى.

ينه بويلىك خليفه امين (موصل) ولايتينه ابراهيم بن العباس نى والى قىلدى.
بويلىك على بن هارون الرشيد حاجيلره امير اولمشدر. ينه بويلىك زاھد

وعابد لردن شقیق البلاخی حضرتلری (کولان) غزاسنده شهید اولمشدر. (کولان ترکستانده بر کچیک شهر ایدی.)

ینه بویله ائمه نعوین دن امام سیبویه حضرتلری قرق یاشنک اولدیغی حالده وفات اولمشدر. بعضیلر: «اوتوز ایکی یاشنده وفات اولدی» دیور وایت قیلمشلر. امام سبویه جنابلری مشاهیر نعوین دن امام خلیل ننگ شاگردی و امام احفش ایله قطرب ننگ استاذیدر. اسمی (عمر و بن عثمان) اولوب (سیبویه) لقبیله تلقیب اولنمشدر.

هجر تدن (۱۹۵) نچی یلنک واقعی

اوشبو یوز طوقسان بشنچی یلده (کوفه) ده عباس بن الهادی العباسی، (بصره) ده منصور بن المهدی العباسی امیر ایدیله.

ینه بو یلده (حرمین شریفین) امیری داود بن عیسی العباسی حاجیلره امیر اولمشدر.

وینه بویله عرب شاعرلریننگ ایکنگ مشهورلریندن اولان ابونواس حسن بن هانئ ایلی طوقز یاشنده (بغداد) ده وفات اولمشدر.

امین ایله مأمون آراسنده محاربه باشلانیدیغی

اوشبو یوز طوقسان بشنچی یلده خلیفه محمد الامین ایله قرده شی عبد الله المأمون آراسنده محاربه باشلانوب اوچ یلغه تارتلدی. بوننگ تفصیلی اولدرکه:

امیر المؤمنین هارون الرشید وفاتندن بر نیچه ییل مقدم اوزندن صوگره اوغلی محمد الامین نی و امیندن صوگره دیگر اوغلی عبد الله المأمون نی ولی العهد تعیین ایدرک بو خصوصده عهدنامه یازوب کعبه معظمه ننگ دیوارینه آر صدرمش ایدی. و بو عهدنامه گه مخالفت قیلما سقه امین ایله مأمونگه یمین ایتمش ایدی. بونی یوقاریده ذکر ایتمشیدم.

ينه هارون الرشيد حضرتلری خراسان ولایتينه سفر قیلغان وقتده عسکر وقوماندانلرنی جمع ایدوب: «اوشبو عسکر و آنلره صرف اولنه چق مال و صوغش قوراللری و عسکرده اولان آط و قاپرنلک جمعیهسی عبد الله المأمون نکیدر» دیمش ایدی. جرجانغه گلدکن صوکره آورو قوتلندیکندن اوغلی مأموننی خراسانغه کوندروب اوزی (طوس) شهرینه کیتمش و اوراده وفات اولمش ایدی. بونی دخی یوقاریده ذکر ایتیشیم.

هارون الرشید وفات اولدقدن صوکره خلیفه امین وزیرلک خدمتیندا اولان فضل بن ربیع گه مکتوب کوندروب عسکر وقوماندانلرنی طوسدن بغدادغه قايتارتدی. آتاسی رشیدنک وصیتینه التفات قیلما دی. بو خبر عبد الله المأمونگه ایرشدکده بونلرنی خراسانغه کیلوگه دعوت ایدوب ایکی آدم ایله مکتوب کوندرمش ایدی. ایلچیلر عسکرگه یولده ایرشوب بارچه سینلک باش قوماندانی اولان فضل بن ربیع گه مأموننک مکتوبینی ویرمش ایسه لرده بوندن هیچ فائده حاصل اولما دی. عسکر وقوماندانلرنک جمعیهسی بغدادغه قايتوب کیتدیلر. حتی ایچلرندن عبد الرحمن بن جبلة الانباری مکتوبنی کیتورگان آدملرگه سونگو ایله حمله قیلدی. و مأموننی سوکدی. ایلچیلر خراسانغه قايتوب مأمونگه عسکرنک بغدادغه رجوع قیلدقلرینی خبر ویردکلرنده مأموننک کیکاشچیلرندن (فضل بن سهل ذوالریاستین) دیمشدرکه: «آنلر سنک دشمانک ایدیلر ضررلرنن خلاص اولدک.»

بو واقعه دن بریل کیچدکن صوکره خلیفه امین وزیری فضل بن ربیعنک اغواسینه آلدانوب قردهشی عبد الله المأمونگه ایلچیلر کوندروب: «اوزکنی ولی العهد لکن خلع ایدک. هم مینم حضورمغه بغدادغه کیلک» دیوامر قیلدی. لکن مأمون خلع اولنوغه راضی بولما دی. بغدادغه هم قايتما دی. بوندن خلیفه امین قردهشی مأموننی خلع ایدوب اوزینک اوغلی موسی نی (۱) (ناطق بالحق) لقبیله تلقیب ایدهرک ولی العهد تعیین قیلدی.

(۱) اول وقتده موسی صبی بالا ایدی.

وآتاسی رشید طرفین یازیلوب کعبه یه آصلمش عهدنامه لرنی کیتور توب پاره لاندی (یرتدردی). سوکزه مأمون ایله محاربه قیلماق ایچون علی بن عیسی الماهانی قومانداسیله ایللی ملک عسکر کوندردی. کیدر وقتده منکور علی گه (مأمون نی اولدرمه سنن قولغه توشروگه اجتهاد ایدیکز) دیو امر قیلدی. بونسن برنیچه آی اول عبد الله المأمون مشهور قوماندانلردن طاهر بن حسین الخزاعی نی (ری) شهرینه کوندرمش ایدی. آنک یاننده دورت مکنگه قریب خراسان عسکری وار ایدی.

علی بن عیسی ری شهرینه یقین کند کند طاهر بن حسین شهردن چیقوب بغداد عسکر یله محاربه یه کرشدی. محاربه ننگ اولنده خراسان عسکریننگ اوک وصول طرفلری بوزلوعه یقین قالمش ایدی. شول آراده طاهر یاننده اولان بر آز عسکر یله بغداد عسکریننگ اورتاسینه بیک قاتی حمله قیلدی. بونی کوروب خراسان عسکری غیرتکه گهرک جمله سی بردن محاربه یه کرشدی لر. ایچلرنسن بری علی بن عیسی الماهانی بی اوق ایله اوروب قتل ایتدی. بغداد عسکری قوماندانلری علی قتل اولندن صوکره بوزیلوب قاچدی لر. طاهر بن حسین آنلرنی اون آلتی چاقرم مسافه یه قدر قوددی. قوغان وقتده ایکی عسکر آراسنده اون ایکی مرتبه محاربه وقوعه کلدی. هر مرتبه سنده خراسان لیلر غلبه ایدرک بغداد عسکرینی بوزوب قاچدی لر. طاهر بو غلبه دن چوق مسرور وشاد اولوب یاننده اولان قللریننگ جمیعسنی آزاد قیلدی. (دورت مکنده آزا اولان عسکر ایله ایللی مکنگه بالغ اولان بغداد عسکرینه غلبه قیلغاچ نیک شادلانماسون.)

بونسن صوکره طاهر بن حسین (ری) گه قایتدی. واوزیننگ غالب ومظفر اولدیغنی عبد الله المأمونگه یازدی. طاهر ننگ مکتوبینی بوسته آطلر یله خراسانغه اوچ کونده ایرشدیردی لر. طاهر ننگ یاننده عسکری آزا اولدیغندن مأمون آکا یاردم ایچون هرئمه بن اعین قومانداسیله بر فرقه عسکر کوندردی.

خلیفه امین عسکری مغلوب وپریشان اولدیغنی ایشقدکن صوکره وزیر ی فضل بن ربیع ننگ اغواسینه آلدانوب قردهشی مأمون نی ولی العهد لکنن خلع

ایدوینه پشیمان اولدی (اوکندی). لکن اش اوتکاندن صوڭ اوکنمکک فائیک یوقدر.
بغداد شاعرلرندن بری خلیفه امین ایله وزیر و مشیرلری حقد ه شو تو بنگ
یازلمش بیتلری انشاد ایتمشد:

اضاع الخلافة غش الوزير

وفسق الامیر وجهل المشیر

ففضل وزیر وبکر مشیر

یریدان مافیه حقیق الامیر

وما ذاك الا طریق غرور

وشر المسالك طرق الغرور

بوندن صوڭره خلیفه محمد الامین یکرمی مک عسکر ایله عبدالرحمن بن
جبله الانباری نی (همدان) شهرینه کوندردی. بودفعه دخی طاهر بن حسین
غلبه قیلدی. عبدالرحمن بن جبله قتل اولنوب یاننگ اولان عسکر (بغداد) غه
قاراب قاچدی لر. بونلر یولک عبدالله بن الحرشی ایله قرده شی احمد بن الحرشی گه
یولقدیلر.

بو ایکی قوماندان نی امین بیگ کوب عسکر ایله عبدالرحمن ننگ یاردمینه
کوندرمش ایدی. هر ایکی سی بوزلمش عسکر نی کوردکلر نده کوڭل لرینه قورقو
دوشوب مهاربه قیلما سدن عسکر لرینی آلوب بغداد غه قایتدی لر.
طاهر بن حسین امین ننگ عسکرینی بوزدقن صوڭره ایلر ویه حرکت
ایدوب (حلوان) شهرینه تابع اولان (شلاشان) قریه سینه قدر واردی. ویولی
اوزرنده بولنان شهرلر نی فتح ایلدی.

هجر تدن (۱۹۶) نجی یلنک وقاعی

طاهر بن حسین ننگ غلبه سی

طاهر بن حسین ایکی دفعه خلیفه امین طرفندن کوندرلمش بغداد

عسکرینی بوزوب قاجرمش ایدی . بونی یوقارینه ذکر ایتمشیم . هجرتدن اوشبو یوز طوقسان آلتنچی یلده دخی خلیفه امین احمد بن مزید الشیبانی و عبدالله بن حمید بن قحطبة الطائی اسملی قوماندانلردن هر برینه یکر همیشه رملک آطلوعسکر و یروب طاهر ایله محاربه ایتمک ایچون (حلوان) طرفلرینه کوندردی . (خانقین) غه ایرشد کلرنده طاهر اورایه جاسوسلر کوندروب : «خلیفه امین عسکرنگ برنجه یللق رزقلرینی بردن و یروگه امر قیلمش» دهرک یالغان خبر چیقارتدی . بوخبر بغداد عسکری آراسنک شایع اولدقده بر برلریله نزاغلاشوب طاهر ایله محاربه قیلماسدن بغداد غه قایتوب کیندیلر .

بوندن سوگره طاهر (حلوان) شهرینه کلوب نزول ایلدی . شول آراده هرثمه بن اعین دخی بر فرقه عسکر ایله حلوان غه کلدی . بو عسکرنی عبدالله المأمون خراساندن کوندرمش ایدی . طاهر مأموننگ امریله هرثمه نی حلوانده قالدروب اوزی برچوق عسکر ایله ایلرویه حرکت ایدهرک (اهواز) و (واسط) شهرلرینی ضبط ایلدی . سوگره (یمامه) ، (بحرین) ، (عمان) طرفلرینه امیرلر کوندردی . (کوفه) ، (بصره) ، (موصل) ، (مکه مکرمه) ، (مدینه منوره) ، (یمن) اهالیلری دخی محمد الامین نی خلافتدن خلع ایدوب عبدالله المأمون گه بیعت قیلدیلر . شول آراده امیننگ وزیر ی فضل بن ربیع قاجوب بر طرفه یاشرنندی . طاهر بن حسین (مدائن) شهرینی دخی فتح ایدوب یاننک اولان عسکر ایله (صرصر) اسملی اورنغه کلدی . و اول یرده برنیچه کون اقامت ایدوب امین طرفندن کوندرلش عسکرلر نی بوزوب قاجردی . سوگره (بغداد) شهرینه یوردی . هرثمه دخی (حلوان) دن (نهران) غه کلدی .

هجرتدن (۱۹۷) نیچی یلنگ وقائی

بغداد محاصره سی

اوشبو یوز طوقسان یکنچی یلده طاهر بن حسین و هرثمه بن اعین و زهیر بن السیب الضبی و عبیدالله الواضح بر فرقه عسکر ایله کلوب خلفاء عباسیهنگ

پايتختى اولان (بغداد) نى محاصره يه آلدىلار. ومنجىقلار واسطه سيله طاشلار
آندروب عبارتلارنى بوزدرماغه واوت تورتوب ياندرماغه باشلادىلار. وشهرگه
آشلىق وباشقه ارزاق كرتونى منع قىلدىلار. شول حالده شهر ايچنده اولان
اوغرىلار وقومار بازلار اهاالىنىڭ ماللىرىنى تالارغە كرشىدىلار.

محاصره مدتى بىر يىلغە تارتولدىغىنن بغداد خلقى ماللىرى تالانوب يورطلرى
بوزىلوب ويانوب آچ ويالانغاچ قالدىلار. اول وقتده بتون يىر يوزنەگى
شهرلرنىڭ ايلگى معمور وايلگى زىنتلىسى اولان بغداد شەھرى خراب اولوغە يقين قالدى.
خليفة امين طرفندە اولان عسكر ايله طاهر بن حسين عسكىرى آراسندە
بيك قورقنچ وقانلى محاربه لر وقوعە كلدى. هر ايكى طرفنن بيك كوب آدم
قرلدى. آخر الامر طاهر غالب ومظفر اولدى. امين نىڭ غلبە دن اميدى كىسلدى.

ھجر تدن (۱۹۸) نچى يىلنىڭ وقائى

محمد الامين بن ھارون الرشيدنىڭ قتل اولندىغى

اوشبو يوزتوقسان سىز نچى يىلدە طاهر بن حسين يانندە اولان عسكىرلە
(كرخ) (۱) طرفندن (بغداد) غە كردى. وشهرنىڭ هر طرفينە منادىلار كوندروب:
«خانەلرنندە اولتوران آدملەر اماندەر» دىوندا قىلدردى. خليفة امين آناسىلە
بالالرىنى آلوب (مدینة المنصور) اسملى قلعه يە قاپاندى. طاهر قلعه نىڭ
ھر طرفينە عسكىر قويوب محاصره قىلدى.

خليفة امين غلبە دن اميدىنى كىسىدىكىنن هرئە بن اعين دن امان طلب
قىلدى. هرئە دخى امين نىڭ طلبىنى قبول ايدوب: «كىچەسى (دجلە) نهر نىڭ
كنارىنە كلسون» دىوجواب كوندردى. بوخبر طاهرگە ايرشد كە امين نىڭ
ھرئە دن امان طلب قىلدىغىنە آچىغلانوب عسكىرننن بىر نىچە آدمنى
(مدینة المنصور) نىڭ بىر طرفينە ياشردى.

كىچەسى ياستو نمازندن صوڭ خليفة امين ايكى اوغلنى باغرىنە باصوب

آغلایه آغلایه اوپدکنن سوکزه قلعه دن چیقدی . ونهر کنارینه واروب هرئمه
بن اعین ننگ کیمه سینه اولتوردی . هرئمه امیننگ قوللرینی و آباقلرینی اوپوب
آگا تعظیم و تکریم قیلدی . شول آراده طاهر طرفندن کوندرلمش آدملر
آکسزدن هجوم ایدوب کیمه نی باطردیلر . هرئمه نی ایشکا کچیلردن بری
ساچندن تارتوب صودن چیقاردی . امین یوزوب نهر ننگ کنارینه چیقمش ایدی .
شول حالده آنی طوتوب برخانیه حبس قیلدی . تون اورتاسنده طاهر بن
هسین ننگ امریله خلیفه محمد الامین نی قتل ایتدی . وباشینی کیسوب شهر ننگ
قپوسینه آصدیلر . اول وقت مهرانگ یکر می بشنچی کیمه سی ایدی .

خلیفه امین قتل اولندیغی وقتده یکر می سکزیاشنگ ایدی . مدت خلافتی
دورت یل و سکز آیدر . اسمی (محمد) و کنیه سی (ابوموسی) و لقبی (الامین) در .
سلسله نسبی : محمد الامین بن هارون الرشید بن محمد المهدي بن عبدالله
المنصور بن محمد بن علی بن عبدالله بن عباس بن عبدالمطلب در .

امین هر وقت او یون کولکو ایله مشغول اولور ایدی . (دجله) نهر ننگ یورمک
ایچون بیک کوب مال صرف ایدوب قایقلر یاصاتمش ایدی . بو قایقلر ننگ بعضی
آرسلان صورتنده ، بعضی فیل صورتنده ، بعضی ییلان چایان آط صورتلر نده
ایدیلر . مورخ مشهور ابن الاثیر حضرتلری : «امین ننگ سیرتنده حلم و عدالت
و تجربه کبی کورکام صفتلردن هیچ برینی تاپمادم» دیمش در .

امین قتل اولندقن سوکزه آناسی زبیده خانم اوشبو بیتلر نی یازوب
عبدالله البامون گه کوندر مشدر :

وافضل راق فوق اعواد منبر	لخیر امام قام من خیر عنصر
وللملك البامون من ام جعفر (۱)	و وارث علم الاولین و فخرهم
الیک ابن عمی مع جفونی و مجری	کتبت و عینی تستهل دموعها
ومن زال عن کبدی فقل تصبری	اصبت بادنی الناس منك قرابة
وما طاهر فی فعله بمطهر	اتی طاهر لا طهر الله طاهرا

(۱) ام جعفر - زبیده خانم ننگ کیمه سیدر .

فابریزی مکشوفه الوجه حاسرا وانهب اموالی و اخرب ادوری
 يعز علی هرون ما قد لقیته ومانالنی من ناقص الخلق اعور
 فان كان ما اسدی لامر امرته صبرت لامر من قدیر مقدر
 خلیفه مأمون بوبیقلر نی او قوغان وقتده آغلامشدر . صوگره : «والله امین نی
 قتل ایدوگه امر قیلمادم . و بو اشکه راضی اولمادم . ای الله طاهر نك كوگلینی
 قایغو ایله طوتور» دیبشدر .
 امین قتل اولدقن صوگره طاهر بن حسین (بغداد) اهاالیسینه امان ویردی .
 و عبدالله المأمون نك خلافتینی اعلان قیلدی . و بو واقعه نی مأمون گه یازدی .

عبدالله المأمون بن هارون الرشید نك خلافتی

محمد الامین قتل اولدقن صوگره قردهشی عبد الله المأمون گه بیعت اولدی .
 مأمون خلافت تختینه چیققدقن صوگره فضل بن سهل نی وزیر لک منصبینه تعیین
 قیلدی . و آکاصوغش و قلم ریاستلرینی طابشدر یغندن (ذوالریاستین) لقبیله
 تلقیب ایلدی . معناسی : (ایکی ریاست (۱) صاحبی) دیمکدر .
 خلیفه عبدالله المأمون آلتی ییل (خراسان) و لابتنده قالدی مرکز حکومت
 اولان (بغداد) شهرینه قایتمادی . و بومتک بتون ممالک اسلامیه فتنه و اختلال ایله
 طولدی . بو واقعه لردن هر بریسی اوز اورننده ذکر ایدیلور . ان شاء الله تعالی .
 اوشبو یوز طوقسان سکنچی ییله خلیفه مأمون (عراق) و (فارس) و (اهواز)
 و (حجاز) و (یمن) و لابتلریزه حسن (۲) بن سهل نی والی قیلدی . بونسن
 صوگره حسن (بغداد) غه کلری . اول وقتده (حلب) ناحیه سنده (کیسوم) اسملی
 اورننده اقامت ایدن (بنی عقیل) قبیله سینک رئیس نصر بن شبت اوزینه تابع
 اولان برچوق آدم ایله خروج ایدرک اول طرفلرده بولنان شهرلر نی ضبط ایتمش
 صوگره (الجزیره) یه کیچوب (صامصاد) شهر نیده آلمش ایدی . حسن بن سهل
 بغداد غه کیلدکن صوگره (موصل) ، (الجزیره) ، (شام) ، مصر و لایتلرینی طاهر

(۱) ریاست رئیسک معناسنده .

(۲) مذکور حسن فضل بن سهل ذوالریاستین نك قرده شیدر .

بن حسین گه طاپشروب آنی عسکر ایله مذکور نصر بن شیبث اوز زینه کوندردی. طاهر کیسوه گه واروب عاصیلر ایله محاربه یه کرشدی. ایکی طرفدن بیک کوب آدم هلك اولدی. آخر الامر طاهر مغلوب و پریشان اولهرق (رقه) یه قایتدی. حلب و صامصاد طرفلری نصر بن شیبث قولنده قالدی.

هچرتن یوز طوقسان آلتنچی یلنن بیرلی عباس بن موسی العباسی حاجیلره امیر اولمشدر.

ینه بویله (ائمه حدیثن) زاهد و متورع سفیان بن عیینة الهلالی حضرتلری طوقسان یاشنده (مکه مکرمه) ده وفات اولوب (حجون) مقبرسند دهن اولمشدر.

هچرتدن (۱۹۹) نچی یلنک وقایعی

اوشبو یوز طوقسان طوقزنجی یله حضرت حسن رضی الله عنه اولادنن (ابن طباطبا) دینامکه معروف اولان محمد بن ابراهیم العلوی ایله (بنی شیبان) قبیله سننن ابوالسرایا بن منصور خروچ ایذارک (کوفه) نی ضبط ایتدیله (عراق) والیسی حسن بن سهل طرفندن کوندلمش اون ملکی عسکر نی بوزوب قاجردیلر. بوننن صوگره ابوالسرایا حکومتی اوز قولینه آلمق ایچون ابن طباطبانی زهر ایله اولدروب حضرت حسین رضی الله عنه اولادنن محمد اسملی بریاش بالاغه بیعت قیلدی.

شول آراده حسن بن سهل ابوالسرایا ایله محاربه ایتدی ایچون عبوس بن محمد المرورودی قومانداسیله تکرار دورت ملکی عسکر کوندردی. بو عسکرلنکی بر قسمی قتل اولنوب بر قسمی اسیر دوشدی. قوماندانلری عبوس دخی قتل اولندی.

بوننن صوگره ابوالسرایا عسکر کوندروب (بصره) و (واسط) شهرلرینی ضبط ایتدی. هم حسین بن حسن الافطس العلوی نی (مکه مکرمه) گه، محمد بن سلیمان بن داود العلوی نی (مدینه منوره) گه، ابراهیم بن موسی العلوی نی (یهن) گه، اسماعیل بن موسی العلوی نی (فارس) گه، عباس بن محمد الجعفری نی

(بصره) گه، زید بن موسی العلوی فی (اهواز) گه امیر نصب ایلدی. بونلردن حسین الافطس (مکه) فی و محمد بن سلیمان (مدینه) فی و ابراهیم بن موسی (یمن) فی ضبط ایلدی. ابوالسرایا عسکر کوندروب (مدائن) شهرینی دخی آلدی. حسن بن سهل ابو السرایانک قۆتلندکینی کوردکده هرئمه بن اعین قومانداسیله (کوفه) یه و علی بن سعید قومانداسیله (مدائن) گه برر فرقه عسکر کوندردی. بونلردن علی بن سعید مدائن و واسط شهرلرینی ضبط ایلرک ابوالسرایانک عسکرینی بوایکی شهردن سوروب چقاردی. هرئمه بن اعین (قصر ابن هبیره) اسملی اورنک ابوالسرایا ایله محاربه یه ککرشوب آنک عسکرندن بیک کوب آدمنی قلمچندن کیچردی ابوالسرایا قاچوب کوفه یه کلدی.

ینه بو یلک طاهر بن حسین نک آتاسی حسین بن مصعب بن زریق (خراسان) ولایتنده وفات اولوب خلیفه جنازه نمازینی اوقوب دفن ایتدیرمشدر. اول وقتده اوغلی طاهر (رقه) شهرنک ایدی. وینه بو یلک فقهادن ابو عون معاویه بن احمد الصمادحی المغربی الزاهد حضرتلری وفات اولمشدر.

هجرتدن (۲۰۰) یچی یلنک وقائعی

بو یلک هرئمه بن اعین عسکر ایله (کوفه) یه کلوب ابوالسرایا (۱) بن منصورنی محاصره قیلدی. وایکی طرفنک عسکری بر برلرینه اوقلر و طاشلر آطوب خیلی وقت محاربه قیلدیلر. آخر الامر ابو السرایا غلبه دن امیدینی کیسوب تابعلرندن سکز یوز قدر آدم ایله برلکده شهردن قاچوب چیقهرق (خوزستان) غه کلدی. وشول یرده حسن بن علی المأمونی ایله محاربه یه ککرشوب مجروح اولدی. (یاره لیدی.) و عسکرندن کوبره گی اطرافه تارقالوب کیتدیلر. بوندن سوگره یاننده قالان ایکی اوچ آدم ایله (رأس العین) گه کیتدی.

(۱) ابوالسرایانک قاچوب کوفه شهرینه کلدکینی بوقاریده ذکر ایتمشیدم.

(جلولاء) یه ایرشد کلرنه ابوالسرایا طوتیلوب (نهر وان) غه کتورلدی . وشول اورنه عراق والیسی حسن بن سهل ننگ امریله قتل اولندی، باشی کیسلدی . علی بن سعید ننگ (مدائن) و (واسط) شهرلرنن ابوالسرایاننگ عسکرینی سوروب چیقاردیغنی یوقاریک ذکر ایتمشیدیم . منکور علی بویلده (بصره) شهرینی دخی علویلر قولفسن آلدی . سوکوره (حجاز) و (یمن) ولایتلرنن علویلرنی چقارماق ایچون اول طرفلره عسکر کوندردی .

ابوالسرایا بن منصور اولادعلی ننگ آرقه تایانچی ایدی . اول قتل اولندقتن سوکوره علویلر استیلا قیلغان شهر و ولایتلرننگ جمیعسنی عباسیلر کیر و قایتاروب آلدیلر .

یوقاریده ذکر ایدلدیکی اوزره عبد الله المأمون خلیفه اولدقتن سوکوره فضل بن سهل ذوالریاستین نی وزیر لکگه تعیین ایتمش و آننگ قردهشی حسن بن سهل نی (عراق) و (فارس) و (اهواز) و (حجاز) و (یمن) ولایتلرینه والی نصب ایتمش ایدی . منکور حسن ننگ سواداره سنن بتون ممالک اسلامییه فننه واختلال ایله طولمش ایسهده فضل ذوالریاستین بو واقعه لرنی خلیفه مأمونن یاشرر ایدی . کاتبلر و قوماندانلر و سائر مأمورلر فضل دن قورقدقلرنن مملکت ننگ احوالندن خلیفه نی خبردار قیلماس ایدیلر اطرافدن کلن مکتوبلر دخی فضل قولینه طاپشریلور ایدی .

ابوالسرایا قتل اولندقتن سوکوره خلیفه مأمون مشهور قوماندانلردن هرثمه بن اعین گه (شام) و (حجاز) ولایتلرینه کیدوگه امر قیلمش ایدی . لکن هرثمه ممالک اسلامییهده فننه واختلال چوغالدیغنی خلیفه یه بیلمدرمک ایچون (خراسان) ولایتینه سفر قیلدی .

بوخبر فضل بن سهل گه ایرشد یکدن خلیفه عبد الله المأمونگه : «ابوالسرایانی حکومت عباسیه گه مخالفت ایدوگه هرثمه بن اعین دعوت قیلمش» دیه رک آثا تهمت قیلدی . مأمون فضل ننگ سوزیفه اشانوب هرثمه نی خراسانغه کلد کسن سوکوره حبس خانیه صالحلردی . آرادن برنیچه کون اوتد کسن سوکوره فضل بن

سهل حبس خانديه آدملىر كوندروب (حكومت عباسيه) گه صداقت و اطاعتيله مشهور اولان هرئمه بن اعين نى قتل ايتدردى. لکن هرئمه نى قاتى بوشقه كئتمه دى. بو واقعه دن بر ايكى يل كيچد ككن صوكره فضل نى اوزنیده آخرت عالمينه كوندردیلر. بونی یقینه ذکر ایدرمز ان شاء الله تعالی

ینه بو یلده خلیفه نى امریله حضرت عباس رضی الله عنه نى اولادی سانالقده ایر و خاتون و یاش بالاننى مجموعسى اوتوز اوج مگه ایرشدیكى معلوم اولدی.

بو یلده حج وقتنده محمد بن هارون الرشید حاجیلره امیر اولمشدر. خلیفه مأمون وفات اولدقن صوكره مذکور محمد (المعتصم) لقبيله تلقیب اولنوب خلافت تختینه کیچمشدر. بونی کیله چكده اوقورسز.

ینه بو یلده كبار اولیاء الله دن معروف كرخى و فقهدان صفوان بن عيسى و عابدلردن معافى بن داود الموصلی رحمهم الله وفات اولمشلردر.

هجر تدن (۲۰۱) نچی یلنىك و قاتى

اوشبو ايكیوز بر نچی یلده خلیفه عبد الله المأمون خلافتنى عباسیلردن علویلرگه کوچرمك ایچون حضرت علی كرم الله وجهه نى اولادنن امام علی الرضا بن موسى الكاظم حضرتلرینى (الرضامن آل محمد صلعم) لقبيله تلقیب ایدرك ولى العهد تعیین ایتدی. (۱) و عسکرینه خلفاء عباسیه نى شعارى (علامتى) اولان قارا کیوملر نى طاشلاب یاشل کیوملر کیوگه امر قیلدی. صوكره مالك اسلامیه نى هر طرفینه مکتوبلر كوندروب امام علی الرضانى ولى العهد تعیین ایلد کینی اعلان قیلدی بوخبر (بغداد) غه ایرشد كنه عباسیلر ایله آنلرنى طرفدارلر نى خلافتنىك (آل عباس) دن چغوینه راضی اولمادیلر. بو واقعه دن بر نیچه آى کیچد ككن صوكره مأمون نى خلافتن خلع ایدوب هارون الرشید

(۱) اگر بواش تمام بولسه ایدی مأمون نى وفاتنده خلافت (آل علی) گه کوچر ایدی. لکن

اش مأمون اویلاغانچه بولمادی. بونی یقینه آشلار سز

قرده شلرندن ابراهیم بن مهدی گه بیعت ایده رک آنی خلیفه قیلدیلر. بو واقعه یقینه تفصیلا ذکر ایدیلور. ان شاء الله تعالی.

امام علی الرضا جناب لری ائمه اثنی عشردن (اون ایکی امام) دن سکزنجیسیدر. بونک قایو یلده وفات اولدیغی کیله چکده ذکر ایدیلور. وشول اورنده سلسله نسبی هم یازیلور.

ینه بو یلده (طبرستان) والیسی عبدالله بن خرداذبه (دیلم) بلادندن (بلادر) و (شیزر) شهرلریله طبرستان طاغلرینی فتح ایده رک مازیار بن قارن نی طوتوب خلیفه مأمونگه کوندردی. و دیلم پادشاهی ابالیلی نی اسیر ایلدی. وینه بو یلده (اذر بیجان) طرفلرنده (جاویدان بن سهل) اصحابندن (بابک الحرمی) ظاهر اولدی. و اول طرفلرده ساکن اولان آدملردن بر چوغی آکا تابع اولدیلر. مذکور جاویدان نك اصحابی مجوس مذهبده اولوب قز قرده شلرینی هم قزلرینی حتی آنالرنیده نکاح ایدر ایدیلر. بونلرنک احوالی کیله چکده ذکر ایدیلور.

وینه بویله (خراسان) و (اصبهان) و (ری) طرفلرنک قحط اولوب آچلقن بینک کوب آدم هلاک اولمشدر. بویله حج وقتنه اسحاق بن موسی العباسی حاجیلره امیر اولمشدر.

هجر تدن (۲۰۲) نچی یلنک وقائی

یوقاریک ذکر ایلدیکی اوزره خلیفه عبدالله المأمون نك اولادعلی کرم الله وجهه دن امام علی الرضانی ولی العهد تعیین ایتمدیکی خبری (بغداد) شهرینه ایرشدکنه عباسیلر ایله آنلرنک طرفدارلری خلافتنک (آل علی) گه کوچوینه راضی اولمادیلر.

هجرتنن اوشبو ایکی یوز ایکنچی یلک بغدادا هالیسی مأمون نی خلافتن خلع ایروب اولاد عباسن ابراهیم بن مهدی گه بیعت ایده رک خلافت تختینه کیچردیلر. و آنی (المبارک) لقبیله تلقیب ایتمدیلر.

بونىن سوڭره ابراهيم بن المهدي بغدادنىڭ غەرب طرفىنە عباس بن موسى
الهادى نى، شرق طرفىنە اسحاق بن موسى الهادى نى حاكم قىلدى. (كوفە) ايله
(سواد عراق) غە عسكەر كونىدروب اول طرفلارنى ضبط ايتدى.

خليفة مأمون نىڭ خراساندىن بغدادغە سفر قىلدىغى

اوشبو ايكى يوز ايكنچى يىلنىڭ آخىرىدا خليفە عبد الله المأمون خراساندىن
بغداد شەرىنە سفر قىلماش ويولى اوزىنىڭ بولغان منزللارنىڭ ھەر بىرىنىڭ بىر نىچە
كون اقامت ايدوب ايكى يوز دوردنچى يىلنىڭ اولنىڭ بغدادغە قايتوب كىرىش،
مأمون نىڭ خراساندىن كىيىۋىنە سەبب اولدىر كە:

يوقارىدا ذكر ايدىلىكى اوزىرە ممالك اسلامىيەنىڭ ھەر طرفىنى فتنە وفساد
قاپلاماش ايسەدە وزير فضل بن سهل ذوالرياستين بو واقعه لارنىڭ كوبرە كىنى
خليفە مأمون دن ياشىر ايدى. امام على الرضا حضرتلرى بغداد اھالىسى نىڭ
ابراهيم بن مھدى گە بيعت قىلىقلىرىنى ايشىدى كىن سوڭره مأمون نىڭ حضورىنە
كلوب دىمىش كە: «يا امير المؤمنين حسن بن سهل نىڭ سەۋ ادارە سىنىن بىتون
مملكت فتنە وقارشىقلىق ايله طولمىشدر. بنى ولى العهد تعيين ايتدىكى كىرگە
بغداد خلقى راضى اولمادىلارنىڭ ابراهيم بن مھدى گە بيعت قىلمىشدر. فضل
بن سهل بو واقعه لارنى سزدن ياشىرەدر. «سوڭره مأمون عسكەر قوماندانلارنىڭ
سورادى. آنلر دى: «على الرضا نىڭ سوزى درستدر. تىزلىك ايله
بغدادغە قايتوب فتنە نى باصدىر ماس ايسەڭز خلافت قولگىزدن چىقار» دىدىلر.
بونىن سوڭره خليفە مأمون (خراسان) ولايتىنى غسان بن عبادە يە
تاپشروب (بغداد) شەرىنە سفر قىلدى. ولى عهدى امام على الرضا ايله
وزيرى فضل بن سهل دى مأمون ايله بىرلىكە ايدىلر.

(سرخس) كە كلكلىرىدە دورت كىشى اتفاقي ايدەرك فضل بن سهل نى
اولدىروب قاپدىلر. سوڭره اولدىر وچىلر طوتىلوب مأمون نىڭ امرىلە قتل
اولدىلر. بو واقعه دن آلتى آي سوڭره فضل نىڭ آتاسى سهل دى وفات اولمىشدر.

ینه بویله خلیفه مأمون حسن بن سهل ننگ قزی (بوران) نی تزوج ایلدی .
 و اوزیننگ قزی (ام حبیب) نی امام علی الرضا حضرتلرینه ویردی . و دیگر قزی
 (ام الفضل) نی امام علی ننگ اوغلی امام محمد التقی گه نکاحلاندردی .
 بویله حج وقتنده امام علی الرضانک قردهشی ابراهیم بن موسی الکاظم
 حاجیلره امیر اولمشدر .

هجر تدن (۲۰۳) نچی یلنک وقائی

امام علی الرضانک وفاتی

امام علی الرضا حضرتلرینک خلیفه مأمون ایله برلکده (خراسان) دن
 (بغداد) غه سفر قیلدیغنی یوقاریده ذکر ایتمیشیم . هجرتدن اوشبو ایکیوز
 اوچنچی یلده صفر آیینک آخرنده امام علی جنابلری (طوس) شهرنده وفات
 اولمشدر . خلیفه مأمون جنازه نمازینی اوقوب آتاسی هارون (۱) الرشیدنک
 قبری یانینه دفن ایتدیمشدر . حین وفاتنده ایلیلی اوچ یاشفده ایدی . امام علی
 الرضا حضرتلری ائمه اثنی عشر دن (اون ایکی امام) دن سکزنجیسی اولوب اسمی
 (علی) و کنیه سی (ابوالحسن) و لقبی (الرضا) در . سلسله نسبی : علی الرضا بن
 موسی الکاظم بن جعفر الصادق بن محمد الباقر بن علی زین العابدین بن الحسین
 الشهید بن علی المرتضی (رضی الله عنهم) حضرتلدر . خلیفه عبد الله المأمون
 اوزینک (ام حبیب) اسملی قزینی امام علی الرضا جنابلرینه و (ام الفضل)
 اسملی قزینی امام علی ننگ اوغللردن امام محمد التقی جنابلرینه و یرمش ایدی .
 بونی یقینده ذکر ایتمیشیم .

ینه بویله مأمون طرفنده بولنان قوماندانلردن حمید بن عبد الحمید
 عسکر ایله (بغداد) شهرینه قریب اولان (صرصر) نهرینک کنارینه کلوب نزول
 ایلدی . صوگره ابراهیم (۲) بن مهدی ننگ عسکرینی بوزوب بغداد غه کردی .

(۱) هارون الرشیدنک (طوس) ده دفن اولندیغنی یوقاریده ذکر ایتمیشیم .

(۲) ابراهیم بن مهدی نی بغداد شهرنده خلافت تختینه چیقار دقلرینی یوقاریده ذکر ایتمیشیم .

کچیچہ اولوب اطرائی قارا گولوق باصدقن صوگرہ ابراهیم بن مہدی قاجوب برطرفہ یاشرنیدی. بونن صوگ بغداد اہالیسی خلیفہ مأمون گہ اطاعت قیلدی. وینہ بویلدہ (خراسان) و (ماوراءالنہر) طرفلرنده بیگ قاتی زلزله لر اولوب یتیمش کونگہ تارتولمشدر. شهر وقریہ لر خراب و بیگ کوب آدم هلاک اولمشدر.

وبویلدہ حسن بن سهل اوزرینہ (سوداء) خستہ سی غلبہ ایوب عقلندن یازمشدر.

خلیفہ مأمون بونن مقدم (یمن) ولایتینہ بنی امیہ دن محمد بن زیادنی والی نصب ایتیمش ایلی. مذکور محمد اوشبو ایکیوز اوچنچی یلدہ یهنگه کلوب (بنی زیاد) اسمیلہ برحکومت تشکیل ایلی. وبونلک اولادی اورادہ ایکیوز یلدن آشق حکومت سوردیلر.

بویلدہ حج وقتندہ سلیمان بن عبد الله العباسی حاجیلرہ امیر اولمشدر. ینه بویلدہ محمد بن بشیر العبدی الفقیہ ایله نصر بن شمیل اللغوی المحدث وفات اولمشلردر.

مشهور قوماندانلردن خزیمہ بن خازم التمیمی دخی بویلدہ وفات اولمشدر.

هجر تدن (۲۰۴) نچی یلنک و قانعی

مأمون نك بغدادغه قایتدیغی

اوشبو ایکیوز دوردنچی یلدہ صفر آینده خلیفہ عبد الله المأمون (۱) مرکز حکومت اولان (بغداد) شهرینه قایتوب فتنه وفسادنی باصدرمشدر.

خلیفہ مأمون (نہروان) غه کلک کده بغدادده ساکن اولان عباسیلر و عسکر قوماندانلری و شهرنک اولوغلری قارشوچیقوب خلیفہ یه سلام و بوردیلر. (رقه) ده بولنان طاهر بن حسین دخی نہروانغه کلوب خلیفہ یه یولقدی. صوگرہ مأمون (بغداد) شهرینه کردی. خلیفہ اوزی و عسکری یاشل کیوملر کیمش اییلر.

(۱) مأمون نك خراساندن بغدادغه سفر قیلدیغنی یوقار بده ذکر ایتیمشیم.

آرادن سکز کون کیچد کنن صوگره آل عباس ایله عسکر قوماندانلرینک
التماسلرینی قبول ایدوب (خلفاء عباسیه) نلک شعاری اولان قارا کیوملر کیمش
وعسکرینه دخی قارا کیوملر کیوگه امر قیلمشدر.

ینه بویله خلیفه مأمون اوزینک قردهشی ابو عیسی نی (کوفه) یه دیگر
قردهشی صالح نی (بصره) یه وسید بن انس الازدی نی (موصل) گه وعبید الله بن
حسین العلوی نی (حرمین شرفین) گه امیر نصب ایتدی. مذکور عبید الله بویله
حاجیلره امیر اولمشدر.

ینه بویله (ائمه اربعه) دن امام محمد بن ادریس الشافعی حضرتلری وفات
اولمشدر. وفاتنه ایلی دورت یاشنک ایدی. قبری (مصر) ده در. امام شافعی
جنابلرینی علماء اسلام اوشبو ایکنچی یوزنک (مجدد) ندن صانامشدر. رضی الله عنه.
فقهادن و امام اعظم ابوحنیفه رحمه الله نلک اصحابندن حسن بن زیاد اللؤلؤی
ومحدثین دن ابو داود سلیمان بن داود الطیالسی وهشام بن محمد بن السائب
النسابه الکلبی دخی بویله وفات اولمشدر. (رحمهم الله تعالی).

هجر تدن (۲۰۵) و (۲۰۶) نچی یلر نلک وقاعی

هجرتدن ایکی یوز بشنچی یلک خلیفه (خراسان) ولایتینه طاهر بن حسین نی،
(الجزیره) ولایتینه یحیی بن معاذنی، (ارمینیه) و (اذر بیجان) ولایتلرینه عیسی
بن محمد بن ابی خالدنی، (سند) ولایتینه بشیر بن داودنی نصب ایتدی.
ینه بویله (دجله) نهرینک صولری عادتدن طشقاری آرتدیغندن (بغداد)
شهرنده بیک کوب خانه صوایچنک قالوب خراب اولدی.

ایکی یوز آلتنچی یلک خلیفه مأمون طاهر بن حسیننک اوغللرندن
عبد الله نی (الجزیره) والیلگیینه تعیین ایدرک آخا نصر (۱) بن شبت ایله محاربه
ایدوگه امر قیلدی.

(۱) مذکور نصر بن شبت (کیسدم) ده خروج ایدرک (حاب) و (الجزیره) طرفلرینی ضبط ایتمش ایدی.
بو واقعه بوقاریده ذکر ایدلمشیدی.

ينه بو يلكه داود بن ماسحور (بصره) و (كوردجله) و (يمامه) و (بحرين) والياگينه تعيين اولندي .

بو يلكه (فارس ديگزي) (۱) ننگ صولرى عادتسن طشقارى بوكسلوب (عراق) طرفلاريني باصدي. شهر و قريه لرگه خيلى ضرر اولدى. و برچوق آدم هلاك اولدى. (قطرب) ديو معروف اولان محمد بن المستنير النحوى دخى بو يلكه وفات اولمشدر. بو ذات علم نحونى امام سيديويه دن اخذ ايتمشدر. ايكي يوز بشنچى وايكى يوز آلتنچى ييلرده (حرمين شريفين) اميرى عبيدالله بن حسين العلوى حاجيلره امير اولمشدر.

هجر تدن (۲۰۷) و (۲۰۸) نچى ييلر ننگ و قاعى

هجر تدن ايكي يوز يدنچى يلكه (يمن) ولايتنده گى (بلاد عك) اهاليسى امير و حاكم لر ننگ ظلمندن عاجز قالدق لر تدن عبد الرحمن بن احمد بن عبد الله بن محمد بن عمر بن علي بن ابي طالب (كرم الله وجهه) گه بيعت ايلديلر. بو خبر خليفه عبد الله المأمون گه ايرشد كه دينار بن عبد الله قومانداسيله يمنگه عسكر كونردى. و عبد الرحمن بن احمد كه امان نامه يازدى. دينار يمن ولايتينه واروب عبد الرحمن نى اوزى ايله برلسكه (بغداد) غه آلوب قايتدى .

ينه بو يلكه (خراسان) واليسى طاهر بن حسين وفات اولوب آننگ يرينه اوغلى طلحه تعيين اولندي . بوندن سوكره خليفه مأمون احمد بن ابي خالد نى خراسانغه طلحه يائينه كونردى. مذ كور احمد (ماوراءالنهر) طرفينه كيچوب (اشروسنه^(۲)) شهرينى فتح ايتدى . وكاوس بن صارخره ايله اوغلى فضل نى طوتوب (بغداد) غه خليفه حضورينه كونردى .

ينه بو يلكه محمد بن حفص (طبرستان) و (رويان) و (دنباوند) والياگينه تعيين اولندي .

(۱) فارس ديگزي - بصره كورقوى در.

(۲) (شروسنه) عربلر طرفندن (اوراڤه) شهرينه و برلش اسمدر. بو شهر بوكونده

وبویلده مشاهیر مورخیندن محمد بن عمر الواقدی حضرتلری یتیمش سکن
باشنک وفات اولمشدر.

ائمهٔ نحویندن ابوزکریا یحیی بن زیاد الفراء حضرتلری دخی بوویلده وفات
اولمشدر. بوذات علم نحونی امام کسائی دن اخذ ایتیمش ایدی.

بوویلده حج وقتنده ابو عیسی بن هارون الرشید حاجیلره امیر اولمشدر.
ایکیوز سکرچی یلک امام اعظم ابوحنیفه رحمه الله ننگ اوغلینگ اوغلی اسماعیل
بن حماد قاضیلق منصبینه تعیین اولنمشدر.

ینه بویلک قاسم بن هارون الرشید، موسی بن محمد الامین، فضل بن ربیع
وفات اولمشدر. خلیفه مأمون بغدادغه کلک کن صوگره مذکور فضل بن
ربیع ننگ گناهسنی (۱) عفو قیلمش ایدی.

بوویلده حج وقتنده صالح بن هارون الرشید حاجیلره امیر اولمشدر.
هارون الرشید ننگ زوجه لرندن (زبیده) خانم دخی آننگ ایله برلک حج قیلمشدر.

هجرتدن ۲۰۹ نجی یلننگ وقائعی.

خلیفه مأمون عبدالله بن طاهر نی (الجزیره) ولایتینه والی نصب ایدره رک
آگا نصر بن شبت ایله محاربه ایدوگه امر قیلمش ایدی. بونی یوقاریده ذکر
ایتیمش ایدم. نصر ننگ قایوبیلک خروج ایلدیکی دخی ذکر ایدلمش ایدی. عبدالله
بن طاهر الجزیره یه وارد قسن صوگره عسکر ایله نصر اوزرینه یوردی. اسسی وکیانک
چوللرده بویله قوتلی عسکرگه مالک اولان دشماننی قولغه توشرمک مشکل
اولدیغندن آننگ ایله خیلی وقت اوغراشدی. نهایت اوشبو ایکی یوزطوقزنجی
یلده نصر بن شبت مغلوب وپیریشان اوله رق تابعلریله برلکده (حلب)
ناحیه سفده اولان (کیسوم) قلعه سینه کروب قپانندی. عبدالله بن طاهر عسکر
ایله کلوب قلعه نی محاصره قیلدی. نصر مقاومتدن عاجز قالدیغندن امان طلب

(۱) فضل بن ربیع ننگ اغواسیله خلیفه امین قرده شی مأموننی ولی العهده لکدن خلغ ایتیمش
ایدی. بونی یوقاریده ذکر ایتیمش ایدم.

قيلىدى. عبدالله دخى خليفه نك اذنيه آگا امان وىردى. بونىن سوكره نصر بن شېث قلعه دن چقوب عبد الله نك يانينه كلدى. عبدالله آنى (بغداد) غه خليفه حضور ينه كونىردى. شو صورتله برنيچه يللىن بېرلى شهر وقرىه لرنى ياقوب خراب ايتمكه اولان فتنه اوتى سونىرلىدى.

ينه بويلىه خليفه مأمون (زريق) دىنلا مكله معروف اولان على بن صدقه نى (ارمينيه) و (آذربيجان) ولايتلرينه والى نصب ايتتى. وآگا آذربيجاندا ظاهر اولان بابك الحرمى ايله محاربه ايدوگه امر قىلىدى. زريق اوزى ارمينيه ده اقامت ايدوب احمد بن جنيد الاسكافى قومانداسيله آذربيجانغه عسكەر كونىردى. بابك الحرمى احمد نى اسير ايدىر ك عسكرىنى بوزوب قاچردى. بونىن سوكره خليفه آذربيجانغه ابراهيم بن الليث نى مأمور قىلىدى. بابك الحرمى نك قايبويلىك ظاهر اولديغى يوقارىده ذكر ايدلمش ايدى.

بويلىك حج وقتنده صالح بن عباس العباسى حاجيلره امير اولمشىر. ينه بو يلك مشاهير عالما وادبىدان ابو عبيده معمر بن المثنى اللغوى حضرتلرى وفات اولمشىر. حىن وفاتنده طوقسان اوچ ياشنده ايدى. ابن الاثير حضرتلرى: «ابوعبيده خوارج من هبینه ميل ايدىر ايدى» ديمشىر.

هجر تدن (۲۱۰) نچى يلنك وقائى

اوشبو ايكي يوز اوننچى يلك ابراهيم (۱) بن مهدي خاتون قيافتنده اولديغى حالده طوتيلوب خليفه عبد الله المأمون حضور ينه كىتورلىدى. ابراهيم مأمونگه خطابا: «يا امير المؤمنین مينم گناهم نه قدر زور ايسه سينك عفوك آنندن زوردر. اگر ميگاجزا ويرر ايسه ك حقتكر واگر عفو ايدىر ايسه ك فضل وكرمكدر» ديدك خليفه مأمون: «يا ابراهيم سنى عفو قىلدم» ديدى. ابراهيم بن مهدي در حال تكبير ايتوب سجد يه واردى و خليفه نى مدح ايدوب برقصيده انشاد ايتتى.

(۱) بغداد اهالى سنك ابراهيم بن مهديگه بيت ايتدىر كىنى: آراند بريل واون بر آى كچدكدن سوكره ابراهيمك بر طرفه قاچوب ياشند كىنى و بو واده لرنك سببلرين يوقارىده برنيچه اورنده ذكر ايتمش ايدم.

یئە بویلا (مصر) والیلىگىنە تەيىن اولنان عبدالله بن طاھر عسکر ایلە اورابە حرکت قىلدى. اول وقتە مصرنىڭ بورنغى واليسى عبدالله بن السرى حكومت عباسىەگە مخالفت قىلماش ایدی. عبدالله بن طاھر عاصیلارنى تارمار ایدەرك (مصر) ولايتىنى ضبط ایتتى. وابن السرى نى طوتوب خلیفە حضورینە ككوندردى.

اول وقتە (اندلس) اھالیسىنن اوتوز مىڭ قىر آدم مصر ولايتىنە كلوب (اسكندریە) شەرىنى ضبط ایدەرك اچارندن ابو حفص عمر بن شعیب البلوطىنى رئیس نصب ایتەش ایدیلەر. بونلارنى اندلس پادشاھى حکم بن هشام الاموى (قرطبە) شەرىنن سوروب چىقارماش ایدی. عبدالله بن طاھر یوقاریە مەكور عبدالله بن السرى گە غلبە قىلدىقەن سوڭرە بونلارنى اسكندریەدن چىقاردى. بوندىن سوڭرە ابو حفص البلوطى ایلە تابعلرى كىمەلەر اولتوروب شىمال طرفینە حرکت قىلدىلەر. و (كرید) جزیرەسىنە چىقوب (قندىە) شەرىنى فتح ایتدىلەر. بونلارنىڭ اولادى اورادە یوزىلدىن آشق اقامت ایدوب نسللرى چوغالمشدر. بومت اچندە ابو حفص البلوطى اولادىن بىرنىچە آدم اورادە پادشاھ اولمشدر. اىڭ، سوڭغى پادشاھلرى عبدالعزیز بن شعیب ایدىكە بوننىڭ زمانندە (روم) اىمپىراتورى (آریانوس) بونلارنى (كرید) دن سوروب چىقارمشدر. وینە بویلدە (طبرستان) طاغلرىنىڭ صاحىبى شەرىيار بن شروین وفات اولوب آننىڭ یرینە اوغلى سابور قائم اولدى. شول آرادە ماز یاربىن قارىن عسکر ایلە كلوب سابورنى قتل ایدەرك طبرستان طاغلرىنى ضبط ایتتى. بویلدە ھەم كیلەچك اىكىوز اون بىرنچى ىلدە (مكە مكرمە) واليسى صالح بن عباس العباسى حاجیلەرە امیر اولمشدر.

ھجر تدن (۲۱۱) ىچى ىلنىڭ وقائى

(ارمىنىە) و (آذربىجان) ولايتلرىنىڭ واليسى زرىق بن صدقە الازدى

(حکومت عباسیه) که مخالفت ایدهرک (موصل) ایله (آذربيجان) آراسنده بولنان طاغلرنی اوز قولینه آلوب (موصل) والیسی سید بن انس ایله برنیچه مرتبه مهاربه قیلمش ایدی .

هجرتدن اوشبو ایکی یوز اون برنجی یلده مذکور زریق قرق مک عسکر جمع ایدوب موصلگه کوندردی . سید بن انس یاننده حاضر اولان دورت مک نفر ایله قارشو چیقوب کمال آپوندن یالکز باشینه هجوم ایلدی . شول آرادا زریق ننگ عسکرندن بر آدم قارشو کلوب سیدکه حمله قیلمش سید دخی آنگا حمله ایدهرک ایکسیده بر برینی اولدرمشدر .

بوخبر خلیفه یه ایرشدنکه محمد بن حمید الطوسی نی (موصل) ولایتینه والی نصب ایدهرک آنگا زریق هم بابک الحرمی ایله مهاربه ایدوگه امر قیلمشدر . مذکور محمد بن حمید عسکر ایله موصلگه وارمش و اورادن دخی برچوق عسکر جمع ایدوب زریق اوزرینه یورمشدر . زریق دخی عسکر ایله قارشو چیقوش ایدی . ایکی عسکر (زاب) نه ری کنارنده بر برلرینه یولقشوب مهاربه یه کرشدیلر . بو مهاربه ده محمد بن حمید عاصیلر نی بوزوب قچردی ، زریق نی طوتوب (بغداد) غه کوندردی .

بوندن سوگره محمد بن حمید (موصل) ولایتینی محمد بن سید بن انس که طاپشروب اوزی بابک الحرمی ایله مهاربه ایتمک ایچون (آذربيجان) طرفینه کیتدی . و بویله (طبرستان) عاملی موسی بن حفص وفات اولوب آننگ اوزرینه اوغلی تعیین اولندی .

و بویله خلیفه عبد الله المأمون : « هر کم معاویه بن ابی سفیان نی خیر ایله ذکر قیلسه یا که آنی اصحاب کرامدن بری اوزرینه تفضیل قیلسه اول کیمه نی حمایه ایتمه یه چکن » دیو ندا قیلدردی .

یله بویله شاعر مشهور ابوالعتاهیه ایله ائمه نحو یونمن امام اخفش وفات اولمشلردر .

هجرتدن (۱۱۲) نچی یلنک وقائعی

اوشبوا یکی یوزاون ایکنچی یلسه (الاحمر العین) لقبیله معروف اولان احمد بن العمری (یمن) ولایتندە خروج ایده رک مأمون نی خلافتدن خلع ایتدی. بوخیبر مأمونگه ایرشد کده ابوالرازی محمد بن عبد الحمیدنی عسکرایله یمنگه کوندردی. و آنی یمن والیگیگینه تعیین ایلدی.

ینه بویلمه (یمن) ولایتندە بیک قاتی زلزله (۱) اولمشدر. و بوزلزله نلک ایکن شد تلیسی (عدن) طرفلرنده اولوب قریه (۲) لر خراب و بیک کوب آدم هلاک اولمشدر.

بویلمه حج وقتندە عبد الله بن عبید الله العباسی حاجیلره امیر اولمشدر.

هجرتدن (۲۱۳) نچی یلنک وقائعی

اوشبوا یکی یوزاون اوچنچی یلک خلیفه عبد الله المأمون (الجزیره) و (العواصم) ولایتلرینه اوزینک اوغلی عباس نی، (شام) و (مصر) ولایتلرینه قرده شی محمد المعصم نی، (سند) ولایتینه غسان بن عبادنی والی نصب ایتدی. ینه بویلمه (خراسان) والیسی طلحه بن طاهر وفات اولوب آنک یزینه قرده شی علی بن طاهر تعیین اولندی.

بویلمه دخی عبد الله بن عبید الله العباسی حاجیلره امیر اولمشدر.

ینه بویلمه عرب مدنیتی زمانینک ایکن مشهور مغنیسی (۳) اولان ابراهیم بن ماهان الموصلی وفات اولمشدر. بودات تاوشینک گوزلکنک و الحان ایجادندە و شعرلره بستمه لر ترتیبندە بینظیر ایدی (عالم اسلامده اوخشاشی یوق ایدی).

هجرتدن (۲۱۴) نچی یلنک وقائعی

مشهور قوماندانلردن محمد بن حمید الطوسی نلک بابک الحرمی ایله محاربه

(۱) زلزله (پیرسلکنو. ۲) قریه) اول وقتلاق و

(۳) مغنی) پرلاوچی معنا سنده در.

ایتمک ایچون (آذربایجان) ولایتینه حرکت قیلدیغی یوقاریده ذکر ایدلمش ایلی. اوشبو ایکویز اون دوردیچی یلده مذکور محمد بن حمید بیک کوب عسکر ایله بابک الحرمی اوز زینه یوردی. و دشمان عسکری آرقه طرفلرنن کیلوب یوللرینی باغلاماسون ایچون یولی اوز زنده بولنان کچید (۱) و بوغازلرننگ جهیعیسینه عسکر قویدی. (هشتادسر) گه ایرشدکه بابکننگ قلعه سینه کرمک ایچون قارشوسنه بولنان طاغغه چیقماغه باشلادی. بابک الحرمی ایسه عسکرلرنن بر قسهینی یول اوز زنده گی زور طاشلرننگ آرقه سینه یاشرمش ایلی. محمد بن حمید ایله عسکری طاغغه طوغری ایلر و لیوب بکرمی دورت چاقرم قدر یوقارویه چیققلرنده بابکننگ عسکری هر طرفنن هجرم ایدرک محمدننگ عسکرینی بوزوب قاجردیلر. صوگره بابکیلر محمدنی قتل ایتدیلر.

بابک الحرمی ننگ بوننن صوگرغی احوالی کیله چکده ذکر ایدیاور. ینه بویله خلیفه مأمون (جبل) و (قم) و (اصبهان) و (آذربایجان) ولایتلرینه علی بن هشامنی، (خراسان) ولایتینه عبدالله بن طاهرنی ولی نصب ایتدی. خراساننگ بورنغی والیسی علی بن طاهرنی عزل ایلدی. بویله حج وقتنده اسحاق بن عباس العباسی حاجیلره امیر اولمش در.

هجر تدن (۲۱۵) نچی یلننگ وقاعھی

اوشبو ایکویز اون بوشنچی یلده خلیفه عبدالله المأمون (بغداد) نی اسحاق بن ابراهیم بن مصعب ننگ اداره سینه طاپشروب بیک کوب عسکر ایله (روم) مملکتینه سفر قیلدی. ایتد اموصل، منبج، دابق، انطاکیه، مصیصه، شهرلرنن کیچوب (طرسوس) شهرینه کلدی و آننن روم بلادینه کروب (قره) و (ماجن) و (سندس) و (سقاز) قلعه لرینی فتح ایلدی. بوننن صوگره خلیفه مأمون روم مالکننن چیقوب (دمشق) شهرینه کلدی.

بویله حج وقتنده عبدالله بن عبیدالله العباسی حاجیلره امیر اولمش در.

(۱) طاغ آرارنده بولنان طار پوانه (کچید) هم (بوغاز) دیرلر.

ینه بویلده مشاهیر ادبای عربدن عبدالملک بن قریب الاصمعی البصری
حضرتلری وفات اولمشدر.

هجرتدن (۲۱۶) یلنک وقائعی

اوشبوا یکی یوزاون آلتنجی یلده خلیفه عبدالله المأمون تکرار (روم) -
ملکئینه کروب (هرقله) شهرینی فتح ایتدی. قرده شی محمدالمعتصم دخی
عسکر ایله ایلرویه حرکت ایدرک روم قلعهلرندن برچوغینی ضبط ایلدی.
خلیفه روم بلادنده اوچ آی قدر توردقن صوگره ممالک اسلامیه به رجوع
ایدرک (کیسوم) گه کلمش واورادن (دمشق) شهرینه کیتهمشدر.

(سند) والیسی غسان بن عباد اول طرفلرنی اصلاح ایدرک فتنه وفسادنی
باصدرمش و اوشبو ایکیوز اون آلتنجی یلک (سند) ولایتینی عمران بن -
موسی العتکی یه طاپشروپ اوزی (بغداد) غه کلمشدر.

بو یلده حج وقتنه سلیمان بن عبدالله العباسی حاجیلره امیر اولمشدر.
ینه بویلده زبیب بنت جعفر وفات اولمشدر. سیده زبیده خلفاءعباسیه دن
عبدالله المنصورنک نبیره (۱) سی، هارون الرشیدنک زوجه سی، محمد الامیننک
آناسی ایدی.

هجرتدن (۲۱۷) یلنک وقائعی

بوتاریخنن بریل مقدم عبدوس الفهری اسملی بر آدم (مصر) ولایتنه
خروج ایدرک خلیفه طرفندن قویولمش مأمورلردن بعضسینی قتل اتمش
ایدی. هجرتدن اوشبوا یکی یوز اون یلنجی یلک خلیفه عبدالله المأمون (شام)
دن (مصر) غه کلوب مذکور عبدوسنی قتل ایدرک فتنه وفسادنی باصدردی.
صوگره شامغه قایتدی.

ینه بویلده خلیفه (اصبهان) و (آذربيجان) ولایتلرینک والیسی علی

بن هشام نی حضور ینہ کیقتورتوب قتل ایتدردی. چونکہ منکور علی بن هشام اہالیگہ جبر و ظلم قیلہمش وبای آدم لردن بر نیچہ سیننی اولدروب ماللرینی آلمش اییدی.

وینہ بویلدہ خلیفہ عبد اللہ المأمون اوچنچی دفعہ اولہرق (روم) مملکتینہ کروب (لؤلؤہ) شہرینی محاصرہ قیلدی. مدت محاصرہ اوچ آیین آشقہ تارتلی. لکن فتح ایتمک میسر اولمادی. آخر الامر خلیفہ مأمون عسکرندن بر قسمنی قوماندانلرندن عجیف بن عنسبہ ایله (لؤلؤہ) دہ قالدروب اوزی اورادن کوچدی. شول آراده روم ایپیپراطوری عسکر ایله کلوب عجیفنی ہر طرفدن چولغاب آلدی. بوخبر مأمونگہ ایرشد کہ عجیفکہ یاردم ایچون عسکر کوندردی. ایپیپراطور بونی ایشدوب کیرو دوندی. بوندن سوگرہ عجیف (لؤلؤہ) نی صالحیلہ فتح ایلدی. خلیفہ مأمون (طرسوس) شہرینک جنوب غربیسندہ بولنان (سلغوس) (۱) شہرینہ کیقتدی.

بویلدہ دخی سلیمان بن عبد اللہ العباسی حاجیلرہ امیر اولمشدر.

ہجر تدن (۲۱۸) نیچی یلنک و قائی

اوشبو ایکی بوز اون سکر نیچی یلدہ خلیفہ عبد اللہ المأمون (روم) بلادندن (بغداد) والیسی اسحاق بن ابراہیم گہ: «علما و فقہانی قرآن نک مخلوقیتنی اعتقادینہ دعوت ایڈک» دیو یازدی. اسحاق بن ابراہیم علمانی جمع ایسوب: «قرآن مخلوقہی تو گلمی؟» دیہرک آنلردن صور دقہ اچلرندن بعضلری مأمونندن قورق قلرندن بعضلری بو اعتقادہ آکاشریک اولد قلرندن: «قرآن مخلوق» دیب اقرار قیلدیلر. فقط امام احمد بن حنبل و امام محمد بن نوح حضرتلری اقرار ایتمہ دیلر. اسحاق بو ایکی امامنی مأمون حضورینہ کوندردی.

خلیفہ مأمون اللہ تعالیٰ نک ذاتی ایلہ قائم اولان کلام صفتیننی قدیم دیو اعتقاد قیلور اییدی. معتزلہ طائفہسی کبی کلام قدیمنی نفی قیلماس اییدی. فقط کلام لفظنی مخلوق و حادث دیر اییدی. مأمون نک بو اعتقادی اهل السنہ

(۱) سلغوس عن بلطر فندن (سافیکہ) شہرینہ ویرامش اسمدر. بو شہر الحال (دوک عثمانیہ) تصریندہ در.

والجماعة منهيينه مخالف توگلدن. لکن احمد بن حنبل کبی زاہد و متورع عالمہر
کلام اللہ فی ایکی قسمگہ تقسیم ایوب بر قسمینی قدیم و بر قسمینی حادث دیو
اعتقاد قیلماقنی بدعتن صاناب: «رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم واصحاب
کرام سکوت قیلمش مسئلہ لردہ سکوت واجبدر» دیمشدر.

عبدالله المأمون بن هارون الرشيد ننگ و فاتى

اوشبوایکی یوز اون سکزنجی یلده امیر المؤمنین عبد اللہ المأمون (روم)
ملکتنده و (آطنه) شهرى قربنده بولغان (بن ندون) قریه سفده وفات اولمشدر.
جسدینی اوغلی عباس ایله قرده شی محمد المعتمد (طرسوس) غه کیتوروب دفن
ایتمشدر. حین وفاتنده قرق سکز یاشنده ایدی. مدت خلافتی یکرمی یل
و بش آی ویکرمی اوچ کوندر. اسمی (عبد اللہ) و کنیه سی (ابوالعباس) ولقبی
(المأمون) ایدی.

امیر المؤمنین عبد اللہ المأمون اخلاق حمیده ایله متصف شفقت و مرحمت
صاحبی بر پادشاه اولمشدر. علوم نقلیه و عقلیه ده خلفاء عباسیه دن هیچ بریسی
مأمون درجه سینده ایرشمامشدر. هندسه و هیئت و طب و سائر فنون عقلیه کتابلری
مأمون ننگ اجتهد و غیرتیله یونانی و سریانیمن عربی یه ترجمه اولمشدر.
زمان خلافتنده (بغداد) ده و (شام) ده برر رصد خانه بنا اولنوب حرکات
کوکبیه ضبط و قید اولنماغه باشلامشدر. و حکماء اسلامیه دن مرکب بر هیئت فنیه
(بغداد) دن (سنجار) صحرا سینه کید رک دائره نصف نهار ننگ ایکی درجه سینى
اولچب کره ارض ننگ جسامتینی تعیین ایتمشدر.

مأمون یاشلکنده هیثم و عباد بن العوام و یوسف بن عطیه و ابو معاویه
الضریر کبی مشهور علمادن علوم شرعیه و علوم عربیه فی او گرنه مشدر. صوکره
علوم عقلیه و فنون حکمیه فی تحصیل قیلمشدر.

خليفة مأمون امام علی کرم اللہ وجهه فی اصحاب کرام ننگ جمیع سنن افضل
دیهرک دعوی قیلور ایدی. و بود دعوا سینى ادله عقلیه و نقلیه ایله اثبات ایدر ایدی.

مأمون ننگ وزیرلری: فضل بن سهل ذوالریاستین و آننگ قردهشی حسن بن سهل و احمد بن ابی خالد و عمرو بن مسعدہ ایدیلر.

محمد المعتصم بن الرشید ننگ خلافتی

خلیفه مأمون وفات اولدقسن صوگره (روم) حدودنده بولنان عسکر اسلام قردهشی محمد المعتصم گه بیعت قیلدیلر. صوگره معتصم (حکومت عباسیه) ننگ مرکز اولان (بغداد) غه قایتدی.

اوشبو ایکی یوزاون سکزنجی یلده بابک الحرمی ننگ نابعلری چوغالوب (همدان) غه قدر کلدیلر بو خبر خلیفه معتصم گه ایرشد که اسحاق بن ابراهیم قومانداسیله اورایه عسکر کوندردی. اسحاق همدانغه واروب بابکیلردن آلتمش مگ آدمنی قلیچمن کیچردی. قالغانلری (روم) بلادینه قاچدیلر. بویلده حج وقتنده صالح بن عباس العباسی حاجیلره امیر اولمشدر. ایکی یوزاون طوقزنجی وایکی یوزیکرمنچی یلدرده دخی صالح بن عباس حاجیلره امیر اولمشدر.

هجرتدن (۲۱۹) نجی یاننگ وقائی

مأمون ننگ زمان خلافتنده (زط) اسمیله معروف اولان برطائفه ظاهر اولوب (بصره) یولینی ضبط ایتمش ایدیلر. بو ظالملریولسن اوتکان کروانلرنی تالاب ماللرینی آلور ایدیلر.

هجرتدن اوشبو ایکی یوزاون طوقزنجی یلده خلیفه محمد المعتصم آدملرنی بونلرننگ شرندن قوتقارمق ایچون عجیف بن عنسبه قومانداسیله (بصره) طرفینه عسکر کوندردی عجیف اورایه واروب (زط) ایله یدی آی محاربه قیلدی. وبر چوغینی قلیچمن کیچردی. آخرالامر (زط) طائفهسی عجیف ننگ آلدینه چیعوب آگا اطاعت قیلدیلر. بو طائفه خاتون و بالالریله برلسکه یکرمی یدی مگ کشی ایدی. محاربهیه قادر اولانلری اون ایکی مگ قدر ایدی. عجیف بونلرنی (بغداد) غه آلوب قایتدی. صوگره خلیفه معتصم بو طائفهنی (روم)

حدودنە بولغان (عین زربە) یە نفی قیلدی . وشول یرده بونلرنڭ جمیعسی روملر طرفندن قتل اولندی .

ینە بویلاک خلیفە معتصم امام احمد بن حنبل حضرتلرینی «قرآن مخلوقدر» دیدیکچیچون حضورینە کیتورتوب بیک قاتی صوقوردی . حتی امام جنابلرینڭ هوشی کیتدی . صوگره آیاقلرینی زنجیر ایله باغلانوب حبس خانە یە صالحوردی .

هجر تدن (۲۲۰) نچی یلنڭ وقائعی

اوشبو ایکی یوزیکرمنچی یلاک خلیفە محمد المعتصم بابک الحرمی ایله مباربه ایتمک ایچون (افشین) دیهکله معروف اولان حیدر بن کاس قوماندا سیله (آذربایجان) طرفینە برزور عسکر کونوردی . بوندن مقم ابوسعید محمد بن یوسفنی (اردبیل) طرفینە کونوروب بابک تخریب ایتدیکی قلعه لرنی بنا ایدوگه امر قیلمش ایدی . مذکور ابوسعید اورایه واروب برنیچه قلعه بنا قیلدی . شول آراده بابک الحرمی قریه لرنی یغما وغارت قیلدی ایچون بر فرقه عسکر کوندرمش ایدی . ابوسعید بونی ایشدوب عسکر ایله بابکیلر اوزرینە یوردی . وآنلردن برچوغینی قتل ایدوب و برچوغینی اسیر ایلدی .

افشین دخی . (برزند) ناحیه سینه کلوب نزول ایلدی . ویوللرنی ضبط ایتدی . صوگره ابو سعیدنی (خس) اسملی اورنغه کونوردی . وهیثم الغنوینی (رستاق ارشق) که وعلویة الاعورنی (حصن النهر) گه یوللادی . شول آراده بابک الحرمی عسکر ایله (ارشق) گه کلوب هیثم الغنوینڭ عسکرینە هجوم قیلدی . وعادتی اوزره خمر ایچمیه باشلادی . چونکه بابک مباربه وقتندە خمر ایچهر ایدی . جاسوسلر بابکنڭ هیثم اوزربنه کیتدیکنی افشینگه بیلدردیلر . افشین عسکر ایله تاوشسز طنسز ارشقغه حرکت قیلدی عسکر اسلام اورایه یقین کلد کلرنده افشیننڭ امریله علملرینی نشر ایندیلر . وبارابانلرینی اوروب جمله سی برلسکە بلفذ آواز ایله : «لبیکما لبیکما» دیه رک بابکیلر اوزرینە یوردیلر . وآنلرنی آکسزدن باصوب قرمایه باشلادیلر . بو هجومده بابکنڭ عسکرندن کوبره گی

قتل اولندی. بابک الحرمی آطلو عسکر نین بر فرقه ایله قاچوب کیده رک (موقان) غه واردی. واورادن (بن) شهرینه قایتدی.

بونن سوکوره افشین عسکر یله (برزند) گه رجوع قیلدی. خلیفه معتصم افشینگه یاردم ایچون بغاقوماندا سیله عسکر کوندرمش ایدی. بو عسکر دخی افشیننگ یانینه کلدی.

سامرا شهر یینگ بناسی

خلیفه محمد المعتصم سمرقند، اوراتبه، فرغانه ترکرنن بر اردو عسکر تشکیل ایوب (فراغنه) اسمیله تسمیه قیلمش ومصر اهالیسنن دیگر بر اردو تشکیل ایوب (مغاربه) دیو اسم ویرمش ایدی. (ترکستان) طرفندن آلمش آطلو عسکر (بغداد) اوراملرنده یورگان وقتده یاش بالالرنی وخاتون قز لرنی تابتاتوب کیته راییلر. شهر اهالیسی ترکرننگ بور وشچه احتیاط سز یور ولرنن شکایت قیلمایه باشلادق لرنن خلیفه معتصم اوشبو ایکی یوزیکر منچی یله (بغداد) شهرینه اوغلی واثق نی امیر ایوب اوزی (قاپول) طرفینه کیتمشدر. وشول یرده (سامرا) شهرینی بنا ایتدروب عسکر یله اورایه کوچمشدر. معتصم دن سوکوره دخی بو شهرده بر نیچه خلیفه اقامت قیلمشدر. بو شهر ایتدا (سمرن رأی) اسمیله تسمیه قیلمش ایدی. سوکوره قصقار تیلوب (سامرا) دیو شهرت تاپمشدر. ینه بویله خلیفه معتصم وزیر ی فضل بن مروان نی عزل ایوب محمد بن عبد الملک الزیات نی وزیر نصب ایتمشدر.

وینه بویله ائمه اثنی عشر دن (اون ایکی امام) دن طوقزنجی سی اولان محمد التقی حضرتاری بغدادده وفات اولوب باباسی موسی (۲) الکاظم حضرتلر ینگ قبری یانینه دفن اولندی. حین وفاتده یکر می بش یاشنک ایدی. اسمی (محمد) و کنیه سی (ابوجعفر) ولقبی (التقی) ایدی. سلسله نسبی : محمد التقی بن علی الرضا بن موسی الکاظم بن جعفر الصادق بن محمد الباقر بن علی زین العابدین بن حسین الشهید بن علی المرتضی (رضی الله عنهم) حضرت ایتدر.

(۱) کورگان آدم سوینور دیمکدر.

(۲) موسی الکاظم جناب لر ینگ بغدادده وفات اولدی یوقاریده ذکر ایدلمشیدی.

هجر تدن (۲۲۱) نچی و (۲۲۲) نچی یلار ننگ وقائی

یوقاریده ذکر ایدلدیکی اوزره خلیفه معتصم بابک الخرمی ایله محاربه ایتمک ایچون افشین قومانداسیله عسکر کوندرمش ایدی. ایکی یوزیکرمی برنجی یلده افشین برنیچه دفعه بابکیلر اوزرینه هجوم ایتمش ایسه ده غلبه قیلدی. میسر اولمادی. چونکه بابک الخرمی طاغ باشینه بنا اولنمش (بن) شهرنده اقامت قیلماقده ایدی. بوشهر ننگ اطرافی دخی طاغلق ایدی. بابک شهر ننگ اطرافنده بولنان طاغ آرالرینه عسکر قویوش ایدی.

ایکی یوزیکرمی برنجی یل تمام اولوب ایکی یوزیکرمی ایکنچی یلغه کرلد کده خلیفه معتصم افشینگه یاردم ایچون جعفر الحیات قومانداسیله عسکر کوندردی. بوندن سوکوره افشین عسکرینی طویلاب (بن) شهرینه یوردی. وبرنجه آی محاربه قیلدقن سوکوره شهرنی فتح ایتدی. و بابک ننگ خاتون وبالالرینی اسیر قیلدی. سوکوره عسکر اسلام افشیننگ امریله شهرنی خراب ایتدی.

بابک الخرمی ایسه تابعلرندن برنجه آدم ایله برلسکده قاچوب کیده رک (آذربایجان) ایله (ارمنیه) آراسنده بولنان بر آغاچلی برگه واروب یاشرندی. شهر دن آلوب چقغان طعامی بتد کمن سوکوره یاشرنگان اورنندن چقدی. یاننده آناسی و خاتونی و قردهشی عبدالله و معاویه دخی وار ایدی. افشین طرفندن قویلمش آدمار آناسیله خاتونینی و معاویه نی طوتوب افشینگه کوندردی. بابک ایله قردهشی عبدالله قاچوب قورتیلهرق (ارمنیه) طاغلرینه واردیلر. و اول طرفلر ننگ رئیس اولان سهل بن سنباط بابک نی طوتوب افشینگه طاپشردی. بابکننگ قردهشی عبدالله اصطفانوس قلعه سینده ایتمش ایدی. قلعه صاحبی آنی دخی افشینگه کوندردی.

بوندن سوکوره افشین عسکر یله (سامرا) غه قایتدی. خلیفه ننگ امری ایله بابک (سامرا) ده و قردهشی عبدالله (بغداد) ده قتل اولندی.

بابک الخرمی بوتاریخندن یکریمی یل مقدم ظاهر اولمش ایدی. بونی یوقاریده ذکر ایتمش ایدم. بومدت ایچنده بابک ایکی یوز ایلی بئیش مئگ آدمنی قتل ایتدرمشدر.

ایکی یوز یکر می برنجی یلنن ایکیوز یکر می ییچی یلغه قدر محمد بن داود العباسی حاجیلره اهیر اولمشدر.

هجر تدن (۲۲۳) نجی یلنک و قائی.

اوشبو ایکی یوز یکر می اوچنجی یلده خلیفه محمد المعتصم (روم) مملکتینه کروپ غزا قیلمشدر. بو غزایه سبب اولدرکه:

بابک الحرمی اسلام عسکرینه غلبه ایلدن امیدینی کیسد کنن صوگره روم ایمپیراتور ی توفیلگه: «خلیفه معتصم عسکرینکجه یعیسنی حتی تگوچیسيله آش پشروچیسینه قدر بورایه کوندرمشدر.» (۱)

شو حالده ممالک اسلامیه گه هجوم ایدرایسه گز حدودلرده قارشو طور اچق عسکر یوقدر «دیو یازمش ایلی. ایمپیراتور درحال یوزمک قدر عسکر ایله بلاد اسلامیه یه چقوب (زبطره) و (ملطیه) طرفلرنده ساکن اولان اهل اسلامن بیک کوب آدمی قتل ایدهرک خاتون وبالالرینی اسیر ایلمشدر. واهل اسلامن برچوغینک قولاق و بورنلرینی کیسوب کوزلرینی چیقارمشدر.

خلیفه معتصم بوخبرنی ایشتدیکی ایله عسکرینی طوپلاب (روم) بلادینه داخل اولدی. افشین برچوق عسکر ایله (درب الحدث) طرفندن، اشناس دخی اوز قومانداسنده اولان عسکر ایله (طرسوس) طرفندن روم مملکتینه کردیلر. افشین عسکر ایله قارشو کلمکه اولان ایمپیراتور توفیلنی مغلوب و پریشان قیلدی. خلیفه (انقره) شهرینه کلککه افشین ایله اشناس دخی اورایه کلدیله.

بونن صوگره خلیفه عسکرینی اوچ قولغه آیروب ایلرویه حرکت قیلدی. ویولی اوزرنک بولنان قریه لرنی بوزدردی. وانقره دن ییدی مرحله مسافه ده بولنان (عموریه) شهرینی محاصره ایلی. مدت محاصره ایلی بش کونگه تارتلی. نهایت عسکر اسلام شهرنک حصارینی بوزوب ایچرویه کردیلر. صاغ و تریک قلالن اهلینی اسیر ایلدیلر. صوگره خلیفه نک امریله شهرگه اوت سالوب یاندریلر.

(۱) خلیفه ناک بابک الحرمی اوزرینه عسکر کوندردیکنی یوقاریده ذکر ایشم ایدم.

بونىڭ سوڭنە خەلىفە مەعتەم عىسكىرىلە (سامرا) شەرىنە قايتىدى .
 (عمورىيە) روملەر قاشنىك (قسطۇنپىننە) دىنە مەقس سانالور ايدى . بىر
 آز سوڭرە بو شەھر خراب اولوب نام ونشانى قالمامشدر .

ھىجرەتدن (۲۲۴) نىچى يىلنىڭ وقاىمى

اوشبو ايكى يوز يىكرمى دوردىنچى يىلە (طبرستان) طاغلىرىنىڭ صاحىبى
 مازيار بن قارن ھىكومت عباسىيەگە مخالفت قىلمشدر . بوخبر خەلىفە يە ايرشدىكە
 محمد بن ابراهيم ، منصور بن حسن ، ابوالساج قوماندالرىلە طبرستانغا اوچ فرقه
 عىسكىر كوندردى . (خراسان) واليسى عبد الله بن طاهر دخى خەلىفە امرىلە
 اوزىنىڭ ەمى حسن بن حسين قومانداسىلە عىسكىر كوندرىپ آڭا (جرجان)
 طرفىنن طبرستانغا كروگە امر قىلدى . سوڭرە حىيان بن جبەلە نى دورت مەڭ عىسكىر
 ايلە (قوس) كە كوندردى . شو صورتلە مازيار نى ھەر طرفىن عىسكىر چولغاب آلدى .
 يوقارىدە مەكور قوماندانلردن حسن بن حسين جرجان طرفىنن ھىجوم
 ايدەرك طبرستان طاغلىرىنى ضبط ايتتى . مازيار بن قارن نى طوتوب ھىكومت
 عباسىيەنىڭ مركزى اولان (سامرا) غە كوندردى . خەلىفە مەعتەم مازيارغا دورت
 يوز ايللى قامچى اوردردى . مازيار اولدىقن سوڭرە سو صورا ب اچىدىدە
 جان تسلىم قىلدى .

(ما وراء النهر) بلادىنن (كاسان) (۳) . و (اورشت) شەھەرلىرىنىڭ اھالىلىرى
 ەھىللىرىنى بوزمش ايدىلەر . اوشبو ايكى يوز يىكرمى دوردىنچى يىلە نوح بن
 اسد عىسكىر ايلە كىدەرك بو ايكى شەھرىنى تكرر فتح ايلدى .

يەنە بويىلە مەكور نوح بن اسد (سىحون) (۳) نەھرى كىنارنىڭ بولغان (اسىيىچاب)
 شەھرىنى فتح ايدەرك اطرافىنە ھىصار بنا قىلدى . بو ھىصار بىك كىلگ اولوب
 شەھردە ساكن اولان اھالىنىڭ باغلىرى واىگىنلىك يىرلىرى ھىصارنىڭ اچىدە قالمش ايدى .

(۱) خەلىفە مەعتەم نىڭ (بەداد) دن (سامرا) شەرىنە كوچدىكىنى يوقارىدە ذكر ايتەش ايدم .

(۲) كاسان ايلە اورشت شەھەرلىرىنىڭ قاوبىلە فتح اولدىقلىرىنى كىتابنىڭ اوچىقى قىسمەندە ذكر ايتەش ايدم .

(۳) سىحون (سىردىريا) نىڭ اسم قەدىمىدە .

(اسبيجاب) شھرى (تاشكند) ايله (آق سجد) آراسىدا (سيحون) نھرىنىڭ شىمال تەرىپىدە ئىدى. بوشھەر بىر آرزى سۆڭرە خرابىدا ئولۇپ دۇنيادە فقط اسمى قالمىش. دىنە بويلىكە ئابو عىيىد القاسم بىن سىلام مەككەدە وفات تولىمىش. بۇ ئاتىلماشقا ئىلمىش زىمانىنىڭ ئىمامى ئىدى. ئىچىن وفاتىدە ئالتەش ئىدى ياشىدى. — رحمة الله تعالى .

ھىجر تىدن (۲۲۵) ۋ (۲۲۶) ئىچى ئىلىنىڭ وقائى

ئىككى يوز ئىكرىمى بىشىنچى ئىلكە (ئىمەن) ۋالىسى جىغفر بىن دىنارىلجىياط عزىل ئولۇپ ئانىڭ ئىرىنى ئىتئاخ تىعىن ئولدى .

ئىنە بويلىكە (ئىشروسنە) (۱) پادىشاھلار ئىلىنىڭ ئىسلىنىش ئولان افشىن بىن كائوسنىڭ ئىيانىتى سىزلىك ئىدىن ئىلىغە ئانىڭ ئىمرىلە ھىس ئولۇپ ئىككى يوز ئىكرىمى ئالتىنچى ئىلكە ھىس ئازىدە وفات تولىمىش .

ئىنە ئوشبوا ئىككى يوز ئىكرىمى ئالتىنچى ئىلكە ئاكىر ئىلماء مەقرىلە دىن ئابوالھىدىل العىلاف البىرى وفات تولىمىش. بۇ ئاتىلماشقا طائىفە سىنىڭ ئىشى ۋامامى ئىدى. ئىچىن وفاتىدە ئاشى يوز دىن ئوزمىش ئىدى.

ئىككى يوز دىن ئابوالھىثم الرازى دىنى بويلىكە وفات تولىمىش. بۇ ئاتىلماشقا ئىلمىش كوفىيۇن مەھبىنە ئازىدە ئىدى.

ھىجر تىدن (۲۲۷) ئىچى ئىلىنىڭ وقائى

محمد المەعتىصم بىن الرشىدىنىڭ وفاتى

ئوشبوا ئىككى يوز ئىكرىمى ئىچى ئىلكە رىبىع الاۋلنىڭ ئون سىككىنچى كۈنىدە ئىمرالمۇئىنىن محمد المەعتىصم قىرق ئىدى ياشىدى ئولدىغى ئالىدە وفات ئولۇپ (سامرا) شھرىدە دىفن ئولمىش. مەت ئىللاقتى سىككىز ئىل ۋ سىككىز ئىدىر. اسمى (محمد) ۋ كنىيەسى (ئابواسحاق) ۋ لقبى (المەعتىصم) ئىدى. سىلسىلە ئىسى: محمد المەعتىصم بىن

(۱) ئىشروسنە (ئورائىيە) شھرىدە ئىككى يوز دىن ئولمىش. بوشھەر ئانىڭ قاپو ئىلدە قىتى

هارون الرشید بن محمد المہدی بن عبد اللہ المنصور بن محمد بن علی بن عبد اللہ بن عباس بن عبد المطلب در .

خلیفہ معتمد بیک قوتلی، بہادر و تجربہ صاحبی بر پادشاہ اولوب زمان خلافتندہ مالک اسلامیہدہ پیدا اولان فتنہ و فسادنی باصوروب اہالینسی طنچلاندرمشدر. و(روم) بلادینہ کروپ (عموریہ) شہرینی فتح ایتمشدر. بو واقعہ لر یوقاریہ ذکر ایدلمش ایدی.

معتمد دخی قردہشی مأمون کبی علمانی قرآن نکی مخلوقیتسی اعتقادینہ دعوت ایدوب بو اعتقادنی زور ایله قبول ایتدرمگہ طرشمشدر.

خلفاء عباسیہدن ایکی اول ترک عسکری ترتیب ایدن و(بغداد) دن کوچوب کیلہرک (سامرا) شہرینی پای تخت اتخاذ ایدن خلیفہ معتمد اولمشدر.

الواثق باللہ ہارون بن المعتمد نکی خلافتی

خلیفہ معتمد وفات اولدقن سوگرہ اوغلی ہارون (الواثق باللہ) لقبیلہ تلقیب اولنہرق خلافت تختینہ کیچدی. و محمد بن عبد الملک الزیاتی وزیرلک گہ تعیین ایتدی. بو ذات معتمد زمانندہ ہم وزیر ایدی.

ینہ اوشبو ایکی یوز یکرمی ینچی یلک (مہر قع) (۱) دیمکلہ معروف اولان ابو حرب الیمانی (فلسطین) حوالیسندہ خروج ایدہرک حکومت عباسیہ گہ مخالفنت قیلمش ایدی. و اثنی باللہ خلافت تختینہ اولتوردقن سوگرہ رجاء بن ایوب الحضاری قوماند اسیلہ (فلسطین) طرفینہ عسکر کوندرمشدر. مذکور رجاء مہر قع الیمانی نکی تابعلرندن یکرمی ملک آدمنی قلیچمن کیچرمشدر. و مہر قع فی اسیر ایدہرک (سامرا) یہ کتورمشدر.

بو یلکہ حج وقتندہ جعفر المتوکل (۲) حاجیلرہ امیر اولمشدر.

ینہ بو یلکہ اولیاء اللہ دن بشر بن الحرث الحافی حضرتلری یتیمشیدی یاشندہ اولدیغی حالده وفات اولمشدر. (رحمہ اللہ تعالیٰ).

(۱) بو ذات یوزینی پردہ ایله اورتوب یوردیکی ایچون (مہر قع) لقبیلہ شہرت تابعمشدر.

(۲) واثق باللہ وفات اولدقن سوگرہ مذکور جعفر المتوکل خلافت تختینہ کیچرمشدر کیکلہ چکدہ احوال تاریخہ سی ذکر ایدیلور.

هجر تدن (۲۲۸) و (۲۲۹) و (۲۳۰) و (۲۳۱) نیچی یلار نڭ وقائی
ایکی یوز یکر می سیکز نیچی یلدن ایکی یوز اوتوز بیسنچی یلغه قدر مهید بن
داود العباسی حاجیلره امیر اولمشدر.

ایکی یوز یکر می توقز نیچی یلده (مدینه منوره) یه مهید بن صالح العباسی
امیر نصب اولتمشدر.

ایکی یوز اوتوز نیچی یلده (خراسان) و (سواد) و (ری) و (طبرستان) و (کرمان)
(ترکستان) و لایقترینک والیسی عبد الله بن طاهر وفات اولوب آنک یزینه
اوغلی طاهر تعیین اولنمشدر. عبد الله حین وفاتنده قرق سیکز یاشنده ایدی.
مشهور قوماندانلردن اشناس (۲) دخی بویله وفات اولمشدر.

ایکی یوز اوتوز بر نیچی یلده (یمن) والیسی ایتاخ عزل اولنوب آنک یزینه
جعفر بن دینار الحیاط تعیین اولنمشدر.

ینه بویله خلیفه واثق روملر قولینه توشکان مسلمان اسیرلریله مالک
اسلامیه ده بولنان روم اسیرلرینی آلوشتوردی. شو صورتله دورت ملک دورتیوز
آلتمش مسلمان وشول قدر روم اسیرلرکن آزاد اولدیلر.
بوندن سوڭره احمد بن سعید بن مسلم الباهلی روم مملکتینه کروب غزاقیلمشدر.

هجر تدن (۲۳۲) نیچی یلنڭ وقائی

الواثق بالله بن المعتصم نڭ وفاتی.

اوشبو ایکی یوز اوتوز ایکنچی یلده ذوالحجه نڭ یکر می دورتنچی کوننده
امیر المؤمنین الواثق بالله اوتوز ایکی یاشنده اولدیغی حالده وفات اولمشدر.
مدت خلافتی بیش یل وطوقز آیدر. اسمی (هارون) وکنیه سسی (ابوجعفر)
ولقبی (الواثق بالله) ایدی.

خلیفه واثق سخاوت (جوماردلق) ایله مقصف بر ذات اولسوب (حرمین
شرفین) اهالیسینه خصوصاً اولاد علی کرم الله وجهه یه بیك کوب مال صدقه قیامش
ایدی. حتی زمان خلافتنده حرمینده سائل (تله نوچی) قالماش ایدی. شول

سبب من (مدینه منوره) خاتونلری و ائقنک و فاتیننی ایشند کلرنده آنک انعام و احسانیننی ذکر ایدرک آغلامش لردر.

خلیفه و ائق دخی مأمون و معتصم کبی علمانی (خلق قرآن) اعتقادینه دعوت قیلمش ایسه ده آخر عمرنده بو بیعت اشتن توبه قیلمشدر.

المتوکل علی الله بن المعتصم نك خلافتی .

وائق بالله وفات اولدقنن صوگرا عسکر و اهالی قرده شی جعفرگه بیعت ایدرک آنی (المتوکل علی الله) لقبیله تلقیب ایتدی لر.

ینه اوشبو ایکی یوز اوتوز ایکنجی یلده (حجاز) ولایتنده قور اقلق اولوب صولر قورمش و حاجیلردن بیک کوب آدم صوسزلقنن هلاک اولمشدر.

وینه بویلده (موصل) ده بیک قاتی یاغهور یاغدیغندن (دجله) نه ری نك صووی عادتندن طشقاری آرتوب شهرنی باصمش و یوزملک قدر آدم صویه غرق اولمشدر. موصل امیری غانم بن حمید الطوسی بونلردن اوتوزملک قدر یسنی دفن ایتدرمش ایسه ده کوبره گی یقلغان بنالر آستنک کوملوب قالمشدر. بعضلریننی صو آغزوب کیتمشدر.

وینه بویلده ابراهیم بن محمد بن مصعب (فارس) والی لگی نه تعیین اولنمشدر.

هجر تدن (*) (۲۳۵) نچی یلنک و قاعمی

اوشبو ایکی یوز اوتوز بیسنجی یلده خلیفه متوکل اوغللرننن محمدنی (المنتصر بالله) و طلحه نی (المعتز بالله) و ابراهیم نی (المؤید بالله) لقبلریله تلقیب ایدرک ولی العهد تعیین قیلدی. وهر بریسی ایچون بری قارا و دیگر ی آق ایکی لوا عقد ایلدی. صوگره منتصرگه آفریقیه و مغرب اقصى و عواصم و قفسرین و ثعور و الجزیره و کور دجله و سواد و حرهین و یمن و حضر موت و یمامه و بحرین و سند و مکران و قند ابیل و فرج النهب و کور الاهواز و مستعلات سامرا و ماه الکوفه و ماه البصره و ماه سندان و مهر جانقنف و شهر زور و صامغان و اصبهان و قم و قاشان (۵) (۲۳۳) و (۲۳۴) نچی یلرده اهیبتلی واقعه لر اولمادقنن بو ایکی یلنک و قاعمی یازلامادی.

و جبل ولایتلرینی، معتزگه خراسان و طبرستان وری و ارمینیه و آذربایجان و کور فارس ولایتلرینی، مؤید که جنده حص و جند دمشق و جند فلسطین نی طابشردی. یینه بویله خلیفه متوکل اهل ذمه که یعنی اسلام دیننده اولمیان تبعه سینده بال توسنک اولان طیلسان (۱) کییوگه، زنار باغلاماغه، یورطلرینک قپوسی اوزرینه آغاچمن باصالمش شیطان صورتی قویوغه، قهرلرینی بیر ایله تیگیز قیلورغه امر قیلدی.

وینده بویله الحان و غنا (۲) صاحبی اسحاق بن ابراهیم الموصلی وفات اولمشر. بو ذات مغنی مشهور ابراهیم الموصلینک اوغلی اولوب موسیقی و غناده آتاسینی فرسخ فرسخ کیچمش اییدی.

و بویله محمود بن الفرج النیسابوری اسملی بر ذات (سامرا) شهرنک ظاهر اولوب پیغمبرک دعوی قیلدی، بوکا یکرمی ییدی آدم تابع اولدیلر. بو ذات اوزینی (ذوالقرنین) دیو زعم قیلور اییدی. سوگره خلیفه منکور محمودنی طوتدیروب قتل ایتدردی. و بونک یاننک بر کتاب وار ایدیکه آنی: «جبرائیل الله تعالی قاشندن بگا کتوردی» دیه رک دعوی ایدر اییدی.

هجر تدن (۲۳۶) و (۲۳۷) نچی یللر نک و قاعی

ایکی یوز اونوز آلتنچی یله حسین بن اسماعیل المصعبی (فارس) و الیلگینه تعین اولندی.

یینه بویله خلیفه متوکل (ارمینیه) و (آذر بیجان) ولایتلرینه یوسف بن محمد بن یوسف نی والی نصب ایتدی. یوسف (ارمینیه) یه واردقن سوگره اول طرفلرده ساکن اولان خرستیانلرنک رئیس بقراط بن (اشوط) (۳) امان طلب قیلدی. یوسف منکور بقراط ایله اوغلی نعمه نی طوتوب خلیفه یه کونردی. بونک اوزرینه اول حوالیده بولنان خرستیان رئیسری بقراطنک قرده شینک اوغلی ایله برلسکده یوسف نی قتل ایدوگه اتفاق قیلدیلر. بقراطنک دامادی (کیه وی)

(۱) طیلسان - عجم کیومی. (۲) غنا - برلاماق، شرقی سویله مک.

(۳) چونکه مذکور بقراط حکومت عباسیه گه مخالفت قیامش اییدی.

موسی بن زرارہ دخی بونلرغہ قوشولدی. اول وقتک یوسف بن محمد (طرون) شهرندہ اقامت قیلماقده ایدی. رئیس لر طرونغہ کلوب یوسف نی هم یانندہ اولان عسکرینی قتل ایتدی لر. بو واقعه هجرتنن ایکی یوز اوتوزینچی یلده وقوعه کلدی.

خلیفه متوکل بو واقعه دن خبر آلدقده بغا قوماندا سیله (ارمینیه) گه عسکر کوندردی. بغا (موصل) و (الجزیره) بولیله (ارزن) گه کله رک موسی بن زرارہ نی طوتوب خلیفه یانینفه کوندردی. صوگره خرستیان رئیس لرینه قوشولوب یوسف بن محمد که هجوم ایدن آدملردن اوتوز ملک قدریسنی قلاچدن کیچردی. وبر چوغینی اسیر ایادی. بوننن صوگره بغا عسکر یله (الباق) شهرینه کلوب حاکی اشوط بن حمزه نی اسیر ایلدی. و آننن (دیبل) گه واروب اوراده بر آی توردی. صوگره دیبلدن کیده رک (نفلیس) نی محاصره قیلدی. بغا منجنیق لر ایله نفتلی چوپره کلر آتدروب شهر نی یاندردی. اوت هر طرفدن چولغاب آلدیغندن شهر اچنده ایللی ملک قدر آدم یانندی. اوتدن قورتیلانلری عسکر قولینفه اسیر توشدی. نفلیس حاکی اسحاق بن اسماعیل دخی اسیر- اولمش ایدی. بغا آنی قتل ایتدردی. منکور اسحاق (بنی امیه) نلک آزادلو قیلرندن ایدی.

بوننن صوگره بغا (حر زمان)، (کبیش)، (اران) قلعه لرینی فتح ایدهرک رئیس لرینی اسیر ایلدی.

ایکی یوز اوتوز آلتینچی یلده خلیفه متوکل نلک اوغللرندن منتصر و ایکی یوز اوتوزینچی یلده علی بن عیسی العباسی حاجیلره امیر اولمش لردر. منکور علی بن عیسی (مکه مکرمه) ده والی ایدی.

هجرتدن (۲۳۸) و (۲۳۹) نچی یللار نلک وقااعی

ایکی یوز اوتوز سکزنچی یلده روملر اوچیوز قدر صوغش کیمه سیله (مصر) غه کلوب (دمیاط) نی یغما و غارت قیلدی لر. و اهل اسلامدن بیک کوب آدمنی

شھید ایدہ رک خاتون وبالالیرینی اسیرا یلدیلر. سوکوره (اشنوم تنیس) که واروب ایکی تیمر (۱) قپوسینی قوباروب آلدیلر. واوراده بولنان صوغش قورالیرینی دخی آلوب مملکتلرینه کیتدیلر.

ایکی یوز اوتوز طوقزنجی یلده خلیفه متوکل (حکومت اسلامیہ) زمانده بنا اولنان کلیسالرنی (۲) بوزوغه امر قیلدی چونکه متوکل اوزندن اولمگی خلیفه لرننگ اداره سیاسیہ سینفه تابع اولماس ایدی.

ایکی یوز اوتوز سکنزنجی یلدن ایکی یوز قرق برنجی یلغه قدر (مکہ مکرمه) والیسی عبد الله بن محمد بن داود العباسی حاجیلره امیر اولمشدر.

هجر تدن (۲۴۰) نچی یلننگ وقائی

اوشبو ایکی یوز قرقنچی یلده اکابر علماء معتزله دن قاضی ابو عبد الله احمد بن ابی داود وفات اولمشدر. بو ذات آدملرنی قرآن ننگ مخلوقیتنی اعتقادینه دعوت قیلور ایدی. علمادن بر چوغیننی: «قرآن مخلوق» دیمه دکلر یچون قول و آیاقلیرینی زنجیر ایله باغلانوب حبس خانه یه سالدرمش ایدی. مورخ مشهور ابن الاثیر حضرتلری دیمشدر که: «احمد بن ابی داود (خلق قرآن) مسئله سیننه بشر المریسی دن اخذ ایتمش ایدی. بشر ایسه جهنم بن صفوان دن، اول جعد بن درهم دن، اول ابان بن سمان دن، اول طالوت دن، اول لبید بن الاعصم دن اخذ ایتمش ایدی مذکور لبید (۳) یهودی اولوب توراتنی مخلوق دیر ایدی. بو مسئله ده ایکن اول کتاب تصنیف ایدن طالوت اولمشدر. مذکور طالوت زندیق ایدی.»

هجر تدن (۲۴۱) نچی یلننگ وقائی

(روم) ایه پیرا طور یچه سی (تسوره) مسلمان اسیر لرنندن اون ایکی مک آدمنی

(۱) بو ایکی قپونی (قایقا) نی خلیفه معتصم قزیدرمش ایدی.

(۲) خر سیمانلر ننگ عبادتخانه سیننه (کلیسا) دیرلر.

(۳) الوهیت و آخرتکه اینانما یان دینسز آدمگه (زندیق) دیرلر.

(۴) لبید بن الاعصم - رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم زماننده اولمشدر.

خرستیان دیننی قبول ایتمه دکلر بچون قتل ایتدیرمش ایدی. صوگره تری قالان
 یدییوز سکسان بش مسلم وبریوز یکریمی بش مسلماننی روم اسیرلریله آلوشترونی
 طلب ایسوب خلیفه متوکل گه ایلچی کوندردی. متوکل دخی ایمپیراتور بچه ننگ
 طلبنی قبول ایتدیکنن شنیف اسملی خادمینی روم اسیرلریله هدوده بولنان
 (لامس) نه ری کنارینه کوندردی. شنیف اورایه واردقن صوگره مسلمان اسیرلری
 نهردن کیچوب مسلمانلر طرفینه. روم اسیرلری دخی روملر طرفینه چقیلر.
 شو صورتله طوقز یوزدن آشق اهل اسلام وشول قدر روم اسیرلکن آزاد اولدیلر.
 (نوبه) ننگ جهت شرقیه سنک (صعیق مصر) ایله (حبش) آراسنک اولان (بجاوه)
 خطه سنده (بجاة) قومی اقامت قیلماقده ایدی. بونلر ننگ یرلرنده آلتون معدنی
 اولوب بونن چقغان آلتون ننگ بوشن برینی مصر خزینه سینه ویرر اییلر.
 متوکل ننگ زمان خلافتنده بوقوم حکومتین باش تارتدیلر. وآلتون معدننده ایشلاب
 یورگان مسلمانلر نی ئولتوردیلر. ومصر خزینه سینه ویره تورغان آلتونلرینی
 ویره دیلر. بو واقعه اوشبو ایکی یوز قرق برنجی یلده وقوعه کلدی. خلیفه متوکل
 بونن خبر آلدقه محمد بن عبدالله القمی قوماند اسیله عسکر کوندردی. مذکور
 محمد یکریمی مگ قدر عسکر ایله حرکت ایدرک (بجاة) قومینی حکومت عباسیه گه
 اطاعت قیلدردی. بونن صوگره خلیفه متوکل (بجاوه) خطه سیننی خادملرنن سعد
 الایتاخنی گه طاپشردی. سعد اورایه اوز طرفندن محمد القمی نی والی نصب ایتدی.
 (بجاة) قومینک رئیسی علی بابا (سامرا) شهرینه کلوب خلیفه حضورینه قبول
 قیلندی. صوگره محمد القمی (۱) ایله برلکده اوزینک یرینه قایتدی. مذکور
 علی بابا مجوسی اولوب صدهغه (بت) غه عبادت قیلور ایدی. یاننده تاشن
 یاصالغان صبی بالا صورتنده برصنمی وار ایدی.

ینه بویلده (ری) شهرنده بیك قاتی زلزله اولوب خانهلر یقلمش و بیك
 گوب آدم هلاک اولمشدر. بوزلزله بتون توقنالوب بیتمه سن قرق کونگه قدر
 وقت وقت یردرلکب خلقنی قورقوغه توشرمشدر.

(۱) محمد القمی بجاة قومینی اطاعت قیلدردقن صوگره سامراغه قایتمش ایدی. صوگره علی
 بابا ایله برلکده ینه بجاوه گه کیتدی.

وینه بویله ربيع الاول آينده ائمه اربعه دن امام احمد بن حنبل حضرتلری (بغداد) شهرنده وفات اولمشدر. جنازه سنده سکن یوزمک ایرکهک و آلتمش مک خاتون حاضر اولمشدر. امام احمد حضرتلری هجرتدن یوز آلتمش دوردنچی یله توغمش ایدی.

هجر تدن (۲۴۲) نچی یلنک وقائی

اوشبو ایکی یوز قرق ایکنچی یله (قوس) ده زلزله اولوب قرق بش مک آدم هلاک اولمشدر. (شام) و (فارس) و (خراسان) و (یهن) و لایتلرند دخی زلزله لر اولوب قورقنچلی طاوشلر ایستلمشدر.

ینه بو یله روملر (سمیساط) طرفندن ممالک اسلامیه چیقوب شهر وقریه لرنی یغما و غارت قیلک یلر. و اون مک قدر آدمنی اسیر ایلک یلر. خلیفه متوکل بو واقعه دن خبر آلدقه مشهور قوماندانلردن علی بن یحیی الارمنی گه (روم) مملکتینه کیدوب غزا ایدوگه امر قیلدی. مذکور علی بن یحیی بوندن مقدم دخی بش دفعه روم بلادینه کروب غزا قیلمش ایدی.

اوشبو ایکی یوز قرق دوردنچی یلغه قدر عبد الصمد بن موسی العباسی حاجیاره امیر اولمشدر.

هجر تدن (۲۴۴) نچی یلنک وقائی

اوشبو ایکی یوز قرق دوردنچی یله خلیفه متوکل (دمشق) شهرینه کلوب اوراده ایکی آیین آشق توردی. صوگره (سامرا) غه قایتدی.

ینه بو یله ترک قوماندانلردن بغای کبیر عسکر ایله (روم) مملکتینه کروب (صوله) شهرینی فتح ایلدی.

(حبش) پادشاهی (نجاشی) طرفندن زبیر بن العوام رضی الله عنه یه و آنن رسول الله صلی الله علیه وسلم گه هدیه قیلنمش برحر به (۱) قولن قولغه یوروب

اوشبو ایکی یوز قرق دوردنچی یلده متوکلنک قولینه کردی. متوکل هر نه وقت بریره کیدر ایسه صاحب شرطه سی مذکور حربه نی کوتهروب آلدندن یورر ایدی. بو حربه نلک اسمی (عزله) ایدی.

هجر تدن (۲۴۵) نچی یلنک وقائعی

اوشبو ایکی یوز قرق بشنچی یلده بلاد مغربده زلزله اولوب قلعه و قریه لر خراب اولمشدر. خلیفه متوکل زلزله دن ضرر کورمش آدملرگه اوچ میلیون درهم اعانه قیلمشدر. (انطاکیه) شهرنده دخی شدتلی زلزله اولوب ملک بشیوزخانه خراب اولوب بیک کوب آدم هلاک اولمشدر. حصار برجلرندن طوقسان عدد برج (۱) یقلمشدر. زلزله وقتنک قورقنچلی طاوشلر ایشتمشدر. وشول یرده بولنان برطاع یقلوب دیکزگه توشمشدر. ینه شول کونده دیکز حرکتله نوب هواغه قارادخان (توتون) کوته رلمشدر. واوراده بولنان برنهر یرگه باتوب غائب اولمشدر.

(سیس) اهلایسی بر قورقنچلی طاوش ایشتمکله ایچارندن بیک کوب آدم هلاک اولمشدر.

(الجزیره)، (ثعور)، (طرسوس)، (آطنه)، (شام) طرفلر نده دخی شدتلی زلزله لر اولوب (لاذقیه) اهلایسینک کوبره گی هلاک اولمشدر. ینه بویله روملر بلاد اسلامیه یه هجوم ایدهرک (سمیسط) اهلایسندن برچوق آدمنی قتل ایدوب برچوغینی اسیر ایلدیلر. علی بن یحیی الارمنی بویله دخی (روم) مملکتینه کروپ غزاقیلمشدر.

ینه بویله مشایخ کرامندن ذوالنون المصری حضرتلریله ابوتراب النخشبی حضرتلری وفات اولمشدر.

اوشبو ایکی یوز قرق بشنچی یلدن ایکی یوز قرق سکزنچی یلغه قدر (مکه مکرمه) والیسی محمد بن سلیمان العباسی حاجیلره امیر اولمشدر.

هجر تدن (۲۴۶) نچی یلنک و قانچی

اوشبو ایکی یوز قرق آلتنچی یلده مشهور قوماندانلردن عبروبن عبدالله الاقطع و بلکاجور و قریباس و فضل بن قارن و علی بن یحیی الارمنی بر فرقه عسکرایله (روم) مملکتینه کروپ غزا قیلدیلر.
ینه بویله خلیفه متوکل روم اسیرلرینی اوزلرینک مملکتلرینه کوندروب روملر قولینه اسیرتوشکان مسلمانلرنی ممالک اسلامیهیه قایتاردی. بونلرینک جموعسی ایکی مک اوچیوز آلتیش یدی اسیر ایدی.
وینه بویله عرب شاعرلرینن دعبل بن علی الخزاعی طوقسان سکز یاشنده وفات اولمشدر. بوذات شیعه مذهبده ایدی.

هجر تدن (۲۴۷) نچی یلنک و قانچی

المتوکل علی الله بن المعتصم نك قتل اولندغی

اوشبو ایکی یوز قرق یینچی یلده دوردیچی شوالده چهارشنبه کیچهسی امیرالمؤمنین المتوکل علی الله قرق یاشنده قتل اولنوب (ساهر) شهرنک دفن اولنمشدر. بونک تفصیلی اولدرکه:

وزیرلردن فتح بن خاقان ایله عبیدالله بن یحیی خلیفه متوکل نك ایکنچی اوغلی معتز طرفنده اولدقلرینن اولوغ اوغلی منتصرنی دشمان طوتار ایدیله. ترك رئیسلی ایسه منتصر طرفنده اولوب آنک امرینه اطاعت قیلور ایدیله. خلیفه متوکل وزیرلرینک اغوالرینه آلدانوب منتصرنی ولی العهد لکن خلع ایتمکنی قصد قیلدی. بوننن باشقه ترك رئیسلرینن اقتدار و نفوذ صاحبی اولان بغای صغیر ایله و صیف نك خاطرلرینی قالدردی. وشول آراده اوغلی منتصرنی حضورینه کیتورتوب استهزا و حقارت قیلدی حتی وزیر فتح بن خاقان متوکلنک امریله منتصرگه ایکی مرتبه اوردی. منتصر خلیفه حضورنن چیققدن سوکره ترکلردن برجماعه بغانک امریله دارالخلافهیه کروپ خلیفه

متوکل ایله وزیرى فتح بن خاقاننى قلیچ ایله اوروب اولدردیلر. اول وقتده متوکل وزیرله نبیند اچوب کیفله نوب اوطوررایدی. طساك آتقدن صوگره منتصر آدم لرگه: «وزیر فتح بن خاقان بو کیچه آتامنى اولدردی. صوگره مین آنك اوزنیده اولدردم» دهرک آتاسینك قانندن اوزینى ناز الارغه طرشمشدر. حالبوکه بواقعه تاریخ کتابلرینه یازیلوب منتصرنك ترکر ایله اتفاق ایهرک آتاسینى قتل ایتردیكى بتون دنیاغه معلوم اولمشدر.

متوکل نك مدت خلافتى اون دورت یل واون آیدر. اسمی (جعفر) و کنیه سی (ابوالفضل) ولقبی (المتوکل علی الله) ایدی.

خلیفه متوکل نك ایك كورکه مویغشى اشى شول اییکه: زمان خلافتنده (خلق قرآن) اعتقادینه دعوت ایتمك کبی بدعتلرنى ازاله قیلامش بترمش ایدی. وایك چیرکین وقبیح ایشى شول اییکه: امام علی کرم الله وجهه نى هم آنك اولادینى دشمان طوتار ایدی. حتى اولاد علی یه شدت عداوتندن امام حسین رضی الله عنه نك قبرینى واطرافنده اولان خانه لرنى بوزدروب خلغننى زیارتندن منع ایلدى. و قبرینى یرایله تیگز قیلدروب اوستینه ایگن ایلدردی. نحو یونندن (ابن سکیت) دیمکله معروف اولان یعقوب بن اسحاق هجرتدن ایکی یوز قرق بشنچی یلک خلیفه متوکل نك حضورینه کرمش ایدی. متوکل آنسن: «سینك قاشکده مینم ایکی اوغلوم معتز ایله مؤید سیوکلیره کى؟ یاخود حسن ایله حسین سیوکلیره کى؟» دیو صورمش. ابن سکیت حق سوزنى هیچ کمن قورقماسدن ایته تورغان بردات اولدغندن: «والله علی کرم الله وجهه نك خادمی قنبر سیندن هم سینك اوغللرکن خیرلودر» دهرک جواب ویرمش. متوکل نك آچیغى چیعوب درحال ابن سکیت نى قتل ایتمشدر.

خلیفه متوکل ابقدا محمد بن عبد الملك الزیات نى صوگره محمد بن الفضل نى صوگره عبیدالله بن یحیی ایله فتح بن خاقان نى وزیرلک منصبینه تعیین قیلامش ایدی.

المنتصر بالله بن المتوكل نك خلافتى

خليفه متوكل قتل اولندقدن صوكره عسكر واهالى اوغلى محمد المنتصرگه بيعت قىلدىلار.

منتصر خلافته كيچد كدن صوكره احمد بن الحبيب نى وزيرلكگه تعيين ايلدى. عيسى بن محمد النوشرى نى (دمشق) شهرينه امير نصب ايتدى. اوشبو ايكي يوز قرق يدنچى يلكه نعو يوندن ابو عثمان بكر بن محمد المازنى حضرتلرى وفات اولمشدر. بودات علوم عربيده زماينك املنى ايتدى.

هجر تدن (۲۴۸) نچى يلكنك وقائى

اوشبو ايكي يوز قرق سكرنچى يلك خليفه منتصر وصيف التركى قومانداسيله (روم) بلادينه عسكر كوندردى. وصيف حدودده بولغان (ملاطيه) يه ايرشكك خليفه منتصر آكا: «دورت يل روم حدودنده اقامت ايدوب غز او جهاد ايله مشغول اولك» ديويازدى.

ينه بويلكه خليفه منتصر قرده شلرندن معتز ايله مؤيدنى ولى عهدلكدن خلع ايلدى.

المنتصر بالله بن المتوكل نك وفاتى

اوشبو ايكي يوز قرق سكرنچى يلكه امير المؤمنين المنتصر بالله يكرمى بش ياشنده اولديغى حالده وفات اولوب (سامرا) ده دفن اولمشدر. مدت خلافتى آلتى آيدى. اسمى (محمد) وكنيهسى (ابو جعفر) ولقبى (المنتصر بالله) ايدى. خليفه منتصر امام على كرم الله وجهه نى هم آرك اولادىنى دوست طوتار ايدى. وخلافت تختينه اوطوردقن صوكره آدملرگه امام حسين رضى الله عنه نك قبرينى زيارت ايدوگه رخصت (۱) ويردى.

منتصر نك زماينك خلافت عباسيه نك قوت وشوكتى زائل اولمايه باشلامشدر.

(۱) خليفه متوكل امام حسين نك قبرينى زيارتدن خلقتى منع ايتمش ايتدى. بونى بوقاريدنه ذكر ايتمش ايدم.

المستعین بالله احمد بن محمد بن المعتصم نك خلافتی

خلیفه منتصر وفات اولدندن سوڭره احمد بن محمد بن المعتصم (المستعین بالله) لقبیله تلغیب اولنه رق خلافت تختینه اوپوردی. بونک زمانده ترك عسکرینک امیرلری حکومت ایشلرینه كرشوب هراشنی اوزلری تله گانچه یورگزمه یه باشلادیلر.

ینه اوشبو ایکی یوز قرق سکننجی یلده (خراسان) والیسی طاهر بن عبدالله بن طاهر وفات اولوب اوغلی محمد خراسانغه والی اولدی. بونک عمی (۱) محمد بن عبدالله بن طاهر (عراق) والیگیگینه تعیین اولندی. (حرمین شریفین) دخی بونک اداره سینه طاپشرلی.

وبویله ترك رئیس لرندن بغای کبیر وفات اولوب آنک ییرینه اوغلی موسی قائم اولدی.

وبویله خلیفه مستعین متوکلفک اوغللرندن معتز ایله مؤیدنی حبس قیلردی.

برنیچه یلکن بیمرلی (روم) حدودنده اقامت ایده رك غزا و جهاد ایله مشغول اولان علی بن یحیی الارمنی بویله (ارمینیه) و (آذربایجان) ولایتلرینه والی نصب اولندی.

ینه بویله وصیف التركی (روم) مملکتنه کروب غزا ایده رك (فروریه) قلعه سیننی فتح ایلدی.

وینه بویله خلیفه مستعین وزیر ی احمد بن الحصیب نی عزل ایده رك اتامش التركی نی وزیر لککه تعیین ایلدی. و آثا (مصر) و (مغرب) ولایتلرینی ویردی. (حلوان) و (ماسبدان) و (مهرجانقنف) ولایتلرینی ترك رئیس لرندن بغای شرابی اداره سینده طاپشردی.

هجر تدن (۲۴۹) نچی یلنک وقائی .

اوشبو ایکی یوز قرق طوقز نچی یلک مشهور غازیلر دن عمر بن عبید الله الاقطع ایله علی بن یحیی الارمنی (روم) غزاسنک شهید اولمشلردر . بونلک تفصیلی اولدرکه : بویله جعفر بن دینار عسکرایله روم بلادینه کروب غزا قیلمشدر . بونلک آرقه سنن عمر بن عبید الله الاقطع دخی (ملاطیه) اهاالیسنن برچوق آدم ایله روم مملکتینه کرمشدر . روم ایمپیراتور ی بوننن خبر آلدقده ایللی ملک قدر عسکرایله کلوب اهل اسلام ایله مهار بهیه کرمشدر . بومهار بهده عمر بن عبید الله ایله یاننده اولان عسکر نینن ایکی ملک قدر آدم شهید اولمشدر . بوننن صوگره روملر (الجزیره) ولایتینه چیقوب مسلمانلرنک ماللرینی تالادیلر . خاتون وبالالارینی اسیر ایلدیلر . بوخبر (ارمینیه) والیسی علی بن یحیی الارمنی گه ایرشدکده دورتیوز قدر فدائی ایله الجزیره یه کلوب شهید اولانچه یه قدر روملره قلاچ اورمشدر . یاننده اولان دورتیوز قدر فدائی دخی شهید اولمشدر .

خلیفه مستعین آناسینه هم وزیر ی اتامش ایله خادمی شاهک گه بیت المالن تله گانلری قدر مال و آقچه آلورغه اختیار ویرمش ایدی . اوشبونلک ایچون (سامرا) ده بولنان ترك طائفه سی اتامش نی قتل ایلدیلر . بوننن صوگره خلیفه مستعین ابوصالح عبدالله بن محمدنی وزیر نصب ایتمش ایسه ده ترك رئیس لر نین بغای صغیر آنی (بغداد) غه قاچوب کیدوگه مجبور قیلمشدر . بونلک صوگنده خلیفه محمد بن الفضل الجرجرائی نی وزیر لککه تعیین ایلمشدر .

ینه بویله خلیفه مستعین وصیفی التركي نی (اهواز) غه ، بغای صغیر نی (فلسطین) گه والی نصب ایتمشدر .

ینه بویله (ری) شهرنده زلزله اولوب خانه لر خراب و برچوق آدم هلاک اولمشدر . بویله هج وقتنک (مکه مکرمه) والیسی عبدالصمد بن موسی العباسی حاجیلره امیر اولمشدر .

هجرتدن (۲۵۰) نچی یلنک و قاعی

اوشبو ایکی یوز ایلمنچی یلده حضرت حسین رضی الله عنه اولادنن یحیی بن عمر العلوی (کوفه) ده ظاهر اولوب آدملرنی اوزینه بیعت ایتموگه دعوت قیلمشدر. مذکور یحیی بوتاریخن برنجه یل فقیرلککه مبتلا اولوب بورچینی توله مکن عاجز قالدیغندن خلیفه متوکل طرفندن علویلر اوزلارینه متولی نصب اولنان عمر بن فرج ننگ حضورینه کله رک اوزیننگ فقیرلکندن شکایت ایوب بیت المالن یاردم طلب قیلکده عمر بن فرج آچیغلانوب آنی حبس قیلد رمش ایدی. یحیی خیلی وقت حبس خانه ده یاتدیقن سوکره (۱) زوجه سی کفیله اوله رق آنی حبس دن آزاد قیلدردی. بوننگ سوکره یحیی (بغداد) غه کلوب فقیرلک و قصانلق ایله اوراده اقامت قیلدی. سوکره (سامرا) شهرینه کیدرک ترک رئیس لرندن اولان و صیف غه اوزیننگ حالنی بیلدیروب بیت المالن رزق طلب قیلمش ایسه ده و صیف دن: «نه ایچون سننگ کبی آدمگه بیت المالن رزق ویرلسون» دیمکن باشقه جواب ایستمه دی.

بیچاره یحیی محروم و مایوس اولدیغی حالده (سامرا) دن چیغوب (کوفه) یه کیتدی. اول وقتده کوفه ده ایوب بن حسن الهاشمی امیر ایدی. یحیی کوفه یه کلدکن سوکره اول طرفلرده ساکن اولان عربلردن عسکر جمع ایوب (فلوجه) یه کیتدی. فلوجه ده بولنان پوسته صاحیبی (بغداد) والیسی محمد بن عبد الله الطاهری گه یحیی ننگ خروچینی بلدردی. درحال محمد بن عبد الله (کوفه) امیری ایوب ایله (سواد) امیری عبد الله بن محمود السرخسی گه: «یحیی ایله مهاربه ایدیکنر» دیو یازدی. شول حالده یحیی کوفه شهرینی ضبط ایوب بیت المالده موجود اولان دینار (۱) و درهملرنی (۲) آلدی. و حبس خانه لرننگ قپولرینی آچوب محبوسلرنی چیقاردی. و عبد الله بن محمود السرخسی ننگ عسکرینی بوزدی. بوندن سوکره (بغداد) والیسی محمد بن عبد الله الطاهری بر زور

(۱) زوجه سی یعنی خاتونی.

(۲) دینار - التون تنکه . (۲) درهم - کوش تنکه .

عسکر ایله مشهور قوماندانلردن حسین بن اسماعیل نی کوندردی. حسین اوشبو عسکر ایله (بغداد) دن حرکت ایدهرک (شاهی) غه کلوب نزول ایلدی. آرادن برنیچه کون اوتدکن صوگره یحیی بن عمر اوزینه تابع اولان آدملر ایله (شاهی) غه کلوب حسین بن اسماعیل ننگ عسکر یله محاربه یه کرشدی. بومحاربه ده یحیی قتل اولنوب عسکری مغلوب و پیریشان اولدی. بیچاره یحیی آخرت عالمینه سفر ایدوب فقیرلک بلاسنن قورتلدی.

ینه بویله حضرت علی کرم الله وجهه اولادنن حسن بن زید الحسنی (طبرستان) ولایتینی ضبط ایدوب اوراده بر (علوی دولتی) تشکیل ایلدی. بودولتنک احوال تاریخیه سی کتابزننگ بشنچی قسمند ذکر ایدیلور. «ان شاء الله تعالی» شو صورتله (طبرستان) طرفلری دخی خلافت عباسیه دن آیرلدی. بوندن برنیچه یل مقدم (اندلس)، (مغرب اقصی)، (آفریقیه) مملکتلریننگ خلافت عباسیه دن آیرلقلرینی یوقاریده ذکر ایتمش ایدم.

وینه بویله جعفر بن الفضل العباسی (مکه مکرمه) والی لکینه تعیین اولمشدر. مذکور جعفر حج وقتنده حاجیلره امیر اولمشدر.

وبویله (خراسان) والیسی محمد بن طاهر الطاهری خلیفه مستعین گه (کابل) طرفندن کتورلمش صنملر (۱) ایله ایکی عدد فیل کوندردی.

وبویله خلیفه مستعین ننگ وزیر محمد بن الفضل المجررائی وفات اولمشدر.

هجر تدن (۲۵۱) نچی یلنک وقاعی

خلیفه مستعین ننگ خلافتدن خلع اولندیغی

اوشبو ایکی یوز ایلیلی برنچی یلده ترک رئیس لرندن بغای صغیر ایله وصیف اتفاق ایدهرک باغرالترکی نی حبس قیلدرمش ایدیلر. بو خبر باغر

(۱) صنم - مشرکارتک عبادت ایتدکری بت (پوت).

طرفندە اولان ترکرگه ابرشیدیکی ایله دار الخلافه نی محاصره یه آلدیلر. بغایله وصیف ترکر نی دفع ایسودن عاجز قالدقلرنن خادم لرینه امر ایسودوب باغرنی قتل ایسدر دیلر.

صوگره خلیفه مستعین ایله برلکک (سامرا) دن چیقوب (بغداد) شهرینه کلدیلر. خلیفه مستعین بغدادغه کلدکن صوگره سامرا ده گی ترک رئیس لر نین بر جماعه آنک حضورینه کلوب گناهلر نین توبه ایسده رک عفو طلب قیلدیلر. خلیفه دخی: «گناهکزی عفو قیلدم، سزدن راضی اولدم» دیدی. اچلرنن بابی بک اسملی بر ترک: «اگر راضی اولمش ایسه ک حاضر آطسه آطلانده بزنگ ایله برلکک سامرایه قایتک. چونکه اوراده ترکر سینک کیلوگه منتظر دیرلر» دید کده بغداد والیسی محمد بن عبدالله الطاهری: «امیر المؤمنینگه شوندا ی طوباس سوزلر ایله خطاب ایسیلور می؟» دیه رک خادم لر نین بر یفه امر ایسودوب بابی بک نی اوردردی. خلیفه مستعین کولوب: «بونلر عجم قومیدر سوزنگ حدودینی بیلملر» دیدی. صوگره خلیفه: «سزلر سامرایه قایتکز رزقک اولگیچه بیت المال دن ویریلور» دیه رک ترکرگه قایتوغه امر قیلدی. بونلر سامرا شهرینه قایتوب اوراده بولنان ترکرگه محمد بن عبدالله ننگ سوزلرینی و بابی بک نی اوردرغانینی سویله دیلر.

بونک صوکنده سامرا ده گی ترکر اتفاق ایسده رک متوکل ننگ اوغللر نین (معتز بالله) نی حبس خانه دن چیقارب آگا بیعت قیلدیلر. بو خبر اطرافک شایع اولدقده ترک رئیس لر نین موسی بن بغای کبیر سامرا شهرینه کلوب معتزگه بیعت قیلدی (اشروسفه) پادشاهلری نسلدن اولان حسن بن افشین بغداد شهرینه کلوب خلیفه مستعین ننگ عسکرینه قوشلدی. محمد بن عبدالله الطاهری خلیفه مستعین ننگ امریله بغداد شهرینک اطرافینه حصار بنا قیلدروب خندق قازتدی. شهرنگ قیولرینه منجیق لر قویسردی.

اوشبو ایکی یوز ایلملی برنجی یلم محرم ننگ یکرمی اوچنچی کوندا معتز بن المتوکل اوزینک قردوشی ابواحمد (۱) قومانداسیله بغدادغه ایلملی ملک ترک عسکری کونسردی.

(۱) بونک اسمی (طامع) وکنیه سی (ابواحمد) ولقبی (الوفیق بالله) ایدی.

مذکور ابواحمد اوشبو عسکر ایله سامرادن حرکت ایدرک (بغداد)
 شهرینی محاصره قیلدی . محاصره مدت بریلغه تارتلدی . خلیفه مستعین طرفند
 اولان عسکرنگ باش قوماندانی محمد بن عبد الله الطاهری بهادر و صوغش
 علمینه ماهر بردات اولدغندن ترکرگه حصاردن آشوب ایچرویه کررگه یول
 ویرمدی . یلنگ آخربنه قدر آنلر ایله محاربه قیلدی . شول آراده عبد الله
 بن یحیی بن خاقان محمد بن عبد اللهنگ یانینه کلوب دیشدرکه : « ای امیر
 مستعین نی محافظه اوغورنده بوچه فداکارلقلر کوستردنگ . حالبوکه اول بغا ایله
 وصیف که سینی قتل ایدوگه امر قیلمش ایدی . »

عبد الله بن یحیی دن بوسوزلر نی ایشدکنن صوگره محمد بن عبد اللهنگ
 خلیفه مستعین دن کوکلی صووندی . وایکی یوز ایلی ایکنچی یلنگ اولد
 مستعین نی خلافتدن خلع ایدوب معتز بن المتوکل گه بیعت قیلدی . بوندن صوگره
 بغداد اهالیسی دخی معتز گه بیعت ایلدیلر .

مستعین طوقز آی محبوس قالدقنن صوگره خلیفه معتزنگ امریله قتل
 اولدیشدر . مدت خلافتی اوچ یل و سکز آیدر . قتل اولدنیغی وقتده اوتوز
 بش یاشنده ایدی . اسمی (احمد) وکنیه سی (ابو العباس) و لقبی (المستعین
 بالله) ایدی . سلسله نسبی : مستعین بالله بن محمد بن معتصم بن رشید بن مهدی
 بن منصور .

المعتز بالله طلحه بن المتوکلنگ خلافتی

بو قاریده ذکر ایلدکی اوزره مستعین خلافتن خلع اولدقنن صوگره
 طلحه بن المتوکل گه بیعت اولدنی . بوننگ لقبی (المعتز بالله) ایدی .
 معتز بالله خلافت تختینه کیچدکنن صوگره احمد بن ابی اسرائیل نی
 وزیر نصب ایتدی .

ینه اوشبو ایکی یوز ایلی برنجی یلنگ ترک رئیس لرندن بلکاجور عسکر اسلام

ایله (روم) مملکتینه کرووب غزا ایدرک بیک کوب غنیمت مالی آلدی. وروملردن برچوق آدمفی اسیر ایلدی.

وینه بویله مشاهیر صوفیوندن سری السقطی رحمه الله (بغداد) ده وفات اولمشدر.

هجر تدن (۲۵۲) نچی یلنک وقائی

اوشبو ایکی یوز ایللی ایکنچی یلک خلیفه معتز اوزینک قرده شی مؤیدنی حبس قیلدرمش هم ولی العهد لیکن خلع ایتمشدر. مؤید حبس خانهده برنیچه کون یاتدقدن صوگره وفات اولمشدر. بونک صوکنده معتز دیگر قرده شی ابو-احمد نیکه حبس قیلدرمشدر.

ینه بویله (موصل) ولایتنه خوارج طائفه سفندن مساور بن عبد الحمید البجلی خروج ایلمشدر. سببی بودرکه: مساور موصل اهالیسندن اولوب (بوازج) ده اقامت قیلماقده ایدی. بونک حوثره اسملی کورکه یوزلی گوزل براوغلی وار ایدی. موصل اعمالندن اولان (حدیثه) صاحب شرطه سی حسین بن بکیر مذکور حوثره گه محبت باغلا دغندن کیچه لری آنی یانینه کیتورتوب عشرت مجلسنه بولندر و کوندز لری بر خانه یه حبس قیلدر ایدی. حوثره آتاسی مساور گه: «مین کوندز لری محبوس اولوب کیچه لری کیاو قوبینه کرهم» دیرک بر مکتوب یازمش. مساور مکتوبنی اوقدیغی ایله آچیغلانوب (بوازج) اهالیسندن عسکر جمع ایدرک (حدیثه) یه کلوب اوغلی حوثره نی حبس خانهدن چقارمشدر. حسین بن بکیر قورقوسندن قاچوب بر طرفه یاشرنمشدر. بوندن صوگره مساور (موصل) اوزرینه یورمش اول طرفلرده والی یولنان عقبه بن محمدنک عسکرینی بوزمشدر. مساورنک بوتاریخن صوکنغی احوالی کیله چکن ذکر ایدیلاور. ان شاء الله تعالی.

وینه بویله عیسی بن الشیخ الشیبانی (رمله) شهرینه امیر نصب اولندی. مذکور عیسی رمله ایله گنه قناعت قیلماسن بتون (فلسطین) ناحیه سینی اوز قولینه آلدی. بر آرز صوگره (دمشق) طرفلرینی دخی ضبط ایدوب (شام)

ولایتندن خلیفه یه کوندریله تورغان مال و آقچه نی اوز غزینه سینه صالحی .
خلیفه یه کوندرمه دی .

بو یلده حج وقتنه محمد بن احمد العباسی حاجیلره امیر اولمشدر .

هجر تدن (۲۵۳) نچی یلنک وقائی

اوشبو ایکی یوز ایلیلی اوچنچی یلده خلیفه معنز (جبل) و (همنان) ولایتلرینی
ترك رئیس لرندن موسی بن بغای کبیرنک اداره سینه طاپشردی .
ینه بو یلده ترك عسکری بریره طوپلانو بوزقلرینی طلب قیلدیلر .
رئیس لر دن وصیفی التورکی آنلرنک آلدینه چقوب : « حاضر غزینه ده مال یوقدر مال
اورنینه توفراق آلکنز » دیه رك قاتی سوز ایله جواب ویردیکنن تركلر وصیفی نی
قتل ایلدیلر .

وینه بو یلده (بغداد) والیسی محمد بن عبدالله الطاهری وفات اولوب
آنک یزینه قرده شی عبیدالله والی اولدی .
بو یلده خوارج طائفه سننن مساور بن عبد الحمید البجلی عسکر ایله
(جلولاء) ناحیه سینه کلوب خلیفه طرفندن کوندرلش عسکر نی بوزوب قاچرمشدر .
مساورنک موصل ولایتنده خروج ایلد کینی یوقاریده ذکر ایتمش ایدم .
بو یلده یعقوب بن اللیث الصفار (سجستان) ده (بنی الصفار) اسمیله
بر حکومت تشکیل ایلمشدر . بو واقعه نک تفصیلی بو یله در : یعقوب بن اللیث
ایله قرده شی عمرو سجستان اهل یسنن اولوب باشده باقرچی ایدیلر .
بونلرنک زمانلرنده صالح بن نصر الکنانی اسمنده بر آدم ظاهر
اولوب سجستان حوالیسندنه خروج ایسن خوارج طائفه سیله مهار به لر
قیلمشدر . بونلک سنجاغی (فلاگی) آستینه بیك کوب کوکلی عسکر توپلانمشدر .
یعقوب دخی شو کوکلی لر نک اچنده ایدی . سوکوره صالح وفات اولوب آنک
یرینه درهم اسملی بر آدم قائم اولمشدر . درهم نک تابعلری چوغالب قوت
وشوکتی آرتدیغنن (خراسان) والیسی آنی هیله ایله طوندروب (بغداد) غه

کوندر مشدر. بوندن سوکړه کوکلی عسکر یعقوب بن الیث که بیعت ایدرک آکتابع اولدیلر. یعقوب عسکری کوبه یوب قوت حاصل قیلد قسین سوکړه (سجستان) ولایتینی اوز تصرفینه آلمشدر. و اوشبوا یکی یوز ایللی او چنچی یلد (خراسان) ولایتینه کیدوب (هراة) و (بوشنج) شهر لرینی دخی ضبط ایتمشدر. شو صورتله سجستان ولایتیه هراة و بوشنج طرفلری دخی مالک عباسیه دن آیرلشدر. بویلد هج وقتنه عبدالله بن محمد الزینبی العباسی حاجیلره امیر اولمشدر.

هجرتدن (۲۵۴) مچی یلنک وقائی

ترک رئیس لرندن بغای صغیر خلیفه معتزنی (بغداد) شهرینه کیدوگه تشویق ایدر ایدی. معتز ایسه مرکز خلافت اولان (سامرا) شهرندن چغونی معقول کورمز ایدی. شول آراده بغا اوزینک قزینی صالح بن وصیف الترمکی گه نکاح ایلد یکندن طوی مجلسی ایله مشغول اولدی. خلیفه معتز فرصتین استفاده ایدرک امران بابکیال الترمکی ننگ یاردمیله بغانی قتل ایتدردی. ینه بویلد احمد بن طولون الترمکی (مصر) والی لگینه تعیین اولندی. و بویلد خوارج طائفه سننن مساور بن عبد الحمید البجلی (موصل) ولایتنگی شهر و قریه لرنگ کوبسینی ضبط ایتدی. بوننگ اوزرینه موصل والیسینک اوغلی حسن بن ایوب بن احمد التغلبی بیک کوب عسکر ایله (زاب) نهرینی کیچوب مساور اوزرینه یوردی. مساور اوزینک یاننده اولان عسکر یله کیر وچیکوب (وادی الریات) اسملی اورنغه نزول ایلدی. حسن بن ایوب اورایه وارد قسین سوکړه آرالرنده بیک قورقنچ و قانلی بر محاربه وقوعه کلدی. خوارج غلبه ایدرک موصل عسکرینک کوبره گی قلیچدن کیچرلدی. حسن بن ایوب (هره) اسملی اورنغه قاچوب جانینی توتقاردی. بوندن سوکړه مساورنگ شوکت و قوتی آرتدی.

و بو یلد ائمه اننی عشردن (اون ایکی امام) دن اونچیسسی اولان علی النقی حضرتلری فرق ایکی یاشنده ایکان (سامرا) شهرنده وفات اولمشدر.

امام جنابلىرىنىڭ اسمى (على) و كنىهسى (ابوالحسن) و لقبى (التقى) ايدى.
سلسلە نىسبى: على التقى بن محمد التقى بن على الرضا بن موسى الكاظم بن
جعفر الصادق بن محمد الباقر بن على زين العابدين بن حسين الشهيد بن
على المرتضى (رضى الله عنهم) حضراتىدىر.

بويلىكە حج وقتىدە على بن الحسين العباسى حاجىلىرى امير اولمشىر.
يىنە بويلىكە نحويونىن ابوالوليد بن عبد الملك بن قطن القيروانى وفات
اولمشىر. بوذات علوم عربىدە زمانىنىڭ امامى ايدى. رحمة الله تعالى.

هجر تىدن (۲۵۵) نچى يىلنىڭ وقاىى

اوشبوايكى يوزايللى بىشچى يىلك (سجستان) صاحىبى يعقوب بن الميث
الصفار (كرمان) ولايتىنى دخى ضبط ايتمشىر .

يىنە بويلىكە (بغداد) واليسى عبيدالله بن عبد الله الطاهرى عزل اولنوب
آننىڭ يىرىنە قردەشى سليمان تىيىن اولندى .

بويلىكە مساورىن عبد الحميد بىرچوق عسكرايلە موصلگە كلوب شىرنىڭ
خارجىنىك اولان (دىرا على) اسملى اورنغە نزول ايلدى . شىر اميرى عبد الله
بن سليمان مدافىغە مقتىر اولەمدىقتىن قاچوب بىر طرفقە ياشىرنىدى . مساور
عسكرايلە موصلگە كىرۇب اورادە بىرنىچە كون توردى . سوڭرە (خىدنىە) يە كىتتى .
مساورنىڭ قايبويلىك خىروج ايلدىكى و بونىڭ سىبىنى يوقارىدە ذكرايتەش ايدىم .
بويلىكە دخى حج وقتىدە على بن الحسين العباسى حاجىلىرى امير اولمشىر .

معتز باللهنىڭ خلافتىدىن خىلغ اولندىغى

اوشبوايكى يوزايللى بىشچى يىلكە تىرك عسكرى خلىفە معتزدىن رىزقلىرى اىچون ايللى
مىڭ دىنار طلب قىلىك يىلىر . خىزىنەدە آتچە بولغىدايغىدىن معتز آناسى (۱) قىبىجەدىن

(۱) قىبىجە - متوكل خلىفە نىڭ رومىە بىر جارىبەسى اولوب اوغلى معتز نىڭ آناسى ايدى . بىك كوركەم
وگوزل اولدىغىدىن متوكل آنى ضدى ايلە (قىبىجە) تىمىيە قىامش ايدى . (جىش) نى كمال قاراغىدىن
(كافور) اسمىلە تىمىيە قىلدقارى كىبى .

آچه استدی ایسه ده قبیجه : « مینم قاشنده هیچ شی یوقدر » دیره رک جواب قایتاردی . بونک صوکنده ترکلر دارالخلافه یسه هجوم ایسوب خلیفه معتزنی آباغندن سورکلیه رک طیشاری چیقاروب برحیره به حبس قیلدیلر . و آکا طعام و صو ویرمه دیلر . اوچ کوننن صوکره معتز آچلقنن وفات اولمشدر . وفاتنه یکرمی دورت یاشنده ایدی . مدت خلافتی دورت یل ، آلتی آی ویکرمی اوچ کوندر . اسمی (طلحه) و کنیه سی (ابو عبده الله) و لقبی (المعتز بالله) ایدی . سلسله نسبی : المعتز بالله بن المنوکل علی الله بن المعتصم بن الرشید بن المهدی بن المنصور .

المهتدی بالله محمد بن الواثق نک خلافتی

خلیفه معتز حبس و خلع اولدقنن صوکره محمد بن الواثق (المهتدی بالله) لقبیلر تلغیب اولنوب خلافت تختینه او طور دی . عسکر و سائر خلق آکا بیعت قیلدیلر . معتز حبس اولدقنن صوکره آناسی قبیجه برخانه یه یاشرنمش ایدی . خلاصی ممکن اولمایه چغینی آکلادغندن یاشرنگان اورنندن چیقوب ترک رئیس لر نین صالح بن و صیف قه صغندی . قبیجه نک خزینه سننن بر میلیون سکن یوز مگ دینار و بیگ کوب مجوهرات طابولمش و بونلر نک جمیعسنی صالح بن و صیف آلمشدر . یاننک شول قدر آچه سی اوله توروب اوغلی معتز دن ایللی مگ دینار نی قرغانوب آنک هلاکینه سبب اولمش ایدی . آخر الامر مالفندنه آچه سفندنه آیرلدی . بوننن صوکره قبیجه (سامرا) دن (مکه مکرمه) یه کیده رک اوراده اقامت قیلمشدر . بو واقعه دن بر یل صوگ بغای صغیرنک اوغلی موسی (ری) شهر نین عسکر ایله (سامرا) یه قایتوب صالح بن و صیف نی قتل ایبارک قبیجه دن آلدیغی مال و آچه لر نی اخذ ایتمشدر .

صاحب الزنج نک خروجی

اوشبو ایکی یوز ایللی بشنچی یلک (بصره) حوالیسندنه (صاحب الزنج) دیمکه

معروف اولان على بن محمد ظاهر اولوب حضرت حسين رضى الله عنه اولادىنى اولدغنى ادعا ايلدى. على نىك بوادعاسى يالغان اولوب اصلدا (عبدالميس) قبيله سننن على بن محمد بن عبد الرحيم اسمند بر آدم ايدى . بو تاريغدىن آلتى يل مقدم (بحرين) گه كيدوب عباس بن على كرم الله وجهه اولادىن اولدغنى ادعا قيلمش واوراده آكا برچوق آدم تابع اولمش ايدى . صوگره (احساء) طرفينه كيدوب (بنى سعيد بن تميم) قبيلهسى اوزرينه نزول ايلمش ايدى . بحرين اهالي سننن يحيى بن محمد الازرق البحرانى ايله سليمان بن جامع دى آنىك ايله برلكده احسايه كليش ايديلر .

على بن محمد (بحرين) و(احساء) طرفلرنده بش يل قدر توردقسن صوگره (بصره) حواليسينه كلوب (بنى ضبيعه) قبيلهسى اچينه نزول ايلدى . اول يرده دى آكا خيلى آدم تابع اولدى . على بن ابان المهلبى دى بونلر جمه سننن ايدى . شول آراده بصره عاملى بونلر نى طومتق ايچون آدملر كونلر د كننن على بن محمد (بغداد) غه قاچدى . يوقارنده منكور يحيى بن محمد الازرق ايله سليمان بن جامع دى آنىك ايله برلكده ايديلر . على بغدادده بريل مدت اقامت قيلدى . وبومنده يزيد بن صوحان اولادىن جعفر بن محمد و محمد بن القاسم و مشرق و رقيق و بونلر باشقه برچوق آدم آكا تابع اولديلر .

اوشبو ايكي يوز ايللى بشنچى يلكه على بن محمد بغداددن تكرار بصره يه رجوع ايدوب (قصر القرشى) اسملى اورنغه نزول ايلدى . واول طرفلرده ساكن اولان اهالينىك قوللرنده اسير بولنان زنجيلر نى دعوت قيلدى . آنلر دى اسيرلكنن و آغر خدمتلردن قورتالمق ايچون (قصر القرشى) گه كلوب على بن محمد كه بيعت قيلمايه باشلاديلر . شو صورتله يانينه بيك كوب زنجى طوبلاندىنن (صاحب الزنج) ديوشهرت تاپدى . (بصره) اهاليسيله برنيچه مرتبه محاربه ايدلر رك آنلره غلبه قيلدى . بصره ليلر . زنجيلره قارشو تورلر قوتلرى قالما دىننن خليفه دن ياردم طلب قيلديلر .

صاحب الزنج نىك سائر احوالى يقينده ذكر ايديلور . ان شاء الله تعالى .

یہ بویلدہ (محدثین) دن (مسند) صاحبی عبد اللہ (۱) بن عبد الرحمن الدارمی، اکابر علماء معتزلہ دن عمرو بن بحر الجاحظ، (فقہاء) دن محمد سحنون المالکی القیروانی حضراتی وفات اولمشدر.

ابو احمد عمر بن شمر بن حمدویۃ الہزوی اللغوی حضرت لری دخی بویلدہ وفات اولمشدر. بوذات اشعارده زمانینک امامی ایدی.

ہجرت دن (۲۵۶) نچی یلنک وقائی

المہتدی باللہ بن الواثق ننگ قتل اولندیغی

اوشبو ایکی یوز ایلی آلتنجی یلدہ رجب آیینک اون بشنچی کونفدہ ترک عسکری امیر المؤمنین المہتدی باللہ بنی خلافتدن خلع قیلدیلمر. و برخانہ یہ حبس ایوب اوچ کون طوتقدن صوگرہ قتل ایلدیلر. اول وقتدہ مہتدی اوتوز سگریاشندہ ایدی. مدت خلافتی اون بر آی و اون بش کوندر. اسمی (محمد) و کنیہ سی (ابو عبد اللہ) ولقبی (المہتدی باللہ) ایدی. سلسلہ نسبی : المہتدی باللہ بن الواثق باللہ بن المعتمد بن ہارون الرشید.

مہتدی عادل و عابد و مقفی برذات اولوب اوصاف مذکورہ دہ خلفاء عباسیہ ننگ جملہ سینہ فائق ایدی. رحمہ اللہ تعالیٰ.

مہتدی ننگ وزیر ابویوب سلیمان بن وہب ایدی.

المعتمد علی اللہ احمد بن المتوکل ننگ خلافتی

خليفة مہتدی خلع اولندقسن صوگرہ عسکر و اہالی احمد بن المتوکل گہ بیعت ایدرک آنی (المعتمد علی اللہ) لقبیلہ تلقیب ایتدیلمر. صوگرہ عبید اللہ بن یحیی بن خاقان وزیر نصب اولندی. پای تختک پیدا اولان فتنہ و فساد باصلدی. معتمد خلافت تختینہ کیچمکن صوگرہ مفلح اسملی قوماندانفی بر بیوک عسکر ایلہ مساور (۲) بن عبد الحمید اوزرینہ کوندردی. مفلح اوشبو عسکر ایلہ

(۱) حین وفاتدہ یتمش بش یاشندہ ایدی.

(۲) مساور ننگ قابولدہ خروج ایلدکنی یوقاریدہ ذکر ایتمش ایدم.

(موصل) ولایتىندە بولغان (ھىيئەت) شەھرىيە يەقىن كەلگەنە مساور اوزىنە نابع اولان خوارج ايله ھىيئەتەن چىقوب (زىنى) و (عامر) اسىلرئىندە بولغان طاغىرە چىكلى . مقلح دخى عىسكىرىلە مساورنىڭ آرقەسىنى كىدەرك زىنى طاغىنە نزول ايلدى .

و آرالرئىندە بىرنىچە مرتبە مھاربە وقوعە كلى . و مساور طرفىدە اولانلرنىڭ كۆپەرگى مېروخ اولدى . مساور غلبەدەن امىدىنى كىسىد كىنىن كىچەسى طاغىنە اينوب بىر طرفقە كىتتى . مقلح عىسكىرىلە موصلگە كلوب آنىن (دىيار رىيە) و (سەنچار) و (نەبىيىن) و (خابور) طرفلرئىنە كىتتى . مقلح اول طرفلردە خىلى وقت يوردىكىن سوڭرە موصلگە رجوع ايدوب رجب آيىنە قدر اورادە طوردى . و اھالى ايله كوركەم مەاملە قىلدى . سوڭرە مساور ايله مھاربە قىلماق اېچون عىسكىرىلە (ھىيئەت) يە يوردى . مساور قارشوسىندە بولغان طاغىرە چىكلىكىدىن مقلح دخى آنىڭ آرقەسىنى كىتتى . مساور بىرىدە قىلماقنىن طاغىنە طاغىرە ، مىزلىن مىزلىگە كوچوب يورر ايدى . مقلح رمضان آيىنە قدر اوغراشمىش ايسەدە مساورنى قولغە توشرە آلمادىنىن عىسكىرىلە خلىفە يانئىنە (سامرا) شەھرىنە قايتتى . بونىن سوڭرە مساور (موصل) ولایتىنى تىكرار ضبط ايتتى .

ئىنە بوئىلە خلىفە (صاحب الزنج (۱) ايله مھاربە قىلماق اوچون جىلان التى قومانداسىلە (بصرە) يە عىسكىر كوندردى . جىلان بصرە يە كلوب نزول ايدەرك عىسكىرىنىڭ اطرافىنە خىلىق قازتتى . صاحب الزنج ايله جىلان التى قومانداسىلە سىز چاقىرم قدر مسافە وار ايدى . جىلان ايله يانئىندە اولان عىسكىرى آلتى آي مدت خىلىق اېچىندە اقامت ايدوب اوق و طاش آتوب زىجىلر ايله مھاربە قىلدىلر . بىر كىچە زىجىلر آڭسىزدەن خىلىق اېچىنە كىرە جىلاننىڭ عىسكىرىنى بىر چوق آدمىنى قىل ايتدىلر . بو واقىئەدەن سوڭرە جىلان عىسكىرىلە خىلىقنى چىقوب بصرە شەھرىنە كىرىدى . بونىن سوڭرە زىجىلر صاحب الزنجنىڭ

(۱) صاحب الزنجنىڭ خروجنى مھ بصرە اھالىسىدىن بىك كۆپ آدمىنى اولدردىكىنى يوقارىدە .

امریله (ایله) شهرینه هجوم ایدهرك اهالیسنی قتل ایلوب مالترینی آلدیله. صوگره اوت سالوب شهرنی یاندردیله. (عبادان) اهالیسی بونی ایشتمکده صاحب الزنج دن امان طلب ایدهرك آکنا اطاعت قیلدیله. بوندن صوگره زنجیلر (اهواز) غه کلوب یغماوغارت قیلمايه باشلادیله. اهواز اهالیسینک کوبره گی وطنلرینی طاشلاب قاچوب کیقیدیله. اوراده خلیفه طرفندن قویلهش عسکر وارایدی. آنلرهم زنجیلردن قورقوب قاچدیله. بو واقعه لردن صوگره (بصره) اهالیسندن برجوغی قورقولردن وطنلرینی ترک ایلوب باشقه شهرلرگه کوچدیله. صاحب الزنج ننگ بوتاریغدن صوگره و واقعه لری کیله چکنه ذکر ایدیله ان شاء الله تعالی.

وبویلهده محمد بن واصل التمیمی (فارس) ولایتینی ضبط ایتمدی. خلیفه اورایه حرث بن سیمانی عامل نصب ایتمش ایلی. محمد بن واصل آنی قتل ایلمدی. شو صورتله فارس ولایتی دخی ممالک عباسیه دن آیرلیدی. بو ییلده حج وقتنده (کعب البقر) دیو معروف اولان محمد بن احمد العباسی حاجیلره امیر اولمشدر.

وبویلهده ائمه محمد ثینندن (صحیح بخاری) دیمکه مشهور اولان (مسند صحیح) صاحبی امام ابو عبد الله محمد بن اسماعیل البخاری الجعفی حضرتلری وفات اولمشدر. حین وفاتنده آلمش ایکی یاشنده ایلی. رحمه الله تعالی.

هجرتدن (۲۵۷) نچی ییلنک وقائی

خلیفه معتمد اوشبو ایکی یوز ایلملی بدنجی ییلده سعید بن صالح الحاجب نی عسکر ایله صاحب الزنج اوزرینه کوندردی. سعید (بصره) یه واروب صاحب الزنجگه غلبه ایدهرك زنجیلر قولینه اسیرتوشکان خاتونلارنی قوتقاردی. لکن صاحب الزنج کیچه سی آکسردن هجوم ایدهرك سعیدنک عسکرندن بیک کوب آدمنی قتل ایلمدی. بوندن صوگره خلیفه سعید بن صالح نی (سامرا) یه قایتاروب منصور بن جعفر الخیاط قومانداسیله بصره یه عسکر کوندردی. منصور اورایه واروب

صاحب الزنج ایله محاربه یه کرشدی. بومحاربه ده زنجیلر غلبه ایدهرک منصورنڭ
 عسکرندن کوبره گینی قلیچندن کیچردیلر. صاحب الزنج بوغلبه دن صوگره (اربل)
 کوپیرینی بوزمقی ایچون علی بن ابان قومانداسیله (اهواز) طرفینه عسکر کوندردی.
 (فارس) دن قایتماقده اولان ابراهیم بن سیما اهوازده علی بن ابان غه یولقوب
 یاننده اولان زنجیلر نی مغلوب وپریشان قیلمش ایسه ده صوگره زنجیلر غلبه
 ایدوب ابراهیم نڭ عسکرندن بیک کوب آدمنی اولدردیله. بونڭ صوگنڭ صاحب
 الزنج سلیمان بن موسی الشعرانی وعلی بن ابان ویحیی بن محمد البحرانی
 قوماندالریله بصره یه عسکر کوندردی. بونلر هر طرفن بصره شهرینه هجوم
 ایدهرک اهالیسنی قتل ایدوب هالترینی آلدیلر. وخانه لرینی یاندردیله.
 شول آراده خلیفه طرفنن احمد المولک قومانداسیله کوندرلمش عسکر بصره یه
 کلوب زنجیلر ایله اون کون محاربه قیلدیله. صوگره صاحب الزنج نڭ امریله
 یحیی بن محمد البحرانی برکیچه و کونز طوققاوسز محاربه ایدهرک احمد المولک نڭ
 عسکرینی بوزوب قاچردی. صاحب الزنج نڭ سائر احوالی کیله چکنه ذکر
 ایدیلور ان شاءالله تعالی.

ینه بویله (سجستان) صاحبی یعقوب بن اللیث الصفار (بلخ) و(طخارستان)
 و(کابل) نی ضبط ایلدی. وینه (طبرستان) صاحبی حسن بن زید العلوی (جرجان)
 ولایتینی آلدی.

بویله حج وقتنده فضل بن اسحاق العباسی حاجیلره امیر اولمشدر.

هجر تدن (۲۵۸) نجی یلنڭ وقائی

اوشبو ایکی یوز ایللی سکننجی یلده صاحب الزنج (جی) و(اهواز) طرفلرینه
 علی بن ابان قومانداسیله عسکر کوندردی. و آگنا منصور بن جعفر الحیاط ایله
 محاربه ایدوگه امر قیلدی. علی بن ابان (خیزرانیه) اسملی اورنده منصور نڭ
 عسکرینی بوزدی. منصور عسکری بوزلدقن صوگره قاچوب کیتمش ایسه ده
 زنجیلر آرقه سننن ایرشوب آنی قتل ایلدیله. شول آراده خلیفه نڭ قردهشی

ابو احمد الموفق بیک کوب عسکر ایله (بصره) حوالی سیننه کلوب (معقل) نهری کنارینه ایفتی. موفق عسکر نده بولنان قوماندانلردن مفلح بر فرقه عسکر ایله ایلرویه حرکت ایدهرک صاحب الزنج ایله محاربه یه باشلادی ایسه ده زنجیلر مذکور مفلحنی اوق ایله اوروب جراحته دیلر. ویاننده غی عسکرینک کوبره گینی قلیچمن کیچردیلر. تری قسالغانلری اطرافقه طارقالوب کیتدیلر. مفلح جراحته نیک تائیرندن وفات اولدی. بو واقعه دن سوکوره ابو احمد الموفق طارقالمش عسکرینی بریره جمع ایتیک ایچون (ایله) طرفینه کیتدی. و آنسن (ابوالاسد) نه رینک کنارینه واروب نزول ایلدی. اول یرده عسکر نده خسته لقی ظهور ایلدیکنن (باذ اورد) غه کوچدی. موفق اوراده خیلی وقت اقامت ایلوب صوغش قوراللری و صوغش کیمه لری یا صادقن سوکوره عسکر یله (ابوالحصیب) نه رینه کلوب صاحب الزنج ایله محاربه یه کرشدی. و زنجیلره غلبه ایدهرک بیک کوب خاتوننی اسارتن قوتقاردی. چونکه زنجیلر ایرکلرنی اولدروب خاتونلرینی اسیر قیلمش ایدیلر. بونسن سوکوره موفق عسکر یله (باذ اورد) غه قایتوب اوراده بر نیچه کون طوردی. و آنسن (واسط) شهرینه کیتدی. سوکوره محمد بن المولدی بر آز عسکر ایله واسطه قالدروب اوزی (سامرا) یه قایتدی. و مذکور محمد بن المولک که صاحب الزنج ایله محاربه ای دوگه امر قیلدی.

ینه بویله صاحب الزنج نیک قائدلرندن یعی بن محمد البحرانی طوتیلوب (سامرا) شهرینه کوندرلش و اوراده خلیفه نیک امر یله قتل اولمشدر.

وینه بویله (بصره) ده بیک قاتی زلزله اولوب خانهلر یقالمش و یکر می ملک قدر آدم هلاک اولمشدر. (بغداد) و (واسط) و (سامرا) شهرلرنده دخی و پادن بیک کوب آدم قرلمشدر.

بویله (مصر) والیسی احمد بن طولون استقلالنی اعلان ایدهرک اوراده (بنی طولون) اسمیله بر حکومت تشکیل ایلدکنن مصر حوالیسی دخی ممالک عباسیه دن آیرلمشدر.

بویله حج وقتنده فضل بن اسحاق العباسی حاجیلره امیر اولمشدر.

ينه بوييله يحيى بن معاذ الرازى الواعظ حضرتلرى. وفات اولمشدر.
يحيى جنابلرى عابد وصالح برذات ايدى رحمه الله تعالى.

هجر تدن (۲۵۹) نچى يلنك وقائى

اوشبو ايكى يوز ايللى طوقز نچى يلده خليفه معتمد ترك رئيسلر ندىن موسى بن بغاني صاحب الزنج ايله محاربه ايدوگه مأمور ايلدى. موسى (اهواز) غه عبدالرحمن بن مفلح نى، (بصره) يه اسحاق بن كنداجيق نى، (باداورد) غه ابراهيم بن سيماني كوندروب زنجيلر ايله محاربه ايدوگه امر قيلدى. بونلردن عبدالرحمن عسكرايله اهواز غه واروب زنجيلر نى اورادن سوروب چيقاردى. بوندىن سوكره عبدالرحمن و ابراهيم اون يدى آي صاحب الزنج ايله محاربه قيلدیلر. و بو محاربه لرنك كوبره گنده زنجيلر مغلوب و پريشان اولدیلر. اسحاق بن كنداجيق عسكرايله (بصره) شهرنده طوروب اهاليسنى صاحب الزنجگه طعام كوندرودىن منع قيلدى.

ينه بوييله (سجستان) صاحبي يعقوب بن الليث الصفار (خراسان) ولايتيني ضبط ايدوب اوراده والى بولنان محمد (۱) بن طاهر الطاهرى نى اسير ايلدى. شو صورتله خراسان ولايتى آل طاهر اداره سننن چيقدى. يوقارنده ذكر ايدلدىكى اوزره مأمورنك زمان خلافتنده مشهور قوماندانلردن طاهر بن حسين خراسان واليلىگينه تعيين اولنمش ايدى. طاهر وفات اولدقدىن سوكره اوغلى طلحه بن طاهر و بونك وفاتنده قردهشى على بن طاهر سوكره ديگر قردهشى عبدالله بن طاهر خراسانده والى اولمش ايدیلر. عبدالله وفات اولدقده آنك يرينه اوغلى طاهر سوكره طاهر نك اوغلى محمد تعيين اولنمش ايدیلر. بونلرنك قابويلده خراسان واليلىگينه تعيين اولنقلرى يوقارنده ذكر ايدلنمش ايدى.

بوييله حج وقتنده عباس بن ابراهيم العباسى حاجيلره امير اولمشدر.

(۱) بونك سلسله نسي. محمد بن طاهر بن عبدالله بن طاهر بن حسين.

هجر تدن (۲۶۰) نچی یلنک و قاشی

خلیفه معتمد (موصل) ولایتینی اساتکین اسلی بر ترک رئیسینه طاپشرمش ایلی . اساتکین اوز طرفدن اوغلی اذکوتکین نی موصل والیلگینه تعیین ایلمش ایلی . مذکور اذکوتکین خمر اچمک و باشقه شریعتکه خلاف ایشلرنی قیلماق ایله مشغول اولدغندن موصل اهالیسی آنی شهردن سوروب چیقاردیلر . سوکره یحیی بن سلیمان اسلی بر آدمنی امیرلککه صایلاب جمیعسی آغا اطاعت قیلدیلر . اساتکین بوندن سوکره هیثم بن عبد الله التغلبی نی موصل والیلگینه تعیین ایلمش ایسه ده اهالی آنی شهرلرینه کرتمه دیلر .

هیثم دن سوکره اساتکین ننگ امریله اسحاق بن ایوب التغلبی موصلگه کلمشدر . واوراده یلی کون قالدقن سوکره اهالی آنی دخی شهردن سوردکلرنن موصل ولایتی یوقاریده مذکور یحیی بن سلیمان تصرفنده قالمشدر .

ینه بو یلده خلیفه (آذربایجان) والیسی علاء بن احمد الازدی نی عزل ایلوب آننگ برینه ابوالردینی عمر بن علی نی تعیین ایلی . ابوالردینی دخی عسکرایله اورایه حرکت قیلدی . علاء بن احمد قارشو چیقوب ابوالردینی گه هجوم قیلماش ایسه ده عسکری بوزیلوب اوزی قتل اولندی . بوننگ سوکنده ابوالردینی آذربایجان ولایتینی ضبط ایلی .

بو یلده حج وقتنک (مکه مکرمه) امیری ابراهیم بن محمد العباسی حاجیلره امیر اولمشدر .

ینه بو یلده ائمه اثنی عشردن (اون ایکی امام) دن اون برنجیسی اولان حسن الجواد العسکری حضرتلری وفات اولمشدر . حین وفاتنده یکرمی سکز یاشنده ایلی . اسمی (حسن) و کنیه سی (ابو محمد) و لقبی (الجواد) ایلی . سلسله نسبی : حسن الجواد بن علی النقی بن محمد التقی بن علی الرضا بن موسی الکاظم بن جعفر الصادق بن محمد الباقر بن علی زین العابدین بن حسین الشهید بن علی المرتضی رضی الله عنهم حضراتیدر . حسین العسکری

جنابلىرىنىڭ يالڭىز بىر اوغلى اولوب اول ايسه ائمه ائنى عشرنىڭ آخىرى اولان محمد المهدى حضرتلىرىدۇر.

ينە بويلىدە حكەمادىن ومشاھىر اطبادىن حنين بن اسحاق العبادى يتىمش ياشىنىدە وفات اولمشدۇر. بوذات نصرانى المنھب اولوب يونانى وسىرپانى وعربى وفارسى لسانلىرىفە آشنا ايدى. وكتب حكيمه يونانيه نى عربى يە ترجمە قىلمىش ايدى. مذکور حنيننىڭ خليفە مأمون قاشىدە قىدر واعتبارى پك زيادە اولمشدۇر.

ھىجر تىدن (۲۶۱) نچى يىلنىڭ وقائى

اوشبو ايكى يوز آلتىمش بىر نچى يىلك خليفە معتمد عىسكەر قوماندانلىرىدىن اولان ابوالساجنى (اھواز) امىرلىگىفە تىعىين ايدوب آڭا زنجىلر ايلە محاربە ايدوگە امر قىلدى. مذکور ابوالساج اوزىنىڭ قاين آتاسى عبد الرحمن نى عىسكەر ايلە صاحب الزنج اوزرىنە كوندردى. (دولاب) اسملى اوزنىڭ زنجىلر عبد الرحمن نى قتل ايدوب عىسكەرىنى بوزدىلر. ابوالساج بوخىرنى ايشتىدىكى ايلە (عىسكەر مكرم) طرفىنە كىتتى. بوندىن سوڭرە زنجىلر (اھواز) غە كروب اھالىسىنى قتل ايدوب ماللىرىنى آلدىلر. و خانەلرىنى ياندردىلر.

ينە بويلىدە (ماوراءالنهر) دن (بنى سامان) دولتى تشكل ايلدى. بو دولتنىڭ احوال تارىخىفەسى كىتابىنىڭ بىش نچى قىسىمدە ذكر ايدىلور ان شاء الله تعالى. ينە بويلىدە خليفە (موصلى) والىلىگىنە خضر بن احمد التغلبى نى تىعىين ايلدى.

بويلىدە ھىجر وقتىندە فضل بن اسحاق العباسى حاجىلرە امىر اولمشدۇر. ينە بويلىدە ائمه محمدىن دن (صحيح مسلم) دىمكلە معروف اولان (المسند الصحيح) صاحىبى مسلم بن الحجاج النيسابورى حضرتلىرى ايللى بىش ياشىنىدە ايكەن وفات اولمشدۇر. رحمە الله تعالى.

هجر تدن (۲۶۲) یلنک و قالعی

اوتکان ایکی یوز آلتمش برنجی یلده (سجستان) صاحبی یعقوب بن اللیث الصفار (فارس) ولایتینی ضبط ایلمش ایدی. واوراده بالاستقلال حکومت سورن محمد^(۱) بن واصل خزینه سنده بولنان قرق میلیون درهمنی یعقوب بن اللیث که طاشلاب قاچمش ایدی. اوشبو ایکی یوز آلتمش ایکنچی یلده یعقوب (اهواز) نی دخی ضبط ایتمک قصدیله بیک کوب عسکر ایله فارسدن حرکت ایلرک (واسط) شهرینه قدر کلدی. وآنسن (دیرالعاقول) اسملی اورنغه یوردی. خلیفه معتمد یعقوب ننگ حرکتینی ایشتدکده قرده شی ابواحمد الموفق قوماندان سیله عسکر کوندردی. ایکی طرفنک عسکری دیرالعاقول بربرلرینه اوچراشوب مهاربه یه کرشدیلر. کوننگ آخرینه قدر دوام ایسن قانلی برمهاربه دن سوکره یعقوب بن اللیث مغلوب اوله رق یاننده اولان عسکر یله (خوزستان) طرفینه قاچدی. موفق ننگ عسکری یعقوب ننگ عسکرندن اون مکنن آشق آط و قاچر و باشقه بیک کوب غنیمت مالی آلدیلر. خراسان و الیسی محمد بن طاهر الطاهری قول و آباغی زنجیرلی اولدغی حالده یعقوب ننگ عسکری اچنده ایدی. مهاربه آراسنده مذکور محمد بن طاهر فرصت تابوب ابو احمد الموفق یانینه کلدی. موفق آنک قول و آباغنداغی بوغاولرینی آلروب اوستینه یخشی کیوملر کیدردی. شول آراده محمد بن واصل (فارس) ولایتینی تکرار ضبط ایتمش ایسه ده یعقوب بن اللیث امراسندن عزیز بن السری قوماندان سیله عسکر کوندروب فارسنی اوز تصرفینه آلمشدر.

ینه بو یلده امرادن مسرور البلخی خلیفه ننگ امریله احمد بن لیثویه نی عسکر ایله (کوراهاوز) غه کوندردی. مذکور احمد (تستر) شهری قریبنده صاحب الزنج ننگ ایکن مشهور و ایکن قان تو کگوچی قوماندانلرندن اولان علی بن ابان غه اوچرادی. و آرالرنده بیک قورقنچ و قانلی برمهاربه وقوعه کلدی.

(۱) محمد بن واصل ننگ فارسنی ضبط ایتمکینی یوقاریده ذکر ایتمش ایدم.

بومحاربه ده احمد طرفنده اولانلر غلبه ایده رك زنجیلردن بیک کوب آدمنی قلمچن کیچردیلر. علی بن ابان کوچ حال ایله قاجوب قوتولدی. علی نلنگ عسکرنده زنجیلردن باشقه بدوی عربلرده وار ایدی. محاربه آراسنه بونلرنلنگ کوبره گی احمد طرفینه کیچمشدر.

بویلسه دخی فضل بن اسحاق حاجیلره امیر اولمشدر. ینه بویلسه عمرو بن شبة النمیری الاخباری حضرتلری وفات اولمشدر. یاشی طوقسانغه قریب ایدی.

هجر تدن (۲۶۳) نچی یلنگ وقاشی

اوشبو ایکی یوز آلتمش اوچنی یلکه (کور اهواز) طرفلرینی محافظه ایدوچی عسکرلنگ امیری احمد بن لیثویه زنجیلردن بیک کوب آدمنی قلمچن کیچرمشدر. مذکور احمد اوتکان یلکه دخی زنجیلرنلنگ قانینه طوز سیپمش ایدی. بونی ذکر ایتمش ایتم.

بوتاریخن بریل مقدم (سجستان) و (خراسان) و (فارس) و (کرمان) صاحبی یعقوب اللیث الصفار بیک کوب عسکر ایله فارسدن (اهواز) غه حرکت قیلمش ایسه ده خلیفه نلنگ قرده شی ابواحمد الموفق عسکر ایله قارشو کلوب یعقوب نی قاجوب کیل و گه مجبور قیلمش ایدی. بو واقعه نی ذکر ایتمش ایتم. اوشبو ایکی یوز آلتمش اوچنچی یلکه یعقوب بن اللیث اهوازی آلماتق قصد یله تکرار فارسدن حرکت ایدوب (جندیسابور) غه کلدی. و اورادن حضر بن العنبر قومانداسیله اهواز غه عسکر کوندردی. اول وقتده اهوازده صاحب الزنج نلنگ عسکری وار ایدی. آنلرنلنگ رئیس لر نی مشهور قان توک کوچی علی بن ابان ایدی. حضر ایله مذکور علی بن ابان بربرینه ضرر ایرشدر ماسکه اتفاق قیلدیلر.

ینه بویلسه خوارجن مساور بن عبد الحمید البجلی الشاری (بواز یج) ده (۱) وفات اولمشدر. مذکور مساور بوتاریخن اونبریل مقدم (موصل) و لایتننن خروج ایلیمش ایدی. و بوملنگ خلیفه طرفندن کوندلیمش عسکرلنگ کوبرا گینه

غلبه قیلمش ایسی . بو واقعه لر نی یوقاریک برنیچه اورنگ ذکر ایتمش ایسم . مساور وفات اولدقنن صوگره (موصل) اعمالینی خوارجنگ رئیس لر نین هارون بن عبد الله البجلی ضبط ایتمشدر .

ینه بویله خلیفه معتمدنگ وزیر ی عیب الله بن یحیی بن خاقان وفات اولدغنن حسن بن مملک وزیر لککه تعیین اولمشدر . شول آراده ترک رئیس لر نین موسی بن بغا (سامرا) یه قایتغنن حسن بن مملک قورقوسننن قاچوب بر طرفه یاشرنمشدر . چونکه موسی بن بغانگ حسن ده آچووی وار ایسی . بوننن صوگره خلیفه سلیمان بن وهب نی وزیر نصب ایتمشدر . بویله دخی فضل بن اسحاق العباسی حاجیلره امیر اولمشدر .

هجر تدن (۲۶۴) نچی یلنگ وقائعی

اوشبو ایکی یوز آلتمش دور دنچی یلک صاحب الزنجنگ مشهور قان توکگوچی قوماندانلرنن سلیمان بن جامع عسکر ایله (واسط) شهرینه کروب اهل یسنی قتل ایدوب مال لرینی تالادی . و خانه لرینی یاندردی .

ینه بویله (شام) والیسی اماجور وفات اولوب آننگ یرینه اوغلی قائم اولدی . (مصر) صاحبی احمد بن طولون بوننن خبر آلدقنن صوگره عسکر ایله مصدرن حرکت ایدرک بتون شام ولایتنی ضبط ایلدی . صوگره حدودده بولغان (طرسوس) شهرنیک آلدی .

اوشبو ایکی یوز آلتمش دور دنچی یلنن ، ایکی یوز یتمش طوقزنجی یلغه قدر هارون بن محمد العباسی حاجیلره امیر اولمشدر .

ینه بویله امام شافعی رحمه اللهنگ اصحابنن ابو ابراهیم المزنی حضرتلری (مصر) ده وفات اولمشدر . خلیفه معتزنگ ، آناسی قبیحه دخی بویله وفات اولمشدر . قبیحهنگ احوالینی یوقاریده ذکر ایتمش ایسم .

هجر تدن (۲۶۵) نچی یلنگ وقائعی

اوشبو ایکی یوز آلتمش بشنچی یلک خلیفه عسکرینگ قوماندانلرنن

احمد بن لیثویہ (جنبلہ) قربنگ و تکین البخاری (تستر) قربنگ صاحب الزنجنگ
 عسکرینی بوزدیلمر . بومحاربہ لردہ زنجیلردن بیک کوب آدم قتل اولنمشدر .
 ینہ بویلمہ (سجستان) و (فارس) و (کرمان) صاحبی یعقوب بن اللیث
 الصفار (کوراہواز) دہ (جنڈیسابور) شہرنک وفات اولوب یاننگ اولان عسکری
 قردہ شی عمرو بن اللیث کہ بیعت قیلدیلمر . بوندن سوگرہ عمرو خلیفہ معتمد کہ
 مکتوب کوندروب اطاعت اظهار قیلدی . خلیفہ دخی آٹا (سند)، (کرمان)،
 (سجستان)، (خراسان)، (فارس) ولایتلرینی طاپشردی .
 ینہ بویلمہ خلیفہ معتمد ابو الصقر اسماعیل بن بلبل نی وزیر نصب ایتمشدر .

هجر تدن (۲۶۶) نچی یلنگ وقائی

اوشبوا یکی یوز آلتمش آلتنچی یلم زنجیلر (رامهرمز) گہ کروباھالیسنی
 قتل عام قیلدیلمر . و ماللرینی تالادیلمر . بوندن سوگرہ (متوٹ) قلعه سیننی محاصره
 قیلدیلمر . شول آرادہ امیرلردن مسرور البلخی برچوق عسکر ایلمہ (کوراہواز) دن
 متوٹکہ کلوب زنجیلرینی برحملہ دہ تارمار ایلمدی . قوماندانلری علی بن ابان
 کوچ حال ایلمہ قاچوب قورتلمدی .

ینہ بویلمہ خلیفہ معتمد (موصل) ولایتینہ اسحاق بن کنداج نی والی نصب
 ایلمشدر . مذ کور اسحاق خوارج طائفه سنہ هم حکومتن باش تارتمش متغلبلر گہ
 غلبہ ایدرک موصانی ضبط ایتمشدر .

وینہ بویلمہ صالح بن احمد بن حنبل حضرتلری وفات اولمشدر . مذ کور
 صالح جنابلری ایکی یوز اوتوز اوچنچی یلمہ طوغمش ایلمدی .

هجر تدن (۲۶۷) و (۲۶۸) و (۲۶۹) و (۲۷۰) نچی یلنگ وقائی

مشهور قان توکگوچی صاحب الزنجنگ (۱) هلاک اولدیغنی
 اوتکان ایکی یوز آلتمش آلتنچی یلمہ خلیفہ ننگ قردہ شی ابواحمد الموفق

(۱) صاحب الزنجنگ احوالینی یوقاریده برنیجه اورندہ ذکر ایتمش ایدم .

اوزینك اوغلى ابوالعباس المعتضدى اون ملك عسكر ايله صاحب الزنج اوزرينه كوندرمش ایدی. ابوالعباس اوشبو عسكر ايله (واسط) حوالیسینه كلوب صاحب الزنج نك عسكر ايله (زنجیلر ايله) بر نیچه مرتبه مهار به قیلمشدر. و بومهار به لرده زنجیلردن بر چوغی قتل اولنوب بر چوغی اسیر توشمشدر. مهار به آراسنه بیک كوب خاتون اسیرلكن قور تلمشدر. بونلر نی زنجیلر اسیر ایتمش ایدیلر.

ایکی یوز آلتمش بىنجی یلده صفر آینه ابو احمد الموفق دخی بر بیوك عسكر ايله (بغداد) دن حرکت ایدر ك اوغلى ابوالعباس یانینه كلدی. و صاحب الزنج نك قلعه لرندن (منیعه) و (طهنا) نی فتح ایدر ك یكرمی بش ملك دن آشق خاتون و صبى بالانی اسیرلكن قوتقاردی. صوكره بو ایکی قلعه نك حصار لرینی بوزدروب خنق قلیرینی كوندردی. و بونك صوكنده (اهواز) غه واروب اوراده قان توكمهك و مال تلامق ايله مشغول اولان زنجیلر نك جمیعسنی سوروب چقاردی. بونن صوكره ابو احمد الموفق (ابوالحصیب) نهرینه كلوب نهر نك ایکی طرفینه بنا اولمش (مختاره) قلعه سینى محاصره یه آلدی. صاحب الزنج بو قلعه نك اطرافینه محكم حصار بنا قیلدرمش هم خنق قازتمش ایدی. و حصان اوزرینه منجیققر و باشقه صوغش قوراللى قویدرمش ایدی. بو قلعه ده صاحب الزنج ايله برلكده اوچپوز مكئن آشق آدم وار ایدی. موفق نك عسكری ایسه ایلى مكئن آشق توگل ایدی. لکن یغشى قوراللى ايله قوراللانمش ایدیلر. بونن صوكره موفق (مختاره) قلعه سینك یاقننده بر قلعه بنا قیلدروب آثا (موفقیه) دیو اسم ویردی. سودا گرلر بو قلعه یه اطرافدن عسكر گه حاجت اولان نرسه لر نی کیتورمیه باشلادیلر. موفق امان طلب قیلمش زنجیلر گه انعام و احسان قیلدیغندن صاحب الزنج نك یاننده اولان زنجیلر بری آردندن بری قلعه لرندن قاقوب چیقهرق موفق یانینه كلمه یه باشلادیلر. و آز مدتده موفق طرفینه کیچمش زنجیلر نك صانی ایلى مكگه ایرشدی.

ابو احمد الموفق ایکی یوز آلتمش سکزنجی یلرده نه قدر اجتهاد قیلمش ایسه ده (مختاره) قلعه سینى فتح ایتمك میسر اولمادی. نهایت ایکی یوز آلتمش

طوقزنجي يلنڭ آخرنده بيك قورقنچ وقانلى مھاربه لردن سوڭره مختاره قلعه سيني فتح ايدوب صاحب الرنچنڭ خاتون وبالالرينى اسير ايلدى. وايكى يوز يتمشنجى يلكه زنجيلر بتون بقون مغلوب وپريشان اولوب صاحب الرنچ قتل اولدى. هم صاحب الرنچنڭ اوغللرندن انكللاى وعسكر قوماندانلرندن على بن ابان المهلبى ايله سليمان بن جامع اسير اولدىلر. ابو احمد الموفق بواج آدمنى (بغداد) شهرينه كوندروب حبس قيلدى. سوڭره (بصره) و(ابله) و(كوردجله) طرفلرينى عباس بن تركس اسملى عادل و كوركهم خلقلى برعسكر اميرينه طاپشروب اوزى بغداد شهرينه قايتدى.

صاحب الرنچ بوتار يخنن اون دورت يل مقدم (بصره) حواليسنده خروج ايلمش ايدى. وبومده بو ظالم قان توڭگوچينڭ تابعلىرى بشيوز مگن آشق آدمنى قتل ايتمشلردر. بو قورقنچ واقعه لرنڭ جمعيسنى بو قارىك ذكر ايتمش ايدم.

بعض واقعه لر

ھجرتن ايكى يوز يتمشنجى يلكه يوز ملك نفر روم عسكرى اسلام مملكتينه كروب (طرسوس) شهرينه قريب اولان (قلميه) اسملى اورنغه كلوب نزول ايلمشلردر. طرسوس اميرى بازار بوندىن خبر آلكك كچه سي عسكر ايله قلميه گه كلوب غافل ياتقان روم عسكرىنى آكسزدن باصوب قلچلامشدر. بو مھاربه ده روملردن يتمش ملك آدم قتل اولنمشدر. وقالغان اوتوزمكى كوچ حال ايله قاچوب قورتلمشدر. روملر ميدان مھاربه ده آلتون وكموش دن ياصالغان صليبلر، كرسيلىر، صاوتلر واون بش ملك قدر آط وقاچر قالدروب كيتمش لر بومالرنڭ جمعيسنى امير بازار آلمشدر.

ينه اوشبو ايكى يوز يتمشنجى يلكه (مصر) و (شام) صاحىبى احمد بن طولون وفات اولوب آنڭ يرينه اوغلى خمارويه قائم اولمشدر. ينه بو يلكه فقھادن امام داود بن على الاصبھانى الظاهرى حضرتلرى

(بغداد) ده وفات اولمشدر . بوذات ایکی یوز ایکنچی یلک (کوفه) ده طوغمش اییدی .
(ظاهریه) اسمیله معروف اولان مذهب مخصوص اصحابینک امامی اییدی .

هجرتدن (۲۷۱) نیچی یلنک و قائی

(مصر) و (شام) صاحبی احمد (۱) بن طولون وفات اولدقمن سوگره
(موصل) و (الجزیره) والیسی اسحاق بن کنداجیق خلیفه نک قردهشی ابو احمد
الموفق نک رخصتیله عسکر جمع ایدوب شام ولایتینه واردی . و الجزیره یه یاقین
اولان شام شهرلرینی فتح ایلدی . بوندن سوگره ابو احمد الموفق اوزینک اوغلی
ابو العباس المعتضدی دخی عسکر ایله اسحاق بن کنداجیق نک یاردهینه
کوندردی . ابو العباس اوشبو عسکر ایله شامغه واروب (شیزر) و (دمشق)
شهرلرینی فتح ایلدی .

(مصر) و (شام) صاحبی خمارویه بن احمد بن طولون بو واقعه دن خبر
آلدقده بیک کوب عسکر ایله مصردن شامغه حرکت ایده رک (رمله) شهرینه کلوب
نزول ایلدی . ابو العباس دخی عراق عسکر یله دمشقدن حرکت ایده رک رمله شهرینه
کلدی . و ایکی عسکر بربرلرینه هجوم ایده رک حمار به ایده وگه کرشدیلر . بو حمار به ده مصر-
لیلر عراق عسکرندن بیک کوب آدمنی اولدر دیلر . و برچوغینی اسیر قیلدیلر .
ابو العباس میدان حمار به دن قاچوب کیده رک (دمشق) شهرینه وارمش ایسه ده
اهالیسی آنی شهرگه کرتمه دیلر . بوندن سوگره ابو العباس روم حدونسه
بولنان (طرسوس) که واردی . و اوراده برنیچه آی طور دقمن سوگره (بغداد) غه
قایتدی . (شام) ولایتی اولگیکچه (بنی طولون) تصرفده قالدی .

هجرتدن (۲۷۲) و (۲۷۳) و (۲۷۴) نیچی یلنک و قائی

هجرتدن ایکی یوز یتمش ایکنچی یلک (طرسوس) امیری بازمار (روم)
مملکتینه کروب غزا قیلمشدر .

(۱) اوتکان ایکی یوز یتمشچی یلده احمد بن طولون وفات اولوب آنک برینه اوغلی خمارویه
قائم اولمش اییدی . بونی ذکر ایتش ایدم .

ایکی یوز یتمش اوچنچی یلده ائمه محمدین دن (سنن ابی داود) اسمیله معروف اولان سنن کتابینک صاحبی امام ابوداود سلیمان بن الاشعث السجستانی حضرتلری یتمش یاشنده وفات اولمشدر . ینه بویله ائمه محمدین دن (سنن ابن ماجه) دیمله معروف اولان سنن کتابینک صاحبی امام ابو عبد الله محمد بن یزید بن ماجه القزوینی حضرتلری وفات اولمشدر . حین وفاتنده یاشی آلمشدن اوزمش ایدی .

ایکی یوز یتمش دوردنچی یلده خلیفه معتمدنک قردهشی ابواحمد الموفق (سجستان) و (کرمان) و (فارس) صاحبی عمرو بن اللیث الصفار ایله محاربه قیلماق ایچون عسکرا ایله فارسکه حرکت قیلدی . عمرو بن اللیث قورقوسندن عسکریله سجستانغه قاچدی . ابواحمد الموفق فارس ولایتینی ضبط ایلدی . لکن سجستان ایله کرمان ولایتلری اولگیچه عمرو بن اللیث الصفار قولنده قالدی . ینه بویله (طرسوس) امیری بازمار عسکر اسلام ایله (روم) مملکتینه کروب غزا قیلدی . وبرجوق غنیمت مالی واسیر آلوب کیر و طرسوسقه قایتدی .

هجرتدن (۲۷۵) و (۲۷۶) و (۲۷۷) نچی یللرنک وقاھی

هجرتدن ایکی یوز یتمش بشنچی یلده خلیفه معتمدنک قردهشی ابواحمد الموفق اوزینک اوغلی ابوالعباس المعتضدکه بر خدمت ایچون بر طرفه کیدوگه امر قیلدده ابوالعباس : « مین شامدن باشقه هیچ بر یرگه کیتهم . چونکه خلیفه مینی شام والیلاگینه تعیین ایتمشدر » دیرک جواب قایتار دیغندن موفق نك آچیغی چیتوب اوغلی ابوالعباس نی خانه سننگی بر حیره یه حبس قیلمشدر . ابوالعباس آناسینک وفات قریب اولانجه یه قدر محبوس قالمشدر .

ایکی یوز یتمش آلتنچی یلده ابواحمد الموفق (آذربایجان) والیلاگینه محمد بن ابی الساج نی تعیین ایلمشدر . (مصر) نك بورنغی صاحبی احمد بن طولون وفات اولدقن سوگره (طرسوس) شهری (بنی طولون) اداره سندن چیقوش ایدی . احمد بن طولون دن

صوگره مصرده پادشاه اولان خمارویه بن احمد هجرتدن ایکی یوزیتمش ییچی
یلده طرسوس امیری بازمارغه اوتوز مک دینار و بیگ کوب صوغش قوراللیری
هدیه قیلکغندن بازمار تکرار (بنی طولون) تبعه لگینی قبول ایدوب خمارویه
بن احمد که اطاعت قیلمشدر. بازمارنک اطاعت قیلدیغنی ایشتمکن صوگره
خمارویه آگنا ینه ایللی مک دینار کوندرمشدر.

هجرتدن (۲۷۸) نچی ییلنک وقایعی

اوشبو ایکی یوزیتمش سکنچی ییلده خلیفه معتمدنک قردهشی ابواحمد (۱)
الموفق بن المتوکل ایللی یاشندن اولدیغنی حالده وفات اولوب (بغداد صافه سنده)
دفن اولنمشدر. ابواحمد حکومت اشلرینی اوز قولینده آلدیغندن خلیفه معتمدده
خلافتنک یالغزاسمی قالمش ایدی. ابواحمد الموفق عالم و عادل و بهادر بر ذات
اولوب حکومت عباسیهنک ایگ قوتلی دشمانلردن اولان صاحب الزنج گه غلبه
ایدرک اهاالینی قان نوکگوچی ظالمینک شرنیدن قوتقارمش ایدی. بوقورقنچ
وقانلی واقعه لرنی یوقاریک ذکر ایتمش ایدم.

ینه بویله (کوفه) حوالیسندنه (قرامطه) دیهکله معروف بر قوم ظاهر اولوب
اوزلرینه مخصوص اولان عقائد فاسده لرینی (بوزق اعتقاد لرینی) خلق
آراسینه نشر ایتمه یه باشلادیلر. بونلر (غلات شیعه) دن یعنی شیعه طائفه سینک
یک ایلری وارن طاقمندن ایدیلر. بر آرز صوگره بوقوم چوغالوب (بحرین) ده
بر حکومت تشکیل ایلدیلر. قرامطه طائفه سینک وقائع تاریخیه لرندن حکومت
عباسیه گه تعلق اولانلری اوشبو دوردنچی قسمده ذکر ایدیلوب باشقه
واقعه لری کتابهنک بشنچی قسمده ذکر ایدیلور. ان شاء الله تعالی.

ینه بویله (طرسوس) امیری بازمار (روم) غزاسنده شهید اولدی.
یاننده اولان اسلام عسکری جسدینی طرسوسقه کیتوروب دفن ایتدیلر.
بوندن صوگره طرسوس اهاالیدی عسکر قوماندانلردن احمد العجیفی اسملی

(۱) بونک اسمی (طلحه) وکنبه سی (ابواحمد) ولقی (الموفق بالله) ایدی.

بر ذاتنی امیر لکگه صایلا دبلر . (مصر) صاحبی خمارویه (۱) بن احمد بن طولون
دخی احمد العجیفی ننگ امارتینی تصدیق ایتدی . و آکا آطلر و صوغش
قوراللری کوندروب یاردم قیلدی .
وبنه بویله (موصل) و (الجزیره) والیسی اسحاق بن کنداجیق وفات
اولوب آننگ یرینه اوغلی محمد تعیین اولندی .

هجرتدن (۲۷۹) نچی یلننگ وقائعی المعتمد علی الله بن المتوکل ننگ وفاتی

هجرتدن اوشبو ایکی یوزیتمش طوقز نچی یلنک رجب آینک اهریر المؤمنین المعتمد
علی الله (بغداد) شهرننگ وفات اولمش در . جسدینی (سامرا) شهرینه کیتوروب دفن
ایتمشلردر . حین وفاتنک یاشی ایلملی دن اوزمش ایدی . مدت خلافتی یکرمی اوچ ییل
و آلتی آیدر . اسمی (احمد) و کنیه سی (ابوالعباس) و لقبی (المعتمد علی الله) ایدی .
سلسله نسبی : احمد المعتمد بن جعفر المتوکل بن محمد المعتصم بن هارون الرشید .
معتصم (۲) ننگ زمان خلافتدن بیرلی خلیفه لر (سامرا) ده اقامت قیلیمش
ایسه لرده معتمد خلیفه اورادن بغدادغه کوچمشدر . معتمدن صوگنی خلیفه لر
دخی بغدادده اقامت قیلیمشلردر .

ابوالعباس المعتضد بن الموفق بن المتوکل ننگ خلافتی

خلیفه معتمد وفات اولدقن صوگره قرده شیننگ اوغلی ابوالعباس (۳)
احمد بن الموفق که بیعت اولندی . بوننگ لقبی (المعتضد بالله) در .
خلیفه معتضد خلافت تختینه کیچدکن صوگره عبیدالله بن سلیماننی

(۱) امیر بازمار وفاتدن مقدم خمارویه بن احمد که تابع اولمش ایدی . بونی یوقاریده
ذکر ایتمش ایدم .

(۲) معتصم خلیفه ننگ (سامرا) شهرینی بنا قیلدروب پای تختنی (بغداد) دن اورا به نقل
ایتدکنی یوقاریده ذکر ایتمش ایدم .

(۳) یوقاریده ذکر ایدلدیکی اوزره بوندن مقدم خلیفه اولان المعتمد علی الله ننگ اسمی
(احمد) و کنیه سی (ابوالعباس) ایدی .

وزیر نصب ایتمشدر. و (موصل) والیسی محمد بن اسحاق بن کذاب جیقی نی عزل ایلوب آنک یرینه محمد بن یحیی المجروح نی تعیین ایلمشدر. بر آز صوگره مذکور محمد بن یحیی نی دخی عزل ایده رک علی بن داودالکردی نی موصلغه والی قیلمشدر.

ینه بویلد خلیفه معتضد (مصر) صاحبی خمارویه بن احمد بن طولونذک قزی (قطرالندی) نی تزوج ایلمشدر. خمارویه دخی قزینه جهاز اوله رق خلیفه یه بیك کوب مال کوندرمشدر. منکوره قطرالندی جمال وعقل و ذکا و ادب صاحبه سی برقر ایدی.

وینه بویلد ائمه محمدین دن (سنن ترمذی) اسمیله معروف اولان (الجامع الکبیر) صاحبی ابو عیسی محمد بن عیسی الترمذی السامی حضرتلری (ترمذ) شهرنده وفات اولمشدر.

هجر تدن (۲۸۰) نچی یلنک و قائلی

بوتاریخن اون بئش یل مقدم خلیفه معتمد (خراسان) ولایتینی عمرو بن اللیث الصفار اداره سینه طاپشرمش ایدی. بونی یوقاریده ذکر ایتمش ایدم. بو واقعه دن آلتی یل اوتد کدن صوگره خلیفه معتمد عمرو نی عزل ایلوب خراسان والی لگینه رافع بن هرثمه نی تعیین ایلمش ایدی. معتمد وفات اولدقن صوگره آنک یرینه خلیفه اولان ابوالعباس المعتضد خراسان ولایتینی عمرو بن اللیث که طاپشردغدن اوشبو ایکی یوز سیکسانچی یلده مذکور عمرو عسکر ایله کلوب خراساننی ضبط ایتمشدر. رافع بن هرثمه (خوارزم) طرفلرینه قاچمش ایسه ده خوارزمشاهنک مأمورلردن ابوسعید الدرغانی آنی قتل ایتمشدر.

ینه بویلد (دبیل) شهرنده بیك قاتی زلزله اولوب شهرده گی خانه لرنک کوبره گی یقلمش ویوز ایلیلی مک آدم هلاک اولمشدر. اوشبو ایکی یوز سیکسانچی یلده هم بوندن صوگ یدی یل ره تنن محمد بن عبدالله العباسی حاجیلره امیر اولمشدر.

هجرتدن (۲۸۱) نجی یلنک و قاشی

اوشبو ایکی یوز سکسان برنجی یلده خلیفه معتضد عسکر ایله (موصل) ولایتینه واروب (ماردین) قلعه سینی بوزدرمشدر. بوقلعه حکومت عباسیه دن باش تارتمش حمدان بن حمدون التغلبی تصرفنده اییدی. بر آرزوگره من کور حمدان نی طوتدروب حدس قیلدرمشدر. بوننن سوگره خلیفه معتضد (حسنیه) قلعه سینی دخی بوزدروب قلعه صاحبی شد ادنی اسیر قیلمشدر. من کور شد اد حکومت عباسیه گه مخالف ایمن (کرد) قومندن اییدی.

ینه بویلهک مشاهیر علماء اسلامن عبیدالله بن محمد بن عبید بن ابی الدنيا حضرتلری وفات اولمشدر. بودات شریف اخبار و سیرگه دائر یوزدن آشق کتاب تصنیف ایتمشدر. وبرر وایتیه کوره اوچ یوز تألیفی واردر. حین وفاتنده یاشی یتمشمن اوزمش اییدی. رحمه الله تعالی.

هجرتدن (۲۸۲) نجی یلنک و قاشی

اوشبو ایکی یوز سکسان ایکنچی یلده (موصل) ولایتنده ساکن اولان خوارج طائفه سی خلیفه معتضد ننگ قلچینه بوین ایکنیلر. هم دائره اطاعتدن چیقمش کرد قومیننگ رئیس لری خایفه دن امان طلب قیلدیلر. معتضد غیرتلی، بهادر و صوغش علمینه ماهر بر خلیفه اولدغندن حکومت عباسیه دن باش تارتمش آدم لرقورقورلرندن امان طلب قیلمایه باشلامشدر.

ینه بویلهک (مصر) و (شام) صاحبی خمارویه بن احمد بن طولون نی اوزیننگ خادم لری (دمشق) شهرنده قتل ایلدیلر. و بووقتده یاننده اولان عسکر قوماندان لری اوغلی حیش بن خمارویه نی امیر لیکه صایلاب آکابییعت قیلدیلر. سوگره خمارویه ننگ جسدینی (مصر) غه کیتوروب آتاسی احمد بن طولون ننگ تر به سی یانینه دفن ایتدیلر.

ینه بویلهک مشاهیر علماء اسلامن ابوحنیفه احمد بن داود الدینوری

ومشاهیر ابدان ابوالعیناء محمد بن القاسم حضرتلری وفات اولمشلردر.
رحمهما الله تعالى.

هجر تدن (۲۸۳) نچی یلنک وقائعی

اوشبو ایکی یوز سکسان اوچنچی یلده (مصر) عسکری امیرلری جیش
بن خمارویدنی قتل ایدوب قردهشی هارون بن خمارویه گه بیعت قیلدیله.
ینه بویلده مشهور شاعرلردن (ابن الرومی) دیملکه معروف اولان
ابوالحسن علی بن العباس وفات اولمشدر.
شاعر مشهور ولید بن عبادة البعتری دخی بویلده وفات اولمشدر.
یاشی یتیمش آلتی دن اوزمش ایدی.
ینه بویلده اهل اسلام اموردیفیه دن باشقه اشلرده سنه شمسیه نی استعمال
قیلمایه باشلامشلردر.

هجر تدن (۲۸۴) نچی یلنک وقائعی

اوشبو ایکی یوز سکسان دوردنچی یلده (طرسوس) اهاالیسننن بر جماعه
خلیفه معتضدنک حضورینه کلوب : « بزله بنی طولون طرفندن تعیین ایدیلن
امیرنی شهرمزدن سوروب چیقاردق . بزنگ اوزرمزگه اوز طرفکنن بر آدمنی
امیر نصب ایدک » دیدیلر . خلیفه معتضد بونلرنک التماسلرینی قبول ایدرک
ابن الاخشیدنی طرسوسقه امیر ایدوب کوندردی .
ینه بویله احمد الموفقنک آزادلو قللرنن راغب عسکرایله (طرسوس)
طرفندن روم مملکتینه کروب (قره) شهرینی فتح ایلدی .
وینه بویله منجملر : « یغهورنک کوبلکنن صولر طاشوب کوبره اقلیمنی
صو باصار » دیش ایدیلر . لکن منجملر ظن قیلغاننک خلافتجه یغهورنک
آزلغنن صولر قوروب کوب برلرده اهالی استسقایه (یغهور تله رگه)
چیقکیلر .

هجر تدن (۲۸۵) نچی یلنک وقائی

اوشبو ایکی یوز سکسان بشنچی یلک خلیفه معتضد (آذر بیجان) ایله (ارمینیه) ولایتلرینه محمد بن ابی الساجنی والی نصب ایتمدی.

ینه بو یلک ابو احمد الموفقنک آزادلو قللرندن راغب دونما ایله آق دیکزگه چیقوب روملرنک صوغش کیمه لرینی یاندردی. وساحله بولنان روم قلعه لرندن بر نیچه سیننی فتح ایلدی.

وبو یلک (طرسوس) امیری ابن الاخشید دخی عسکر ایله روم مملکتینه کروب غزا ایلرک (اسکنرون) شهرینه قدر واردی.

ینه بو یلک نحویون دن (المبرد) لقبیله معروف اولان ابوالعباس محمد بن یزید الازدی الیمانی الفحوی حضرتلری وفات اولمشدر. بو ذات علم نحوی ابو عثمان المازنی حضرتلرندن اخذ ایتمش ایدی.

هجر تدن (۲۸۶) نچی یلنک وقائی

اوشبو ایکی یوز سکسان آلتنچی یلده (قرامطه) (۱) طائفه سفندن ابو سعید حسن بن بهرام الجنابی (بحرین) ده (قرامطه) حکومتینی تشکیل ایلدی. بو حکومتنک احوالی کتابنک بشنچی قسمنک ذکر ایدیلولور. ان شاء الله تعالی.

ینه بو یلده (روم) حدودنده بولنان (طرسوس) شهرینک امیری ابن الاخشید وفات اولوب آنک یزینه ابو ثابت تعیین اولندی. آرادن بریل کیچدکن صوگره مذکور ابو ثابت روم غزاسنده شهید اولدیغندن طرسوس اهالیسی ابن الاعرابی نی امیرلکگه صایلا دیلر. صوگره خلیفه معتضد (روم) حدودینه حسن بن علی کوره نی امیر نصب ایلدی.

(۱) قرامطه طائفه سینک ظهورینی بوقاریده ذکر ایتمش ایدم. شول برده بو قومنک مذهلر تیده یازوب ایدم.

هجر تدن (۲۸۷) نجی یلنک و قاشی .

اوشبو ایکی یوز سکسان یدنجی یلده (بحرین) ده ساکن اولان (قرامطه) طائفهسی (هجر) طرفلرنده گی اهلینى قتل ایدوب ماللرینی تالاماغه کرشدیلر . بونلردن بر جماعه (بصره) طرفینه قدر کلدیلر . خلیفه معتضد بو ظالملرنک ضررلرینی دفع ایتمک ایچون عباس بن عمرو والغنوی قومانداسیله عسکر کونلردی . مذکور عباس بحرینگه واروب قرامطه طائفهسیله محاربه یه کرشدی . آرالرنده بیک قورقنچ وقانلی بر محاربه وقوعه کلدی آخر الامر خلیفه عسکری بوزلدى . وقوماندانلری عباس بن عمرو اسیر توشدی . آرادن بر نیچه کون اوتدکن صوگره قرامطه امیری ابوسعید الجنابی عباس نی آزاد قیلمشدر . بو واقعه دن صوگره (بصره) اهلینى قرامطه دن قورق قلرننن وطنلرینی ترک ایدوب باشقه شهر لرگه کوچونی قصد قیلمش ایدیلر . لکن امیرلری احمد الواثقى آنلر نی بواشن منع ایتمشدر .

ینه بویله (سجستان) و (خراسان) صاحبی عمرو بن اللیث الصفار (ماوراء النهر) ولایتینی دخی طبط ایتمک قصد یله عسکر جمع ایدوب (نیسابور) شهرننن (بلخ) شهرینه حرکت قیلدی . وجیعون نهرینی کیچوب بلخ گه کلوب نزول ایلدی . شول آرا ده ماوراء النهر صاحبی اسماعیل بن احمد السامانی دخی بیک کوب عسکر ایله اورایه کلوب عمرو نک عسکرینی بوزدی . واوزینی اسیر ایدوب خلیفه معتضد یانینه کونلردی . عمرو بن اللیث (بغداد) شهرینه کیتور لدکن صوگره خلیفه معتضد آنی حبس خانیه صالحمشدر . خلیفه عمرو دن عاجز قالمش ایدی . شونک ایچون آنک قولغه توشوینه بیک شادانوب (خراسان) ولایتینی اسماعیل بن احمد السامانی گه ویرمشدر . (ماوراء النهر) ایله (خراسان) ده حکومت سورن (بنی سامان) نک احوال تاریخیه سی کتابنک بشنچی قسمده ذکر ایدیلور .

ینه بویله (دیاریبعه) امیری اسحاق بن ایوب العدوی وفات اولوب عبدالله بن الهیثم المعتمری اورایه امیر تعیین اولندی .

وینه خلیفه معتضد (اصبهان) امیری عیسی النوشری نی (فارس) بلادینه
امیر نصب ایتمشدر .
بوویلده خلیفه معتضدنگ زوجهسی (قطر القدی) بنت خمارویه وفات
اولمشدر . خلیفهنگ مذکورہنی قایو یلده تزوج ایلسد کیننی یوقاریده ذکر
ایتمش ایدم .

هجو تدن (۲۸۸) نچی یلنگ وقا ئعی

اوشبو ایکی یوز سکسان سکزنچی یلده (آذربيجان) ده وباخسته لنگی بییدا
اولوب بیک کوب آدم هلاک اولمشدر . (آذربيجان) والیسی محمد بن ابی الساج
دخی وبادن وفات اولمشدر . بوزنگ صوکنده عسکر واهالی اوغلی دیو دادکه
بیعت قیلمش ایسلرده محمدنگ قردهسی یوسف بن ابی الساج اوزینه تابع
اولان آدمزلنگ یاردمیله دیو دادکه غلبه ایدهرك (آذربيجان) ولایتینی
ضبط ایتمشدر .

ینه بو یلده عمرو بن اللیث الصفارنگ اوغلینگ اوغلی طاهر بن محمد بن
عمرو عسکر ایله (سجستان) دن حرکت ایدهرك (فارس) بلادینه کلوب
امیر عیسی النوشرینی فارسدن سوروب چیقارمشدر . خلیفه معتضد بونندن خبر
آلقله اوزینگ آزاد ایلمش قلی بىدر قومانداسیله عسکر کوندرمشدر .
منکور بىدر فارسکه یقین کلده طاهر بن محمد عسکرینی آلوب سجستانغه
قایتوب کیتمشدر .

وینه بو یلده (روم) حدودینگ امیری حسن بن علی کوره اوزینگ صاحبی
نزار بن محمدنی عسکر ایله روم مملکتینه کوندردی . مذکور نزار روم قلعه لرندن
برنیچه قلعه فتح ایلدى . و بروجوق اسیر آلوب کیر و ممالک اسلامیه گه قایتدی .
بو واقعه دن صوگره روملر دیکزدن هم قورودن حرکت ایدهرك (کیسوم) ناحیه سینه
کلدیله . و اهل اسلامدن اون بش مکن آشق آدمنی اسیر ایوب مملکتلرینه
آلوب کیتدیله .

وینده بویله وزیر عبیدالله بن سلیمان وفات اولوب اوغلی قاسم بن عبیدالله خلیفه طرفندن وزیرلککه تعیین اولمشدر.

بویله حج وقتنده هارون بن محمد العباسی حاجیلره امیر اولمشدر. بویله حکما و اطبای عربدن ثابت بن قره بن سنان الحراتی یتیمشیدی یاشنده وفات اولمشدر. بوذات صابئی^(۱) مذهبده ایدی. فلسفه، طب، نجوم و هیئت و سائر علوم و فنونک عصرینک فریدی اولوب عربی و سریانی لسانلرنده یوز ایلیمن آشتی کتاب تصنیف قیلمشدر.

هجرتدن (۲۸۹) نجی ییلنک وقائی

المعتضد بالله بن الموفق نک و فاتی

اوشبو ایکی یوز سکسان طوقزنجی ییلده ربیع الآخر آینه امیر المؤمنین المعتضد بالله قرق یدی یاشنده اولدیغی خالده وفات اولوب (بغداد) شهرنک دفن اولمشدر. مدت خلافتی طوقزیل و طوقز آی اون اوچ کوندر. اسمی (احمد) و کنیه سی (ابوالعباس) و لقبی (المعتضد بالله) ایدی. سلسله نسبی: احمد المعتضد بن طلحة الموفق بن جعفر المتوکل بن محمد المعتصم بن هارون الرشید.

معتضد بهادر و صوغش علمینه ماهر بر خلیفه ایدی. بونک حسن تدبیر یله حکومت عباسیه قوت تابوب زمان خلافتنده حکومتدن باش تارتمش عاصیلر اطاعت ایدوگه مجبور اولمشلردر.

المکتفی بالله بن المعتضد نک خلافتی

خلیفه معتضد وفات اولدقن سوگره اوغلی علی (المکتفی بالله) لقبیله تلقیب اولوب خلافت تختینه اوطورمشدر. و آتاسی زماننده وزیر اولان قاسم بن عبیداللهنی وزیرلک منصبنکه قالدیرمشدر.

(۱) صابئین - یولدزله عبادت ابدن بر جماعت اولوب اصاده سریانی و کلدانی جنس لرینه منسوب ایکن سوگره دن عربله شملردی مرکز لرلی (حران) شهر ی ایدی.

ينه بويلىكده (بصره) ده بر اورنى يريوتوب آلتى ملك آدمير آستينه كيدوب
هلاك اولمشدر.

خليفه معتضد وفات اولدقن صوگره وزير قاسم بن عبيدالله حبس خانه يه
جلاد كوندروب عمرو بن الليث الصفارنى قتل ايتدوشدر. حالبوكه خليفه
مكتفى عمروگه انعام واحسان قيلماق نيتند، ايدى. چونكه مكتفى (رى) شهرنده
تورغان وقتنده عمرو آغا هديه لر كوندروب تورمش (۱) ايدى.
بويلىكده هم بونلن صوگ اون آلتنچى يل رتدن فضل بن عبد الملك العباسى
هاجيلره امير اولمشدر.

هجر تدن (۲۹۰) و (۲۹۱) نچى يلنك وقائعى

ايكى يوز طوقساننچى يلده خليفه مكتفى (طرسوس) شهرينه ابوالعشائر
احمد بن نصرنى امير نصب ايتمشدر.

ينه بويلىكده خليفه مكتفى (دولت عباسيه) خزينه سينه بر مقدر مال و يرمك
شرطيلاه (فارس) بلادينى طاهر بن محمد بن عمروگه طايشرمشدر. مذکور طاهر
عمرو بن الليث الصفارنك اوغلي نك اوغلى ايدى.

وينه بويلىكده امام احمد بن حنبل رحمه الله نك اوغللر نلن عبد الله حضرتلرى
يتمش يدى ياشنده اولديغى حالده وفات اولمشدر.

ايكى يوز طوقسان برنچى يلده يوز ملك قدر روم عسكرى ممالك اسلاميه گه
هجوم ايدوب اهل اسلامن برچوق آدمنى اسير قيلدیلر. وماللرينى طالب
يورطلرينى ياندرديلر.

ينه بويلىكده اميرلردن غلام زرافه عسكر اسلام ايله (طرسوس) دن حرکت
ايدرك روم مملكتينه كروب غزا قيلمشدر. و بيك كوب غنيمت مالى واسير
آلوب صاغ سلامت ممالك اسلاميه گه قايتمشدر.

وينه بويلىكده وزير قاسم بن عبيدالله وفات اولمشدر. حين وفاتنده ياشى

اوتوز ایکین اوزمش ایلی . بوندن سوگره خلیفه مکتفی عباس بن حسن نی وزیرلکگه تعیین ایلمشدر .

هجر تدن (۲۹۲) نجی یلنک وقائی

احمد بن طولون زمانندن بیرلی (مصر) و سوگره (شام) مالک عباسیه دن آیرلمش ایلی . بو واقعه لر نی یوقارینه بر نیچه اورنده ذکر ایتمش ایلم . اوتکان ایکی یوز طوقسان برنجی یلده خلیفه مکتفی مصر وشام طرفلرینه محمد بن سلیمان قومانداسیله اون ملک قدر عسکر کوندرمش ایلی . مذکور محمد اشبو ایکی یوز طوقسان ایکنچی یلده هارون بن حمارویه بن احمد بن طولون ننگ عسکرینه غلبه ایده رک مصر نی هم شامنی ضبط ایله ی . محاربه آراسنده هارون قتل اولندی . محمد بن سلیمان مصر وشام طرفلرینه احمد بن طولون نسلندن هیچ کیمسه نی قالدیرمادی . جمیعسنی طوتوب (بغداد) شهرینه کوندردی . بوندن سوگره محمد بن سلیمان بغدادغه قایتمدی . خلیفه مکتفی مصر ولایتینه عیسی الفوشری نی والی نصب ایتمدی . شو صورتله (مصر) و (شام) ده تشکل ایمن (بنی طولون) حکومتی منقرض اولوب اول طرفلر تکرار مالک عباسیه گه قوشلدی .

ینه بویلمه (طرسوس) امیری ابوالعشائر عزل اولنوب آننگ یرینه رستم بن بردو تعیین اولندی .

وینه بویلمه (بغداد) شهرنده اوت چقوب ملک دکان (۱) یانلی . بودکانلر مال ایله طولو ایلی .

هجر تدن (۲۹۳) نجی یلنک وقائی

اشبو ایکی یوز طوقسان اوچنچی یلده خلیفه مکتفی (موصل) ولایتی والیلمگینه ابوالهیجاء عبدالله بن حمدان التغلبی نی تعیین ایلی . بر آرزوگره حمدان اولادی استقلال کسب ایده رک موصل ، الجزیره ، دیار بکر و حلب ولایتلرینه

خیلی زمان حکومت سوردیلر. بونلرنک احوالی کتابهنک بشنچی قسمنده ذکر ایدیلور. ان شاءالله تعالی.

ینه بو یلده روملر (حلب) اعمالنده گی (قورس) شهرینی یغما و غارت قیلدیلر، مسجد جامع سیننی یاندردیلر. شهر اهالیسی روملره قارشو طوروب بیك قاتی صوغشدیلر. بو صوغشده روملر غلبه ایدنك شهر اهالیسنن کوبره گینی قلیچدن کیچردیلر. وتریک قالانلرینی اسیر ایوب ممالکتلرینه آلوب کیتدیلر. ینه بو یلده متکلمین دن احمد بن یحیی بن اسحاق الراوندی وفات اولمشدر. (قاموس الاعلام) صاحبی: «بوذات مشاهیر علمادن اولوب اعتقاد سزلغی سببیه (زندیق) لقبیه شهرت بولمشدر» دییور. قضیب الذهب، کتاب اللامع، کتاب الفرید، کتاب الزمرد مذکور راوندی نك اثرلرندنر.

هجرتدن (۲۹۴) نچی یلنک وقائعی

اوشبو ایکی یوز طوقسان دوردنچی یلده عسکر امیرلرنن احمد بن کیغلیغ ایکی مرتبه روم دیارینه کییوب غزا ایدنك برچوق غنیمت مالی واسیر آلوب کیرو ممالک اسلامیه گه قایتمشدر.

ینه بو یلده روم بطریقلرنن بر معروف ذات ممالک اسلامیه گه چیقوب اسلام دینییه کرمشدر. وبونن بر آز صوگره (اندرونقس) اسملی دیگر بر بطریق (۲) خلیفه مکفی دن اذن آلوب ایکی یوز قدر اسلام اسیریه ممالک اسلامیه گه کیچوب (بغداد) شهرینه کلمشدر.

ینه بو یلده فقهادن ابو عبیدالله محمد بن نصر (۳) المروزی الشافعی حضرتلری (سمرقند) شهرنک وفات اولمشدر. بوذات شریف بیك کوب کتاب تصنیف ایتمشدر.

(۱) تواریخ عربیده (بطریق) عنوانی روملرنک عسکر رئیسینه وریلوب.

(۲) المروزی (مرو) شهرینه منسوب دیمکدر.

هجرتدن (۲۹۵) نجی یلنک و قاضی المکتفی بالله بن المعتضدنک و فاتى

اوشبوایکی یوز طوقسان بشنچی یلسه ذوالقعدہ آینسه امیر المؤمنین المکتفی بالله اوتوز اوچ یاشنده اولدیغی حالده وفات اولوب (بغداد) شهرنک دفن اولنمشدر. مدت خلافتی آلتی یسل و آلتی آی و اون طوقز کوندر. اسمی (علی) و کنیه سی (ابو محمد) و لقبی (المکتفی بالله) ایدی. سلسله نسبی: المکتفی بالله بن المعتضد بن الموفق بن المتوکل بن المعتصم بن هارون الرشید خلیفه مکتفی وفاتنده بیت المالدہ اون بش میلیون دینار قالدرمشدر.

المقتدر بالله بن المعتضدنک خلافتی

خلیفه مکتفی وفات اولدقن صوگره قردهشی جعفر بن المعتضد (المقتدر بالله) لقبیله تلقیب اولنوب خلافت تختینه چیقدی. اول وقتده مقتدر اون اوج یاشنده ایدی. وزیر عباس بن حسن باشده مقتدرگه بیعت قیلمش ایسهده صوکننن صبى بالاخلافتنى اداره ایدهمز» دیرک مقتدرنک خلعتی اراده قیلمشدر. اوشبو ایکی یوز طوقسان بشنچی یلسه کبار صوفیه دن ابوالحسین احمد بن محمد النوری حضرتلری وفات اولمشدر. رحمه الله تعالى

هجرتدن (۲۹۶) نجی یلنک و قاضی

خلیفه مقتدر خلعت اولنوب برکون صوگره تکرار خلافته کیچدیکی اوشبو ایکی یوز طوقسان آلتنچی یلسه قاضیلر، کاتبلر هم عسکر قوماندانلری وزیر عباس بن حسن ایله برلکده مقتدرنی خلافتن خلعت ایوب عبدالله بن المعتز بن المتوکلگه بیعت قیلدیله. و آنی (المرتضى بالله) لقبیله تلقیب ایلدیلر. خلیفه مقتدر طرفنده قللرننن و خادملرننن باشقه هیچ کیسه قالمادی وزیر عباس بن حسن صوکننن مقتدر طرفینه اوشدیغنن عسکر قوماندانلری آنی قتل ایلدیلر. عبدالله بن المعتز بیعت تمام اولدقن صوگره

مقتدرگه آدملر کوندروب (دار الخلافه) دن کوچه رگه امر قیلدی. مقتدر کیچکه قدر مهلت صورادی. شول آراده مقتدر ننگ قیلری و خادم لری عبدالله بن المعتزگه هجوم ایدوگه اتفاق ایدهرک جمله سی برلکده قورالانوب آننگ خانه سینه یوردیلر. عبدالله ننگ یاننده گی عسکری بونلر نی کوردکلرنده کوکللرینه قورقو توشوب محاربه ومدافعه قیلماسدن بوزیلوب قاجدیلر. عبدالله بن المعتز دخی قاجوب کیدهرک ابن الجصاص دیمکله معروف اولان بر معتبر ذاتنگ خانه سینه صغندی، خلیفه مقتدر در حال عسکرایله چیقوب مخالفلردن بعضلرینی قتل ایتدروب بعضلرینی حبس قیلدردی. عبدالله بن المعتز نیه یاشرنگان اورندن چیقارتوب قانینی آغز ماسدن جانینی چیقارتدی. عبدالله بن المعتز فصاحت و بلاغت صاحیبی بر شاعر ایدی. لکن (ناصریلر) (۱) منهیمینه ذاهب اولدیغندن حضرت علی کرم الله وجهه نی سومز ایدی. و آننگ اولادینه شدت عداوتندن: «اگر خلیفه اولسام علویلردن هیچ کمنی تری قالدرام» دیر ایدی.

خلیفه مقتدر مخالفلرگه غلبه قیلدقدن صوگره ابوالحسن علی بن محمد بن الفرات نی وزیرلککه تعیین ایتمشدر.

یفه اوشبو ایکی یوز طوقسان آلتنچی یلده امام علی کرم الله وجهه ننگ اولادندن عبیدالله المهدی (۲) الحسینی (آفریقیه) ده (فاطمه) اسمیله بر حکومت تشکیل ایلدی. و اوراده ابراهیم بن الاغلب طرفندن تأسیس اولفمش (بنی الاغلب) حکومتی منقرض اولدی. بوایکی حکومتنگ ووقادعی کتابم ننگ بشنچی قسمنده ذکر ایدیلور. ان شاء الله تعالی.

یفه خلیفه مقتدر (دیار ربیعه) امیرلگینه بارس الکبیر نی، (قم) و (قاشان) شهرلریننگ امیرلگینه حسین بن حمدان التغلبی نی، (ارمینیه) و (آذربيجان) امیرلگینه یوسف بن ابی الساج نی تعیین ایلدی.

(۱) ناصیلر - امام علی کرم الله وجهه ایله آنک اولادیه دشمنلق اظهار ایدن بر طائفه در.

(۲) علمادن مضاری عبیدالله المهدی ننگ نسیبه طعن ایدهرک آئی یهودی یاخود نصرانی نسلندن ایدی دیسه لده مشهور مورخلردن ابن الاثیر و ابن خلدون. عبیدالله ننگ حضرت علی په نسبتی صحیح دیمشار.

ویژه بویلمه خادم لردن مؤنس المظفر خلیفه مقتدرنگ امریله (ملطیه) طرفندن (روم) مملکتینه کروب غزا ایترک برچوق غنیمت مالی واسیر آلدی. صوگره یاننده اولان عسکر یله (بغداد) غه قایتدی.

ینه بویلمه عمر و بن اللیث الصفارنگ قلی سبکری (فارس) بلادینی ضبط ایوب اوراده حکومت سورمکه اولان طاهر بن محمد بن عمر و بن اللیث فی اسیر ایترک خلیفه مقتدر حضورینه کونردی. طاهر (بغداد) شهرینه کتورلدکن صوگره خلیفهنگ امریله حبس خانیه صالحندی. آرادن بریل کیچدکن صوگره خلیفه مقتدر فارس بلادینی آلماتی ایچون محمد بن جعفر الفریابی قومانداسیله اورایه عسکر کونردی. مذکور محمد فارسی فتح ایوب اورایه قنبج اسملی برخادمی امیر نصب ایلدی. سبکری ایسه (خراسان) طرفینه قاچدی.

هجر تدن (۲۹۷) نچی و (۲۹۸) نچی یلارنگ وقایعی

ایکی یوز طوقسان یینچی یلمه (مصر) امیری عیسی بن محمد النوشری وفات اولوب آننگ بیرینه خادم لردن ابومنصور تکین تعیین اولنمشدر. ایکی یوز طوقسان سکر نچی یلمه (فارس) امیری قنبج وفات اولوب آننگ بیرینه خلیفه مقتدر طرفندن عبداللہ بن ابراهیم المسعی تعیین اولنمشدر. (کرمان) بلادیده مذکور عبداللہنگ اداره سینہ طاپشرلمشدر. (یمن) امیری مظفر بن حاج دخی بویلمه وفات اولدیغندن خلیفه مقتدر یمنگه ملاحظ اسملی برداتنی امیر نصب ایتمشدر.

ینه بویلمه ائمه متصوفین دن امام ابوالقاسم الجفید بن محمد حضرتلری وفات اولوب (بغداد) شهرنده مرشدی سری سقطی رحمه اللهنگ مرقدی یاننده دفن اولنمشدر. حین وفاتنده یاشی طوقسان برگه ایرشمش ایدی. امام جفید جنابلری فقیه هم صوفی اولوب (فقه) فی ابوشور الشافعی دن، (تصوف) فی سری سقطی دن اخذ ایتمش ایدی. رحمهم الله تعالی.

هجر تدن (۲۹۹) نچی یلنک وقائی

اوشبو ایکی یوز طوقسان طوقزنجی یلده خلیفه مقتدر اوزینک وزیر
ابن الفرات نی عزل ایدوب ابوعلی محمد بن یحیی الخاقانی نی وزیر نصب ایلدی.
آرادن بریل کیچدکن صوگره منکور خاقانی دخی عزل اولنوب ابوالحسن
علی بن عیسی الجراحی وزیر لکگه تعیین اولندی.

ینه بویله (طرسوس) امیری رستم بن بردو عسکرایله روم مملکتینه
کروب (ملیح الارمنی) قلعه سیننی فتح ایلدی. صوگره بوقلعه نی یاندردی.
مشاهیر حکما و اطباء ابن اسحاق بن حنین بن اسحاق العبادی بویله وفات
اولمشدر. بوذات طب و حکمت کتابلرینی یونانی و سریانی لسانلرندن عربی یه
ترجمه ایتمشدر. آتاسی حنین بن اسحاق دخی حکیم و طبیب اولوب نصرانی
المنهب ایدی. بونک وفاتینی یوقاریده ذکر ایتمش ایدم.

هجر تدن (۳۰۰) نچی یلنک وقائی

بویله خلیفه مقتدر (فارس) و (کرمان) امیری عبدالله بن ابراهیم
المسمعی نی عزل ایدوب بوایکی ولایتنی (اصبهان) امیری بدرالحماسی گه
طاپشردی. صوگره اصبهانغه علی بن وهسوزان الدیلمی نی امیر نصب ایتدی.
ینه بویله امرادن بشر الافشیننی (طرسوس) امیر لکگه تعیین اولندی.
منجملردن (ندیم) دیمکله معروف اولان یحیی بن علی بن یحیی بویله
وفات اولمشدر.

هجر تدن (۳۰۱) و (۳۰۲) و (۳۰۳) نچی یلنک وقائی

اوج یوز برنجی یلده روم حکودینک امیری و (بحر سفید) دونماسینک
امیرالی دمیانه وفات اولوب آنک یزینه خلیفه مقتدر طرفندن ابن بلک
تعیین اولندی.

اوج یوزایکنچی یلده (آفریقیه) صاحبی عبیدالله المهدی العلوی حباسة الکفامی قومداسیله (مصر) دیاریفه عسکر کوندردی . مذکور حباسه دیگر طرفندن هجوم ایدوب (اسکندریه) شهرینه کردی . خلیفه مقتدر بوواقعه دن خبر آلدقده خادم لرندن مؤنس المظفر قومانداسیله عسکر کوندروب آفریقیه عسکرینی مصدرن چیقارتدی .

ینه بویله (طرسوس) امیری بشر الافشینی عسکرایله روم بلادیفه کیدوب غزایده رک روملردن برچوق آدمنی اسیر قیلمشدر .

اوج یوز اوچنچی یلده ائمه مهمنن دن (سفن النسائی) دیمله معروف اولان سنن کتابینک صاحبی ابو عبد الرحمن احمد بن علی بن شعیب النسائی حضرتلری (مکه مکرمه) ده وفات اولوب (صفا) ایله (مروه) آراسنده دفن اولنمشدر . اکابر عکماء معتزله دن ابوعلی محمد بن عبد الوهاب الجبائی دخی بویله وفات اولمشدر . بوذات معتزله طائفه سینک شیخی وامامی ایدی .

هجرتدن (۳۰۴) نچی یلنک وقائی

اوشبو اوج یوز دوردنچی یلده خلیفه مقتدر وزیر علی بن عیسی نی عزل ایدوب بورنغی وزیر ابو الحسن بن محمد بن الفرات نی تکرار وزیر لککه تعیین ایلدی .

ینه بویله خلیفه (اصبهان) امیری علی بن وهسودان نی عزل ایدوب آنک یرینه احمد بن مسرور البلخی نی تعیین ایلدی .

وینه بویله خلیفه مقتدرنک خادم لرندن مؤنس المظفر عسکرایله روم بلادینه کیدوب غزایده رک بر چوق قلعه فتح ایلدی . ودونوب (بغداد) شهرینه قایتمدی .

شیخ ذوالنون المصری رحمه الله نک اصحابندن یوسف بن حسین بن علی بن یعقوب الرازی حضرتلری دخی بویله وفات اولمشدر .

ھىجرەتدەن (۳۰۵) نىچى يىلىنىڭ وقائى

اوشبو اوچ يوز بىشنىچى يىلىدە روم ايمپىراتورى (بغداد) شەرىنە ايكى ايلچى كوندروب مسلمان اسيرلىرى اىچون فدىئە نجات (قوتقارو آنچهسى) طلب قىلدى. يعنى آنچه برابرېدە مسلمان اسيرلىرىنى آزاد ايدىچكىنى بىلىدى. ايلچىلار خلىفە حضورىنە كرتلىك كە (دارالخلافة) نى ھم دجلە نەرنە گى كىيە وقايقلىرىنى ھر تورلى زىنتلار ايلە زىنتلە دىلەر. و بوز آلتەش ملك نفر عسكر وسكز ملك خادام آنلرنىڭ كىچەچك يوللىرى اوزرنەك صف اولوب طوردىلەر. خلىفە مقمدر ايمپىراتورنىڭ طلبىنى قبول ايدوب خادملرنىن مؤنس المظفرنى ايلچىلار ايلە بىرلىككە روم حدودىنە كوندردى. وآگامسلمان اسيرلىرىنى قوتقارمق اىچون يوز يكرمى ملك دىنار وىردى.

يىنە بويلىكە (ديارمضر) اميرى عباس بن عمرو الغنوى وفات اولوب آنىڭ يىرىنە وصيف البىكتمرى تعيين اولندى. بر آرزوگرە منكور وصيف عزل اولنوب ديارمضر اميرلىكى جنى الصفوانى گە وىرلىدى.

ويىنە بويلىكە (بصرە) اميرى حسن بن خليل عزل اولنوب آنىڭ يىرىنە ابودلف هاشم بن محمد الخزاعى تعيين اولندى بىرلىكن سوگرە منكور ابودلف دخى عزل اولنوب اورايە سبك المقلحى امير نصيب اولندى.

ويىنە بويلىكە ئمال الخادم (بحر سفيد) دونمىسايىنە آميرال تعيين اولندى. (ديارمضر) اميرى جنى الصفوانى بويلىك روم مملكتىنە كىر غزاقىلدى. و بر جوق غنىمىت مالى واسير آلوب كىرو ممالك اسلاميه يە قايتدى.

ھىجرەتدەن (۳۰۶) نىچى يىلىنىڭ وقائى

اوشبو اوچ يوز آلتىنچى يىلىك (آفريقيە) صاحىبى عبىدالله المهدى العلوى اوغلى ابوالقاسم نزارنى بىك كىر عسكر ايلە (مصر) ديارىنە كوندردى (۱).

(۱) عبىدالله المهدى بوتارىخدن دورت يل مقدم مصرغە عسكر كوندرمىش ايدى. بو واقىنى بو قارىدە ذكر ايتىش ايدم.

ابوالقاسم ایلیک اول مصر بلادندن (اسکندریه) شهرینی فتح ایلدی . سوکوره (جیزه) و (اشمونین) طرفلرینی ضبط ایتدی .

خلیفه مقتدر بو واقعه دن خبر آلدقده خادم لرندن مؤنس المظفر قومانداسیله عسکر کوندردی . مؤنس تیزلیک ایله مصرغه ایرشوب آفریقیه عسکر یله محاربه یه کړشدی . شول آراده سکسان کییه دن مرکب بر دونما اسکندریه لیمانییه کړدی . بودونمانی عبیدالله المهدی اوغلی ابوالقاسم گه یاردم ایچون کوندرمش ایدی . خلیفه مقتدر (طرسوس) آمیرالی ابوالیهن گه مصرغه کیموگه امر قیلدی . ابوالیهن یکر می بش کییه دن مرکب بر دونما ایله اسکندریه گه کلوب آفریقیه دونما سیفه هجوم قیلدی . ونیفتلی چوپره کله آتدروب کییه لرینک کوبره گئی یاندردی . بو محاربه ده آفریقیه عسکرینک کوبره کی هلاک اولدی . و بر چوغی اسیر توشدی . شو صورتله آفریقیه دونماسی مغلوب و پیریشان اولدی . مؤنس المظفر دخی بر نیچه کون محاربه قیلدقن سوکوره ابو القاسم قومانداسنده اولان آفریقیه عسکرینی مصر حوالیسنن سوروب چیقاردی .

ینه بو بولمه خلیفه مقتدر وزیر ی ابوالحسن بن محمد بن الفرات نی عزل ایدوب حامد بن عباس نی وزیر لککه تعیین قیلدی .

وینه بو بولمه (طرسوس) امیری بشر الافشیننی قورودن و (بجر سفید) دونماسینک آمیرالی ثمال الخادم دیکزدن روم بلادینه کیدوب غزا قیلدیلر . بشر الافشیننی روم قلعه لرندن بر نیچه قلعه فتح ایلدی . (دیار مضر) امیری جنی الصفوانی دخی روم مملکتنه کروب غزا قیلدی .

وینه بو بولمه خلیفه مقتدر (بغداد) شهرنده آورولر ایچون بر منتظم و مکمل بیمارستان یعنی خسته خانه بنا قیلدردی . بو خسته خانه (البیمارستان المقتدری) دیو تسمیه قیلنمشدر .

و بو بولمه ائمه فقها دن قاضی ابوالعباس احمد بن عمر بن سریج الشافعی (بغداد) شهرنده وفات اولمشدر . مذکور ابن سریج حضرتلری اوشبو اوچنچی یوزنک (محمد) نندن صانالمشدر .

بويلده هم كيله چك اوج يوز يدينچي يلكه احمد بن عباس بن محمد العباسي حاجيلره امير اولمشدر.

هجرتدن (۳۰۷) و (۳۰۸) و (۳۰۹) نچي يللر نك و قاشي

اوج يوز يدينچي يلكه محمدنين دن (مسند) صاحبي ابويعلى احمد بن على بن المثنى الموصلى حضرتلرى وفات اولمشدر.

اوج يوز سكرنچي يلكه هم بونين صوك اوج يلره تن اسحاق بن عبد الملك العباسي حاجيلره امير اولمشدر.

اوج يوز طوقزنجي يلكه بر بيوك ايلچي هيئتى (بغداد) دن (بلغار) مملكتينه سفر قيلدى. چونكه بلغار خانى جعفر: «دين اوگره توچي عالمر، مسجد و منبر لر و قلعه لر بنا ايدوچي ماهر اوستالر كوندرك» ديو خليفه مقتدرگه يازمى ايدى. خليفه خان نك ر جاسينى قبول ايدوب بلغارغه بر ايلچي هيئتى كوندردى. بونلر نك رئيسلرى سوسن الراسبى اسملى بر ذات اولوب كاتبلرى احمد بن فضلان حضرتلرى ايدى. اياچيلر اوشبو اوج يوز طوقزنجي يلكه صفر آينده بغداد شهرنن سفر ايدوب (بخارا) و (خوارزم) و (باشقردستان) آرقلى (بلغار) شهرينه كلدیلر. جعفر خان بونلر نى تعظيم و تكريم ايله قارشو آلى. احمد بن فضلان حضرتلرى اوشبو سفر نده يولك هم بلغار مملكتنك كورگان و قائع و اخبارينى يازوب بر (سياحت نامه) وجوده كتورمشدر. بز بو اورنده بلغار نك احوال تاريخيه سيني يازمادق. چونكه بلغار و تاتار خانلرينك و قاشي بشنچي قسمك ذكر ايديله چكدر. ان صبر الآجال.

ينه اوشبو اوج يوز طوقزنجي يلكه (بغداد) شهر نك وزير حامد بن عباس نك امريله كبار اولياء الله دن حسين بن منصور الحلاج حضرتلرينى سياست ميد انينه كتوروب آرقه سيئه ملك قاشي اوردیلر. صوگره قوللرينى و آياقلرينى كيسدیلر. صوگره باشينى كيسوب جسدينى ياندرديلر. و كولينى دجله نهرينه تاشلادیلر. بو قزغانچلى واقعه يه سبب شول ايشكه: بعض جاهل آدملر شيخ حلاج حضرتلرينى

اله دیب اعتقاد قیلور لر ایمش . شیخ حضرتلری وزیر حامد آلندنه فقیه لر وقاضیلرغه خطاب ایدوب: «مین الله تعالی یه عبادت ایدوجی بر آدم من . هیچ بر وقتنه تکر یلک یا که پیغمبر لک دعوی قیلغانم یوق» دیسه ده اوزینی قوتقارا آلمادی . وزیر قاضیلر نی کوچله ب فتوی یازدروب بی گناه شیخنی قتل ایتدردی . ینه اوشبو اوج یوز طوقزنجی یلکه کبار مشایخ صوفیه دن ابوالعباس احمد بن سهل بن عطاء الادمی ومشاهیر اطباء دن ابواسحاق ابراهیم بن هارون الحرانی وفات اولمش لردر .

هجرتدن (۳۱۰) و (۳۱۱) نچی یلار نك وقائی

اوج یوز اونچی یلکه خلیفه مقتدر (ری) و (قزوین) و (ابهر) و (زنجان) و (آذربایجان) شهرلرینی دولت عباسیه خزینه سیننه بش یوزملک دینار (۱) ویرگو ویرمک شرطیله یوسف بن ابی الساج که طابشردی . ینه بویله اسلام عسکری قورودن هم دیکزدن (روم) بلادینه هجوم ایدرک روملره غلبه قیلکیلر .

وینه بویله کبار علماء اسلامن امام ابوجعفر محمد بن جریر الطبری حضرتلری (بغداد) شهرنده وفات اولمشدر . حین وفاتنک یاشی سکسان بیشدن اوزمش ایدی . طبری جنابلری حدیث و تفسیر وفقه و تاریخ فنلرنده وسائر علوم اسلامیه ده زمانینک امامی ایدی . رحمه الله تعالی .

اوج یوز اونبرنجی یلکه خلیفه مقتدر وزیر حامد بن عباس نی عزل ایدوب ابوالحسن علی بن محمد بن الفرات نی اوجنچی (۲) دفعه اوله رق وزیر لککه تعیین ایلدی .

ینه بویله خلیفه مقتدر نك خادملرنن مؤنس المظفر عسکرایله روم مملکتینه کروب غزا ایدرک برنیچه قلعه فتح ایلدی .

(۱) دینار - آتون تنکه

(۲) مذکور ابن الفرات نك بوندن مقدم ایکدی دفعه وزیر لک منصبینه تعیین اولدیفنی یوقاریده

ذکر ایتمش ایدم .

(بىر سەئىد) دۇنھاسىنىڭ ئامىرالى ئىمال الخادم دىخى روم ساھلىنىھ كىيىۋوب
غزا قىلىدى .

ۋىنە بويلىكە (فارس) امىرى بىرالمعتىدى ۋفات اولوب آنىڭ يىرىنە اوغلى
مەھمەد تەيىن اولغىدى .

نەۋرەيوندىن ابو اسحاق ابراهيم بن السرى (الزجاج) حضرتلىرى دىخى
اوشبو اوچ يوز اون بىر نچى يىلكە ۋفات اولمشدر (معانى القرآن) اسملى كىتاب
بوداننىڭ اثرىدر .

ھىجرەتدن (۳۱۲) ۋ (۳۱۳) ۋ (۳۱۴) نچى يىلنىڭ ۋقائىمى

اوچ يوز اون اىك نچى يىلكە خلىفە مەقتدر اوزىنىڭ وزىرى ابن الفراتنى
عزل ايدوب ابوالقاسم عبدالله بن مەھمەد الخاقانىنى وزىر نىصب ايتىدى . سوڭرە
ابن الفراتنى اوغلى مەھسەن ايله بىرگە قىتل ايتىردى . ابن الفرات كوركەم خىلقلى
ۋ عادل بىر ذات ايدى . لىكىن اوغلى مەھسەن بىنھايىھ ظالم اولوب اوزىنىڭ ھەم
آتاسىنىڭ ھىلاكىفە سەبب اولدى .

يەنە بويلىكە پۈستە مامورى شفىع اللؤلؤى ۋفات اولوب آننىڭ يىرىنە شفىع
المقتدرى تەيىن اولغىدى . ۋ بويلىك نەجج الطولونى (اصبھان) امىرلىگىنە قويلىدى .
اوچ يوز اون اوچ نچى يىلكە خلىفە مەقتدر ابوالقاسم الخاقانىنى (۱) دىخى
وزىرلىكىدىن عزل ايدىرك ابوالعباس الخىصىبىنى وزىر نىصب ايلدى .

اوچ يوز اون دور دىنچى يىلكە خلىفە وزىرى خىصىبى (۲) نى ھەم عزل ايدوب
بوندىن مەھمەد وزىرلىك خىدمەتنىڭ اولان على بن عىسىنى وزىر قىلدى .

يەنە اوشبو اوچ يوز اون دور دىنچى يىلكە روملار (مىلاطىيە) شەھرىنە
ھىجوم ايدوب اھالىسىنىڭ ماللىرىنى تالادىلار . شەھرىنى خراب ايلدىلار .
اوچ يوز اون اىك نچى يىلكە ھىسن بن عبدالعزىز العباسى ۋ اوچ يوز اون

(۱) خاقانى خىستە اولدىقى اېھون عزل ايتمشدر .

(۲) خىصىبىنى خىمراچىمك ايله مشغول اولوب ھىچ اش قىلمايدىنىڭ ئېچىپون عزل قىلەشدر .

عبدالسمیع بن ایوب العباسی و اوچ یوز اون دور دنچیده عبد الله بن عبید الله بن سلیمان العباسی حاجیلره امیر اولمشلردر.

هجر تدن و (۳۱۵) (۳۱۶) نچی یلدر ننگ و قانعی

اوچ یوز اون بشنچی یلده روم عسکریننگ رئیس (دمستق) بیک کوب عسکر ایله ممالک اسلامیه گه چیقوب (دبیل) شهرینه هجوم قیلدی. شهرنی محافظه ایمن اسلام عسکریلره روملر آراسنده بیک قورقنچ و قانلی بر محاربه وقوعه کلدی. آخر الامر اهل اسلام غلبه ایدرک روملرنی دبیل حوالیسندن سور دیلر. یذه بویله ثمال الحادم عسکر ایله روم مملکتنه کروب غزاقیلدی. و بوغزاده اسلام غاز یاریننگ قوللریزه بیک کوب غنیمت مالی کردی. وینه بویله خلیفه مقتدر (فارس) بلادینه یاقوتنی، (کرمان) بلادینه ابوطاهر محمد بن عبدالصمدنی امیر نصب ایتدی.

وینه بویله مشاهیر نحو یونن (اخفش^(۱) اصغر) دیمکله معروف اولان ابوالحسن علی بن سلیمان حضرتلری (بغداد) ده فجأة وفات اولمشدر. مذکور اخفش اصغر علم نحوی مبرد و ثعلب کبی مشهور اماملردن اخذ ایتمشدر. نحو یونن (ابن السراج) دیمکله معروف اولان ابوبکر محمد بن السری حضرتلری دخی بویله وفات اولمشدر. علم نحو ده (کتاب الاصول) مذکور ابن السراج ننگ تصنیفیدر.

اوچ یوز اون آلتنچی یلده وزیر علی بن عیسی خزینده ده آقچه ننگ آزلغندن وزارتدن استعفا ایدوگه مجبور اولدی. یعنی اوز اختیار یله وزیر لکنی طاشلادی. بونن سوگره خلیفه مقتدر مشاهیر خطاطین دن اولان ابوعلی بن مقله نی وزیر تعیین ایتدی.

اوچ یوز اون بشنچی و اوچ یوز اون آلتنچی یلدرده عبد الله بن عبید الله بن عباس العباسی حاجیلره امیر اولمشدر.

(۱) امام سیبویه ننگ اسقادی اولان (اخفش اکبر) ایله امام سیبویه ننگ شاگردی اولان (اخفش اوسط) بوگا باشقه در.

ھجر تىدن (۳۱۷) نچى يىلنىڭ وقاىسى

خلىفە مەقتەر خەلغ اولنوب ايكى كون سوگرە تىكرار
خىلافتە كىچىدىكى

بىتون عىسكىرنىڭ باش قوماندانى اولان مۇنسى المظفرنىڭ خلىفە مەقتەردىن
كوكلى صونمىش ايدى. شو سىببلى عىسكىر رۇئىسلىرى خلىفە مەقتەردىن عاۋلە سىپلە
بىر ابر مۇنسى نىڭ خانەسىنە كىتوروب حبس قىلىك يىلر. سوگرە مەقتەردىن خەلغ ايدوب
قردهشى محمد بن المعتضدىن خىلافت تىختىنە چىقار دىلر. بو واقىعە اوشبو اوچ يوز
اون يىدىنچى يىلدە مەھمەت ئون بىش نچى كونىدە اولدى. آرادىن ايكى كون كىچىدىكى
سوگرە عىسكىر (دار الخىلافە) يە واروب محمد بن المعتضدىن يىلقى وظيفە لىرىنى
استە دىلر. خىزىنە دە آقچە اولمادىغىدىن مەھمەت ئونلرغە ھىچ نىرسە وىرە آلمادى. عىسكىر
دىرچال مۇنسى المظفرنىڭ خانەسىنە واروب خلىفە مەقتەردىن سىرايغە كىتوروب
تىكرار خىلافت تىختىنە اوطورتىلر. مەقتەر قردهشى محمد بن المعتضدىن يانپىنە
كىتورتوب. «بوتوغرىدە سىنىڭ گناھىڭ اولمادىغىنى بىلورمىن» دىرەك آنى عفو
قىلىدى. بونىدىن سوگرە خلىفە مەقتەر خىزىنەسىنىڭ اولان اموال وجواھرىنى ساتىروب
عىسكىرنىڭ وظيفە لىرىنى وىردى.

قراىمىطە طائفەسىنىڭ ھىجر اسودنى ھىجر شەھرىنە كوچىدىكى

اوشبو اوچ يوز اون يىدىنچى يىلدە ھىج وقتىدا (بەھرىن) دە ساكىن اولان
(قراىمىطە). (۱) طائفەسىنىڭ امىرى ابوطاھىر بن ابى سعىد الجىناۋى عىسكىر ايلە (مكە
مەكرمە) يە كلوب ھاجىلرنى اولدىرەك جىسد لىرىنى زىزم قىيوسىنە طاشلاتىدى،
كەبىئە مەظھەننىڭ اورتوسىنى آلوب عىسكىرىنە تەقسىم ايتىدى. (ھىجر اسود) نى يىرنىدىن
قوباروب بەھرىنە گى (ھىجر) شەھرىنە كوچىدى. بو واقىعە دە اطرافىدىن كىلىگان

(۱) قراىمىطە طائفەسىنىڭ ظەھورىنى وانلر نىڭ بەھرىنە بىر ھىكومت تىشكىل ايتىدىكىنى بوقارىدە

حاجیلردن و مکہ اہالیسنن بیک کوب علما و صلحا و مشائخ قتل اولندیلر. رحمہم اللہ تعالیٰ. حجر اسود ہجر شہزادہ یکرمی ایکی یل طور مشدر. و بومدتہ حاجیلر حجر اسودنک اوزینی استلام قیلہشلردر. نہایت (آفریقیہ) صاحبی عبید اللہ المہدی العلوی دن ابوطاھرگہ مکتوب کلدی. مکتوبنک: «اگر حجر اسودنی مکہ مکرمہ یہ ایلتوب اولگی اوزینہ قویہاساک، مکہ اہالیسنن و حاجیلردن تالاب آلفان ماللرنی ہم کعبہ معظمہنک اورتوسینی کیرو قایتارماساک سینن دنیا دہ آخرتادہ بری من» دیو یازمش ایدی. ابوطاھر مکتوبنی آلدقن سوکرہ حجر اسودنی مکہ یہ یبہروب اولگی اوزینہ قویدردی. و تالاب آلفان ماللردن قولند وار قدریسنی صاحبلرینہ قایتاردی.

مشہور مورخلردن ابن الاثیر و ابن خلدون حضرتلری و سائر اسلام مورخلری: «ابوطاھر حجر اسودنی مکہ مکرمہ دن (ہجر) شہزادہ کوچردی» دیمشلر. لکن عثمانلی مورخلرنن محمود اسعد افندی: حجر اسودنک (کوفہ) یہ نقل اولندیغنی، «نقد التواریخ» صاحبی ایسہ: (بصرہ) یہ نقل اولندیغنی روایت قیلمشلر. «قاموس الاعلام» صاحبی شمس الدین سامی بک جنابلری ابوطاھر مادہ سنہ (ہجر) گہ و قمرطی مادہ سنہ (بصرہ) یہ کوچرلدیگنی ذکر ایتمشلر. بز بو اوزنک ابن الاثیر و ابن خلدون کبی محققلرنک روایتینی اختیار قیلدق.

حجر اسود آلفان وقتہ ہم آنن صوگ بصرہ و کوفہ شہرلری ابوطاھر تصرفندہ توکل ایدی. بلکہ حکومت عباسیہ تحت ادارہ سنک ایدی. بو واقعہ دن بر ایکی یل مقدم ابو طاھر عراق ولایتینہ کلوب بصرہ و کوفہ شہرلرینی یئما و غارت قیلہش ایسہ دہ اورالردہ اقامت قیلہسنن یانندہ اولان عسکریلہ کیرو بحرینگہ قایتوب کیتمش ایدی. ابو طاھرنک ہجر اسودنی کوچرودن مقصودی آدملرنی اوزینک مرکز حکومتی اولان (ہجر) گہ جلب ایدوب حجنی اورایہ کوچریمک ایدی. شونک ایچون ہجر اسودنی ہجر شہزادہ کی مسجد جامع سنہ یکرمی ایکی یل طوتمشلر.

قرامطہ طائفہ سینک احوالی کتابنک بشنچی قسمندہ تفصیلا ذکر ایدیلور. ان شاء اللہ تعالیٰ.

هجر تدن (۳۱۸) و (۳۱۹) نچی یلنك وقائعی

اوتكان یلده خلیفه مقتدر خلع اولند قسن صوكره پیاده عسكری نك یاردمیله
تكرار خلافت تختینه چیقمش ایلی. بو واقعه نی ذکر ایتمش ایتم. پیاده عسكری
بواشنی قیلد قسن صوكره اوزلری ایچون هم بالالری و دوست ایشلری ایچون
خزینه دن آچه آلبایه باشلادیلر. شول سببلی آطلو عسکرگه خزینه ده آچه
قالمادی. نهایت اوچ یوز اون سکزنجی یلده (بغداد) صاحب (۱) شرطه سی محمد
بن یاقوت آطلو عسکر نك یاردمیله بونلر نی شهر دن سوروب چیقاردی. پیاده لر
بغداد دن چیقارل قسن صوكره (واسط) شهرینه کیتدی لر. و واسط امیرینی قوب
شهر نی ضبط ایتمدی لر. خلیفه مقتدر بونلر نك جمعیتلرینی تارقاتمق ایچون
مؤنس المظفر نی کوندزدی. مؤنس عسکر ایله واسطه واروب بونلر نك
کوبره کینی قلیچدن کیچردی. تری قالانلری اطرافه تارقالوب کیتدی لر.
شوصورتله بو جمعیت نك فتنه و فسادلری با صدرل دی.

ینه بویله خلیفه مقتدر وزیر ابوعلی بن مقله نی عزل ایلوب سلیمان
بن حسن نی وزیر نصب ایتمدی. آرادن بریل وایکی آی اوتد کسن صوكره مفکور
سلیمان نی دخی عزل ایلوب ابوالقاسم الكلوذانی نی وزیر لکگه تعیین ایلمدی.
ایکی آی صوكره کلوذانی هم عزل اولنوب حسین بن قاسم الوهبی وزیر نصب
اولندی. بو ذات یسی آی وزیر لک خدمتده قالدی. صوكره عزل اولنوب
ابوالفتح فضل بن جعفر وزیر تعیین اولندی.

اوچ یوز اون سکزنجی یلده عمر بن حسن العباسی اوچ یوز اون طوقزنجی
جعفر بن علی العباسی حاجیلره امیر اولمشلردر.
فقها دن قاضی ابوجعفر احمد بن اسحاق بن البهلول التنوخی الحنفی
حضرتلری اوچ یوز اون سکزنجی یلده وفات اولمشلر.

هجرتدن (۳۲۰) نچی یلنک وقائی

المقتدر بالله بن المعتضد نك قتل اولندغی

خلیفه مقتدر (بغداد) صاحب شرطه سی محمد بن یاقوت نك درجه سینی آرتدیرمش ایدی. بتون عسکر نك باش قوماندانی اولان مؤنس المظفر خلیفه نك بواشینه آچیغلانوب اوشبواوچ یوز یکرمنچی یلنك باشنك بغداددن (موصل) گه کیتدی. عسکردن سکز یوز قدر آدم آنك ایله برلکده کیتدیلر. مؤنس موصلده حکومت سورمکده اولان (بنی حیدان) نك عسکرینی بوزوب موصلنی ضبط ایله اوراده طوقز آی طوردی. وبو مدتده (بغداد) و (شام) و (مصر) عسکرلرندن کوبره گی آنك یانینه کلدیلر. مؤنس عسکری کوبه یدکن صوگره موصلدن بغدادغه کلوب (باب الشماسیه) گه نزول ایلدی.

خلیفه مقتدر عسکر ایله بغدادنك طیشاروسینه چیقوب بر بیوک توبه اوزرنده طوردی. فقیهلر وقاریلر دخی قوللرینه مصحف شریفی طوتوب خلیفه ایله برلکده چیقمش ایدیلر. مقتدر شول یردن مؤنس اوزرینه عسکر کوندروب براسیر کیتورگان آدمگه اون دینار وبر باش کیتورگان آدمگه بش دینار ویرله چکنی اعلان ایتدی ایسه ده عسکری بوزیلوب قاچودن باشقهغه یارامادی. شول آراده مؤنس نك عسکرلرندن برجماعه خلیفه مقتدر نی هر طرفندن چولغاب آلدیلر. خلیفه بونلره: «کم اولدغمنی بیامیورمیسکز» دینکده بو جماعه: «کم اولدغکنی بلورمز سین ابلیس خلیفه سی سئک. بر باش کیتورگانگه بش دینار وبراسیر کیتورگانگه اون دینار ویررسن» دیرک باشینی ککسیدیلر. اول وقتده مقتدر اوتوز سکز یاشنده ایدی. مدت خلافتی یکرمی دورت یل واون بر آیدر. اسمی (جعفر) وکنیه سی (ابوالفضل) ولقبی (المقتدر بالله) ایدی. سلسله نسبی: المقتدر بالله بن المعتضد بن الموفق بن المتوکل بن المعتصم بن هارون الرشید.

خلیفه مقتدر ضعفی اداره اصحابندن اولوب زمان خلافتنك هراش سراپنك

بولنان خاتونلرنىڭ و خادملرنىڭ قوللرنىڭ قالمش ايدى . مدت خلافتندە ھېچ ضرور بولماغان اورنلرغە يتمش ميليون دىنار اسراف قيلمش ايدى . عسكەرگە وباشقە ضرور اورنلرغە صرف قيلغانى بو حسابقە داخل توگلسر . بونىڭ اوستىنە عسكەر ظرفندىن قتل اولنووى خلافتنىڭ بتون بتون ضعفينە و اطرافدە بولنان اميرلر و واليلرنىڭ مخالفتلرينە (حكومت عباسيە دن باش تارتولرينە) سبب اولدى . بو تاريخنن بر نيچە يل سوڭرە بتون ممالك اسلاميە عباسيلرنىڭ تصرفلرنىن چقىدى . بو واقعه لرنىڭ هر برسىنى اوز اورنىدە ذكر ايدىرمز ان شاء الله تعالى

القاهر بالله بن المعتضدنىڭ خلافتى

مقتدر بالله وفات اولدىقن سوڭرە قردەشى محمد بن المعتضد (القاهر بالله) لقبيله تلقىب اولنوب خلافت تختىنە اووردى . و بونىنن ايكى يل مقتم وزيرلىكنن عزل اولنان ابوعلى بن مقلەنى تكرر وزيرلىككە تعيين ايلدى . مقتدر قتل اولدىغى وقتدە آناسى (شغب) خستە ايدى . اوغلىنىڭ قتلنى ايشتىككەن سوڭرە خستە لىكى او لىگىنن آرتىش ايدى . شول حالدە خليفە قاهر بالله مذكوره شغب نى حضور ينە كيتورتوب خستە لىگىنە قاراماسن : « سىندە ياشرلىگان مال راردى » دىرەك آياقلىرىنن آصردوب عذاب قيلدىردى .

ينە اوشبو اوچ يوز يىكرومىچى يىلدە اعظم اطبا و حكماى اسلامنن ابوبكر محمد (۱) بن زكريا الرازى حضرتلرى سكسان ياشندە اولدىغى حالدە وفات اولمشدر . بو ذات كىمىيا و طب و ھىئت و نجوم دە و سائر علوم و فنون متنوعە دە بىك كوب كىتاب تصنىفى قىلمىشدر .

بويىلدە ھم بونىنن صوڭ اون بىش يل رەتتەن عمر بن حسن العباسى حاجىلرە امير اولمشدر .

هجرتدن (۳۲۱) نجی یلنک وقائی

اوشبو اوج یوزیکرمی برنجی یلمه عسکر قوماندانلردن مؤنس المظفر ایله بلیق و خلیفه ننگ حاجبی علی بن بلیق قاهر بالله نی خلافتدن خلع ایدوگه اتفاق قیلدیلر . خلیفه قاهر بوندن خبر آلدیغی ایله اوچسئیده دار خلافه یه کیتورتوب حبس قیلدردی . شول آراده عسکر بریره طوپلانوب مؤنس المظفر نی حبسدن آوتقاروغه اتفاق قیلدقلردن خلیفه قاهر بلیق ایله اوغلیننگ هم مؤنس ننگ باشلرینی کیسدردی . سوکره خلیفه ننگ امریله : « امام المسلمین گه خیانت ایدنلرننگ جزالری بودر » دیرک ندالرایدوب اوچسینکده باشلرینی (بغداد) اوراملرنده یورگزدیلر .

وزیر ابوعلی بن مقله قاهر دن قورقدغندن قاچوب برطرفه یاشردی . بوندن سوکره خلیفه قاهر ابوجعفر محمد بن قاسم نی وزیر نصب ایتدی ، ابن مقله ننگ مالینی خزینه یه آلوب خانه سینی یاندروغه امر قیلدی . اوج آیدن سوکره مذکور ابوجعفر نی هم عزل ایدوب ابوالعباس احمد بن عبیدالله الحصیبی نی وزیر لکگه تعیین ایلدی .

ینه بویلمه (مصر) والیسی ابو منصور تکین وفات اولوب خلیفه قاهر طرفندن مصر والی لکگینه اوعلی محمد بن تکین تعیین اولندی .

وینه بویلمه فقهاء حنفیه دن ابوجعفر احمد بن محمد بن سلامة الطحاوی المصری حضرتلری (قاهره) (۱) شهرنک وفات اولمشدر . بوذات هجرتدن ایکی یوز اوتوز طوقزنجی یلمه مصرننگ (طحا) قریه سنده طوغمش ایدی . امام شهاب الدین المرجانی رحمه الله (محمد) ننگ تعددینی جائز کوردیکندن مذکور طحاوی حضرتلرینی هم علمادن دیگر برنیچه ذاتنی اوشبو اوچنجی یوزننگ محمدندن صانامشدر .

ینه بویلمه مشاهیر ادباندن ابوبکر محمد بن حسن بن دریس حضرتلری

(۱) برآز سوکره (قاهره) اسمیله نسمیه اولتان (نسطاط) شهرنده وفات اوادی دیکدر .

يوزياشینه قىرىب اولدىغى حالده (بغداد) ده وفات اولمشدر. مذکور ابن دريد علم لغتده زمانينىڭ امامى ايدى .

ائمة معتزله دن ابوهاشم بن ابى على الجبائى و (صحيح البخارى) نىڭ راويسى اولان محمد بن يوسف الفربرى (۱) حضرتلىرى دىخى بويلىده وفات اولمشلردىر. مقتدر بالله نىڭ آناسى (شغب) هم بويلىده وفات اولمشدر.

هجرتدن (۳۲۲) نىچى يىلنىڭ وقائى .

القاھر بالله بن المعتضد نىڭ خلافتدن خلع اولندىغى

اوشبو اوچ يوز يىكرمى ايكىنچى يىلده جمادى الاولى آينده عسكر قوماندانلىرى دارالخلافة يه كلوب امير المؤمنين القاھر بالله نى طوتوب بر حجره يه حبس قىلىدىلر. سوڭره اوتتە قزدىرلىمش نيمرايله كوزلىرىنى چىقاردىلر. قاھر بالله بونىدىن سوڭره صدقه صوراماق وتلنچىلىك قىلماق ايله كون كىچىرمشدر. وشول روشچە ذلت وخورلىقىده اون آلتى يىل عمر سوروب سوڭره وفات اولمشدر. مدت خلافتى برىل وآلتى آيدىر. اسمى (محمد) وكنيه سى (ابومفصور) ولقبى (القاھر بالله) ايدى. سلسله نىسبى: القاھر بالله بن المعتضد بن الموفق بن المتوكل بن المعتصم بن هارون الرشيد .

خليفه قاھر مرهمتىز وشفقستىز قاتى كوڭللى بردات ايدى. شونىڭ ايچون خلافتدن خلع اولنمشدر .

الراضى بالله بن المعتضد نىڭ خلافتى

قاھر بالله خلع اولندىقتىن سوڭره رئيسلىرى احمد بن المعتضد گە بيعت ايدىرك آنى (الراضى بالله) لقبيله تلقيب ايتدىلر .

راضى بالله خلافت تختينه اوطوردىقتىن سوڭره بونىدىن مقدم ايكى مرتبه وزيرلىك خدمتىگە اولان ابوعلى بن مقله نى تىكرار وزيرلىككە تىعين ايلدى. يىنە بويلىده روم عسكرىنىڭ رئيسى (قرقاش) ايللى مىڭ نفر عسكر ايله

ممالک اسلامیہ گہ کروہ (ملاطیہ) و (سیسپاط) شہر لرینی فتح ایلدی. روملر اول حوالیدہ ساکن اولان اہالیسن برچوغنی قلعین کیچردیلر .
 ینہ بویلدہ عمادالدولہ (۱) بن بویہ (فارس) بیلادینی ضبط ایدوب اورادہ
 (بنی بویہ) دولتینی تشکیل ایلدی. بنی بویہ دن بعضیلری خلافت عباسیہ ننگ
 استقلالینی اوز قوللرینہ آلوب (بغداد) ده حکومت سور دکلرینن آنلرننگ احوال
 ووقائعی اوشبو دوردچی قسمده ذکر ایدیلوب باشقہ لریننگ واقعہ لری بشنچی
 قسمده ذکر ایدیلور. ان شاء الله تعالی .

ہجرتدن (۳۲۳) و (۳۲۴) نچی یللرننگ وقائعی

اوج یوز یکریمی اوچنچی یلک (فارس) ده حکومت سورمکن اولان عمادالدولہ
 بن بویہ ننگ قردهشی رکن الدولہ (۲) بن بویہ (بلادجبل) دن اصبہان ، ہمدان ،
 قم ، قاشان ، کرج ، ری ، کسکور ، قزوین ، شہر لرینی ضبط ایلدی. (بنی بویہ)
 احوالندن حکومت عباسیہ گہ تعلق اولانلری اوشبو دوردچی قسمده ذکر
 ایدیلوب باشقہ واقعہ لری بشنچی قسمده یازیلور. ان شاء الله تعالی .
 ینہ بویلدہ نحو یوندن (نفظویہ) دیملکہ معروف اولان ابراہیم بن محمد
 بن عرفہ وفات اولمشدر. بو ذات مہلب بن ابی صفرہ اولادندندر. مذکور
 مہلب ننگ احوالنی کتابننگ اوچنچی قسمندہ برنیچہ اورندہ ذکر ایتیمش ایدم.
 اوج یوز یکریمی دوردچی یلکہ خلیفہ راضی وزیر ی ابوعلی بن مقلہنی
 عزل ایدوب بری آردندن بری اوج آدمنی وزیر نصب ایتدی. لکن
 خزینہده آچہ آز اولدغندن بونلر استعفا ایدوگہ (وزیرلکنی طاشلارغہ)
 مجبور اولدیلر. بونندن سوگرہ خلیفہ (بصرہ) و (واسط) امیری محمد بن رائقنی
 چاقردی. و آکا امیر الامرائق منصبینی ویردی. ابن رائق عسکر ایلہ
 (بغداد) غہ کلوب حکومت اشلرینی اوز قولینہ آلدی. سوگرہ فضل بن جعفر

(۱) بوننگ اسمی (علی) وکنیہ سی (ابوالحسن) ولقی (عمادالدولہ) ایدی .

(۲) بوننگ اسمی (حسن) وکنیہ سی (ابوعلی) ولقی (رکن الدولہ) ایدی .

بن الفراتنی وزیر لککه تعیین ایلدی. ملکیه و عسکریه اشلرینک جمعیه
ابن رائق قولینه کیچدیکندن خلیفه راضی ده خلافتدن یالکیز براسم قالدی .
بو وقتده بتون ممالک اسلامیه متغلبلر تصرفینه کیچمش ایدی. (خوزستان) ده
ابوعبدالله البریدی، (بلاد فارس) و (بلاد جبل) ده بنی بویه، (کرمان) ده محمد
بن الیاس، (موصل) و (دیار بکر) و (دیار مضر) و (دیار ربیع) ده بنی حمدان،
(مصر) و (شام) ده محمد بن طغج الاخشید، (آفریقیه) و (مغرب اقصى) ده علویلر،
(اندلس) ده بنی امیه، (خراسان) و (ماوراء النهر) ده بنی سامان، (طبرستان)
(جرجان) ده دیلملر، (بحرین) و (یمامه) ده ابوطاهر قرمطی، (یمن) ده بنی زیاد،
(حرمین شریفین) ده علویلر حکومت سورمکه ایدیلر خلیفه راضی قولنده فقط
(بغداد) قالوب اوراده هم ابن رائق حکم سورمکه ایدی .

هجر تدن (۳۲۵) و (۳۲۶) نچی یلارنک و قاتمی

اوج یوز یکرمی بشنچی یلده نحویوندن عبدالله بن محمد بن سفیان
الحرز حضرتلری وفات اولمشدر. بو ذات علم نحونی ثعلب و مبرد کبی
مشهور اماملردن اخذ ایتمشدر.

اوج یوز یکرمی آلتنچی یلده مشاهیر خطاطیندن ابوعلی محمد بن
مقله نلک قولی هم تلی کیسلدی . بونلک سببی بودرکه : خلیفه راضی مذکور
ابوعلی بن مقله نلک تکرار وزیر نصب ایتمش ایدی . ابن مقله وزیر لککه
تعیین اولندقدن سوگره خلیفه محمد بن رائق نی امیر الامرالقنن عزل ایدوب
آنلک یرینه (واسط) امیری بجکم نی تعیین ایدوگه اشاره قیلدی. محمد بن رائق
بوندن خبر آلدقده ابوعلی بن مقله نلک اوک قولینی کیسردی . ابن مقله
قولی کیسلسه ده یازودن طوقنالمادی. یارهسی توزه لگاج کیسلگن قولینه قلمنی
باغلاب بازار ایدی . واوزینه ظلم قیلغانلرغه بددعا قیلور ایدی. بو خبر
رائقغه ایرشدکی ایله ابوعلی بن مقله نلک تلتیده کیسردی . سوگره بر خانیه
حبس قیلدردی. بیچاره ابن مقله ایکی یل حبسه یانددقن سوگره وفات اولدی.

(خط کوفی) نی یگل خطقه آلشدروب علوم اسلامیه ننگ ترقیسینه خدمت ایتکان ابوعلی بن مقله حضرتلری آخر عمرنه شوندا ای آغرلقلر کوروب وفات اولمشدر .
ینه اوشبو اوچ یوز یکرمی آلتنچی یلده (واسط) شهریننگ امیری (۱) بجکم
عسکر ایله (بغداد) شهرینه کلدی . وبوندن مقدم بغدادده حکم سورمکک اولان
محمد بن رائق (عکبرا) یه قاچدی . خلیفه راضی بالله بجکم نی ابن رائق یرینه
امیر الامرا نصب ایلدی .

هجر تدن (۳۲۷) نچی یلننگ وقائعی

(موصل) امیری ناصرالدوله بن حمدان حکومت عباسیه گه ویره تورغان
ویرگوسینی کیچکتوردیکنن اوشبو اوچ یوز یکرمی ییچی یلده خلیفه راضی
وامیرالامرا بجکم عسکر ایله موصلگه واروب ناصرالدوله بن حمدان اوزرینه
هجوم قیلدیلر . ناصرالدوله مهاربه ومدافعه دن عاجز قالغندن یاننک اولان
عسکر یله (نصبین) طرفینه قاچدی . وشول یردن ایلچی کوندروب خلیفه ایله
بجکم دن صلح طلب قیلدی . آنلر دخی ناصرالدوله ننگ طلبینی قبول قیلدیلر .
شول آراده محمد (۲) بن رائق عسکر ایله یوریوب (بغداد) شهرینی ضبط ایتدی .
خلیفه بو واقعه دن خبر آلك قلدیار مضر : حران ، رها ، قفسرین ، عواصم ولایتلرینی
محمد بن رائق غسه ویردی . بوندن سوگره ابن رائق عسکر یله بغداددن
چقوب (شام) طرفینه کیتدی . خلیفه راضی بجکم ایله برلکده بغدادغه قایتدی .

هجر تدن (۳۲۸) نچی یلننگ وقائعی

اوشبو اوچ یوز یکرمی سکر نچی یلده امیرالامرا بجکم (واسط) شهرینه کیتدی .
یفه بویله محمد بن رائق (شام) ولایتینی ضبط ایتدی .

(۱) مذکور بجکم ترك قومندن ایدی . بونک اسمی ابن الاثیر حضرتلری (بجکم) ابن
خلدون حضرتلری (بجکم) رسمنده یازمشلر .

(۲) مذکور محمد بن رائق بوتاریخدن اوچ یل مقدم خلیفه راضی طرفندن امیرالامرا
منصبینه تعیین اولمش ایدی . سوگره ابن رائق عزل اولنوب آنگ یرینه بجکم تعیین اولمش ایدی .
بونلر یوقاریده ذکر ایتمش ایدم .

وینه بویله علماء اسلامن (ابن الانباری) دیمکله معروف اولان ابوبکر محمد بن قاسم وفات اولمشدر . (کتاب الوقف والابتداء) بوذاتنگی اثریدر . حکیم و فیلسوف ابوبشر متی بن یونس دخی بویله وفات اولمشدر . مذکور متی نصرانی (۱) المنهب اولوب قویریون و یحیی المروزی (۲) ابو احمد بن کرنیب کبی مشهور عالم لردن علم تحصیل ایلمش، سربانیچه دن عربی یه بر قاج کتاب ترجمه قیلمشدر .

هجر تدن (۳۲۹) نچی یلنگ و قائی الراضی بالله بن المقتدرنگ و فاتی

اوشبو اوچ یوز یکر می طوقزنجی یلده ربیع الاوّل آینده امیر المؤمنین الراضی بالله اوتوز ایکی یاشنده اولدیغی حالده وفات اولمشدر . مدت خلافتی آلتی یل و اون آیدر . اسمی (احمد) و کنیه سی (ابو العباس) و لقبی (الراضی بالله) ایدی . سلسه نسبی : الراضی بالله بن المقتدر بن المعتضد بن الموفق بن المتوکل بن المعتصم بن هارون الرشید . خلیفه راضی شاعر و ادیب ایدی . رحمه الله تعالی .

المتقی لله بن المقتدرنگ خلافتی

الراضی بالله وفات اولدقمن صوگره قرده شی ابراهیم بن المقتدر (المتقی لله) لقبیله تلقیب اولنوب خلافت تختینه اوطوردی . صوگره سلیمان بن حسن بن وزیر نصب ایتدی . امیر الامرا بجکم خلیفه راضی نگ و فاتی ایشدکی ایله اوزیننگ کاتبی ابو عبد الله السکوفی نی (بغداد) غه کوندردی . اول وقتنه بجکم (واسط) ده ایدی . مذکور ابو عبد الله بغداد غه کلوب حکومت اشلر نی اوز قولینه آلدی . خلیفه متقی نگ وزیر سلیمان ده وزیر لکننگ یالغز اسمی قالدی .

(۱) نصرانی - خرستیان و عیسوی دیمکدر .

(۲) المروزی - مرو شهر نه منسوب دیمکدر .

ینه بویلده (جور) نهری بویفده ساکن اولان (کرد) لر امیرالامرا بجمک نی قتل ایلدیلر. (بصره) امیری ابو عبد الله البریدی بجمک ننگ قتلنی ایشندیکی ایله عسکر جمع ایدوب بغدادغه کلدی. واوراده بکرمی دورت کون طوردی. صوگره واسط شهرینه کیتدی بریدی دن صوگره (دیلم) قومندن کورتکین بغدادنی ضبط ایدوب خلیفه متقی طرفندن امیرالامر القغه تعیین اولندی. دیلم لر کورتکین گه تایانوب اهالیگه ظلم قیلمايه باشلادیلر. شول سببنن خلیفه متقی (شام) امیری محمد بن رائق غه مکتوب کوندروب آنی بغدادغه چاقردی. ابن رائق خلیفه ننگ مکتوبینی آلدیغی ایله شامنی ابوالحسن احمد بن علی گه طاپشردی. واوزی عسکر ایله بغدادغه کلوب کورتکین نی حبس خانیه صالحی. وآننگ عسکرنن دورت یوز قسردیلنی قلیچنن کیچردی. خلیفه متقی کورتکین یرینه ابن رائق نی امیرالامرا نصب ایلدی.

ینه بویلده خلفاء عباسیه ننگ خدمتنده بولنوش اطبای سر یانیه دن طبیب مشهور بختیشوع بن یحیی وفات اولمشدر.

هجرتدن (۳۳۰) نچی یلنگ وقائی

اوشبو اوچ یوز اوتوزنچی یلده (بصره) امیری ابو عبد الله البریدی ننگ قردهشی ابوحسین عسکر ایله (بغداد) غه هجوم ایتدیکنن خلیفه متقی ایله امیرالامرا محمد بن رائق (موصل) ولایتینه قاچدیلر. موصل امیری ناصر الدوله بن حمدان خلیفه نی تعظیم و تکریم ایله قارشو آلدی. صوگره محمد بن رائق نی قتل ایتدردی (۱) خلیفه متقی ابن رائق یرینه ناصر الدوله نی امیرالامرا نصب ایلدی. بوننن صوگره خلیفه متقی و ناصر الدوله بن حمدان عسکر ایله موصلن بغداد شهرینه حرکت قیلدیلر. ابوحسین البریدی بوننن خبر آلدیغی ایله (واسط) شهرینه قاچدی. خلیفه ایله ناصر الدوله بغدادغه کلوب فتنه و فسادنی باصردیلر. بر آز صوگره ناصر الدوله بن حمدان واسط شهر نیده ضبط ایتمشدر.

(۱) ابن رائق ننگ قتلی شایع اولدوقده مصر امیری محمد بن طغج الاخشید شامنی ضبط ایتمشدر.

يٰنه بويلىك ممالك اسلاميه ده بيگره كان (عراق) ولايتنه قحط و آچلىق اولمشدر.
حتى ضعيف و فقير آدملىر ميته (۱) ايتيني آشارغه مجبور اولمشدر.
آچلىق ايله برابر وباخسته لگنده ظاهر اولوب بيك كوب آدم هلاك اولمشدر.
وينه بويلىك روملىر (حلب) ولايتينه كلوب شهر و قريه لرنى خراب ايدرك
اون بش ملك قدر آدمنى اسير ايدوب مملكتلرينه آلوب كيتديلر.

وينه بويلىك امام المتكلمين ابو الحسن على بن اسماعيل الاشعري رحمه الله
وفات اولمشدر. بو ذات شريف ابو موسى الاشعري رضى الله عنه نك نسلدن.
علمدان بعضلىرى امام اشعري حضرتلرينى اوچنچى يوز نك محمدن صانامشدر.

هجر تدن (۳۳۱) و (۳۳۲) نچى يىللىر نك وقائى

اوچيوز اوتوز برنجى يىلكه امير الامرا (ناصر الدوله بن حمدان) ترك
رئيسلرندن اولان تورون نك هجومندن قورقغندن (بغداد) دن چقوب
(موصل) ولايتينه كيتدى. بوندىن سوكره منكور تورون (واسط) دن بغداد
شهرينه كلوب امير الامر القى منصبينى اوز قولينه آلدى.
يٰنه بويلىك خليفه متقى نك اوغلى ابو منصور (موصل) اميرى ناصر الدوله
بن حمدان نك قزىنى تزوج ايلدى. مهرى بومىليون درهم ايدى.
وينه بويلىك (خراسان) ولايتنه گى (نسا) ناحيه سفده زلزله اولوب كوب قريه لر
خراب و بيك كوب آدم هلاك اولمشدر.

وينه بويلىك (روم) امپيراطورى (رها) شهرينك كلساسنده صاقلانان (منديل)
نى خليفه متقى دن طالب قيلدى. و بونك مقابلينه مسلمان اسيرلرينى آزاد
ايدوگه وعده قيلدى. خرستيانلر: عيسى عليه السلام نك بومنى يلىگه يوزىنى
سورتدىكى ويوزينك صورتى منديل اوزرينه توشدىكى اهتقاد قيلور ايديلر.

(۱) ميته - اوله كسه ديمكدر.

(۲) منديل - طعام وقتنده آنه باباطورغان و قول سورمه طورغان دستمال. ومطابقا بوز كسه

خلیفه متقی علما و فقہانک فتوا سیلہ مذکور متدیلمنی ایلمپیراطورغہ کوندروب روملر قولینہ اسیر توشکان مسلمانلرنی ممالک اسلامیہ گہ قایتارتدی .
 مشهور طبیبیلردن سنان بن ثابت بن قره دخی بویلمہ (بغداد) ده وفات اولمشدر . مذکور سنان باشده آتاسی کبی (صابئون^۱) دن اولوب صوگرہ دین اسلامی اختیار ایتمشدر .

اوجیوز اوتوز ایکنچی یلمہ خلیفه متقی (بغداد) ده حکم سورمکنہ اولان تورون ننگ هجومندن قورقوب اهل بیتى وخادملى ايله (موصل) ولایتینه کیتدی . خلیفه ننگ بوندن صوگنی احوالی یقیفده ذکر ایدیلمور . ان شاء الله تعالی .

هجرتدن (۳۳۳) نجی یلنگ وقائی

المتقی لله بن المهتدر ننگ خلافتدن خلع اولندیغی

اوشبو اوجیوز اوتوز اوجنچی یلمہ امیر المؤمنین المتقی لله خلافتدن خلع اولنمشدر . بوننگ تفصیلی بویلمه در : یوقاریده ذکر ایلدیکى اوزره خلیفه متقی (بغداد) ده حکم سورمکنه اولان تورون دن قورقدغندن (موصل) ولایتینه کیتمش ایدی . خلیفه موصلدن (رقه) شهرینه کیده رک اوراده برنیچه آى قالقدغن صوگره بغدادنی بیگ صاغندیغندن تورون دن مصالحه طلب قیلدی . تورون عباسیلر ، علویلر وقاضیلر حضورلرنده خلیفه متقی گه ضرر ایرشدر مسکه عهد وبیین ایتدی . (آند اچدی .) خلیفه مهرانگ آخرنده رقه دن بغداد شهرینه سفر ایده رک (هیت) که وآنن (سندیه) گه کلدی . تورون دخی اورایه کلوب خلیفه حضورنده یر اوپدی . صوگره باشنی یردن ککوته روب : « ایندی مین عهدمگه وفا قیلکم » دیه رک خلیفه متقی نی طوندروب اوتده قزدرلمش نیمه ایله کوزلربنی چیقارتدی . خلیفه کوزی ننگ آغرغانینه توزه آلماسن فریاد ایتمکده یانفده اولان اهل بیتى وخادملى دخی فریاد وفغان قیلمايه باشلادیلر . تورون بونلرننگ تاوشلربنی (۱) صابون-بولدزره عبادت ایده ن برفه م ایدی . بونلرنی یوقاریده دخی ذکر ایتمش ایدم .

خلفه ايشتمس ايچون بارابان اوردردى . متقى لله بوندىن سوگره يكرمى دورت يل عمر سوروب آلمش ياشنده وفات اولمشدر . مدت خلافتى اوچ يل وبش آيدر . اسمى (ابراهيم) وكنيهسى (ابو اسحاق) ولقبى (المتقى لله) ايدى . سلسله نىسى . المتقى لله بن المقدر بن المعتض بن الموفق بن المتوكل بن المعتصم بن هارون الرشيد .

المستكفى بالله بن المكتفى نك خلافتى

امير الامرا تورون متقى لله نى خلافتى خلع ايتدىكن سوگره عبد الله بن المكتفى نى خلافت تختينه اوطورتدى . بونك لقبى (المستكفى بالله) در .

هجر تدن (۳۳۴) نچى يلنك وقايمى

اوشبو اوچ يوز اوتوز دوردنچى يلده (بغداد) ده حكم سورمكده اولان تورون التركى وفات اولوب آنك يرينه كاتبى ابن شيرزاد قائم اولدى . خليفه مستكفى آنى امير الامرا نصب ايلدى .

معز الدوله بن بويه نك بغدادنى ضبط ايتدىكى

اوشبو اوچ يوز اوتوز دوردنچى يلده (اهواز) صاحى معز الدوله (ابن بويه) (بغداد) شهرينى ضبط ايدوب حكومت و خلافت اشلرينى اوز قولينه آلدى . خليفه مستكفى ده خلافتنك يالكز براسى قالب سرايندىكى خادم و خادمه لرندىن باشقلره حكمى كيچمهز بر درجه يه كلدى .

معز الدوله بن بويه (ديلم) قومندى اولوب (فارس) بلادنده حكومت سورمكده اولان عماد الدوله بن بويه نك قردهشى ايدى . (رى) حكمدارى ركن الدوله بن بويه دضى بونلره قردهش ايدى .

المستکفی بالله بن المکتفی نذک خلافتدن خلع اولندغی

اوشبو اوج یوز اوتوز دور دنجی یلده معز الدوله بن بویه امیر المؤمنین المستکفی بالله فی خلافتدن خلع ایلوب بر خانیه حبس قیلدردی . و اوتده قزدرلمش تیمر ایله کوز لرینی چقارتدی . بیچاره مستکفی دورت یل حبسه یاندقن صوگره وفات اولدی . حین وفاتنده یاشی قرق ایکی یه ایرشمش ایدی . مدت خلافتی بریل ودورت آیدر . اسمی (عبدالله) و کنیه سی (ابو القاسم) ولقبی (المستکفی بالله) ایدی . سلسله نسبی : المستکفی بالله بن المکتفی بن المعتض بن الموفق بن المتوکل بن المعتصم بن هارون الرشید .

المطیع لله بن المقتدر نذک خلافتی

معز الدوله بن بویه خلیفه مستکفی فی حبس قیلدقن صوگره فضل بن المقتدرنی (المطیع لله) لقبیله تلقیب ایلوب خلافت تختینه اوطورتدی . لکن ملکیه و عسکریه اشلیز نذک جمیعسی معز الدوله قولنده اولوب مطیع لله نذک حکمی (دار الخلافه) نذک (۱) طیشاروسینه کیچمهز ایدی .

ینه بویلدی (بغداد) شهرنده قحط و آچلق اولوب آدم لر میتی (اولکسه) ، ات و ماچی ایتر لرینی آشادیلر . حتی بعضیلری صبی بالالرنیده آشارغه مجبور اولدیلر .

آرادن بر یل اوتدکن صوگره (بصره) دن (بغداد) غه طعام و آشلق کلوب آدم لر آچلقن خلاص اولدیلر .

ویفه بویلدی کبار مشایخ صوفیه دن ابوبکر محمد بن خلق الشبلی رحمه الله (بغداد) ده وفات اولمشدر . شبلی حضرتلری امام جنید بغدادی حضرتلرین نذک مریدلرنن ایدی .

(۱) دار الخلافه - خلیفه ل اقامت ایدن بسوا (۱) رحمه الله (بغداد) ده وفات اولمشدر .

هجرتدن (۳۳۵) و (۳۳۶) و (۳۳۷) و (۳۳۸) و (۳۳۹) نچي
يلرنڭ وقائعي

اوج يوز اوتوز بشنچي يلكه مشاهير علما ومورخيندن ابوبكر محمد بن يحيى الصولى حضرتلري (بصره) شهرنده وفات اولمشدر.

اوج يوز اوتوز آلتنجي يلكه معزالدوله بن بويه (بصره) شهريني ضبط ايلدى. واوراده حكومت سورمكده اولان ابوالقاسم بن ابى عبد الله البريدى (بصرين) گه قاچوب كيدهرك قرامطه طائفه سينه صغندي.

اوج يوز اوتوز ييدنجي يلكه معزالدوله عسكر ايله (موصل) ولايتينه يوردى. موصل صاحبي ناصرالدوله بوندىن خبر آلدغى ايله (نصيبين) طرفينه قاچدى. معزالدوله موصل اهالي سينه ظلم قيلدى. ماللرينى تارتوب آلدى.

صوگره ناصرالدوله هر يلىنى موصل خزينه سندن معزالدوله گه سكز ميليون درهم و يرمىه وعده قيلدى. معزالدوله دخى بوگا راضى اولوب عسكريله (بغداد) شهرينه قايتدى.

اوج يوز اوتوز سكزنجي يلكه عمران بن شاهين (عراق) ولايتنك (بطيحه) اسملى براورنده (بنى شاهين) اسميله برحكومت تشكيل ايلدى. بو حكومتنك احوال تاريخيه سى كتابنك بشنچي قسمنده ذكر ايديلور. ان شاء الله تعالى.

اوج يوز اوتوز توقزنجي يلكه اعظم حكماء اسلام دن ابونصر محمد بن محمد الفارابى حضرتلري (دمشق) شهرنده وفات اولمشدر. حين وفاتنده ياشى سكساندىن اوزمىش ايدى. بوذات شريف منطق و حكمت و فلسفه فنلرنك بيك كوب كتاب تصنيف ايتمشدر. مذكور فارابى جنابلري (ترك) قومندن اولوب تركستانده (فاراب) ناحيه سنده طوغمىش ايدى.

(۱) فاراب-تركستانده (سيحون) نهرينك و (شاش) خطه سينك شمانده بر ناحيه اولوب

بو يوز و آرقيسى بوكونك بولدن آزرارق ايدى.

هجرتدن (۳۴۶) نچی یلنک وقائی (*)

اوشبو اوچیوز قرق آلتنچی یلده (فارس دیکزی) نك صولری سکسان قولاج اکسیلوب (کیموب) آندن مقدم صو آستفده اولان جزیره لر وط-اغلر میدانگه چیقدی.

ینه بویله (عراق) ولایتده، (بلادجبل) ده و (طالقان) ناحیه سنده شدتلی زلزله لر اولوب خانه لر یقلمش و بیک کوب آدم هلاک اولمشدر.

وینه بویله امام المورخین علی بن الحسین المسعودی حضرتلری وفات- اولمشدر. مسعودی جنابلری تاریخ فننه برقاچ کتاب تصنیف ایتمشدر. اثرلرینن (مروج الذهب و معادن الجوهر) ی (مصر) ده طبع اولنمشدر. وایک قیمتدار اثری یکر می جلددن مرکب (اخبار الزمان) اسملی تاریخیدر. بو- ذات شریف عبدالله بن مسعود رضی الله عنه نسلندندر.

هجرتدن (۳۴۹) و (۳۵۰) نچی یلنک وقائی

اوج یوز قرق طوقزنجی یلده ترک قومونندن ایکی یوزمک قدر چادر خلقی اوز اختیارلریله مسلمان اولدیلر.

ینه بویله مشاهیر صلحادن و محدثیندن ابوالخیر عباد بن عبدالله الاقطع التیناتی حضرتلری یوز یکر می یاشدن (مصر) ده وفات اولمشدر. مذکور ابوالخیر رحمه الله کرامات صاحبی اولوب برقولی کیسک اولدیغی حالده بوز طوقور و دائما آرسلانلر و باشقه یرتقچ جانوارلر ایله الفت ایدر ایدی.

اوج یوز ایلتنچی یلک (بغداد) ده حکومت سورمک اولان معز الدوله بن بویه اون اوج میلیون دره مگه توشروب بر سرای بنا قیلدردی.

ینه بویله علمادن ابوالعباس عبدالله بن الحسن بو وقغه قدر اسلامده کورلمیان بر بدعت اشنی قیلدی. یعنی معز الدوله نك خزینه سیننه هر یل

(۰) آرادن آتی یلی یازمادن توشروب قالدردم. چوکه بومدته حکومت عباسیه گه تعلقی همیتلی واقعه لر بو قدر. بوندن سوگرمه هر یل رهندن یازماس آرادن بعض یلر فی توشروب قالدردن.

ايکي يوزمک درهم ويرمک شرطيله قاضي القضاة اولدى. قصهجه قيلوب ايتکانده رشوت ويروب قاضيلق منصبينى آلدى. شول سببلى خليفه مطيع مذکور ابوالعباسنى اوزينک مجاسينه قبول قيلماس ايدى.

هجر تدن (۳۵۴) نچي يلنک وقائى

اوشبو اوچ يوز ايللى دوردنجي يلكه (خزر) (۱) ترکلى اسلام دينينه کرديلر. سببى بو ايدىکه: خزرلرگه اوزلرندن قوتليرهک ايلکنچي ترک طائفهسى هجوم ايتديلر. خزرلر آنلرنگ تسلطنن قورتلماق ايچون اسلام ديننده اولان (خوارزم) ترکلرندن ياردم صوراديلر. خوارزم ترکلى: «سز کافر سز اکر مسلمان اولسه گز ياردم ويررمز» ديهک جواب قايتاردقلرندن خزرلر اسلام دينينى قبول ايتديلر. مگر پادشاهلرى اولگى ديننده قالدى. خوارزم مسلمانلريده خزرلرگه ياردم ايدوب دشمنلرينى دفع ايتديلر. بوندن سوگره پادشاهلرى هم مسلمان اولدى. مورخ مشهور ابن الاثير حضرتلرى بو واقعهنى اوشبو اوچ يوز ايللى دوردنجي يلنک وقائى صره سنده ذکر ايتمشدر.

خلفاء بنى اميه ننگ زمان خلافتلرنده اسلام عسکرى بر نيچه مرتبه خزر ممالککينه کروپ غزا قيلماس ايديلر. بو واقعه لرنى کتابينک اوچنچي قسمنده تفصيلا ذکر ايتمش ايدم.

ينده بويلكه خليفه مطيع اولاد على کرم الله وجهه دن ابواحمد حسين بن موسى حضرتلرينى علويلرگه رئيس و حاجيلرغه امير تعيين قيلدى.

وينده بويلكه مشهور شاعرلر دن (مقنبي) ديمکله معروف اولان ابوالطيب احمد بن الحسين الکندى نى (نعمانيه) گه يقين بر اورنده بدوى عربلر قتل ايدوب ياننک اولان مالينى و آنچه سيني آلديلر. اول وقتند مقنبي ايرالمى بر ياشنده ايدى.

محمد نيندن (ابن حبان) حضرتلرى دخى بويلكه وفات اولمشدر.

(۱) خزر-ترك اقوامندن يرقوم اولوب بحر خزرنگ (كاسپى دېگزي) نك شمال غربي سنده

و (وواقا) نهر نك ابكى جهتمده ساكن ايديلر.

ھجر تدن (۳۵۶) نچی یلنڭ وقائی

اوشبو اوج یوز ایلی آلتنچی یلده (بغداد) ده حکومت سورمکنده اولان معزالدوله بن بویه وفات اولوب یرینه اوغلی بختیار (۱) حکمدار اولمشدر. مذکور معزالدوله بن بویه (اديلم) قومندن اولوب شیعی المنهبن ایدی. ینه بویله مشاهیر ادبا ومورخیندن ابوالفرج علی بن الحسین الاصبهانی الاموی حضرتلری (بغداد) شهرنده وفات اولمشدر. حین وفاتنده یاشی یتمشدن اوزمش ایدی. مذکور ابوالفرج حضرتلری خلفاء بنی امیه نڭ اخیری اولان مروان بن محمد نسلندن اولدغی حالده (عجائبین اولارق) شیعی المنهبن ایدی. ابوالفرج نڭ تصنیفاتی چوق اولوب ایڭ مشهوری یکرمی جلدن مرکب (الاعانی الکبیر) اسملی کتابیدر (۲). بو کتاب عربلرنڭ اسلام دن اولڭی و صوغغی وقائع و ادبیاتلرینی جامع اولوب عالم اسلامده اوخشاشی کورلما مشدر.

ھجر تدن (۳۵۷) و (۳۵۸) و (۳۵۹) و (۳۶۰) نچی یلنڭ وقائی

اوج یوز ایلی یدنچی یلده (صیرفی) دیمکله معروف اولان ابوالحسن علی بن بندار الصوفی النیسابوری حضرتلری وفات اولمشدر. اوج یوز ایلی سکزنچی یلده (فاطمیلر) (۳) دن (آفریقیه) حکمداری المعز الدین الله العلوی (مصر) و (شام) مملکتلرینی آلدی فاطمیلرنڭ احوالی کتابینه نڭ بشنچی قسمنده ذکر ایدیلمور. اگر الله تعالی عمر و یروپ اجل صبر قیلسه. ینه بویله (عراق) ده قعظ و آچلق اولوب اهاالیسینڭ برچوغی وطنلرینی طاشلاب (موصل) و (شام) و (خراسان) طرفلرینه کیتدیلمور.

(۱) بختیار نڭ لقبی (عزالدوله) ایدی.

(۲) مذکور الاعانی الکبیر مصدرده طبع اولمشدر.

(۳) اولاد علی کرم الله وجهه دن عبید الله المهدی نڭ (آفریقیه) ده (فاطمیه دولتی) نی تشکیل

ایتدیکنی یوقاریده ذکر ایتمش ایدم.

اوج یوز ایلیلی طوقزنجی یلده (بغداد) شهرنده اوت چیقوب ایبرکلردن و خاتونلردن بر چوق آدم یاندی .

ینه بویلده مشایخ صوفیه دن (رقی) دیمکله معروف اولای ابوبکر محمد بن داود الدینوری رحمه الله وفات اولمشدر .

اوج یوز آلتمشنجی یلده مشاهیر محدثیندن ابوالقاسم سلیمان بن ایوب الطبرانی حضرتلری یوز یاشنده اولدغی حالده (اصبهان) ده وفات اولمشدر . مشاهیر محدثیندن ابوبکر محمد بن الحسین الآجری حضرتلری دخی بو یلده (مکه مکرمه) ده وفات اولمشدر .

هجرتدن (۳۶۳) نجی یلنک وقائعی

المطیع لله بن المقمدر نك خلافتنی اوغلینه طاپشردغی

اوشبو اوج یوز آلتمش اوچنجی یلده ذوالقعه آینه امیر المؤمنین المطیع لله بن المقمدر فالج علتینه مبتلا اولوب اشدن قالدغندن خلافتنی اوغلی عبد الکریم گه طاپشردی . وآرادن ایکی آی کیچدکن صوگره وفات اولدی . حین وفاتنده آلتمش ایکی یاشنده ایدی . مدت خلافتی یکرمی طوقز یل ویش آیدر . اسمی (فضل) وکنیه سی (ابوالقاسم) ولقبی (المطیع لله) ایدی .

الطائع لله بن المطیع نك خلافتی

یوقاریده ذکر ایدلمدیکی اوزره اوشبو اوج یوز آلتمش اوچنجی یلده ذوالقعه آینه عبد الکریم بن المطیع (الطائع لله) لقبیله تلقیب اولنوب خلافت تختینه اوطوردی .

هجرتدن (۳۶۴) نجی یلنک وقائعی

اوتکان اوج یوز آلتمش اوچنجی یلده (بغداد) حکمداری بغتیار بن معز الدوله گه اوز قول آستنده بولنان ترک عسکری هجوم ایتمش ایدیلر .

بختیار ترکلرنڭ تسلطندن قورتامق ایچون آتاسینڭ قردهشی (ری حکمداری) رکن الدوله بن بویه دن هم (فارس حکمداری) عضد الدوله بن رکن الدوله دن یاردم صورادی . هجرتدن اوشبو اوج یوز آلتمش دوردنچی یلده رکن الدوله اوزینڭ وزیرى ابوالفتح بن العمید ایله بختیارنڭ یاردمینه عسکر کونوردی . عضد الدوله دخی عسکر ایله عراق مملکتینه حرکت قیلدی . بونلر بغداد شهرینه کلوب ترکلرنی بوزوب قاچردیلر . عضد الدوله بغدادده قرارلاشقن صوگره بختیارنی برخانیه حبس قیلدروب بغداد حکومتینی اوز قولینه آلدی . اول وقتده بختیارنڭ اوغلی مرزبان (بصره) ده والی ایدی . مذکور مرزبان بو واقعه نی عضد الدوله نڭ آتاسی رکن الدوله گه یازدی . رکن الدوله اوغلی عضد الدوله نڭ بواشینه راضی اولمادی . و آثما : «اگر بختیارنی حبس خانه دن چیقاروب مملکتنی اوزینه قایتارماساڭ اوستڭه عسکر ایله وارمن» دیو یازدی . عضد الدوله آتاسندن قورقدغندن بختیارنی حبسدن آزادایدوب اوزی فارسکه قایتوب کیتدی . بختیار تکرار بغداد تختینه اوطوردی .

هجرتدن (۳۶۵) و (۳۶۶) نچی یللر نڭ وقائی

اوج یوز آلتمش بشنچی یلده مشاهیر اطبادن ثابت بن سنان وفات اولمشدر . بوذات طبیب هم مورخ اولوب اوز عصرینڭ وقائع تاریخیه سینى جامع گوزهل بر تاریخ یازمشدر .

اوج یوز آلتنچی یلده (ری) حکمداری رکن الدوله بن بویه وفات اولدی . وفاتندن برتیچه آی مقدم مملکتینی اوغلی عضد الدوله گه تاپشرمش ایدی . (فارس) مملکتی هم عضد الدوله تصرفنا ایدی . عضد الدوله آتاسی وفات اولدیغی ایله عسکر جمع ایدوب (عراق) مملکتینه یوردی . عراق صاحبی بختیار بن معز الدوله دخی عسکر ایله (بغداد) دن حرکت ایدوب (اهواز) گه واردی . وشول یرده ایکى عسکر بربرینه اوچراشوب محاربه یه کرشدیلر . بو محاربه ده عضد الدوله طرفنده اولانلر غلبه ایدرک بختیارنڭ عسکرینی قاچردیلر . بختیار بوزلمش عسکر یله (واسط) شهرینه واردی .

و آننن بغدادغه قایتدی . بوننن سوکوره عضدالدوله (بصره) و (واسط) شهرلرینی آلدی .

ینه اوشبو اوچ یوز آلتمش آلتنچی یلده (غزنه) ده (آل سبکتکین) دولتی تشکل ایلدی . بودولتنک احوال تاریخیه سی کتابنک بشنچی قسمده ذکر ایدیلور . ان صبرالآجال .
ینه بویله خلیفه طائع لله بغداد صاحبی بختیارنک قزینی آلدی .

هجر تدن (۳۶۷) نچی یلنک وقائی

اوشبو اوچ یوز آلتمش یدنچی یلده (فارس) و (ری) حکمداری عضدالدوله بن رکنالدوله عمینک اوغلی بختیار بن معزالدوله تصرفنده اولان (بغداد) شهرینی ضبط ایلدی . بختیار تابعلریله (حدیثه) یه واروب (موصل) صاحبی ابوتغلب بن حمدان ایله اتفاق قیلدی . سوکوره بختیار ایله ابوتغلب بغدادنی عضدالدوله قولننن آلماق ایچون عسکر ایله (عراق) مملکتینه حرکت قیلدی . عضدالدوله بوننن خبر آلدقده بر بیوک اردو ایله بونلره قارشو کلوب عسکرلرینی تارمار ایلدی . ابوتغلب بوزلمش عسکر یله موصله گه قاچدی .

بختیار اسیر توشوب عضدالدوله نلک امر یله قتل اولندی . ابوتغلب بن حمدان نلک بختیارغه یاردم ویردیکینه عضدالدوله نلک آچیغی چیقوب آنلک قول آستنده بولنان (موصل) و (دیاربکر) و (دیارمضر) ولایتلرنیده آلدی . ابوتغلب مملکتنن ، تاج و تختدن آیریلوب (شام) غه کیتدی .

هجر تدن (۳۶۹) نچی یلنک وقائی

اوشبو اوچ یوز آلتمش طوقنچی یلده عضدالدوله بن رکنالدوله عالمترگه ، قاریلرغه ، غریب وضعیقلرگه هم (حرمین شرفین) دهگی مجاورلرگه بیت المالنن وظیفه تعیین قیلدی . هم (بغداد) شهرندهگی مسجدلرینی و بازارلرینی وصو یوللرینی تعمیر قیلدی . (توزه تدردی) . چونکه فتنه

وفسادنک کوبلکندن بغداد شهری خراب اولوغه یقین قالمش ایسی .
 (مکه مکرمه) ایله (عراق) آراسنداغی یوللرینک توزه تدردی .
 یغه بویلمه عضدالدوله اوزینک قزینی خلیفه طائع الله گه ویردی . مهری
 یوزمک دینار (۱) ایسی .

وینه بویلمه کبار صوفیه دن ابو عبد الله احمد بن عطاء الروذباری
 حضرتلری (عکا) ناحیه سنده و مشاهیر اطبان ثابت بن ابراهیم الحرانی سکسان
 آلتی یاشنک (بغداد) شهرنده وفات اولمشلردر .

هجر تدن (۳۷۰) و (۳۷۱) و (۳۷۲) نچی یللمنک و قائلی

اوج یوز یتمشنچی یلمه ائمه فقهاء حنفیه دن امام ابوبکر احمد بن علی
 الرازی الجصاص حضرتلری آلتمش بش یاشنک اولدیغی حالک وفات اولمشدر .
 رحمه الله تعالی .

اوج یوز یتمش برنچی یلمه عضدالدوله بن رکنالدوله بغداد شهرنده بر
 (خسته خانه) بنا قیلدردی . بوخسته خانه بانسی عضدالدوله یه نسبتله (المارستان
 العضدی) آتالدی .

اوج یوز یتمش ایکنچی یلمه عضدالدوله (۲) بن رکنالدوله بن بویه قرق
 یسی یاشنده اولدیغی حالک (بغداد) ده وفات اولدی . جسدینی امام علی
 کرم الله وجهه نکی مشهدینه ایلتوب دفن قیلدیلر . عضدالدوله نکی وفاتندن
 سوکوره مرکز خلافت اولان بغداد شهری وسائر (عراق) بلادی اوغلی صمصام
 الدوله (۳) تصرفنک قالدی . و دیگر اوغلی شرف الدوله (فارس) بلادینی ضبط ایتدی .

هجر تدن (۳۷۶) و (۳۷۷) و (۳۷۸) و (۳۷۹) نچی یللمنک و قائلی
 اوج یوز یتمش آلتنچی یلمه (فارس) حکمداری شرف الدوله بن عضد-

(۱) دینار - آلتون تنکه .

(۲) بونک اسمی (فنا خسرو) ولقی (عضدالدوله) ایسی .

(۳) بونک اسمی (مرزبان) و کنیه سی (ابو کالیجار) ولقی (صمصام الدوله) ایسی .

الدوله عسکر ایله (عراق) مملکتیغه کلوب (واسط) شهرینی آلدی. صوگره عراقنڭ مرکزی اولان (بغداد) شهرینی ده ضبط ایدوب قردهشی صمصام الدوله بن عضد الدوله نی فارسکه یباروب حبس قیلدردی.

اوجیوز یتمش یدنچی یلده خلیفه طائع الله بر مجلس تشکیل ایدوب شرف الدوله نی دعوت قیلدی. شرف الدوله خلیفه نڭ دعوتنی قبول ایدوب وزیر- لری و مأمور لری ایله (دار الخلافه) یه کلدی. خلیفه شرف الدوله گه خلعتلر (قیمتلی کیملر) کبدردی.

اوجیوز یتمش سکر نچی یلده شرف الدوله نڭ امریله (بغداد) شهرنده بر (رضخانه) بنا قیلندی.

اوجیوز یتمش طوقز نچی یلده شرف الدوله بن عضد الدوله یکر می سکر یاشنده اولدیغی حالده (بغداد) ده وفات اولدی. جسدینی امام (۱) علی کرم- الله وجهه نڭ مشهیدینه ایلتوب دفن قیلدیلر. بونڭ اسمی (شیرزیل) وکنیه سی (ابوالفوارس) ولقبی (شرف الدوله) ایدی. شرف الدوله نڭ وفاتندن صوگره قردهشی بهاء الدوله بن عضد الدوله بغداد امیرلکینه تعیین اولندی. (فارس) عسکری ایسه صمصام الدوله بن عضد الدوله نی حبس خانه دن چقاروب آکابیت قیلدیلر. صمصام الدوله نڭ حبس قیلندیغنی یوقاریده ذکر ایتمش ایدم.

هجر تدن (۳۸۱) نچی یلنڭ وقائی

الطائع لله بن المطیع نڭ خلافتدن خلع اولندیغی

اوشبو اوجیوز سیکسان بر نچی یلده (بغداد) امیری بهاء الدوله بن عضد الدوله امیر المؤمنین الطائع لله بن المطیع نی خلافتدن خلع ایتدیروب مالنی و آقچه سنی آلدی. خلیفه طائع خلع اولندقتن صوگره اون ایکی ییل عمر سوروب یتمش آلتی یاشنده وفات اولمشدر. مدت خلافتی اون یدی ییل و سکر آیدر. اسمی (عبد الکریم) وکنیه سی (ابوبکر) ولقبی (الطائع لله) ایدی.

(۱) امام علی رضه نڭ مشهیدی یعنی توبه شریفی بغداد ولایتنده (نجف) شهرنده.

سلسلہ نسبى : الطائع لله بن المطيع بن المقتدر بن المعتض بن الموفق بن المتوكل بن المعتصم بن هارون الرشيد .

القادر بالله بن اسحاق بن المقتدر نك خلافتى

اوچيوز سڪسان برنجى يلنك رمضانده احمد بن اسحاق بن المقتدر (القادر بالله) لقبيله تلقيب اولنوب خلافت تختينه اوطور مشدر . مذكور قادر بالله ايكى يل واون بر آيدن بيرو (بطيحه) ده اقامت ايدنه يور ايدى . بهاء الدوله خليفه طائع نى خلع ايتدير دكه صوكره قادر بالله نى آلوب كيلمك اوچون بطيحه يه خواص اصحابينى كوندردى . قادر بالله رمضان نك اون ايكنچى كوندنه (بغداد) شهرينه كلدى . بهاء الدوله وزيرلرى ومأمورلرى ايله شهر نك طيشا روسينه چيقوب قادر بالله نى تعظيم وتكريم ايله قارشو آلدى . و آكا بيعت قىلدى .

هجرتدن (۳۸۲) و (۳۸۳) و (۳۸۴) و (۳۸۵) و (۳۸۶)

نجى يللر نك وقائى

اوچ يوز سڪسان ايكنچى يلده (بغداد) ده قحط و آچلق اولوب نان نك يعنى ايكمك نك قاداغى قرق درهمگه ساتلدى .

اوچ يوز سڪسان اوچنچى يلده خليفه قادر بالله (بغداد) حكمدارى بهاء الدوله نك قزىنى تزوج ايلدى . مهرى يوزمك ديتار ايدى . لکن مذكور قز قاف دن مقدم وفات اولمشدر .

يفه بويلده بهاء الدوله نك وزيرى ابونصر سابور بن اردشير مسلمانلر اوقوب استفاده قىلسونلر اوچون (بغداد) شهرنده بر (كتب خانه) بنا قىلدىروب اچينه اون مكنن آشق كتاب قويدردى . آرادن آلمش يدى يل اوتدكنن صوكره بو كتب خانه يانوب تلف اولمشدر .

اوچ يوز سڪسان دور دنچى يلده (صابئيلر) دن اديب مشهور ابواسحاق

ابراهیم بن هلال طوقسان بریاشنده (و برر وایتہ کورہ) یتمش بریاشنده وفات اولمشدر. مذکور ابواسحاق بوتاریخدن برنیچہ یل مقدم (بغداد) ده حکم سورمش بختیار بن معز الدولہ ننگ کاتبی ایدی. واوزی (صابئین) منہیینہ تابع مشرک ایدی.

اوج یوز سکسان بشنچی یلده ائمہ محدثیندن امام ابو الحسن علی بن عمر الدارقطنی الشافعی حضرتلری یتمش طوقز یاشنده اولغی حالده (بغداد) ده وفات اولوب معروف کرغی رحمہ اللہ ننگ قبری جوارنده دفن اولمشدر. دارقطنی جنابلری بغداد ننگ (دارقطن) اسملی محلہ سنده طور دغندن بو لقبہ مشهور اولمشدر.

اوج یوز سکسان آلتنچی یلده مشاہیر صوفیونندن ابو طالب محمد بن علی المکی حضرتلری (بغداد) ده وفات اولمشدر. (قوت القلوب) اسملی کتاب بوذات شریف ننگ اثریدر.

ہجرتدن (۳۸۹) نچی یلنک وقائی

اوج یوز سکسان طوقز نچی یلده (بنی سامان) ممالکنندن اولان خراسان دیارینی سلطان محمود بن سبکتکین ضبط ایتدی. وشول آرادہ کاشغر پادشاہی ایلیک الخان بیگ کوب عسکرایلہ ما وراۂ النہرگہ کلوب (سامانیلر) ننگ مرکز حکومتلری اولان بخارا شہرینی آلدی. بوننگ ایلہ (بنی سامان دولتی) محرومنقرض اولدی. بخارا وکاشغر خانلرینک و باشقہ اسلام پادشاہلرینک احوال تاریخہ لری کتابینک بشنچی قسمندہ ذکر ایدیلور. ان شاء اللہ تعالیٰ.

ینہ بو یلده (بغداد) حکمداری بہاء الدولہ ننگ عسکری (فارس) بلادینہ کردی. صوگرہ بہاء الدولہ دخی فارسکہ کوچوب بغداد ولایتینی ابوجعفر الحجاج بن ہرمزگہ طاہشردی. و آنی (عمید الدولہ) لقبیلہ تلقیب ایتدی. ایکی یلن صوگرہ مذکور ابوجعفر عزل اولنوب بغداد والیلگینہ ابوعلی حسن بن استاذ ہرمز تعیین اولندی. و آکا (عمید الجیوش) دیو لقب قویلدی.

هجر تدن (۳۹۶) و (۳۹۷) و (۳۹۸) نچی یللمز ننگ وقائی

اوج یوز طوقسان آلتنچی یلده (بغداد) حکمداری بهاءالدوله امام علی کرم الله وجهه ننگ نسلندن اولان الشریف الرضی بن ابواحمد الموسوی حضرتلرینی علویلرگه نقیب یعنی (رئیس) تعیین قیلمشدر.

ینه بویلده عبد الرحیم بن علی الاصبهانی حضرتلری وفات اولمشدر. مذکور عبد الرحیم (بغداد) شهرنده گی (خسته خانه) لرنگ مدیری یعنی تیکشروب طور وچیسسی ایدی.

ینه بویلده (ابن منده) دیمکه معروف اولان (الحافظ) ابوعبد الله محمد بن اسحاق الاصبهانی حضرتلری وفات اولمشدر.

اوج یوز طوقسان یدنچی یلده ائمه اهل لغتن ابو نصر اسماعیل بن حماد الجوهری حضرتلری (نیسابور) شهرنده وفات اولمشدر. (صحاح الجوهری) اسمیله معروف اولان لغت کتابی بوذاتنگ اثریدر.

اوج یوز طوقسان سکنچی یلده (مقامات) صاحبی ابوالفضل احمد بن الحسین الهمدانی (البدیع) جنابلری وفات اولمشدر.

هجر تدن (۴۰۰) و (۴۰۱) و (۴۰۲) و (۴۰۳) نچی یللمز ننگ وقائی

هجرندن دورت یوزنچی یلده اولاد علی کرم الله وجهه دن وکبار علماء اسلامدن (طاهر ذوالمناقب) لقبیله معروف اولان ابو احمد حسین بن موسی الحسینی حضرتلری طوقسان آلتی یاشنده وفات اولمشدر. مذکور ابواحمد علویلرگه رئیس هم حاجیلرغه امیر تعیین اولنمش ایدی. بونی یوقاریده ذکر ایتیشیم. بوزنگ اوغلی الشریف الرضی دخی علویلرگه رئیس ایدی. بونیده ذکر ایتیشیم.

دورت یوز برنچی یلده (بغداد) والیسی ابوعلی بن استاذهرمز وفات اولدی. بوندن سوکره بهاءالدوله بغداد والیگینه فخر الملک ابوغالب نی تعیین قیلدی.

یئنه بویله ابو عبد الله محمد بن مقن العقیلی یوزاون یاشنده اولدیغی حالده وفات اولمشدر. (قرامطه) طائفه سی کعبه معظمه دن (حجر اسود) نی آلفغان و قتلرنده مذکور ابو عبد الله آنلرایله برلکده ایدی. (۱)

دورت یوز ایکنچی یلده عابدلردن ابو عمر و عثمان بن عیسی الباقلانی رحمه الله وفات اولمشدر.

دورت یوز اوچنچی یلده (بغداد) و (فارس) حکمداری ابونصر بهاء الدوله بن عضد الدوله (ارجان) شهرنده قرق ایکی یاشنده اولدیغی حالده وفات اولدی. جسدینی امام علی کرم الله وجهه ننگ مشهدینه کوچروب اوراده دفن ایتدیلر. بهاء الدوله وفات اولدقدن سوکزه یرینه اوغلی سلطان الدوله حکمدار اولدی.

یئنه بویله مشاهیر متکلمین دن (ابن الباقلانی) دیمکه معروف اولان ابوبکر محمد بن الطیب المالکی الاشعری حضرتلری (بغداد) ده وفات اولمشدر. علمدان بعضیلری مذکور ابن الباقلانی حضرتلرینی اوشبو دوردنجی یوز ننگ محمدنن صانامشدر.

هجر تدن (۴۰۵) و (۴۰۶) نچی یلدر ننگ وقاشی

دورت یوز بشنچی یلده اسلام مورخلردن (الحافظ) عبد الله بن محمد الادریسی الاسترابادی حضرتلری وفات اولدی. بوذات (سمرقند تاریخی) نی یازمشدر.

محمدینن (الحاکم) دیمکه معروف اولان ابو عبد الله محمد بن عبد الله النیسابوری حضرتلری دخی بویله وفات اولمشدر.

دورت یوز آلتنچی یلده سلطان الدوله بن بهاء الدوله (بغداد) والیسی فخر الملک ابو غالب نی قتل ایسوب آننگ یرینه ابو محمد بن سهلان نی تعیین ایلی.

(۱) قرامطه طائفه سینک حجر اسودنی (هجر) شهرینه کوچر دکارینی یوقاریده ذکر ایتمش ایتم.

ینه بویله (بصره) شهرنده و اطرافنده (وبا) دن بیک کوب آدم هلاک اولدی. وینه بو یلده علویلزنگ رئیس الشریف الرضی بن حسین بن موسی الحسینی حضرتلری قرق یدی یاشنده اولدغی حالده (بغداد) ده وفات اولمشدر. مذکور شریف رضی حضرتلری امام علی کرم الله وجهه ننگ نسلندن اولوب عالم وادیب و شاعر ایدی. اسمی (محمد) و کنیه سی (ابوالحسن) و لقبی (الشریف الرضی) ایدی. بوننگ وفاتندن سوگره قرده شی الشریف المهرتضی بن حسین علویلرگه رئیس اولمشدر. مذکور مرتضی حضرتلری حج امیر لنگینه ده تعیین اولمشدر.

وینه بویله ائمه فقهاء شافعیه دن امام ابو حامد احمد بن محمد الاسفراینی حضرتلری آلتمش بریاشنده وفات اولمشدر. علمادن بعضیلری: «امام ابو حامد الاسفراینی اوشبو دوردنچی یوزنگ محمدی ایدی» دیمشدر. مجدنگ تعددی جائز دیوچیلرده واردر.

هجر تدن (۴۰۸) و (۴۰۹) و (۴۱۰) و (۴۱۱) نچی یلدر ننگ وقاشی

دورت یوز سکنچی یلده (فارس) و (عراق) حکمداری سلطان الدوله بن بهاء الدوله (بغداد) شهرینه کلدی. بوندن مقدم فارسک اقامت ایدر ایدی. دورت یوز طوقزنجی یلده خلیفه قادر بالله ننگ اوغای و ولی عهدی ابو الفضل وفات اولدی. بوننگ لقبی (الغالب بالله) ایدی.

دورت یوز اوننچی یلده مشاهیر علماء اسلامدن (المحافظ) ابوبکر احمد بن موسی بن مردویه الاصبهانی حضرتلری وفات اولدی. مذکور ابن مردویه جنابلری (اصبهان تاریخی) ایله برتفسیر شریف یازمشدر.

دورت یوز اون برنجی یلده مشرف الدوله بن بهاء الدوله قرده شی سلطان الدوله گه غلبه ایدرک (بغداد) شهرینی و بتون (عراق) بلادینی آلدی. سلطان الدوله مدافعه و محاربه دن عاجز قالدیغندن اوزینه تابع اولان عسکر ایله (فارس) که کیتدی.

ينه بويلده (فردوسی) ديمکله معروف اولان حکيم وشاعر مشهور ابو القاسم حسن بن اسحاق الطوسی حضرتلری طوقسان ياشنده اولديغي حالده وفات اولوب (طوس) شهرينکي خارجنده دفن اولنمشدر. آلتيمش مگدن آشق بيقتنی حاوی اولان (شاهنامه) کتابي مذکور فردوسی حضرتلرينکي تصنيفيدر.

هجرتدن (۴۱۲) و (۴۱۳) و (۴۱۴) و (۴۱۵) و (۴۱۶) نچي يللر نك و قاضي

دورت يوز اون ايكنچي يلدہ كبار صوفيه دن ابو عبد الله محمد بن حسين السلمی الطوسی حضرتلری وفات اولمشدر. بو ذات شريف مشايخ صوفيه نك احوال تاريخه لريني يازمشدر.

دورت يوز اون اوچنچي يلدہ مشرف الدوله نك وزيری مؤيد الملك (واسط) شهرنده بر خسته خانه بنا قيلدرمشدر.

دورت يوز اون دوردنچي يلدہ كبار علماء معتزله دن قاضي عبد الجبار بن احمد الهمداني حضرتلری (ری) شهرنده وفات اولمشدر. حين وفاتنده ياشی طوقساندن اوزمش ايدي.

دورت يوز اون بشنچي يلدہ (بغداد) حکمداری مشرف الدوله (اصبهان) صاحبي علاء الدوله بن کاکويه نك قزيني آلدی. مهري ايللی مکی دینار ايدي. دورت يوز اون آلتينچي يلدہ (بغداد) ده حکومت سورمکده اولان ابو علی مشرف الدوله بن بهاء الدوله بيکرمی اوچ ياشنده اولديغي حالده وفات اولدی. بونندن سوگره عسکر واهالی قرده شی جلال الدوله بن بهاء الدوله گه بيعت قيلدیلر.

هجرتدن (۴۲۲) نچي يلنك و قاضي

القادر بالله بن اسحاق نك و فاتی

اوشبودورت يوز بيکرمی ايکنچي يلدہ ذوالحجه آينده امير المؤمنین القادر بالله سکسان آلتی ياشنده اولديغي حالده (بغداد) شهرنده وفات اولمشدر. مدت خلافتی قرق بريل و اوچ آيدر. اسمی (احمد) و کنیه سی (ابو العباس) و لقبی (القادر بالله)

ایدی. سلسلهٔ نسبی: القادر بالله بن اسحاق بن البقندر بن المعتضد بن الموفق بن المتوکل. خلیفه قادر بالله حلیم و جومارد و متقی بر ذات ایدی. زمان خلافتند بغدادده حکومت سورهن (دیلم) حکمدارلری آنک امرینه اطاعت قیلدیلمر.

القائم بامر الله بن القادر نك خلافتی

قادر بالله وفات اولدقن صوگره اوغلی عبدالله (القائم بامر الله) لقبیله تلغیب اولنوب خلافت تختینه اوطوردی. خلیفه قادر بالله وفاتندن بریل مقم مذکور عبداللهنی (ولی عهد) تعیین ایتمش ایدی.

هجرتدن (۲۶۶) و (۲۷) و (۲۸) و (۲۹) و (۳۰) نچی یلر نك و قاعی

دورت یوز یکر می آلتنچی یلمه (بغداد) حکومتی ضعیفله نوب شهرلرده وقریه لرده اوغریلمر، تالاوچیلر چوغالدی. عرب قبیله لری هر طرفه طاغیلوب خلقنك ماللرینی تالارغه کرشدیلر. حکمدار جلال الدوله بن بهاء الدوله فتنه وفسادنی باصدرودن عاجز قالدی.

دورت یوز یکر می یدمی یلمه (بغداد) عسکری جلال الدوله نی شهردن سوروب چیقاردیلر. خانه سیننی یغما قیلدیلمر. جلال الدوله (تکریت) که رافع بن حسین بن مقن یانینه کیتدی. بونندن صوگره خلیفه قائم بامر الله عسکرنی تسکین ایدوب جلال الدوله نی ینه بغدادغه قایتاردی.

دورت یوز یکر می سکزنچی یلمه اعظم فقهاء حنفیه دن ابوالحسین احمد بن محمد القدوری حضرتلری آلتمش آلتی یاشنده اولدیغی حالده (بغداد) ده وفات اولمشدر. فقهده (مختصر القدوری) اسمیله مشهور اولان کتاب بوذات شریفنك تصنیفیدر.

ینه بویلمه حکمای اسلامنك ایك بیوکلرنن (رئیس الحکماء) عنوانیله مشهور اولان شیخ ابوعلی حسین بن عبدالله بن سینا حضرتلری ایلیلی سکز یاشنده اولدیغی حالده (همدان) ده وفات اولمشدر.

دورت یوز بکر می طوقزنجی یلده خلیفه قائم بامر الله (بغداد) حکمداری جلال الدوله نی (ملك الملوك) اسمیله تسمیه قیلدی. یعنی (پادشاهلر پادشاهی) آتادی. جلال الدوله مملکتنده پیدا اولان فننه وفسادنی باصدر وغه قادر اولماسه ده (ملك الملوك) عنوانینی کونه روب بوررگه کوچی یتمشدر. دورت یوز اوتوزنجی یلده ائمه محمدین ومورخیندن (حافظ الاصبهانی) دیمکله معروف اولان ابونعیم احمد بن عبدالله حضرتلری وفات اولمشدر. بوذات (اصبهان تاریخی) نی یازمشدر. وبوگاباشقه برچوق کتاب دخی تصنیف ایتمشدر.

ینه بویله مشاهیر حکمای اسلامدن ابوالریحان محمد بن احمد بیرونی حضرتلری وفات اولمشدر. بوذات جغرافیا گه هم خدمت ایتمشدر.

هجر تدن (۴۲۲) نچی یلنک و قائی

اوشبو دورت یوز اوتوز ایکنجی یلده (اوغوز) ترکلرینک رئیس لرندن طغرلبک بن میکائیل بن سلجوق (خراسان) نی ضبط ایدوب اوراده (سلجوقیه) اسمیله بردولت تشکیل ایلدی. بودولتنک خلافت عباسیه گه تعلقلی وقائی اوشبو دوردنچی قسمده ذکر ایدیلوب باشقه واقعه لری کتابینک بشنچی قسمده یازیلور. ان شاء الله تعالی.

هجر تدن (۴۳۵) و (۴۳۶) نچی یلنک و قائی

دورت یوز اوتوز بشنچی یلده (بغداد) حکمداری جلال الدوله بن بهاء الدوله ایللی ایکی یاشنده اولدیغی حالده وفات اولوب بغدادده دفن اولندی. بوندن سوگره بغداد عسکری (فارس) حکمداری ابوکالیچار بن سلطان الدوله گه بیعت قیلکیلر. منکور ابوکالیچار جلال الدوله نین قرده شینک اوغلی ایدی. ینه بویله (آفریقیه) حکمداری معز بن بادیس خلیفه قائم بامر الله گه

تابع اولوب آنک اسیفه خطبه او قوندی . خلیفه دخی معزگه قلج و آط و سنجاق کوندردی . مذکور معز بن بادیس بو وقتقه قدر (فاطمیه) خلیفه لرینه تابع ایدی . آفریقیه حکمدار لرینک احوالی کتابهنک بشنچی قسمنده یازیلور . اگر اجل صبر قیلسه .

وینه بویلمه خلیفه قائم بامرالله قاضی ابوالحسن علی بن محمد الماوردی الشافعی حضرتلرینی سلطان طغرلبک سلجوقیغه کوندردی . طغرلبک مذکور قاضی ابوالحسن نی تعظیم و تکریم ایله قارشو آلوب خلیفه یه اطاعت قیلدیغنی بیللردی .

دورت یوز اوتوز آلتینچی یلمه (فارس) و (عراق) حکمداری ابوکالیجار بن سلطان الدوله (بغداد) شهرینه کلدی . خلیفه قائم آنی (محمی الدین) لقبیله تلیقب ایتدی . ابوکالیجار بو وقتقه قدر فارسه اقامت قیلماقده ایدی .

یغه بویلمه علویلرنک رئیس الشریف المرتضی بن حسین بن موسی الحسینی حضرتلری سکسان بر یاشنده اولدیغی حالده (بغداد) شهرنده وفات اولمشدر . بودات امام علی کرم الله وجهه نک نسلندن اولوب عالم و فاضل و ادیب و شاعر ایدی . و برقاج کتاب تصنیف ایتمش ایدی . اسمی (علی) و کنیه سی (ابوالقاسم) و لقبی (الشریف المرتضی) ایدی . بونک وفاتندن سوگره قرده شینک اوغلی ابواحمد عدنان بن الشریف الرضی علویلرگه رئیس تعیین اولنمشدر . مذکور (الشریف الرضی) حضرتلرینک وفاتینی یوقاریده ذکر ایتمش ایتم . وینه بویلمه کبار علماء معتزله دن و اهل کلام دن ابوالحسین محمد بن علی البصری حضرتلری وفات اولمشدر .

هجرتدن (۴۳۹) و (۴۴۰) نچی یلار نک وقائی

دورت یوز اوتوز طوقزنجی یلمه (بغداد) شهرنده و سائر (عراق) بلادنده قعط و آچلق اولوب آدم لر میته (ئوله کسه) ایتلرینی آشارغه مجبور اولمشلردر . آچلق اوستینه و باخسته لگیله پیدا اولوب بیک کوب خلق قرلمشدر .

دورت یوز قرق قنچی یلده (بغداد) و (فارس) پادشاهی ابو کالیجار (۱) بن سلطان الدوله قرق یاشنده اولدیغی حالده (کرمان) مضافتنده وفات اولدی. ابو کالیجار ننگ وفات اولدیغی خبری (بغداد) غه ایرشدیکده اوراده بولنان عسکر اوغلی ملک رحیم نی پادشاهلقغه صایلا دیلر. مذکور ملک رحیم بغدادده حکومت سورهن (بنی بویه) پادشاهلریننگ آخریدر.

هجرتدن (۴۴۳) و (۴۴۴) و (۴۴۵) نچی یللر ننگ و قائلی

دورت یوز قرق اوچنچی یلده سلطان طغرلبک سلجوقی خلیفه قائم بامرالله گه قیمتلی هدیه لر کوندردی. هدیه لر اچنده اون ملک دینار آنجهده وار ایدی.

ینه بویلنده (بغداد) شهرنده سنیلر ایله شیعیلر آراسنده فتنه چقوب ایکی طرف بری برینه هجوم ایده رک محاربه قیلکیلر. سنیلردن بعضیلری امام موسی الکاظم حضرتلریله نبیره سی محمدالتقی حضرتلریننگ قبرلری اوزرینه بنا اولنان تر به لرینی یاندر دیلر.

دورت یوز قرق دوردنچی و دورت یوز قرق بشنچی یللرده دخی سنیلر ایله شیعیلر آراسنده فتنه ظهور ایتمشدر.

هجرتدن (۴۴۷) و (۴۴۸) و (۴۴۹) نچی یللر ننگ و قائلی

دورت یوز قرق ینچی یلده (ترک) عسکریننگ رئیس سی بساسیری خلیفه قائم بامرالله ننگ امرینه اطاعت قیلما دیغی اوچون (بغداد) دن سورلیدی. مذکور بساسیری ترک قللرنین اولوب آنی بهاء الدوله بن عضد الدوله صاتوب آلمش ایدی. بر آرزوگره اوزیننگ اجتهادی وغیرتی آرقاسنده بغداد شهرنده گی ترک عسکرینه رئیس تعیین اولفمش ایدی. بساسیری بغداددن سورلککن صوگره (شام) غه واروب (فاطمیه) خلیفه لرین اولان مستنصر علوی گه تابع اولدی.

بغدادده تشکیل ایکن بنی بویه حکومتینک زائل و منقرض اولدغی

هجرتنن دورت یوز قرق یدنجی یلده خراسان و جرجان و طبرستان و خوارزم و آذربایجان بلادینک پادشاهی سلطان طغرلبک سلجوقی بیک کوب عسکر ایله (بغداد) شهرینه یوردی . خلیفه قائم بامراللهنک امریله رمضاننک یکرمی ایکنچی کوننک خطیبلر سلطاننک اسمینی خطبهده ذکر قیلدیلر . خلیفه نک وزیری رئیس الرؤساء قاضیلر، رئیس لر و سائر مأمورلر ایله برابکن سلطان طغرلبک که قارشو چقوب (نهر وان) غه قدر واردی . وشول یرده سلطاننی تعظیم و تکریم ایله قارشو آلدی . رمضاننک یکرمی بشمچی کوننده سلطان طغرلبک بغدادغه کلوب (باب الشماسیه) گه نزول ایلدی . آرادن بر کون اوتدنکن شهر اهالیسیله عسکردن بر جماعه اتفاق ایده رک سلطان طغرلبک نک عسکرینه هجوم ایذوب آناردن بر چوق آدمنی قتل ایلدیلر . بوخبر سلطانغه ایرشدیکی ایله بغداد پادشاهی ملک رحیمنی طوندروب حبس قیلدردی . شو صورتله یوز اون اوچ یلن بیرو بغدادده حکومت سورمکنه اولان (بنی بویه) پادشاهلرینک دولت و سلطنتلری محو و منقرض اولدی . ملک رحیم بوننن اوچ یل صوگره (ری) شهرینک قلعه سننه حبسده وفات اولمشدر . بونک اسمی (خسرو فیروز) و کنیه سی (ابونصر) و لقبی (ملک رحیم) ایدی . سلسله نسبی: ملک رحیم بن ابی کالیجار بن سلطان الدوله بن بهاء الدوله بن عضد الدوله بن رکن الدوله بن بویه در .

دورت یوز قرق سکزنجی یلده سلطان طغرلبک اوزینک قرده شی داودنک قزی خدیجه نی خلیفه قائم گه و یردی . بوقزنک ترکچه اسمی (آرسلان خاتون) ایدی . ینه بویله سلطان طغرلبک یاننده اولان عسکر یله (بغداد) دن قالقوب (موصل) گه کیتدی . و موصل بلادینی فتح ایذوب اورایه قرده شی ابراهیم ینالنی والی نصب ایلدی . صوگره سلطان (دیبار بکر) و (سنجار) نیده فتح ایلدی .

دورت یوز قرق طوقزنجی یلده سلطان طغرلبک (بغداد) شهرینه قایتدی .
 بونن سوگره خلیفه قائم بامرالله بر مجلس قوروب سلطان نی دعوت قیلدی .
 سلطان (دارالخلافه) یه کلوب خلیفه حضورنک بیر اوپدی . سوگره خلیفه ننگ
 قولینی اوبوب کرسی اوزرینه اوطوردی . وشول مجلسده حاضر اولان وزیر
 رئیس الرؤساء خلیفه ننگ امریله سلطانغه خطاب ایدوب : « امیر المؤمنین
 سیندن راضی اولدی . واوز تصرفده اولان بلاد اسلامیه نی سیکما باغشلا دی .
 الله تعالی دن قورق ، عدالت ایله حکم قیل ، اهالیگه ظلم قیلمه » دیدی .
 سلطان تکرار بیر اوپدی . سوگره خلیفه ننگ قولینی اوبوب کوزلرینه قویدی .
 خلیفه قائم سلطانغه (مشرق و مغرب پادشاهی) دیه خطاب قیلدی . سلطان
 طغرلبک دارالخلافه دن چقوب اوزینگ خانه سینده قایتقدن سوگره خلیفه یه
 ایلیلی مک دینار و ایلیلی عدد ترک قلی کوندردی .

ینه اوشبو دورت یوز قرق طوقزنجی یلده فیلسوف و شاعر مشهور
 ابوالعلاء (۱) احمد بن عبدالله المعری حضرتلری سکسان آلتی یاشنک اولدیغی
 حالده وفات اولمشدر . قبری (شام) ولایتده (معرة النعمان) بلده سنه در .
 فیلسوف معری حضرتلری دورت یاشینی تمام ایتمازدن چه جهک آورو یله
 کوزدن قالوب صوقر اولدیغی حالده علم تحصیل ایتمک ادب و شعرده و باشقه
 فنلرده عصرینگ فریدی اولمشدر . و برجوق کتاب تصنیف ایتمشدر .
 تصنیفلرینی شیخ ابوالحسن علی بن عبدالله یازمشدر .

ینه بویله علویلرننگ رئیس ابواحمد عنان بن الشریف الرضی
 الحسینی حضرتلری وفات اولمشدر .

هجر تدن (۴۵۰) و (۴۵۱) نجی یللر ننگ وقائهی

بوتاریختن بریل مقدم سلطان طغرلبک سلجوقی اوزینگ قرده شی ابراهیم

(۱) ادیب محترم رضاء الدین بن فخرالدین (سلمه الله) فیلسوف ابوالعلاء المعری جنابارینگ
 احوالینی جمع ایدهرک گوزل بر کتاب یازوب ۱۹۰۸ نجی سنه میلادیده (اورنورغ) شهرنده
 طبع قیلردی .

ینالنی (موصل) والیگینه تعیین ایتمش ایسی . بونی ذکر ایتمش ایسم . مذکور ابراهیم دورت یوز ایلمنچی یلده (همدان) شهرینه کیدوب سلطانغه عصیان اعلان ایلدی . (باش تارتدی) . سلطان بونمن خبر آلدیغی ایله قرده شنی قولغه آلوب فننه وفسادنی باصدمق ایچون عسکر ایله همدانغه کیتدی : ترک عسکرینک رئیس بساسیری خلیفه قائم بامراللهنک امر ایله (بغداد) شهرنمن سورلمش ایسی . بونی یوقاریده ذکر ایتمش ایسم . سلطان طغرلبک همدانغه کیتدکن صوگره مذکور بساسیری عرب امیرلرنمن قریش بن بدران العقیلی ایله اتفاق ایتمک توپلادقلری عسکر ایله (بغداد) شهرینه هجوم ایسوب اهالیسینک ماللرینی تالادیلر . ومسجد جامعلرده (مصر) خلیفه سی مستنصر بالله الفاطمی اسمینه خطبه اوقتیلر . خلیفه قائم بامرالله ایله وزیر رئیس الرؤساء بونلرنی دفع ایتمکن عاجز قالدقلرنمن قریش بن بدران دن امان طلب قیلدیلر . قریش هر ایکسینی اوزهمایه سینه آلمش ایسه ده بساسیری وزیرنی قریش دن صوراب آلوب زندانغه سالردی . خلیفه قائم قریش بن بدران یاننده قالدی . صوگره قریشنک عمینک اوغلی مهارش بن البعلی خلیفه نی (حدیثه عانه) شهرینه کوچردی . خلیفه نک خادم لری همدان شهرینه کیدوب بساسیری نک بغدادغه هجومینی ، خلیفه قائم نی (حدیثه عانه) شهرینه کوندردیکنی سلطان طغرلبک که سویله دیلر . بساسیری ذوالقعه نک سکننده بغداد شهرینه کرمش ایسی . ذوالحجه نک آخرنده وزیر رئیس الرؤساء نی زندانمن چیقاروب آصردوب اولدردی . بونمن صوگره بساسیری عسکر ایله بغداددن کیدرک (واسط) و(بصره) شهرلرنیده آلدی .

سلطان طغرلبک قرده شی ابراهیم ینال ایله بر نیچه آی مهاربه قیلدی . نهایت دورت یوز ایللی برنچی یلده جمادی الآخر آینده ابراهیم نک عسکری بوزلدی ، اوزی اسیر توشدی . سلطان نک جلالدری ابراهیم نی جیه کرشیله بوغوب اولدردیلر . بونمن صوگره سلطان طغرلبک عسکر ایله (بغداد) غه قایتدی . اول وقتنه بساسیری (کوفه) طرفنده ایسی . سلطان بغدادغه قایتودن مقدم قریش بن بدران غه ایلچی کوندروب خلیفه قائم بامرالله نی

طلب قىلدى . قىرىش نىڭ غەيمىنىڭ اوغلى مھاراش بن المەجلى خەلىفەنى ئالوب
 بەغدادغە يوردى . سۇلتان (نەھروان) غە چاقوب خەلىفە قائىمىنى تەعظىم و تەكرىم ايله
 قارشو ئالوب : « قەردەشم ابراهيم نىڭ باش تارتووى سەببىلى سوڭغە قالوب وقتىندە
 سزگە ياردەم و يەرە ئالمام » دېھەرك غەنىر قىلدى . بونىن سوڭرە خەلىفە قائىم نەھرواندىن
 بەغدادغە ھەركەت قىلدى . بەغداد شەھرىنىڭ قەپولزىدىن (باب النوبى) اسمىلى قەپويە
 ايرىشكەن سۇلتان طغرىلېك خەلىفە مەنگان قاچىرنىڭ تەزگەننى طوتوب (دار الخلافە) يە
 قەدر پىيادە (يايان) يوردى . شو صورتلە خەلىفە قائىم بامەر اللە سەرايىنە كروپ
 تەكرار خەلافت تەختىنە او طوردى . خەلىفە (ھەدىقە غانە) شەھرىدە بىرىل طورمىشەر .
 بونىن سوڭرە سۇلتان عەسكەر ايله بىساسىرى اوزرىنە يوردى . وايكى مەلى
 قەدر آطلو عەسكەر ايله خەمار تەكىن طغرائى اسمىلى قومانداننى اوزىنىڭ ئالدىدىن
 كوندردى . مەكۇر خەمار تەكىن (كوفە) يولنىدە بىساسىرى گە يولتەقوب آنى اسىر قىلدى .
 سوڭرە بىساسىرى نىڭ باشى كىسلوب سۇلتان ھەزورىنە كىتورلدى . بىساسىرى
 (تەرك) قومىدىن اولوب اسمى (آرسلان) ايدى . آنى (بىنى بويە) دن بەھاء اللولە
 ساتوب آلمىش ايدى . بونى يوقارىدە دەخى ذەكر ايتىمىش ايدىم .

ينە دورت يوز ايللى بىرىنچى يىلدە (خەراسان) صاحىبى داود^(۱) بن مىكائىل
 بن سلجوق یتىمىش ياشىنە قەرىب اولدىغى ھالەدە وفات اولمىشەر . مەكۇر داود
 سۇلتان طغرىلېك نىڭ قەردەشى ايدى . بونىڭ وفاتىدىن سوڭرە (خەراسان) دىيارىنە
 اوغلى ئالب آرسلان امىر اولمىشەر .

ھەجرەتدىن (۴۵۲) و (۴۵۳) و (۴۵۴) و (۴۵۵) نىچى يىللەر نىڭ وقائى

دورتن يوز ايللى ايكىنچى يىلدە سۇلتان طغرىلېك سلجوقى (قەستەن) طرفىنە
 كىتتى . (بەغداد) شەھرىدە امىر بىرسوقنى ھاكىم ايدوب قالدىردى .
 دورتن يوز ايللى اوچىنچى يىلدە شەمس الدىن اسامە بن ابى عبد اللە بن
 على (بەغداد) شەھرىدە گى علويلەرگە نەقىب يەنى رەئىس تەئىن اولدى .

(۱) داود نىڭ تەركەپ اسمى (جەفرى بىك) ايدى .

دورت یوز ایللی دوردنجی یلده سلطان طغرلبک خلیفه قائم بامراللهنڭ قزینی آلدی.

دورت یوز ایللی بشنچی یلده سلطان طغرلبک (بغداد) شهرینه کلوب برنیچه آی طوردی. صوگره (ری) گه کیتدی. واوشبور ری شهرنده خسته لغوب رمضان آیینڭ سکزنگ جمعه کون وفات اولدی. حین وفاتنڭ یتیمش یاشنڭ ایدی. طغرلبک (اوغوز) ترکلرنن اولوب عربچه اسمی (محمد) وکنیه سی (ابوطالب) ولقبی (رکن الدین) ایدی. سلسله نسبی: طغرلبک بن میکائیل بن سلجوق بن تغلق در. طغرلبک نڭ بالاسی یوق ایدی. شول سببلی آنڭ اورنینه قردهشینڭ اوغلی آلب آرسلان پادشاه اولمشدر.

سلجوق سلطانلرینڭ احوال تاریخیه لری کتابنڭ بشنچی قسمنڭ تفصیلا ذکر ایدلور. اگر اجل صبر قیلسه.

هجرتدن (۴۵۸) و (۴۵۹) نچی یللر نڭ وقائعی

دورت یوز ایللی سکزنجی یلده مشاهیر محثیندن امام ابوبکر احمد بن حسین البیهقی حضرتلری وفات اولوب (نیسابور) مضافندن اولان (بیهق) قریه سنده دفن اولنمشدر.

دورت یوز ایللی طوقنچی یلده سلطان آلب آرسلان سلجوقی نڭ وزیر ی نظام الملک (بغداد) شهرنده بر بیوک مدرسه بنا قیلدروب شیخ ابو اسحاق الشیرازی حضرتلرینی مدرس تعیین ایلدی. بومدرسه بانسی نظام الملک گه نسبت ایله (مدرسه نظامیه) آتالمشدر. وزیر نظام الملک (اصبهان) شهرنده دخی برزور مدرسه صالحدمشدر. باشقه شهرلرده ده مدرسه لر بنا قیلدرومشدر. ینه بویله شرف الملک ابوسعید محمد بن منصور (بغداد) شهرینه کلوب سلطان آلب آرسلان نڭ مکتوبینی خلیفه قائم بامرالله گه تاپشردی. صوگره امام اعظم ابوحنیفه رحمه الله نڭ قبری اوزرینه برتربه یاپدروب آنڭ یاننده برمدرسه بنا قیلدردی. وبوتربه نڭ قبه سیفه شریف ابوجعفر البیاضی حضرتلری:

الم تر ان العلم كان مشتتا * فجمعه هذا المغيب في اللحد
كذلك كانت هذه الارض ميقة * فانشرها فضل العميد ابي سعد
بيتلرينى يازدى.

هجر تدن (۴۶۳) و (۴۶۴) و (۴۶۵) نچى ياللرنك و قاعى

دورت يوز آلتمش اوچنچى يلكه مشاهير علماء اسلامن (خطيب بغدادى)
اسميله مشهور اولان امام ابو بكر احمد بن على حضرتلرى يتمش ياشنك اولدى
حالده (بغداد) ده وفات اولمشدر. مذكور خطيب بغدادى حضرتلرى يوز قدر
كتاب تصنيف ايتمشدر. وايك مشهورى اون جلد اوزره اولان (تاريخ بغداد) يدرد.
دورت يوز آلتمش دوردنچى يلكه سلطان آلب آرسلان سلجوقى امرادن
سعد الدوله كوهرائينى (بغدادغه) حاكم نصب ايتمشدر.

دورت يوز آلتمش بشنچى يلكه سلطان آلب آرسلان بن داود سلجوقى
(جيغون) نهري بوينده قتل اولنوب يرينه اوغلى ملكشاه پادشاه اولمشدر.
آلب آرسلاننك و باشقه سلجوق سلطانلرينك احوال و وقاعى كتابنك بشنچى
قسمنده ذكر ايديلور. ان صبر الاجال.

ينه بويلكه ككبار علماء اسلامن و مشاهير صوفيه دن امام ابو القاسم
عبدالكريم بن هوازن القشيري حضرتلرى طوقسان ياشنده (نيسابور) شهرنك
وفات اولمشدر. مذكور امام قشيري رحمه الله مشايخ صوفيه نك تراجم احوالنى
جمع ايدوب (رساله) اسميله مشهور اولان كتابنى يازمشدر. و بوندى باشقه
(التيسير فى علم التفسير) اسمنده برييوك تفسير شريفى واردرد.

هجر تدن (۴۶۷) و (۴۶۸) نچى ياللرنك و قاعى

القائم بامر الله بن القادر نك وفاتى

دورت يوز آلتمش يدنچى يلكه شعبان آيينك اون اوچنچى كيچه سنده
امير المؤمنين القائم بامر الله يتمش آلتى ياشنده اولدىغى حالده (بغداد) ده وفات

اولمشر . مدت خلافتی فرق دورت یل وسکز آیدر . اسمی (عبدالله) وکنیه سی (ابوجعفر) ولقبی (القائم بامرالله) ایسی . سلسلهٔ نسبی : القائم بامرالله بن القادر بن اسحاق بن المقتدر بن المعتض .

المقتدی بامرالله بن محمد بن القائم ننگ خلافتی

خلیفه قائم وفات اولدقین صوگره اوغلینگ اوغلی عبدالله بن محمد بن القائم (المقتدی بامرالله) لقبیله تلقیب اولنوب خلافت تختینه اوطوردی . دورت یوز آلتمش سکزنجی یلده مشاهیر ادبا ومفسریندن امام ابوالحسن علی بن احمد الواحدی النیسابوری حضرتلری وفات اولمشر . بوذات شریف (البسیط) ، (الوسیط) و(الوجیز) اسملریله مفید ومعتبر اوچ تفسیر یازمش و ابوالطیب المتنبی ننگ دیوانینی شرح ایتمشر .

هجرتدن (۴۷۴) و (۴۷۵) و (۴۷۶) و (۴۷۷) و (۴۷۸) و (۴۷۹)

نجی یلدر ننگ وقائی

دورت یوز یتمش دور دنجی یلده خلیفه مقتدی بامرالله سلطان ملکشاہ سلجوقی ننگ قزینی تزوج ایلدی .

دورت یوز یتمش بشنچی یلده مشاهیر محدثیندن وادبدان (ابن ماکولا) دیملکه معروف اولان امیر ابونصر علی بن الوزیر هبةالله وفات اولمشر . بوذات برطاقم فائده لی کتابلر تصنیف ایتمشر . اثرلریننگ اینگ مشهوری رجال حدیثنگ اسملرینی جامع اولان (الاکمال) اسملی تصنیفیدر .

دورت یوز یتمش آلتنچی یلده (بغداد) شهرنده گی (مدرسهٔ نظامیه) ننگ مدرسی شیخ ابواسحاق ابراهیم بن علی الشافعی الشیرازی حضرتلری (بغداد) ده وفات اولمشر . حین وفاتنده یاشی سکساندن اوزمش ایسی . مذکور ابواسحاق رحمه الله علمه ، زهدده ، عبادت وسخاوتنه زمانیننگ فریدی ایسی . شیخنگ وفاتندن صوگره (مدرسهٔ نظامیه) مدرسلرینده ابوسعید عبدالرحمن بن مأمون تعیین اولمشر .

دورت یوز یتمش ینچی یلده مشهور عالمردن (ابن الصباغ) دیمکله معروف اولان ابونصر عبدالسید بن محمد الشافعی حضرتلری یتمش آلتی یاشنده (بغداد) ده وفات اولمشدر. (الشامل) اسملی معتبر ومفید فقه کتابی مذکور ابن الصباغ اثریدر .

دورت یوز یتمش سکزنجی یلده مشاهیر علما وائمه فقهادن (امام الحرمین) اسمیله معروف اولان امام ابوالمعالی عبدالملک بن عبدالله الجوینی حضرتلری ایلی طوقز یاشنده (نیسابور) شهرنده وفات اولمشدر. بوذات شریف بیک معتبر ومفید کتابلر تصنیف ایتمشدر. مشهور امام غزالی حضرتلری بونلک شاگردیدر. رحمهماالله تعالی .

یزه بویله (مدرسه نظامیه) مدرسی ابوسعید عبدالرحمن بن مأمون حضرتلری وفات اولوب آنلک اورنینه ابوالقاسم علی بن ابی یعلی الدبوسی العلوی حضرتلری مدرس تعیین اولندی .

دورت یوز یتمش طوقزنجی یلده ذوالحجه آینده سلطان ملکشاه سلجوقی (بغداد) شهرینه کلوب اوراده ایکی آی قدر طوردی . صوکره (اصبهان) شهرینه کیتدی .

هجر تدن (۴۸۴) و (۴۸۵) نچی یلدر نلک وقائی

دورت یوز سکسان دوردنچی یلده مشاهیر علماء اسلامدن امام غزالی حضرتلری (مدرسه نظامیه) ده درس او قوتماق اوچون (بغداد) شهرینه کلدی . دورت یوز سکسان بیسنچی یلده (نهاوند) شهری یاننده سلطان ملکشاه سلجوقی نلک وزیر مشهور نظام الملک حضرتلرینی باطنیه فدائیلرندن برصبی بالاچماق ایله اوروب ثولدردی . اول وقتده وزیر یتمش آلتی یاشنده ایدی . مذکور نظام الملک سلطان آلب آرسلان زماننده وزیرلک خدمتند اولمشدر . نظام الملک نلک (بغداد) ده وباشقه شهرلرده مدرسه لر بنا قیلدردیغنی یوقاریده ذکر ایتمش ایتم. کتابندنلک بشنچی قسمنده سلجوقیه حکومتی نلک

وقائعی صرہ سندنہ بومشهور وزیر ننگ احوالی تفصیلا ذکر ای دیلور .
 ینہ بویلدہ سلطان ملکشاہ سلجوقی (بغداد) شہرنده وفات اولدی .
 جسدینی (اصبہان) غہ کوچروب اورادہ دفن ایتدیلر . بوندن سوگرہ ملکشاننگ
 اولوغ اوغلی برکیارق پادشاہ اولمشدر .
 ملکشاہ سلجوقیہ سلطانلرنینگ ایکنگ مشهوری وایکنگ بیوکی اولوب عالم
 وعادل وبہادر ومدبر بر پادشاہ ایدی . بوننگ احوال و وقائعی کتابننگ بشنچی
 قسمندہ تفصیلا ذکر ای دیلور ان صبرالآجال .

ھجرتدن (۴۸۶) و (۴۸۷) و (۴۸۸) نچی یللر ننگ وقائعی

دورت یوز سکسان آلتنچی یلدہ ذوالقعدہ آیندہ سلطان برکیارق بن
 ملکشاہ سلجوقی (بغداد) شہرینہ کلوب اورادہ دورت آی طوردی . سوگرہ
 (موصل) گہ کیمتدی .

المقتدی بامر اللہ ننگ وفاتی

دورت یوز سکسان یدنچی یلدہ محرم آیندہ امیر المؤمنین المقتدی بامر اللہ
 اوتوز سکز یاشندہ ایکان (بغداد) دہ وفات اولمشدر . مدت خلافتی اون طوقز
 یل وسکز آیدر . اسمی (عبداللہ) وکنیہسی (ابوالقاسم) ولقبی (المقتدی بامر اللہ)
 ایدی . سلسلہ نسبی : المقتدی بامر اللہ بن محمد بن القائم بن القادر بن
 اسحاق بن المقتدر .

المستظہر باللہ بن المقتدی ننگ خلافتی

مقتدی بامر اللہ وفات اولدقن سوگرہ اوغلی احمد خلافت تختینہ اوطوردی .
 بوننگ لقبی (المستظہر باللہ) در . اول وقتک مذکور احمد اون آلتی یاشندہ ایدی .
 دورت یوز سکسان سکز نچی یلدہ امام شہیر غزالی حضرتلری (مدرسہ
 نظامیہ) دہ درس او قوتمقنی قویوب (بغداد) دن (شام) غہ کیمتمشدر . بوندن سوگرہ

شیخ ابو عبد الله الطبری الشافعی حضرتلری (مدرسه نظامیه) مدرسگینه
تعیین اولمشدر.

هجر تدن (۴۹۱) و (۴۹۲) نیچی یلدر ننگ و قائلی

دورت یوز طوقسان برنچی یلده آوروپا خرستیانلرنن (اهل صلیب)
اسمیله مشهور اولان بر جماعت ممالک اسلامیه گه هجوم ایدوب (انطاکیه)
و (معره النعمان) شهرلرینی آلدیلر. بونلر معره النعمانده یوز مکئن آشق
مسلماننی قلاچمن کیچردیلر. ودورت یوز طوقسان ایکنچی یلده مککور اهل
صلیب (قدس) شهرینه کروب اهلایسنی قتل عام ایلدیلر. یالکز (مسجد
اقصی) ده یتمش مکئن آشق علما و صلحا و سائر اهل اسلام شهید اولمشدر.
(اهل صلیب محاربه لری) کتابینگ بشنچی قسمده تفصیلا ذکر ایدلور.
ان شاء الله تعالی.

ینه اوشبو دورت یوز طوقسان ایکنچی یلده ملکشاہ سلجوق ننگ اوغلی
سلطان محمد ظاهر اولوب قردهشی سلطان بر کیارق غه مخالفت قیلدی.
(باش تارتدی). خلیفه مستظهر بالله ننگ امریله بغداد شهرنده سلطان محمد ننگ
اسمی خطبه لرده ذکر ایلدی. بوندن سوگره سلطان محمد عسکر جمع ایدوب قردهشی
سلطان بر کیارق ایله محاربه ایدوگه کرشدی. و بو محاربه بر نیچه یلغه تارتدی.

هجر تدن (۴۹۵) و (۴۹۶) و (۴۹۷) و (۴۹۸) نیچی یلدر ننگ و قائلی

دورت یوز طوقسان بشنچی یلده سلطان محمد سلجوقی امرادان ایلغازی
بن ارتقنی (بغداد) شهرینه حاکم نصب ایلدی.
دورت یوز طوقسان آلتنچی یلده خلیفه قائم ننگ قزی (سید) وفات اولدی.
مککور سیده سلجوقیه سلطانلرینگ برنجیسی اولان سلطان طغرلبک ننگ
زوجه سی ایلدی.

دورت یوز طوقسان یدنچی یلده سلطان بر کیارق قردهشی سلطان محمد ایله

صلح قیلدی و بوندن بریل سوگره یعنی دورت یوز طوقسان سکزنجی یلمک سلطان بر کیارق وفات اولوب آنک یزینه قردهشی سلطان محمد پادشاه اولدی .
ینه اوشبو دورت یوز طوقسان سکزنجی یلمک شعباننده سلطان محمد امیر سنقر البرسقی نی (بغداد) ولایتینه والی نصیب ایلدی .

هجرتدن (۵۰۲) نچی یلمک وقائی

اوشبو بش یوز ایکنچی یلمه سلطان محمد ساچوق اوزینک قز قردهشینى خلیفه مستظهر بالله گه ویردی . مهری یوز مک دینار ایدی .
ینه بویلمه سلطان محمد (بغداد) والیسی امیر سنقر البرسقی نی عزل ایدوب آنک یزینه مجاهد الدین بهروزنی تعیین ایلدی .

هجرتدن (۵۰۵) نچی یلمک وقائی

اوشبو بش یوز بشنچی یلمه اعظام عاماء اسلامن (حجة الاسلام) عنوانیه مشهور اولان امام ابو حامد محمد بن محمد بن محمد بن احمد الغزالی الطوسی حضرتلری ایللی بش یاشنده اولدیغی حالده (طوس) شهرنده وفات اولمشدر .
امام غزالی جنابلری بیک کوب کتاب تصنیف ایتمشدر . وایک مشهوری دورت جلدن مرکب اولان (احیاء علوم الدین) اسملی کتابیدر . بوذات شریف بشنچی یوزده (محمد دین اسلام) اولیق شرفنیده قازانمشدر .
غزالی حضرتلرینک (بغداد) شهرنده گی (مدرسه نظامیه) ده درس او قوتدیغنی یوقاریده ذکر ایتمش ایدم .

هجرتدن (۵۱۱) نچی یلمک وقائی

اوشبو بش یوز اون برنجی یلمه سلطان محمد بن ملک شاه ساچوق وفات اولوب یزینه اوغلی محمود پادشاه اولدی .
سلطان محمود سلطنت تختینه او طور دقسن سوگره (بغداد) والیسی

مجاهد الدین بهروزنی عزل ایده رک آنلڭ یرینه آقسنقر البرسقی نی تعیین ایلدی . و بر آز صوڭره من کور آقسنقر دخی عزل اولنوب امیر منکوبرس بغداد ولایتینه والی نصب اولمشدر .

هجرتدن (۵۱۲) و (۵۱۳) نچی یلار نڭ وقائعی

المستظهر بالله بن المقتدی نڭ وفاتی

هجرتدن بش یوز اون ایکنچی یلده ربیع الآخر نڭ اون آلتنچی کوننده امیر المؤمنین المستظهر بالله قرق بر یاشنده اولدیغی حالده (بغداد) ده وفات اولمشدر . مدت خلافتی یکرمی دورت یل و اوچ آیدر . اسمی (احمد) و کنیه سی (ابوالعباس) و لقبی (المستظهر بالله) ایدی .
من کور خلیفه مستظهر بالله عالم و عادل و اخلاق حمیده ایله متصف بر ذات ایدی رحمه الله تعالی .

المسترشد بالله بن المستظهر نڭ خلافتی

خلیفه مستظهر وفات اولدقمن صوڭره اوغلی فضلنی (المسترشد بالله) لقبیله تلقیب ایدوب خلافت تختینه او طور تدیلر .
بش یوز اون اوچنچی یلده مجاهد الدین بهروز تکرار (بغداد) والی لگینه تعیین اولندی .

هجرتدن (۵۱۵) و (۵۱۶) نچی یلار نڭ وقائعی

هجرتدن بش یوز اون بشنچی یلده ادیب شهیر ابو محمد قاسم بن علی الحریری حضرتلری (بصره) شهرنده وفات اولمشدر . (مقامات حریری) اسمیله مشهور اولان کتاب بوذاتنڭ اثریدر .
بش یوز اون آلتنچی یلده سلطان محمود سلجوقی امیر آقسنقر البرسقی نی (بغداد) ولایتینه والی نصب ایلدی . و آرادن ایکی یل کچیچدکن صوڭره آقسنقرنی عزل ایدوب آنلڭ یرینه امیر یرتقش الزکوی نی تعیین ایلدی .

هجرتدن (۵۱۷) نچی یلنک و قانعی

(حله^۱) صاحبی دبیس بن صدقه خلیفه مسترشد که عصیان ایلمش ایدی. خلیفه عسکرا یله کیده رک ارشبو بش یوز اون یرنچی یلک دبیس نلک عسکرینی بوزوب قاچردی. بونن سوکره خلیفه مسترشد (بغداد) شهرینه قایتدی. دبیس ایسه میدان محاربه دن قاچوب کیده رک (متفق) عشیرتی آراسینه واردی. و آنلر ایله برلسکک (بصره) شهرینه هجوم ایدوب اهالیسینک ماللرینی تالادی. سوکره بصره دن (شام) غه کیتدی. دبیس بن صدقه نلک بونن سوکغی احوالی یقینه ذکر ایدیلور.

هجرتدن (۵۲۰) و (۵۲۱) نچی یلر نلک و قانعی

بش یوز یکرمنچی یلک مشاهیر علما و فقهادن ابوالفتح احمد بن محمد الغزالی الشافعی حضرتلری (قزوین) ده وفات اولمشدر. بوذات امام شهیر ابو حامد الغزالی رحمه الله نلک قرده شیدر. بش یوز یکرمی برنچی یلک سلطان محمود سلجوقی امیر آقسنقر نلک اوغلی عمادالدین زنکی نی (بغداد) ولایتینه والی قیلدی. بر آز سوکره عمادالدین (موصل) امیرلگینه تعیین قیلندیغندن ینه مجاهدالدین بهروز بغداد والیگینه نصب اولمشدر.

هجرتدن (۵۲۵) و (۵۲۶) نچی یلر نلک و قانعی

بیش یوز یکرمی بشنچی یلک سلطان محمود سلجوقی وفات اولوب یرینه اوغلی داود پادشاه اولدی. بر آز سوکره داود عزل اولنوب سلطان محمود نلک قرده شی مسعود بن محمد سلطنت تختینه او طور مشدر. بش یوز یکرمی آلتنچی یلک (موصل) صاحبی عمادالدین زنکی خلیفه

(۱) فرات نهری کنارنده بر کبک شهردر.

مسترشد که عصیان ایدوب (حله) صاحبی (۱) دبیس بن صدقه ایله برلکه عسکر ایله (بغداد) اوزرینه یوردیلر. خلیفه دخی عسکر ایله قارشو چقوب (حصن البرامکه) اسملی اورنده ایکی طرف مهاربه یه کرشدیلر. بومهاربه ده خلیفه غالب و مظفر اولدی. موصل عسکری بوزلدی. دبیس ایله عمادالدین ننگ ایکیسیده قاچوب کیتدیلر. بوندن سوگره خلیفه مسترشد بالله عسکر ایله بغداد شهرینه قایتدی.

هجر تدن (۵۲۷) و (۵۲۸) نچی یلر ننگ و قاعی

بش یوز یکرمی یلده خلیفه مسترشد بالله اوتوز ملگ قدر عسکر ایله (موصل) شهرینه کیتدی. موصل صاحبی عمادالدین زنگی بوندن خبر آلدیغی ایله (سنجار) طرفینه قاچدی. خلیفه موصلنی اوچ آی طوتاش محاصره ایلمش ایسه ده فتح ایتک میسر اولمادی. شول سببلی عسکر ایله کیر و بغداد شهرینه قایتدی.

بش یوز یکرمی سکنچی یلده عمادالدین زنگی آرالرنه مصالحه منعقد اولوب خصومت و دشمنلق بتمشدر.

هجر تدن (۵۲۹) نچی یلنک و قاعی

المسترشد بالله بن المستظهر ننگ قتل اولندیغی.

اوشبو بش یوز یکرمی طوقزنجی یلده امیر المؤمنین المسترشد بالله سلطان مسعود سلجوقی ایله مهاربه قیلدی ایچون یدی ملگ قدر آطلو عسکر ایله (همدان) شهرینه کیتدی. سلطان مسعود دخی اون بش ملگ قدر عسکر ایله قارشو چقدی. ایکی طرف همدان شهری یاننک مهاربه ایلدیلر، بومهاربه ده خلیفه ننگ عسکری بوزیلوب اوزی اسیر اولدی. بوندن سوگره سلطان مسعود

(۱) بوتاریخدن طوقزیل مقدم خلیفه مسترشد عسکر ایله (حله) طرفینه کیدوب مذکور دبیس بن صدقه ایله مهاربه قیلش ایدی. بوداقه منی یوقازیده اوز اورنده ذکر ایتمش ایدم.

خلیفه ایله برلکده (مراغه) شهرینه یوردی. سلطان مراغه یه کلد که خلیفه فی چادرده قالدروب اوزی (خراسان) پادشاهی سلطان سنجر بن ملکشاه سلجوقی طرفندن کلمش ایلیچینی قارشو آلورغه کیتدی. شول آراده باطنیه (۱) فدائیلر- نندن یکریمی دورت آدم آکسزدن هجوم ایلوب خلیفه مسترشد بالله فی شهید ایلدیلر. اول وقتده خلیفه قرق اوچ یاشنده اییدی. مدت خلافتی اون ییدی یل و آلتی آیدر. اسمی (فضل) و کنیه سی (ابو منصور) و لقبی (المسترشد بالله) اییدی. خلیفه مسترشد همت و غیرت صاحبی بهادر بر ذات اییدی. رحمة الله علیه.

الراشد بالله بن المسترشدینک خلافتی

خلیفه مسترشد شهید اولدقن سوگره (بغداد) خلقی اوغلی منصورغه بیعت قیلدیلر. و آنی (الراشد بالله) لقبیله تلقیب ایلدیلر.

ینه بویلدله سلطان مسعود سلجوقی (حله) صاحبی دبیس بن صدقه فی قتل ایتمردی. بوندن سوگره حله ده ساکن اولان عربلر صدقه بن دبیس بن صدقه غه بیعت قیلدیلر.

هجرتدن (۵۳۰) نیچی ییلنک وقائی

الراشد باللهنک خلافتدن خلع اولندیغی

بش یوز او تونچی ییلده خلیفه راشد بالله (موصل) صاحبی عمادالدین زنکی و (حله) صاحبی صدقه بن دبیس و باشقه امیرلر ایله خبرله شوب سلطان مسعود سلجوقی ایله محاربه ای دوگه اتفاق قیلدی. و بو امیرلر عسکرلر یله (بغداد) شهرینه کلدیلر. سلطان مسعود بوندن خبر آلدقده عسکر ایله کلوب بغدادنی ایلیلی کون طوتاش محاصره ایلدی. لکن غلبه و فتح میسر اولمادی. شول سببلی محاصره فی قویوب (نهر وان) غه کیتدی. شول آراده (واسط) صاحبی

(۱) باطنیه طائفه سی - شیعه فرقه لرندن برفرته اییدی. بونلر انک احوالی کتابنک بشنچی قسمده

طرنطاي عسكرايله سلطان نىڭ ياردمينه يتشى . بونىن سوڭره سلطان كىرو دونوب بغدادنى تىكرار محاصره يه آلتى . وبوقتنده بغداد شەرنەگى اميرلر آراسينه اختلاف توشوب هر قايسى اوزلر نىڭ مملكتلرينە قايتوب كىتىلر . خليفە راشد بالله عماد الدين زنكى ايله برابر موصلگە كىتتى . سلطان مسعود بغداد شەرينە كرۇب اوشبو بىش يوز اوتوزنجى يىلنىڭ ذوالقعدەسنىڭ راشد باللهنى خلافتىن خلع ايلدى .

خليفە راشد نىڭ مدت خلافتى بىر يىلغە قىرىب اولمشىر . اسمى (منصور) وكنيهسى (ابو جعفر) ولقبى (الراشد بالله) ايدى . سلسلە نىسبى : الراشد بالله بن المسترشد بن المستظهر بن المقتدى بن محمد بن القائم بن القادر . بوتارىخىن ايكى يىل سوڭره (باطنىيە) فدا ئىلر نىن بىرى راشد باللهنى شەھىد ايلمشىر . اول وقتى راشد يىكرمى بىر ياشنىڭە و بىر روایتە كوره اوتوز ياشنىڭە ايدى . رحمة الله عليه (۱) .

المقتدى لامر الله بن المستظهر نىڭ خلافتى

راشد بالله خلع اولدىقتىن سوڭره اميرلر وقاضىلر ، فقيه و عالملر سلطان مسعودنىڭ امريلە محمد بن المستظهرنى خلافت تاختىنە چىقاردىلر ، و آنى (المقتدى لامر الله) لقبىلە تىلقىب ايلدىلر .

ھجر تدن و (۵۳۴) (۵۳۵) نچى يىل نىڭ وقاىمى

بىش يوز اوتوز دوردنجى يىلدە خليفە مقتدى لامر الله سلطان مسعودنىڭ قىز قردەشى فاطمەنى تىزۇج ايلدى .

بىش يوز اوتوز بىشنجى يىلدە خليفە مقتدى نىڭ خىزىنە دارى كمال الدين ابوالفتح (بغداد) شەرنە بىر مەدرسە بىنا قىلدى . بو مەدرسە ، بانىسى كمال الدين گە نىسبت ايله (مدرسة كمالية) آتالمىشىر .

(۱) راشد بالله اصفهان شەرى ياتىدە قىل اوالمىشىر . قەبرى دىخى اصفهان نىڭ طىشاروسندەدر .

ھجر تدن (۵۳۸) نچی یلنک و قاعی

اوشبو بئش یوز اوتوز سکز نچی یلکە مشاہیر علما و ابدادن (جار الله) لقبیلە معروف اولان علامه شہیر ابو القاسم محمود بن عمر الزمخشری (۱) حضرتلری یتیمش بریاشنک اولدغی حالکە (جر جان) دە وفات اولمشدر. زمخشری جنابلری نحو و ادبیات عربیہ و تفسیر و حدیث و فقہ فنلرنکە معتبر و مفید کتابلر تصنیف ایتمشدر. تصنیفاتینک ایکنگ مشهوری (کشاف) اسملی تفسیریدر. فروعدە حنفی و اصولکە معتزلی المذهب اولمشدر.

ھجر تدن (۵۴۲) و (۵۴۳) و (۵۴۴) نچی یلر ننگ و قاعی

بئش یوز قرق ایکنچمی یلکە خلیفہ مقتفی لامر الله اوزینک اوغلی یوسف نلی ولی عهد تعیین ایدوب (المستنجد بالله) لقبیلە تلقیب ایلەدی .
ینە بویلکە خلیفہ مقتفی ننگ زوجه سی فاطمہ وفات اولدی. مذکورہ فاطمہ سلطان مسعود سلجوقی ننگ قز قردەشی ایدی. بوننگ نکاهی ذکر ایدلمش ایدی.
بئش یوز قرق اوچنچمی یلکە سلجوق ترکلرندن ایلککز، بقش، کونخر، تتر الحاجب، طرنطای، الدکین، قرقوب، ابن طغایرک کبی مشهور امیرلر عسکر ایلە کلوب (بغداد) شہرینی محاصرہ ایلدیلر. صوگرہ خلیفہ مقتفی لامر الله ننگ القیاسیلە محاصرہنی قویوب شہرلرینە قایتوب کیتدیلر.

بئش یوز قرق دوردنچی یلکە مشاہیر علماء اسلام دن قاضی ابوالفضل عیاض بن موسی الیحصبی حضرتلری آلتیمش سکز یاشنکە اولدغی حالکە (مراکش) شہرینکە وفات اولمشدر. قاضی عیاض رحمہ الله فقہ و حدیث و تاریخ اودبیاتنکە زمانینک فریدی ایدی. (الشفا بتعریف حقوق المصطفی) اسملی مشهور و مفید کتاب بودات شریفنک اثریدر.

(۱) زمخشر-خوارزمده یوک برقریهدر. یعنی اولدر.

ھجرتدن (۵۴۷) نچی یلنک وقائعی

بنی العباس خلیفہ لرینک سلجوقیلرنک تسلطلرنندن
قور تلدقلری

اوشبو بئش یوز قرق یئنجی یلک سلطان مسعود^(۱) بن محمد بن ملکشاہ
بن آلب آرسلان سلجوقی وفات اولمشدر . بونندن سوگرہ خلیفہ مقتفی لامرالله
سلجوقیلرنک تسلطلرنندن قورتلوب ملکیه وعسکریه اشلرینی اوز قولینہ آلمشدر .
ینہ بویلدہ خلیفہ مقتفی لامرالله اوزینک وزیر ی عون الدین قومانداسیلہ
عسکر کوندروب (حلہ) و (واسط) و (کوفہ) شہرلرینی سلجوقیلرنک قوللرنندن آلمشدر .

ھجرتدن (۵۵۴) و (۵۵۵) نچی یللرنک وقائعی

بئش یوز ایللی دوردنچی یلک (دجلہ) نہری تاشوب (بغداد) شہرنده
اوتوزمک قدر خانہ خراب اولمشدر .

المقتفی لامرالله بن المستظہرنک وفاتی

بئش یوز ایللی بئنجی یلک امیر المؤمنین المقتفی لامرالله آلتمش آلتسی
یاشندہ اولدیغی حالده (بغداد) ده وفات اولمشدر . مدت خلافتی یکرمی دورت
یل واوچ آیدر . اسمی (محمد) وکنیہ سی (ابوعبدالله) ولقبی (المقتفی لامرالله) ایدی .

المستنجد باللہ بن المقتفی نک خلافتی

خلیفہ مقتفی وفات اولدقن سوگرہ اوغلی المستنجد باللہ یوسف غہ بیعت
اولندی . مستنجد باللہ خلافت تختینہ اوطوردقن سوگرہ عون الدین بن
ھبیرہنی وزیر تعیین ایلدی . مذکور عون الدین خلیفہ مقتفی زمانندہ ہم
وزیرلک خدمتندہ ایدی .

(۱) سلجوقیہ سلطانلرنک احوالی کتابلرنک بئنجی قسمنده تفصیلا ذکر ایدیاور .
ان شاء الله تعالی .

هجر تدن (۵۵۷) و (۵۵۸) نچی یلار نڭ وقائی

بش یوز ایللی ی نچی یلده خلیفه مستنجد بالله (ماهکی) قلعه سینى آلدی .
 بوقلعه مقتدر بالله زماندن بیرلی ترکمان و کرد قوملرینڭ تصرفلرنده ایدی .
 بش یوز ایللی سکزنجی یلده خلیفه مستنجد بالله (حله) حوالیسندن اقامت
 ایسن (بنی اسد) قبیله سینى (عراق) ولایتندن چیقارماق ایچون یزدن بن قهاج
 قومانداسیله عسکر کونوردی . منکور یزدن آطلو و پیاده عسکرلر ایله
 (بغداد) دن کیده رک بنی اسد قبیله سی نی عراقدن سوروب چیقاردی . عراق
 اهالیسی آنلر نڭ تالاولرندن فتنه و فسادلرندن قورتلدى .

هجر تدن (۵۶۰) و (۵۶۱) نچی یلار نڭ وقائی

بش یوز آلتمشنچی یلده خلیفه نڭ وزیرى عون الدین بن هبیره وفات
 اولمشدر . منکور وزیر حنبلی المنهه اولوب عالم و شاعر و ادیب بردات
 ایدی . (الافصاح عن شرح معانی الصحاح) ، (المقصد) ، (مختصر اصلاح المنطق)
 اسملی کتابلر بود آن نڭ آثاریدر . بونلردن باشقه اثرلری دخی واردر .

بش یوز آلتمش برنجی یلده کبار اولیاء الله دن (عوث الاعظم) لقب
 عالیسیله معروف اولان شیخ ابو محمد عبد القادر بن ابی صالح الجیلانی الحنبلی
 حضرتلری یتمش یاشنده اولدیغی حالده (بغداد) شهرنده وفات اولمشدر .
 عوثر الاعظم حضرتلری امام حسن بن علی بن ابی طالب رضی الله عنهمانڭ
 نسلندن ایدی . رحمة الله علیه .

هجر تدن (۵۶۳) نچی یلنڭ وقائی

اوشبو بش یوز آلتمش اوچنچی یلده خلیفه مستنجد بالله (ابن البلیدی)
 دیکله معروف اولان ابو جعفر احمد بن محمد بن وزیر لکگه تعیین ایلدى .
 ینه بویله مشهور فقیه و مورخلردن عبد الکریم بن محمد السمعانی المروزی
 الشافعی حضرتلری (مرو) ده وفات اولمشدر . منکور سمعانی رحمه الله مفصل

ۋە مۇكەممەل تارىخ كىتابلىرى يازمىش. ئاثرلىرىنىڭ ايكى بىيوكى بىكرمى جىلدىدىن مۇركۇب (مۇرتارىخى) دۇر. بۇندىن باشقا خەتتە بۇغدادىنىڭ (تارىخ بۇغداد) يەنە اۇن بىش جىلدىدىن عبارت بۇرۇپ يازمىش. سۇز جىلدىدىن مۇركۇب اولان (كىتاب الانساب) دەخى بۇدانىڭ ئاثرىدۇر.

ھىجرەتدىن (۵۶۵) ۋە (۵۶۶) نىچى يىللىرىنىڭ ۋاقىتى

بىش يۇز آلتىنچى يىلە عىراق ۋە جۇزىرە ۋە شام حۋالىسىندە شەتلى زۇلزە اولۇپ (بۇرۇسلىكنۇب) كۇب بىنالىر خۇراب اولمىش. ۋە يۇلغان بىنالىرىنىڭ آستىدە قالدۇپ بىك كۇب آدم ھىلاك اولمىش. دىمشۇق، بۇلبۇك، حەمىس، حەمە، شىزىر. بۇرىن، حەب شەھەرلىرىنىڭ حەسارلىرى يۇلمىش.

المۇستەنجىد بۇللاھ المۇقتەفى نىڭ ۋاقتى

بىش يۇز آلتىنچى يىلدىن بۇرۇنقى ئاخىرنىڭ تۇقۇزىنچى كۈنىدە امىرالمۇئەمىن المۇستەنجىد بۇللاھ ايللى آلتى ياشىدا ايكان (بۇغداد) دە ۋاقت اولمىش. مەت خۇلافتى اۇن بۇرۇپ. اسمى (يۇسۇف) ۋە كنىھسى (ابۇالمۇظفر) ۋە لقبى (المۇستەنجىدبۇللاھ) ايدى. سۇلسۇلە نىسبى: المۇستەنجىد بۇللاھ بىن المۇقتەفى بىن المۇستەظھۇر بىن المۇقتەدى بىن مۇھەب بىن القادىر دۇر.

المۇستەزىئە بۇنۇر اللە بىن المۇستەنجىد نىڭ خۇلافتى

خۇلىفە مۇستەنجىد بۇللاھ ۋاقت اولدىقۇن سۇكۇرە سۇراي مۇمۇرلىرى اۇغلى حەسەنگە بۇيىت ايدۇپ آنى (المۇستەزىئە بۇنۇر اللە) لقبىلە تۇلقىپ ايلدىلر. خۇلىفە مۇستەزىئە بۇيىت اشى تەمام اولدىقۇن سۇكۇرە عۇسۇدالدىن مۇھەب بىن عۇبۇد اللە نى ۋەزىر تەيىن ايلدى.

ھىجرەتدىن (۵۷۱) ۋە (۵۷۲) ۋە (۵۷۳) نىچى يىللىرىنىڭ ۋاقىتى

بىش يۇز يۇزىتمەش بۇرۇنچى يىلە مۇشۇر مۇر خۇلدىن (ابن عىساکىر) دۇيىكە مۇرۇف

اولان ابوالقاسم علی بن حسن حضرتلری یتیمش ایکی یاشنده اولدیغی حالده (دمشق) ده وفات اولمشدر. مذکور ابن عساکر جنابلری سکسان جلدن مرکب اولان (دمشق تاریخی) نی یازمشدر. بوندن باشقه تصنیفلری دخی واردر. بش یوز یتیمش ایکنچی یلده سلجوقیلر خلیفه مستضیء بنوراللهنک تحت تصرفنده اولان (بندنیجین) شهرینی ضبط ایلدیلر. خلیفه نک وزیر عیضالدین بوندن خبر آلدقده عسکر ایله بندنیجین گه واروب سلجوقیلر نی اورادن سوروب چیقاردی.

بش یوز یتیمش اوچنچی یلده (باطنیه) طائفه سنندن اوچ آدم خلیفه نک وزیر عیضالدین نی پچاق ایله اوروب تولدر دیلر. بوندن سوگره (ابن العطار) دیملکه معروف اولان ظهیرالدین منصور بن نصر وزیر لکگه تعیین اولندی.

هجرتدن (۵۷۵) نچی و (۵۷۶) نچی یلدر نک وقائی
المستضیء بنورالله بن المستنجدنک وفاتی.

بش یوز یتیمش بیسنچی یلده امیر المؤمنین المستضیء بنورالله اوتوز طوقز یاشنده اولدیغی حالده (بغداد) شهرنده وفات اولمشدر. مدت خلافتی طوقز یل ویدی آیدر. اسمی (حسن) و کنیه سی (ابومحمد) و لقبی (المستضیء بنورالله) ایدی.

خلیفه مستضیء عادل و حلیم برذات ایدی. رحمه الله تعالی.

الناصر لدین الله بن المستضیء نک خلافتی.

خلیفه مستضیء وفات اولدقن سوگره اوغلی احمد (الناصر لدین الله) لقبیله تلقیب اولنوب خلافت تختینه اوطوردی. وسرای مأمور لرندن مجدالدین بن صاحب وزیر لکگه تعیین اولندی.

بش یوز یتیمش آلتنچی یلده مشهور جغرافیا عالمرندن ابو عبد الله محمد بن محمد ادریسی حضرتلری سیکسان اوچ یاشنده اولدیغی حالده (سچیلیا) جزیره سنده وفات اولمشدر. بوذات شریف جغرافیا فیننه داتر (نزهة المشتاق فی

احتراف الآفاق) اسمندە مفصل بر کتاب یازوب آخیرینە آلتەمش طوقز عدد خریطە قویمشدر. ادریسی جنابلری ادریس بن عبدالله بن الحسن المثنی بن الحسن السبط بن علی المرتضی کرم الله وجههم ننگ نسلندن اولدیغندن (شریف ادریسی) اسمیلە مشهور اولمشدر.

هجر تدن (۵۸۳) نیچی ییلنک وقاشی

اوشبو بئش یوز سکسان اوچنچی یلدە خلیفە ناصر لدین الله اوزینک وزیر ی محمدالدین بن صاحب تی قتل ایلدی. چونکە مذکور وزیر ملکیه وعسکریه اشلرینی اوز قولینە آلوب هراشنی اوزی تلە گانچە یورگزه باشلامش ایدی. بونندن سوگره خلیفە ناصر جلال الدین بن یونس تی وزیر نصب ایلسدی. بوننگ اسمی (عبیدالله) اولوب (جلال الدین) لقبیدر.

هجر تدن (۵۸۵) و (۵۸۶) نیچی ییلر ننگ وقاشی

بئش یوز سکسان بئشنچی یلدە (تکریت) شهرینک امیری عیسی تی قرده شلری قتل ایلدیلر. بونندن سوگره خلیفە ناصر عسکر کوندر وب تکریتنی ضبط ایلدی. بئش یوز سکسان آلتنچی یلدە خلیفە (حدیثە عانە) قلعه سفیدە آلدی. بوقلعه (ترکمان) طائفه سیننگ قوللرندە ایدی.

ینە اوشبو بئش یوز سکسان آلتنچی یلدە مشاهیر حکماء اسلام دن (شهاب الدین) و (شیخ الاشراق) لقبلریلە معروف اولان ابوالفتوح یحیی بن حسین بن امیرک السهروردی حضرتلری (حلب) شهرندە قتل اولندی. بوتأسقلی حادثه ننگ سببی بوایدیکه: علما صورتندە یورگان برطاقم حاسدلر مصر و شام صاحبی سلطان صلاح الدین ایوبی گه «شهاب الدین شریعتکە منکر واعتقادی بوزق آدمدر. آتی قتل ایتمک واجبدر» دیویازدیلر. سلطان بونلرنگ سوزلرینە اهمیت ویروب شیخ حضرتلرینی قتل ایتدردی. قتل اولندیغی وقتکە آنچق اوتوز آلتی یاشندە ایدی. شیخ شهاب الدین جنابلری حکمت و فلسفه فنلرینە

دائر بر قاج کتاب تصنیف ایتمشدر . بونلردن ایڭ مشهورلری (هیائل
النور) ایله (حکمة الاشراق) اسمای کتابلریدر. رحمة الله علیه.

هجرتدن (۵۸۹) و (۵۹۰) و (۵۹۱) و (۵۹۲) و (۵۹۳) نچی

یللرنڭ وقائعی

بش یوز سکسان طوقرنچی یلده خلیفه ناصرالدین الله بغداد شهرندگی
(مدرسة نظامیه) ده بر (کتبخانه) تاسیس ایدوب بو کتبخانه گه بر نیچه مڭ کتاب
وقف قیلمشدر. ینه بغدادنڭ غرب طرفنده بر (رباط) (۱) بنا قیلدروب بورایه
دخی کوب کتاب وقف قیلمشدر.

بش یوز طوقساننچی یلده خلیفه ناصر (ابن القصاب) دیمکله معروف
اولان مؤیدالدین محمد بن علی نی وزیر نصب ایتدی .

ینه بویلده خلیفه ناصر (خوزستان) قلعه لرینی ضبط ایلدی . بو قلعه لر
(ترکمان) طائفه سنن اولان سوسیان بن شمله قولنده ایدی .

بش یوز طوقسان بر نچی یلده خلیفه ناصرالدین الله خوارزمشاه ملکند
اولان (همنان) و (اصفهان) شهرلرنیده آلدی .

بش یوز طوقسان ایکنچی یلده خلیفه ناصرنڭ وزیر مؤیدالدین وفات
اولوب نصرالدین بن مهدی وزیر لکگه تعیین اولندی . بو ذات امام علی
کرم الله وجهه نڭ نسلندن ایدی .

بش یوز طوقسان اوچنچی یلده (هدایه) صاحبی برهان الدین علی بن
ابی بکر المرغینانی الحنفی حضرتلری وفات اولمشدر . بو ذات شریف فقهاء
حنفیه نڭ مشهورلرنندر. رحمة الله علیه .

هجرتدن (۵۹۵) و (۵۹۶) و (۵۹۷) نچی یللرنڭ وقائعی

بش یوز طوقسان بشنچی یلده اسلام حکیملری نڭ ایڭ بیوکلرنن اولان

(۱) رباط - تکیه و کروانسرائی کبی یولا و جیلر و درویشلری یاق اوچون وقف تیلنغان بنادر.
اول زمانده غریب و مسافر لر رباطلر ده اقامت ایدوب کتاب مطالعه قیلماق ایله مشغول اورایدیلر.

ابوالولید محمد بن احمد بن محمد بن رشد حضرتلری سکسان بریاشنک اولدیغی حالده (مراکش) ده وفات اولمشدر. فیلسوف ابن رشد جنابلری حکمت وفلسفه گه وباشقه فنلرگه دائر بیک کوب کتاب تصنیف ایتمشدر. کتابلرینک اسملری (قاموس الاعلام ده) یازلمشدر.

بش یوز طوقسان آلتیچی یلده محمدینمن شیخ ابوالفرج عبدالمنعم بن عبدالوهاب الحرانی حضرتلری (بغداد) ده وفات اولمشدر. حین وفاتنده یاشی طوقسانمن اوزمش ایدی.

بیش یوز طوقسان یدنجی یلده کبار علماء اسلامن ابوالفرج عبدالرحمن بن علی بن الجوزی حضرتلری سیکسان یدی یاشنک اولدیغی حالده (بغداد) ده وفات اولمشدر. ابن الجوزی جنابلری تفسیر وحدیث وتاریخ وسائر علوم اسلامیه ده یوزدن آشق کتاب تصنیف ایتمشدر. بو ذات شریف حنبلی المنهه ایدی.

هجرتدن (۶۰۲) نچی ییلنک وقائی

اوشبو آلتی یوز ایکنچی یلده (خوزستان) والیسی مجیرالدین وفات اولمشدر. بونمن صوگره خلیفه ناصر اوزینک قلی سنجرنی خوزستانغه والی نصب ایتمشدر. ینه بو یلده فقهاء شافعیه دن ابوالحسن علی بن علی بن سعاده الفارقی (بغداد) ده وفات اولمشدر. مذکور ابوالحسن جنابلری خلیفه ناصرنک آناسی طرفندن بنا اولنمش مدرسه ده مدرس ایدی.

هجرتدن (۶۰۴) و (۶۰۵) و (۶۰۶) و (۶۰۷) نچی ییلر نک وقائی

آلتی یوز دوردیچی یلده خلیفه ناصر اوزینک وزیر نصیرالدین العلوی نی عزل ایدوب آنک یرینه فخرالدین محمد بن احمد الواسطی نی تعیین ایلدی. آلتی یوز بشنچی یلده شیخ مصدق بن شیبب النعوی الواسطی حضرتلری وفات اولمشدر.

آلتی یوز آلتیچی یلده خلیفه ناصر فخرالدین محمدنی وزیر لکن عزل ایدوب مؤیدالدین محمد بن محمدنی وزیر لک گه تعیین ایلده دی.

ینه بویله کبار علما و حکماء اسلامن امام فخرالدین محمد بن عمر الرازی حضرتلری آلتمش اوج یاشنده اولدیغی حالده (هرات) ده وفات اولمشدر. امام رازی علوم عقلیه و نقلیه ده بیک کوب کتاب تصنیف ایتمشدر. اثرلرینک ایکن مفید و معتبری سکر جلدن مرکب (مفاتیح الغیب) اسملی تفسیریدرکه (تفسیر کبیر) دیمکه مشهوردر. امام رازی جنابلری هجرتن آلتنچی یوزده (محمد دین اسلام) اولق شرفنیده قزانمشدر.

وینه بویله کبار علما اسلامن محمدالدین مبارک بن محمد حضرتلری وفات اولوب (موصل) ده دفن اولمشدر. بودات مورخ مشهور ابن الاثیر حضرتلرینک قردهشی اولوب احادیث غریبه حقنده (کتاب النهایه) اسمیله بش جلد اوزره بر بیوک کتاب تصنیف ایتمشدر. و باشقه اثرلریده واردر. آلتی یوز یینچی یلده خلیفه ناصر (خوزستان) والیسی سنجرنی عزل ایدوب اوزینک قلی یاقوتنی اورایه والی نصب ایلدی.

هجرتدن (۶۱۴) نچی یلنک وقائی

خوارزمشاه محمد بن تکش بغدادده اوزاسمینه خطبه او قوتدرمق و اوزینی (سلطان) عنوانیله یاد ایتمرک مراقینه دوشوب شو آرزوسینی حاصل قیلماق اوچون خلیفه ناصرکه ایلچی کوندردی ایسه ده خلیفه قبول قیلمادی. خوارزمشاه خلیفه گه آچیغلانوب بیک کوب عسکر ایله بغداد اوزرینه یوردی. همدان شهرندن اوج دورت قوناق آیرلقد هوالر صونوب قارلر یاغدی، عسکرندن کوبره گی هلاک اولدی. بوندن سوکره خوارزمشاه کیرو دونوب خراسانغه قایقوب کیتدی.

خوارزمشاهنک احوالی کتابنک بشنچی قسمنده تفصیلا ذکر ایدلور.

ان صبر الآجال.

هجر تدن (۶۱۶) یلنك وقائعی

(بطیحه) ده ساكن اولان (بنی معروف) (۱) قبیله سی یولا وچیلرنی اولدروب ماللرینی تالار ایدیلمر. هجر تدن اوشبو آلتی یوز اون آلتینچی یله خلیفه ناصر نك امریله (واسط) امیری معد بیک کوب عسکر ایله بطیحه یه کیده رك قبیله مذکور نك کوبره گنی قلیچمن کیچردی. تری قالغانلری اطرافکه تارقالوب کیتدیلمر. واول طرفلرده ساكن اولان آدملر آنلرنك شرلر تدن قورتلدیلمر. ینه بویله مغول و تاتار قوملرینك پادشاهی چنگزخان بیک کوب عسکر ایله ممالک اسلامیه که هجوم ایده رك ترکستان و خوارزم و خراسان بلادینی ضبط ایلمدی. بوپرلر خوارزمشاه محمد بن تکش ملکند ایلی. چنگزخان نك عسکر تدن یکر می مک قدریسی مغرب طرفینه حرکت ایده رك ری و همدان و آذربایجان بلاد تدن کیچوب در بند که کلدیلمر. و آن تدن دشت قپچاق و بلغار مملکتلرینه چیقدیلر. و بر قسمی سجستان و کرمان طرفلرینه یوردیلر. خوارزمشاه تاتار لرغه (۲) قارشى طوراً آلمادیغ تدن کاسپی دیکزنه گی (آبسکون) آطه سینه قاجوب کیده رك اوراده وفات اولدی.

چنگزخان ایله بالالرینك احوال و وقائعی کتابینك بشنچی قسمینک تفصیلا ذکر ایدیلمر. اگر اجل صبر قیلسه.

هجر تدن (۶۲۲) نچی یلنك وقائعی

الناصر لدين الله بن المستضى نك وفاتی

اوشبو آلتی یوز یکر می ایکنچی یله رمضان آینه امیر المؤمنین الناصر لدين الله یتیمش یاشنه اولدیغی حالک (بغداد) ده وفات اولمشدر. مدت خلافتی قرق آلتی یل و اون آیدر. اسمی (احمد) و کنیه سی (ابوالعباس) و لقبی (الناصر لدين الله) ایلی.

خلیفه ناصر عالم و فاضل بر ذات اولوب فنون متعدده که دائر تصنیفات و ارایلی.

(۱) بنی معروف - بنی ربیعہ قبائل تدن بر قوم ایلی.

(۲) تاتار لر - ترک قبیله لر تدن بر قبیله در.

الظاهر بامر الله بن الناصر نك خلافتى

خليفه ناصر وفات اولدقن صوكره اوغلى (الظاهر بامر الله) كه بيعت اولدى. مذكور الظاهر بامر الله عدالت و مرحمت صاحبى بر ذات ايدى. خلافت تختينه اوطوردقن صوكره آتاسى ناصر نك جبرايله آلمش اولديغى يورطلرينى وايگنلك يرلرينى صاحبلىرىنه قايتاردى.

هجر تدن (۶۲۳) نچى يىلك نك وقائى

الظاهر بامر الله بن الناصر نك وفاتى

اوشبو آلتى يوز يكرمى اوچنچى يىلكه رجب آينده اميرالمؤمنين الظاهر بامر الله ايللى ايكى ياشنده اولديغى حالده (بغداد) ده وفات اولمشدر. مدت خلافتى طوقز آيدى. اسمى (محمد) وكنيه سى (ابونصر) ولقبى (الظاهر بامر الله) ايدى. عدل وصلاحه خلفاء عباسيه نك جمله سينه فائق ايدى. رحمة الله عليه.

المستنصر بالله بن الظاهر نك خلافتى

خليفه ظاهر وفات اولدقن صوكره اوغلى (المستنصر بالله) خلافت تختينه چقى. بو هم آتاسى كى عادل و متقى بر ذات ايدى. ينه بويىلكه ائمة فقهاء شافعيه دن امام ابوالقاسم عبدالكريم بن محمد الرافعى حضرتلى (قزوين) ده وفات اولمشدر. علمادن بعضيلرى امام رافعى رحمة الله نى اوشبو آلتنچى يوز نك محمد دنن سانامشدر.

هجر تدن (۶۲۶) نچى يىلك نك وقائى

اوشبو آلتى يوز يكرمى آلتنچى يىلكه رمضان آينده جغرافيا و تاريخ عالمرندن ابو عبدالله ياقوت الحموى الرومى حضرتلى ايللى ايكى ياشنده اولديغى حالده (حلب) ده وفات اولمشدر. ياقوت حموى تاريخ و جغرافيا

فنلرینه دائر مفید و معتبر کتابلر تصنیف ایتمشدر. ایکنی قییمتلی اثری (معجم البلدان) اسملی کتابیدر. بو کتاب سکز جلد اوزره (مصر) ده طبع اولنمشدر. ینه بویلمده (مفتاح العلوم) صاحبی ادیب مشهور سراج الدین یوسف بن ابی بکر الخوارزمی السکاکی حضرتلری یتمش بر یاشنده اولدیغی حالده وفات اولمشدر.

هجر تدن (۶۳۰) نچی یلنک وقائی

اوشبو آلتی یوز اوتوزنچی یلده شعبان آینه اسلام مورخلرینکن ایکنی بیوکلرندن (ابن الاثیر) دیمکله معروف اولان ابوالحسن علی بن محمد الجزری حضرتلری یتمش بش یاشنده اولدیغی حالده (موصل) ده وفات اولمشدر. ابن الاثیر بیک مهم وفائلی کتابلر تصنیف ایتمشدر. اثرلرینکن ایکنی مشهوری (الکامل) اسملی تاریخیدر. بو کتاب اون ایکی جلد اوزره (مصر) ده طبع اولنمشدر. (اسد الغابه فی معرفة الصحابة) اسملی کتابیده مصدرده طبع اولنمشدر. اوشبو اسد الغابه بش جلدن عبارت اولوب بیک مفید و معتبر بر کتابدر.

هجر تدن (۶۳۷) و (۶۳۸) نچی یللر نک وقائی

آلتی یوز اوتوزینچی یلده مورخ مشهور ابن الاثیر حضرتلرینکن قردهشی ضیاء الدین نصر الله بن محمد الجزری حضرتلری (بغدد) ده وفات اولمشدر. بوذات انشا فنینه دائر ایکی بیوک جلدن مرکب (المثل السائر فی ادب الکاتب و الشاعر) اسمیله مشهور و معتبر بر کتاب یازمشدر. و باشقه اثرلرینکن وارد. آلتی یوز سکزینچی یلده کبار مشایخ صوفیه دن (ابن عربی) دیمکله مشهور اولان الشیخ الاکبر محیی الدین محمد بن علی الطائفی الحناتمی رحمه الله دمشق شهرنده وفات اولمشدر. وفاتده یاشی سکساندن اوزمش ایدی. ابن عربی حضرتلرینکن

(۱) کتابنک برنجی و ایکنجی و اوچنچی و اوشبو دوردنچی قسملرین یازغانده کوبرهک اوشبو (تاریخ الکامل) دن نقل ایتدم.

تصنیفاتی بیک کوبدر. واینگ مشهوری (الفتوحات المکیة) اسملی کتابیدرکه
یکرمی جلدن عبارتدر. بو کتاب مصرده طبع اولمشدر.

هجرتدن (۶۴۰) و (۶۴۱) نچی یللرنڭ وقائعی

المستنصر بالله بن الظاهرنڭ وفاتی

آلتی یوز قرغنجی یلده امیرالمؤمنین المستنصر بالله بن الظاهر ایلی
ایکی یاشنده اولدیغی حالده (بغداد) ده وفات اولمشدر. مدت خلافتی اون
یدی یلدر. اسمی (منصور) وکنیه سی (ابوجعفر) ولقبی (المستنصر بالله) ایدی.
خلیفه مستنصر عالم وعادل ومتقی بر ذات اولوب علوم ومعارفنڭ ترقیسینه
خدمت ایتمش ایدی. زمان خلافتنده بغداد شهرنده و (دجله) نهری بوینده
بر بیوک مدرسه بنا قیلدروب بوکوارادات کثیره وقف قیلمش ایدی. بومدرسه
(مدرسه مستنصریه) اسمیله مشهور اولوب بیوکلکی وهواسینڭ لطافتی وقفینڭ
کوبلگی جهتلرندن اول زمانغه قدر تأسیس اولمش اسلام مدرسه لرینڭ
جمله سنندن اوستون ایدی. بومدرسه ده شاگردلرگه طعام هم قشلق و یازلق
کییوم وقفدن ویریلور ایدی.

المستعصم بالله بن المستنصرنڭ خلافتی

خلیفه مستنصر وفات اولدقن سوکوره اوغلی (المستعصم بالله) خلیفه
اولدی. ومؤید الدین محمد بن العلقمی نی وزیر نصب ایلدی. اوشبو مستعصم
بالله بغداد خلیفه لرینڭ آخیردر.

آلتی یوز قرق برنجی یلده خلیفه مستنصرنڭ خادم لرندن امیر شرف الدین
اقبال الشرابی (مکه مکرمه) ده بر مدرسه بنا قیلدروب بوکوا کوب کتاب وقف
قیلدی.

هجرتدن (۶۴۳) نجی یلنک وقائی

اوشبو آلتی یوز قرق اوچنچی یلک مشاهیر علماء اسلامدن (ابن النجار) دیمکله معروف اولان محب الدین محمد بن محمود البغدادی حضرتلری آلتمش بش یاشنده وفات اولمشدر. مذکور ابن النجار حدیث وتاریخده وباشقه علملرده عصرینک فریدی ایدی. مشهور خطیب بغدادینک (تاریخ بغداد)ینه اوتوز جلددن مرکب برذیل یازمشدر. وباشقه اثرلریده واردر.

بوندن اوچ یل صوگره یعنی آلتی یوز قرق آلتنچی یلده نحو و صرفقه متعلق (کافیه) و (شافیه) صاحبی مشهور ابن حاجب یتمش بیش یاشنده اولدیغی حالده (اسکندریه)ده وفات اولمشدر.

هجرتدن (۶۵۶) نجی یلنک وقائی

خلافت عباسیهنک بغدادده انقراضی.

هجرتدن اوشبو آلتی یوز ایلی آلتنچی یلده امیر المؤمنین المستعصم بالله قتل اولنوب بغداد خلافت عباسیهسی منقرض اولدی. بونک تفصیلی بویله در.

خلیفه مستعصم نک وزیر مؤید الدین بن علقمی شیععه منهنک اولدیغندن مقصدی خلافت عباسیهنی محو ایدوب (بتروب) آنک یریفه بر (علوی دولتی) تشکیل ایتک ایدی. منهبی هر کهگه معلوم ايسه ده مقصدی دوست ایشارندن باشقه هیچ کهمسه یه معلوم توکل ایدی. آخر الامر بغدادنی استیلا ایتدیمک اوچون چنگز خان نک اوغلینک اوغلی هلاکو (۱) بن تولى ایله خبرله شمیه باشلادی.

و آثا خلافت عباسیهنک ضعفینی وبغدادنی فتح ایتیمک یگل اولدیغنی بلردی. بونک اوزرینه هلاکو ایکی یوز ملک قدر عسکر ایله (بغداد) غه کلوب خلیفه مستعصم نک عسکرینی بوزوب قاچردی. صوگره بغسداد شهرینه

(۱) هلاکو ایله اولادینک احوالی کتابنک یشنچی قسمنده ذکر ایدیلور. انشاء الله تالی.

کروب اہالیسندن بر میلیون دن آشق کشی نی قلچسن کیچردی. مدرسه و کتبخانہ لردہ گی کتابلرنک جہ یعسنی (دجلہ) نہرینہ طاشلاتدی. طاشلانمیش کتابلرنک کو بلاگندن دجلہ نہری آغودن طوقتالی. ہلاکونک امریلہ خلیفہ مستعصم نی آباق آستینہ صالوب طابتاب اولدیردیلر. اول وقتک خلیفہ قرق یاشندہ ایدی. مدت خلافتی اون بش یل وسکر آیدر. اسمی (عبدالله) وکنیہ سی (ابو احمد) و لقبی (المستعصم بالله) ایدی بونک وفاتیلہ بغداددہ حکم سورمکدہ اولان عباسیلرنک خلافت و حکومتلری منقرض اولدی. بونلرنک مجموعی اوتوز یدی خلیفہ اولوب مدت خلافتلری بیس یوز یکرمی دورت یلدر.

خلیفہ مستعصم نک سلسلہ نسبی: المستعصم بالله بن المستنصر بن الظاهر بن الناصر بن المستضیٰ بن المستنجد بن المقتدی بن المستظهر بن المقتدی بن محمد بن القائم بن القادر بن اسحاق بن المقتدر بن المعتضد بن الموفق بن المتوکل بن المعتصم بن ہارون الرشید بن المہدی بن المنصور بن محمد بن علی بن عبد اللہ بن عباس بن عبد المطلب بن ہاشم (رضی اللہ عنہم).

نَسَبٌ كَانَ عَلَيْهِ مِنْ شَمْسِ الضُّحَى * نُورًا وَمِنْ فَلَقِ الصَّبَاحِ عُمُودًا

خلافت عباسیہ نک بغداددن مصر غہ کو چو وی.

ہجرتدن آلتی یوز ایلملی آلتنچی یلدہ بغداد خلافت عباسیہ سی منقرض اولدیغنی یوقاریدہ ذکر ایتمش ایدم. بو واقعہ دن اوچ یل سوگرہ خلافت عباسیہ تکرار (مصر) دہ ظہور ایتمشدر. واورادہ عباسیلردن اون بش کشی خلیفہ اولمشدر. مصر سلطانلری (۱) بونلرنی حکومت اشاریندہ قارشدر میوب یالکتر وجودلری ایلہ تبرکلہ نمشلردر. بونلرنک اون بشنچسی اولان المتوکل علی اللہ بن المستمسک العباسی ہجرتدن طوقز یوز ایلملنچی یلدہ وفات اولمشدر. بونک وفاتیلہ (خلافت اسلامیہ) آل عباس دن آل عذہ بان غہ یعنی (عثمانلی ترکلریغہ) کوچمشدر. (۲)

(۱) مصر سلطانلری کتابنک بشنچی قسمندہ ذکر ایدیلور.
(۲) عثمانلی سلطانلری آلتنچی قسمدہ یاریلور. ان صہرالا جال.

کتابىنىڭ دورتنجى قىسمى بو يردە تامام اولدى. بوندىن سوڭرە بشنچى قىسمىنى شۇرۇع قىلساق كىرەك. ان شاء الله تعالى ومنه التوفيق والاعانه.

اوشبو دورتنجى قىسمىنى سىند طوتىغىزىمىز ونىقل ايتىدىكىمىز
كىتابلىرىمىز بونلر در:

- (۱) (تارىخى كىلىم) العلامة عزالدین ابوالحسن على بن محمد الجزرى ابن الاثير اثرى.
 - (۲) (تارىخى ابن خلدون) العلامة عبدالرحمن ابن خلدون اثرى.
 - (۳) (تارىخى مروج الذهب ومعادن الجوهر) الامام على بن الحسين المسعودى اثرى.
 - (۴) (تارىخى ابن الشحنة) مشهور عالملىردن ابوالوليد محمد بن الشحنة اثرى.
 - (۵) (العقد الفريد) الامام شهاب الدين احمد بن عبد ربه اثرى.
 - (۶) (تارىخى آل سلجوق) الامام فتح بن على البندارى الاصفهانى اثرى.
 - (۷) (وفيات الاعيان) القاضى احمد بن خلکان اثرى.
 - (۸) (وفيات الوفيات) الفاضل الشهير صلاح الكتبى اثرى.
 - (۹) (مقدمة وفية الاسلاف) العلامة شهاب الدين بن بهاء الدين المرچانى اثرى.
 - (۱۰) (مرآت العبر) ديار بكرلى مرحوم سعيد پاشا اثرى.
 - (۱۱) (قاموس الاعلام) فاضل شهير مرحوم شمس الدين سامى بك اثرى.
 - (۱۲) (نقد التواريخ) رفعت افندى اثرى.
 - (۱۳) (مشاهير اسلام) حميد وهبى اثرى.
- بو كىتابلىردن باشقى دىكى بعضىمىز كىتابلىردن نقل ايتىدىك.
- الحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام على سيدنا ومولانا محمد وآله وصحبه اجمعين.

دوردىچى قىسىمىنىڭ فېھرىستى.

ھىفە |

ابوالعباس السفاحنىڭ خلافتى.	۲
چىن عسكىرىنىڭ انھىزامى.	۷
خوارج مھار بەلرى.	۷
ھەر تورلى خېرلەر.	۹
سىدچىلىيە غىزاسى.	۱۰
وفات ابى العباس السفاح.	۱۰
ابو جعفر المنصورنىڭ خلافتى.	۱۱
ابو مسلم الخراسانىنىڭ قاتل اولىدىغى.	۱۲
اندلس مەلىكىتىنىڭ ھۆكۈمىتى عباسىيەدىن آيرىلدىغى.	۱۵
اولاد ھىسن رىزى اللە ھىنەدىن اون ايىكى ذاتىڭ زىندانغە سالىدىغى.	۲۰
مەھمەد بىن عبد اللە ايلە قىردەشى ابراھىم نىڭ خىروجى.	۲۰
بىنا بىغداد.	۲۲
ابو جعفر المنصورنىڭ وفاتى.	۲۲
مەھمەد المەھدى بىن ابى جعفر المنصورنىڭ خلافتى.	۳۳
دىكىز غىزالرى.	۳۵
روم غىزاسى.	۳۸
روم غىزاسى.	۴۰
مەھمەد المەھدى بىن المنصورنىڭ وفاتى.	۴۴
موسى الھادى بىن المەھدى نىڭ خلافتى.	۴۴
موسى الھادى نىڭ وفاتى.	۴۵
ھارون الرشىد بىن المەھدى نىڭ خلافتى.	۴۵
جعفر البرمكى نىڭ قاتل اولىدىغى.	۵۶
روم غىزاسى.	۵۷

۶۲	ہارون الرشید بن المہدی ننگ و فاتی .
۶۳	محمد الامین بن ہارون الرشید ننگ خلافتی .
۶۴	امین ایلمہ مأمون آراسندہ محاربہ باشلان دیغی .
۶۷	طاهر بن حسین ننگ غلبہ سی .
۶۸	بغداد محاصرہ سی .
۶۹	محمد الامین بن ہارون الرشید ننگ قتل اولند یغی .
۷۱	عبد اللہ المأمون بن ہارون الرشید ننگ خلافتی .
۷۷	خلیفہ مأمون ننگ خراسان بن بغدادغہ سفر قیلدیغی .
۷۸	امام علی الرضاننگ وفاتی .
۷۹	مأمون ننگ بغدادغہ قایتدیغی .
۹۰	عبد اللہ المأمون بن ہارون الرشید ننگ وفاتی .
۹۱	محمد المعتصم بن الرشید ننگ خلافتی .
۹۳	سامرا شہریننگ بناسی .
۹۷	محمد المعتصم ننگ وفاتی .
۹۸	الواثق باللہ ہارون بن المعتصم ننگ خلافتی .
۹۹	الواثق باللہ ننگ وفاتی .
۱۰۰	المتوکل علی اللہ بن المعتصم ننگ خلافتی .
۱۰۷	المتوکل علی اللہ ننگ قتل اولند یغی .
۱۰۹	المنتصر باللہ بن المتوکل ننگ خلافتی .
۱۰۹	المنتصر باللہ ننگ وفاتی .
۱۱۰	المستعین باللہ احمد بن محمد بن المعتصم ننگ خلافتی .
۱۱۳	خلیفہ مستعین ننگ خلافتن خلع اولند یغی .
۱۱۵	المعتز باللہ طلحہ بن المتوکل ننگ خلافتی .
۱۱۹	معتز باللہ ننگ خلافتن خلع اولند یغی .

المہدی باللہ محمد بن الوائق ننگ خلافتی .	۱۲۰
صاحب الزنج ننگ خروجی .	۱۲۰
المہدی باللہ بن الوائق ننگ قتل اولندیغی .	۱۲۲
المعتمد علی اللہ احمد بن المتوکل ننگ خلافتی .	۱۲۲
مشہور قان توکگوچی صاحب الزنج ننگ ہلاک اولدیغی .	۱۳۳
بعض واقعہ لر .	۱۳۵
المعتمد علی اللہ بن المتوکل ننگ وفاتی .	۱۳۹
ابوالعباس المعتضد بن الموفق بن المتوکل ننگ خلافتی	۱۳۹
المعتضد باللہ بن الموفق ننگ وفاتی .	۱۴۶
المکتفی باللہ بن المعتضد ننگ خلافتی .	۱۴۶
المکتفی باللہ ننگ وفاتی .	۱۵۰
المقتدر باللہ بن المعتضد ننگ خلافتی .	۱۵۰
خلیفہ مقتدر خلع اولنوب بر کون صوگرہ تکرار خلافتہ کیچدیکی .	۱۵۰
خلیفہ مقتدر خلع اولنوب ایکی کون صوگرہ تکرار خلافتہ کیچدیکی .	۱۶۱
قرامطہ طائفہ سی ننگ حجر اسودنی ہجر شہرینہ کوچردکری .	۱۶۱
المقتدر باللہ بن المعتضد ننگ قتل اولندیغی .	۱۶۴
القاهر باللہ بن المعتضد ننگ خلافتی .	۱۶۵
القاهر باللہ ننگ خلافتسن خلع اولندیغی .	۱۶۷
الراضی باللہ بن المقتدر ننگ خلافتی .	۱۶۷
الراضی باللہ ننگ وفاتی .	۱۷۱
المتقی لله بن المقتدر ننگ خلافتی .	۱۷۱
المتقی لله ننگ خلافتسن خلع اولندیغی .	۱۷۴
المستکفی باللہ بن المکتفی ننگ خلافتی .	۱۷۵
معز الدولہ بن بویہ ننگ بغدادنی ضبط ایتمدیکی .	۱۷۵

- ١٧٦ المستكفي بالله بن المستكفي نكّ خلافتدن خلع اولنديغي .
- ١٧٦ المطيع لله بن المقتدر نكّ خلافتي .
- ١٨١ المطيع لله نكّ خلافتني اوغليغه طايشرديغي .
- ١٨١ الطائع لله بن المطيع نكّ خلافتي .
- ١٨٥ الطائع لله نكّ خلافتدن خلع اولنديغي .
- ١٨٦ القادر بالله بن اسحاق بن المقتدر نكّ خلافتي .
- ١٩١ القادر بالله نكّ وفاتي .
- ١٩٢ القائم بامر الله بن القادر نكّ خلافتي .
- ١٩٦ بغدادده تشكّل ايدين بنى بويه حكومتينك زائل ومنقرض اولديغي .
- ٢٠١ القائم بامر الله بن القادر نكّ وفاتي .
- ٢٠٢ المقتدى بامر الله بن محمد بن القائم نكّ خلافتي .
- ٢٠٤ المقتدى بامر الله نكّ وفاتي .
- ٢٠٤ المستظهر بالله بن المقتدى نكّ خلافتي .
- ٢٠٧ المستظهر بالله نكّ وفاتي .
- ٢٠٧ المسترشد بالله بن المستظهر نكّ خلافتي .
- ٢٠٩ المسترشد بالله نكّ قتل اولنديغي .
- ٢١٠ الراشد بالله بن المسترشد نكّ خلافتي .
- ٢١٠ الراشد بالله نكّ خلافتدن خلع اولنديغي .
- ٢١١ المقتفى لامر الله بن المستظهر نكّ خلافتي .
- ٢١٣ بنى العباس خليفه لر يئك سلجوقيلرنك تسلطلرندن قورنك قلمرى .
- ٢١٣ المقتفى لامر الله نكّ وفاتي .
- ٢١٣ المستنجد بالله بن المقتفى نكّ خلافتي .
- ٢١٥ المستنجد بالله نكّ وفاتي .
- ٢١٥ المستضى بفر الله بن المستنجد نكّ خلافتي .

المستضیٰ نكی وفاتی .	۲۱۶
الناصر لدين الله بن المستضیٰ نكی خلافتی .	۲۱۶
الناصر لدين الله نكی وفاتی .	۲۲۱
الظاهر بامر الله بن الناصر نكی خلافتی .	۲۲۲
الظاهر بامر الله نكی وفاتی .	۲۲۲
المستنصر بالله بن الظاهر نكی خلافتی .	۲۲۲
المستنصر بالله نكی وفاتی .	۲۲۴
المستعصم بالله بن المستنصر نكی خلافتی .	۲۲۴
خلافت عباسیہ نكی بغدادده انقراضی .	۲۲۵
خلافت عباسیہ نكی بغداددن مصرغه کوچووی .	۲۲۶

